Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»
Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського
Національна академія статистики, обліку та аудиту
Національний університет «Одеська юридична академія»
ПВНЗ «Міжнародна академія сертифікації бухгалтерів і аудиторів»
Поліський національний університет
Сумський державний університет
Магдебурзький університет імені Отто фон Ґеріке, Німеччина
Мішкольцький Університет, Угорщина
Вроцлавський університет, Польща
Вища школа менеджменту охорони праці в Катовіцах, Польща
Громадська спілка «Палата аудиторів та бухгалтерів України»
Інститут економіки та прогнозування НАН України
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України
Північно-східний науковий центр НАН України

Оптимум

ТРУДИ

XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції

Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум - 2023»

6-8 грудня 2023 р.

Харків
НТУ «ХПІ»
2023

Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. – 293 с.

Тексти статей подано в авторській редакції.

Організаційний комітет XX Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023»

Голова
Манойленко О. В., д.е.н., проф., завідувач кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»
Співголова
Строков Є. М., к.е.н., доц. кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»

Якименко-Терещенко Н. В., д.е.н., проф., завідувачка кафедри туризму і готельно-ресторанного бізнесу
Давидюк Т. В., д.е.н., проф. кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»;
Колєсніченко А. С., к.е.н., доц. кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»;
Кузнецова С. О., к.е.н., доц. кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»;
Назарова Т. Ю., к.е.н., доц. кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»;

СЕКЦІЯ 1 – ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ШРАМКО Я. В., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Метою дослідження є розробка методів ефективного управління формуванням та використанням прибутку підприємства.

Завданням управління формуванням та використання прибутку підприємства є досягнення та подальше забезпечення належного рівня конкурентоспроможності підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах. Об’єкт та предмет дослідження.

Об'єктом дослідження є процес управління формуванням прибутку підприємства. Предмет дослідження: теоретичне та методологічне забезпечення управління формуванням прибутку підприємства. Предметом дослідження є механізм управління прибутком підприємства.

В умовах ринкової економіки прибуток виступає як первісний двигун, або генератор виробничого процесу та є узагальнюючим результатом ефективності діяльності підприємства. Саме прибуток спонукає підприємство здійснювати нововведення, що стимулює інвестиції, нарощувати випуск продукції і забезпечувати зайнятість.

Вивченню проблеми управління прибутком присвячено багато наукових праць. Вагомий внесок у розвиток даного питання був зроблений як зарубіжними так і вітчизняними науковцями, а саме: Ф. Бутинець, І. Бланк, В. Бочаров, О. Кривицька, А. Мельник, Р. Момот, Ф. Найт, А. Сміт, В. Стасюк. Однак, із постійним розвитком нових технологій, змінами в законодавстві та іншими чинниками – це питання потребує особливої уваги і подальшого вивчення.

Прибуток – це частина грошового потоку, що залишається у підприємства після вирахування всіх затрат, пов'язаних з виробництвом, реалізацією продукції

та іншими видами діяльності. На ринкових умовах, прибуток є головним джерелом фінансових ресурсів підприємства та відображає основну мету існування підприємства на ринку та його профіль діяльності [1].

Для будь-якого підприємства, основне джерело отримання прибутку пов'язане із його фінансово-господарською діяльністю. Ефективність використання прибутку залежить від розуміння кон'юнктури ринку та вміння адаптувати розвиток виробництва до постійних змін [2].

Розмір прибутку визначається правильністю вибору сфер діяльності підприємства для виробництва продукції (вибір продукції, яка користується стійким або високим попитом), створення конкурентоспроможних умов для продажу товарів та послуг, а також обсягами виробництва, які безпосередньо впливають на розмір прибутку. Чим більший обсяг виробництва, тим більший прибуток. Зниження витрат виробництва також сприяє збільшенню прибутку.

Окрім виробництва та підприємницької діяльності, прибуток підприємства може також формуватися завдяки особливому становищу певного виду продукції, яке досягається завдяки постійному вдосконаленню виробництва, встановленню або придбанню нових технологій [3].

Впровадження оперативного управлінського обліку за центрами відповідальності на підприємстві дозволяє відстежувати весь виробничий процес, вчасно виявляти недоліки та реагувати на зміни у структурі витрат і доходів, які безпосередньо впливають на прибуток підприємства.

Для ефективного управління прибутком необхідно створити дієву систему управління, яка розглядається як сукупність взаємопов'язаних елементів, кожен із яких виконує певну роль, і разом забезпечують досягнення механізму отримання прибутку заданого розміру. Ця система включає шість основних блоків [4]: ціль, принципи та завдання управління; механізм управління; організаційне забезпечення; інформаційне забезпечення; методи аналізу прибутку; контроль за виконанням плану по прибутку.

Основною метою управління прибутком є визначення шляхів найефективнішого його формування та оптимального розподілу, спрямованих на

забезпечення розвитку підприємства та зростання його ринкової вартості. Виходячи із цієї мети, у процесі управління доцільно вирішувати такі завдання [4]: оптимізація обсягу прибутку, відповідно до ресурсного потенціалу підприємства та ринкової ситуації; досягнення максимально можливої відповідності між обсягом сформованого прибутку та припустимим рівнем ризику. Резерви росту прибутку повинні бути реалізовані в першу чергу завдяки операційній діяльності та інвестуванню чистого прибутку, що створює фінансову базу для майбутнього розвитку підприємства; формування фінансових ресурсів за рахунок прибутку, які дозволяють розвивати підприємство в майбутньому. Ці фінансові ресурси нагромаджуються у складі фонду нагромадження та використовуються для фінансування капітальних видатків.

У структурі механізму управління прибутком Бланк І.О. виділяє наступні елементи [5]: ринковий механізм регулювання формування та використання прибутку; державне нормативно-правове регулювання питань формування та розподілу прибутку підприємства; внутрішній механізм регулювання окремих аспектів формування, розподілу та використання прибутку підприємства; система конкретних методів і прийомів управління прибутком.

Система управління прибутком має бути інтегрована з загальною системою управління підприємством, оскільки управлінські рішення в будь-якій сфері діяльності підприємства прямо або опосередковано впливають на рівень прибутку, який, в свою чергу, є основним джерелом фінансування розвитку підприємства та зростання доходів його власників та працівників.

Висновок. Отже, дохід є важливим фактором для стимулювання підприємницької діяльності, що створює фінансові передумови для її розширення та сприяє вирішенню соціальних і матеріальних потреб працівників. Також, дохід є джерелом поповнення статутного капіталу та формування оборотного капіталу, що впливає на структуру активів і пасивів підприємства. Важливо відзначити, що розподіл доходу пропорційно до внеску трудового колективу є головним стимулом для його участі в поліпшенні економічних результатів для всіх учасників виробничого процесу. Це підштовхує кожного

працівника брати активну участь у виробничому процесі з метою отримання максимального прибутку для підприємства.

Список літератури:

1. Мельник А.О., Козінець А.А. основи ефективності господарської діяльності підприємства // А.О. Мельник, А.А. Козінець //Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності діяльності підприємств у контексті економічної безпеки в умовах інтеграції з ЄС: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 27 травня 2016 р., м. Київ. – К.: КНУТД, 2016. – С. 153-156.

2. Кривецька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривецька // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138-147.

3. Момот Р.О. Рекомендації з управління прибутком на підприємстві [Електронний ресурс] / Р.О. Момот. – Режим доступу: http://masters/. donntu.edu.ua/2011/iem/momot/diss/indexu.htm.

4. Бочаров В. В. Финансовое моделирование: Учеб. Пособие[Текст] / В.В. Бочаров – СПб.: Питер, 2000.– 208 с.

5. Бланк И.А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002.-752с.

Бібліографія: Шрамко Я. В. Управління формуванням прибутку підприємства / ***Я. В. Шрамко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 3-6

СИВИЙ В. Ю., студент, НТУ «ХПІ»

СУЧАСНА УПРАВЛІНСЬКА ПАРАДИГМА ОЦІНКИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Жорстока конкуренція на сучасному ринку зумовила перемогу лише тих товарів та послуг, до яких споживачі ставляться прихильно і відверто емоційно. Тільки та продукція сьогодні викликає позитивні емоції та лояльне ставлення споживачів, тільки та компанія, яка систематично проводить оцінку своєї діяльності на ринку може стати лідером серед конкурентів [4].

Більшість сучасних підприємств в умовах економічного спаду і нестабільності на ринку починають шукати власний шлях «втечі від кризи». Керівники впевнені в необхідності посилення конкурентних переваг, але часто вживають такі заходи, які не приносять їм бажаних результатів. Занадто великою виявляється спокуса віддати перевагу тим напрямам удосконалення виробництва, які спрямовані на швидкий результат, але при цьому шкодять досягненню стратегічних цілей. Щоб не зазнати такого розчарування, необхідно для початку провести оцінку своєї діяльності [1].

Це стає ефективним інструментом формування довгострокових відносин із цільовою аудиторією, розширення охоплених сегментів та підвищення конкурентних переваг у системі загального управління конкурентоспроможністю компаній. Проведення аналізу конкурентного оточення в системі управління пов'язане з систематичним нагромадженням відповідної інформації, яку можна поділити на такі групи [6]:

- кількісна або формальна інформація (організаційно – правова форма підприємства, кількість працівників, склад активів, забезпеченість ресурсами, обсяг продажу, частка ринку, рентабельність діяльності, наявність і розміри філіальної мережі тощо).
- якісна інформація (репутація конкурентів, популярність та репутація підприємства, досвід керівництва та персоналу у роботі в галузі, рівень конфліктності працівників, пріоритети на ринку, ефективність стратегій, рівень

обслуговування споживачів, реакції конкурентів на зміни в ринковій ситуації тощо).

Забезпечення ефективного задоволення попиту споживачів в противагу конкурентам у галузі – стає основним завданням бізнесу в сучасних умовах ринкової конкуренції. Ринок визначає попит на певні товари і послуги. Тому для підприємств дослідження ринку і своїх позицій, які вони займають на цьому ринку є ключовим елементом в конкурентній боротьбі. Грамотне формування і реалізація діагностики конкурентоспроможності забезпечить продуктивну діяльність компанії, сприятиме збереженню бажаного прибутку та зростанню його в майбутньому.

Оцінка конкурентоспроможності як процес загального управління підприємства передбачає [3]:

- визначення реальних і перспективних потреб ринку у тих чи інших товарах чи послугах;
- розрахунок основних показників господарської діяльності і оцінку його раціональності;
- виявлення джерел усіх ресурсів, необхідних для формування оптимальних позицій на ринку;
- оцінку виробничих можливостей для освоєння виробництва нової продукції чи надання нової послуги для того, аби перевершити конкурентів в галузі;
- якісний вибір і грамотне обґрунтування напрямків формування та удосконалення стратегії і тактики розвитку в перспективі.

Виробник, проводячи оцінку конкурентоспроможності грамотно та якісно, може мати певну користь для себе (рис. 1). Це можливість перевірити реакцію покупців і конкурентів на ціни своєї продукції та умови її продажу, прискорити розвиток товаропросування, провести контроль над ефективністю збуту, здійснити пошук нових споживачів, розширити сегменти цільового ринку. Поряд з цим можна встановити довгострокові контакти з цільовою аудиторією, отримати інформацію про нові тенденції ринку, активізувати рекламно-

інформаційну діяльність, створити позитивний фірмовий імідж для свого бренду, збільшити свою популярність серед громадськості.

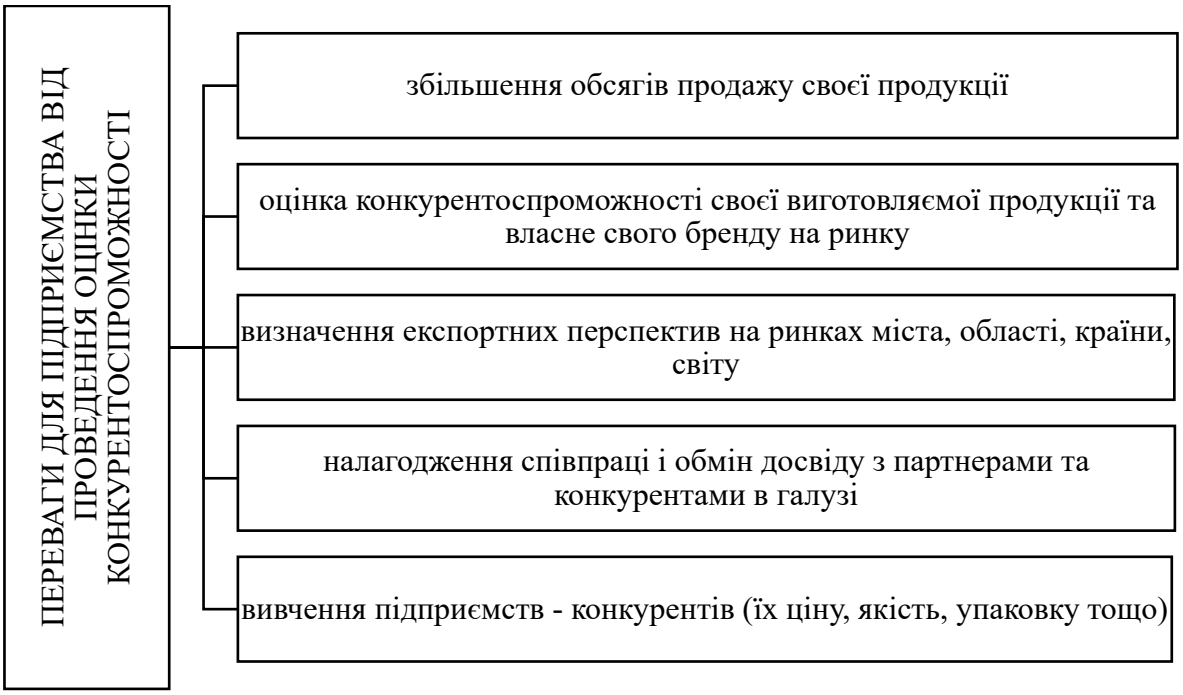

Рисунок 1 – Переваги для підприємства від проведення оцінки конкурентоспроможності (складено на основі [3])

Практика вітчизняного та зарубіжного бізнесу доводить, що зараз є значні проблеми, пов’язані з реалізацією процесу оцінки конкурентоспроможності. Причинами цього можуть бути [5]:

- розгалужена система делегування функціональних обов’язків між різними підрозділами;
- високий рівень конфліктності персоналу;
- погіршення системи внутрішніх комунікацій тощо.

Якісне оцінювання системи управління конкурентоспроможністю, професійне трактування її результатів та грамотні управлінські рішення, які приймаються на їх основі допомагають підвищити і авторитет підприємства (наприклад, фірмову марку) в соціумі, встановити професійні контакти з партнерами, підвищити рівень кваліфікації свого персоналу та активізувати їхні

зусилля для поліпшення своєї господарської діяльності, захиститися від помилкових рішень і дій, продемонструвати загальні досягнення у відносинах із споживачами, конкурентами, різними державними органами та представниками засобів масової інформації [4].

Адекватна та ефективна оцінка конкурентоспроможності є одним з оптимальних шляхів забезпечення розвитку не тільки діяльності окремого виробника, а й економіки України в цілому, методом стимулювання інноваційних і структурних змін у виробництві, засобом просування передових наукових технологій і продукції на внутрішній і зовнішній ринки.

Підсумуємо, що роль оцінки конкурентних переваг підприємства відрізняється залежно від масштабів проведення та рівня спеціалізації останнього. Зазначені заходи демонструють наскільки великими є досягнення бізнесу у поточному періоді, особливо в порівнянні з конкурентами: як розвиваються виробничі технології, як оновлюється асортимент продукції, як розробляються новинки і зменшується тривалість їхнього життєвого циклу тощо.

Список літератури:

1. Ареф'єв С.О. Концептуальний підхід формування адаптивного управління на підприємстві. Вісник КНУТД. Вип. 6. 2018. С. 372-376;

2. Гнатенко І.А. Управлінські, маркетингові та фінансові підходи оцінювання соціо-еколого-економічного ефекту взаємодії підприємств в умовах зміни споживчих переваг. Економічний дискурс. 2021. Вип. 1-2. С. 111-121;

3. Кльоба Л.Г., Кльоба Т.Л., Кльоба С.М. Характеристика інструментів підвищення конкурентоспроможності. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 46-55;

4. Олійник Н., Бурик Ю. Конкурентоспроможність підприємства як визначальна характеристика ефективності його функціонування. Соціально-економічні проблеми і держава. 2018. Вип. 2 (19). С. 3-12. URL: http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2018/18onmejf.pdf;

5. Остапчук Т.П., Ткачук Г.Ю., Виговський В.Г., Кушніренко О.М. Управління формуванням бізнес-моделі підприємства: навч. посібник. Житомир: ПП "Рута", 2020. 268 с.;

6. Параниця Н.В., Параниця С.П., Буличов О.С. Методологія моделювання бізнес-процесів. Економіка та держава. 2022. № 3. С. 59-62.

Бібліографія: Сивий В. Ю. Управління формуванням прибутку підприємства / ***В. Ю. Сивий*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 7-10

SIANMYN SUN, student, NTU «KhPI»

ROLE OF BUSINESS PROCESSES IN STRATEGIC MANAGEMENT

Proper management of the information system must be in harmony with the function, vision, mission and strategy of the company.

Nowadays for the successful functioning of the company, it is necessary to ensure coordinated and optimized business processes that are able to adapt to changes, either within the company or in the surrounding world.

According to the results of the American Productivity & Quality Center (APQC) survey on the top challenges of management processes for 2019-2021, the top five problems of 2019 included overcoming organizational resistance to changes and involvement of management in management processes [1].

Issues of business process management are revealed in the works of many scientists Pomazun, O., 2016, Prokopenko O. [2], Shmorgun L., Kushniruk V., 2020, Opara, J. N. O., 2023, et. al.

In developed countries, process organizational modeling has become a common practice. Achievements in the process organization of enterprises are monitored by the American benchmarking chamber APQC, which monitors business process models of large companies by industry for the main value chain and for supporting business processes.

On the basis of APQC research, it is possible to trace the evolution of process logic development.

The APQC methodology is based on the five-step business process management life cycle (fig. 1).

The proposed cycle reflects not only the recommended approach to work with a separate business process, but also the overall maturity model of the organization in the field of process management. A company starts with understanding its business processes and reaches maturity when it takes control of its key business processes.

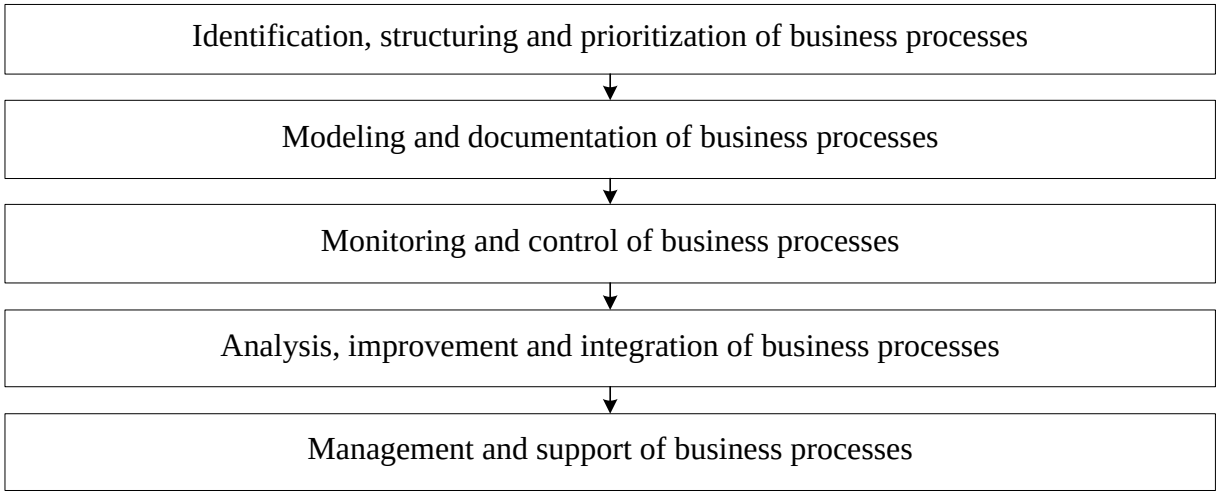

Figure 1 – Business process management life cycle (based on APQC – Supply Chain Management Review [1])

Competent processing of unstructured and unprocessed information, which companies have to work with, allows business to rise a qualitatively new level, increasing profits and managing business processes affecting sales growth, increasing orders, increasing customer loyalty, etc.

It is important to emphasize that the management of business processes is a complex task that involves the study of the theoretical and conceptual apparatus, the study of methodologies, methods, approaches and principles of management, therefore it requires a systematic approach to its solution.

Therefore, management decisions arise at different levels of organizational management and are a process of finding appropriate and rational options for activities that require constant study and optimization of business processes by the company.

References:

1. APQC – Supply Chain Management Review. URL: https://www.scmr.com/topic/tag/APQC (the date of application: 28.09.2022)

2. Prokopenko O., Shmorgun L., Kushniruk V., Prokopenko M., Slatvinska M., Huliaieva L. Business process efficiency in a digital economy. International Journal of Management. 2020. Vol. 11(3). P. 122-132.

Бібліографія: Sianmyn Sun Методичні основи управління логістичними операціями міжнародної компанії / ***Sun Sianmyn*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 11-12

РЯБЕНКО Я. В., студент, НТУ «ХПІ»

СТРОКОВ Є. М., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

РИНОК СТРАХОВИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ДИНАМІКА

Ринок страхових послуг України – це дуже динамічне середовище, яке потребує наукового дослідження та нормативно-правового регулювання. І серед вітчизняних вчених ця тематика викликає помітний інтерес та зацікавленість. Значний внесок в дослідження та розвиток тематики страхового ринку внесли В. та К. Базилевичи, О. Заруба, М. Клапків, В. Фещенко, Т. Ротова, М. Внукова, Т. Бєлялов, М. Демченко, К. Войтович, Н. Білоус, В. Заколодяжний та ін. [1-14]

Вітчизняний ринок страхових послуг один з найбільш капіталізованих небанківських ринків. Протягом останніх 5 років кількість страховиків скоротилась з 233 до 115 одиниць, при цьому обсяг активів на кінець першого кварталу 2023 р. складав 70785 млн. грн., що на 6918 млн. грн. більше ніж у 2019 році (рис. 1):

		2019	2020	2021	2022	03.2023	06.2023	Зміна за II квартал
Страховики	Активи, млн грн	63 867	64 903	64 737	70 298	70 480	70 785	0.4%
	Кількість	233	210	155	128	122	115	-7
Кредитні спілки	Активи, млн грн	2 502	2 317	2 330	1 449	1 380	1 393	1.0%
	Кількість	337	322	278	162	157	151	-6
Фінансові компанії	Активи, млн грн	162 197	186 572	216 406	243 997	259 338	236 743	-8.7%
	Кількість	986	960	922	760	682	629	-53
Ломбарди	Активи, млн грн	4 265	3 854	4 289	4 101	4 276	4 540	6.2%
	Кількість	324	302	261	183	171	164	-7
Банки	Активи, млн грн	1 493 298	1 822 841	2 053 232	2 353 939	2 427 204	2 562 123	5.6%
	Кількість	75	73	71	67	65	65	0

Рисунок 1 – Динаміка кількості страховиків та обсягу їх активів протягом 2019-2023 років

На рисунку 2 наведено структуру страхових компаній. Як бачимо,

кількість страховиків життя на 30 червня 2023 року становить 12 одиниць, а кількість ризикових страховиків – 103 одиниці

У II кварталі вдруге поспіль обсяг активів страховиків життя збільшився – на 4%. Активи ризикових страховиків незначно зменшилися через вихід з ринку семи установ.

Рисунок 2 – Обсяг активів страховиків та їхня кількість, млрд грн

Обсяги премій і виплат зі страхування життя протягом кварталу майже не змінилися. Однак порівняно з II кварталом 2022 року зміни значні: премії були вищими на 18%, а виплати – аж на 56%. Обсяги валових премій із ризикового страхування зросли на 12% за квартал і досягли рівня IV кварталу 2021 року. Виплати зросли на 3% за квартал. Премії та виплати зросли приблизно на 40% порівняно з II кварталом 2022 року.

У II кварталі обсяг премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, “Зелена картка”) збільшився на 21%, перевищивши довоєнний рівень. Частка премій з автострахування протягом повномасштабної війни незмінно перевищує половину загальних надходжень ризикових страховиків. Обсяги премій з

особистого страхування (страхування життя та медичне) за квартал майже не змінилися. Премії зі страхування майна зросли на 9% протягом кварталу, проте їхній обсяг все ще становить лише близько половини довоєнного. За рештою видів страхування надходження переважно зменшувалися. Виплати за основними видами страхування майже не змінилися, крім майнових, що скоротилися на 10% у ІІ кварталі. Авто- (КАСКО, ОСЦПВ і "Зелена картка") та особисте страхування (медичне, життя) надалі формують близько 80% премій та 90% виплат.

На перестрахування у звітному періоді було передано лише 9% премій, з них лише четверту частину – на внутрішньому ринку.

Страховики зменшують резерви збитків за добровільними видами вже третій квартал поспіль. Попри це, покриття премій резервами збитків досі високе порівняно з довоєнними рівнями – 99% (у річному вимірі).

Натомість резерви збитків за обов'язковими видами страхування дещо зросли за квартал. Їхній поточний високий рівень спричинений активізацією на ринку "Зеленої картки". Покриття премій резервами збитків повертається до історичних рівнів, сягнувши 156% (у річному вимірі).

Зменшення резервів збитків поліпшило коефіцієнт збитковості добровільного страхування, який набув значення 37%, зменшившись на 4 в. п. за квартал. Аналогічний показник обов'язкового страхування, навпаки, зріс на 2 в. п. до 49%, повторивши свій історичний максимум. Загальний коефіцієнт збитковості становив 41%, зменшившись на 2 в. п. Проте, розрахований у нетто-вимірі, він мав протилежну динаміку: збільшився (погіршився) на 2 в. п. до 42%. Це відбулось, оскільки права вимоги до перестраховиків за наявними страховими подіями зменшувалися набагато швидше, ніж резерви збитків страховиків.

У ІІ кварталі дещо зросли аквізиційні витрати ризикових страховиків та витрати, пов'язані з укладанням договорів перестрахування. Вони частково знівелювали позитивний ефект від зменшення брутто коефіцієнта збитковості. Тож комбінований коефіцієнт зменшився (поліпшився) лише на 1 в. п. до 94%.

Процентні доходи за депозитами та ОВДП, які залишаються основним

джерелом інвестиційного прибутку ризикових страховиків, зросли незначно порівняно з попереднім кварталом. Коефіцієнт ефективності діяльності мав значення 86%. Доходи від інвестицій страховиків життя і далі збільшувалися: на 8% порівняно з І кварталом та на 63% – з аналогічним кварталом попереднього року. Зростання в ІІ кварталі асоціюється здебільшого з доходами від облігацій. Страховий ринок був прибутковим у ІІ кварталі. Рентабельність капіталу ризикових страховиків була співмірною з попередніми роками – 6%. Прибутковою була діяльність 72% компаній. Страховики життя отримали рекордний прибуток за результатами кварталу. Прибутковою була діяльність 83% компаній.

Станом на 1 липня 2023 року хоча б один із нормативів платоспроможності та достатності капіталу й ризиковості операцій порушували 11 страховиків (дев'ять – станом на 1 квітня), ще один страховик порушував норматив якості активів. Частка порушників нормативів в активах зросла майже до 1.8%.

Список літератури:

1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. – 3-те вид., перероб. і доп. Київ : Т-во «Знання»; КОО, 2003. 250 с.

2. Базилевич В.Д. Страховий ринок України, Київ : Т-во «Знання»; КОО, 1998. 374 с.

3. Енциклопедія страхування / В.В. Фещенко та ін. Київ, 2008. 650 с.

4. Заруба О.Д. Страхова справа: Підручник. Київ : Т-во "Знання"; КОО, 1998. 321 с.

5. Клапків М.С. Страхування фінансових ризиків. Тернопіль: Економічна думка: Карт-бланш, 2002. 570 с.

6. Ротова Т.А., Руденко Л.С. Страхування: навч. посіб. Київ : КДТЕУ, 2001. 400 с.

7. Страхування: Підручник / Кер. авт. кол. і наук. ред. С.С. Осадець. Київ : КНЕУ, 2002. 526 с.

8. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова та ін.; За заг. ред. проф. Н.М. Внукової. Харків : Бурун Книга, 2004. 376 с.

9. Шумелдо Я. Страхування: навч. посіб. для студ. екон. спец. Тернопіль: Джура, 2004. 280 с.

10. Белялов Т.Е., Єрмошенко А.М. Методи та принципи стратегічного управління в страхових компаніях.Актуальні проблеми економіки. 2010. № 9 (111). С. 191–200

11. Білоус Н.М., Сазонець І. Л. Визначення корпоративних стратегій та доцільність використання факторингу у їх реалізації. Ефективна економіка. 2016. № 10. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2016_10_9

12. Войтович К.В. Визначення найбільш ефективного варіанта маркетингової стратегії страхової компанії.Інвестиції: практика та досвід. 2011. № 14.С. 62–66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ipd_2011_14_16

13. Демченко М.В. Методичні підходи до оцінки ефективності діяльності страхових компаній у сфері накопичувального страхування.Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 1. С. 131–135

14. Заколодяжний В.О. Мобільна стратегія як інноваційна складова розвитку страхової компанії.Економіка та держава. 2015. № 8. С. 108–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2015_8_26

Бібліографія: Рябенко Я. В., Строков Є. М. Ринок страхових послуг в україні: вимоги та динаміка / ***Я. В. Рябенко, Є. М. Строков*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 13-16

СЕКЦІЯ 2 – МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-СТРУКТУР

ГУЦАН О. М., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

КОРПОРАТИВНІ ЗАХОДИ ПІДПРИЄМСТВА: ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ

Успішне функціонування підприємства, у сучасних складних умовах, пов’язано з проведенням та впровадженням значної кількості управлінських рішень та заходів. Так, значну частину успішної діяльності підприємства досягається за рахунок вмотивованості працівника до ефективної та якісної робти.

Мотиваційний вплив підприємства, класично, прийнято класифікувати на методи матеріального і нематеріального впливу. Необхідно зазаначити, що методи нематеріального спрямування можуть мати досить істотний вплив на людину і тому вони стають об’єктивною умовою успішності сучасного та розвинутого підприємства. Отже, дослідження нематеріальної складової мотиваційної політики, і копроративних заходів та свят як провідної їх складової, є актуальним науковим завданням.

Корпоративним заходом можливо вважати події, які ініціюються та проводиться компанією від її імені, для працівників (співвласників з можливістю долучення клієнтів, партнерів, представників громадськості, тощо) підприємства та при їх безпосередній участі. Особливо розповсюдженою формою реалізації корпоративних заходів, у сучасних умовах як на закордонних так і вітчизняних підприємствах, вважаються корпоративні свята [1-3].

Кожен корпоративний захід повинен вирішувати певні приладні задачі та функції: 1) підвищення рівня комунікації (і перш за все неформальної) між окремими особистостями та формування позитивно-орієнтованих емоцій від спілкування, 2) підвищення рівня групової згуртованості на основі спільної

діяльності та проводження часу, 3) з’ясування рівня творчого потенціалу в нестандартних (у т.ч. неформальних) умовах, 4) стимулювання розвитку мотиваційних зв’язків побудованих на неформальних відносин та організаційної єдності, 5) психофізіологічне та емоційне розвантаження та переключення працівник, 6) підтримання статусу компанії як соціально відповідального роботодавця, 7) трансляція корпоративних цінностей для працівників, тощо[1-2].

Корпоративні заходи можуть реалізації реалізовуватися у різних формах. Серед основних можливо зазначити наступні: 1) спортивні змагання, 2) наради з виїздом (наприклад, за місто), 3) конференції в рамках колективу (як на території підприємства так і за його межами), 4) збори, 5) заходи рекреаційного спрямування (наприклад, пікніки на природі, рафтінг, тощо), 6) корпоративні свята та вечірки, тощо.

Цікавим та корисним з практичної точки зору для менеджерів є дотримання логічної комбінації часу відведеного на робочі питання та відпочинкову/рекреаційну/організаційну складову корпоративних заходів. Так, в [1-2] констатується що найбільш логічним, з точки зору результату, є застосування співвідношення робочого часу та відпочинку - 50/50 або 60/40. Саме такий розподіл дозволяє вирішувати виробничі питання у менш формальній атмосфері та не викликати незадоволення працівників цим процесом.

Необхідно зазначити, що досить потужним інструментом нематеріальної мотивації який повинен реалізовуватися на різних корпоративних заходах є організація нагородження персоналу. Так, для успішності і максимального сприйняття працівниками цього процесу необхідно врахвання наступних особливостей: 1) виокремлення результатів та схем поведінки які пропагуються і за які здійснюється винагородження, 2) можливість рівного доступу всіх катеорій та рівнів персоналу до винагород, 3) формування оптимальної кількості та комбінації винагород, 4) визначення рівня урочистості заходу (вважається що зі зростанням рівня урочистості заходу на якому здійснюється винагородження збільшується їх мотиваційний впли та цінність для людини) [1-2].

Необхідно зазанчити і той факт, що спектр існуючих технологій і

інструментів як матеріальної так і не матеріальної мотивації є досить обширним. Вони не є статичними та перебувають у постіному розвитку, адаптації та зміні. Виходячи з цього, вони потребують постійного дослідження з боку науковців та практикуючих фахівців за для розширення науково-методичної та практичної цінності їх застсоування у виробничих умовах. Окремі інструменти, підходи та технології досліджувалися автором більш детально в [3-10].

В цілому, застосування як окремих елементів нематеріальної мотивації (у тому числі ефективне застосування та проведення корпоративної заходів різної направленості) так і у широкому спектрі їх можливих комбінацій дозволить підвищити рівень мотиваційної взаємодії на рівні працівник-підприємство так і надати значний поштовх подальшому економічному розвитку підприємства

Список літератури:

1. Колот А.М. Мотиваційний менеджмент : підручник / А. М. Колот, С. О. Цимбалюк. — К. : КНЕУ, 2011. — 397с.

2. Колот, А.М. Мотиваційний менеджмент : підручник / А. М. Колот, С. О. Цимбалюк. — К. : КНЕУ, 2014. — 479с.

3. Хвостенко Т. Корпоративне свято. – Режим доступу до журн. : http://iqholding.com.ua/articles/korporativne-svyato

4. Гуцан О.М. Визначення місця HR та мотиваційних досліджень в рамках діагностичних процесів підприємства / О. М. Гуцан // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. – № 1. – С. 57–62

5. Кучинський В. А. Формування ефективної системи мотивації персоналу на основі моделей компетенцій / В. А. Кучинський, О. М. Гуцан // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2021. – № 4. – С. 45-51.

6. Гуцан О.М. Дослідження сутності мотиваційних теорій: сучасні, теорії атрибуції та поля. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки). Збірник наукових праць. – Х.: НТУ «ХПІ». – 2017. - №24 (1246). – 160 с., С. 26-30

7. Гуцан О. М. Дослідження сутності поняття "стимулювання" / О. М. Гуцан, В. А. Кучинський // Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Економічні науки = Bulletin of the National Technical University "KhPI". Economic sciences : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2020. – № 4 (6). – С. 7-13. - Режим доступу до журн.: http://es.khpi.edu.ua/article/view/2519-4461.2020.4.7

8. Гуцан О.М. Формування системи мотивації виробничого персоналу на машинобудівному підприємстві: автореф. дис. … канд. екон. наук: 08.00.04 — економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / О.М. Гуцан; НТУ «Харків. політехнічний ін-т». — Харків, 2015. — 19 с

9. Гуцан О.М. Функціонально-інформаційне розуміння HR та мотиваційного аналізу в управлінській діяльності менеджера та у бізнес-діагностичній діяльності підприємства / О. М. Гуцан // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) = Bulletin of the National Technical University "KhPI" (economic sciences) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2023. – № 2. – С. 41–44

10. Кучинський В.А., Гуцан О.М. Нематеріальна мотивація персоналу / В.А. Кучинський, О. М. Гуцан // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність : тр. 3-ї Міжнар. наук.-практ. Internet-конф. студ. та молодих вчених, 7 грудня 2012 р. – Харків : НТУ "ХПІ", 2012. – С. 48-50.

Бібліографія: Гуцан О. М. Корпоративні заходи підприємства: загальні аспекти / ***О. М. Гуцан*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного

бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 17-20

HUANG YINGQIN, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL ASPECTS OF DEFINING THE COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE AND FACTORS DETERMINING THEM

Competitiveness of an enterprise is the ability and skill to legitimately achieve the highest economic and social advantages. From this definition, an important practical conclusion arises that competition (achieving the highest economic and social advantages) is possible:

- with oneself (over time: the results achieved in the previous period of activity significantly differ from the performance for a similar recent period);
- with each other (competition for achievement of anything);
- between teams;
- between products of the same type and so on.

It is clear that competitiveness does not stand alone, not as an end in itself, but as a means to create a specific product (goods), services of various kinds. Overall, the competitiveness of an enterprise is a relative characteristic that expresses the differences in the development of a given firm from the development of competitive firms in terms of satisfying people's needs with their products and the efficiency of production activities. The competitiveness of an enterprise characterizes its ability and dynamics of adaptation to market competition conditions. The competitiveness of an enterprise depends on several factors, such as:

- the competitiveness of the enterprise's products in external and internal markets;
- the type of product and its assortment;
- market capacity (the number of annual sales);
- ease of market access;
- market homogeneity;
- the competitive positions of existing enterprises on the market;
- the competitiveness of the industry;

- the possibility of technical innovations in the industry;
- the competitiveness of the region and the country.

All factors affecting the competitiveness of the enterprise can be divided into two large groups: internal and external.

Internal factors are those that a company cannot influence and must perceive in its policies as relatively immutable. They include the following:

- activities of government authorities (fiscal and monetary policies, legislation). For instance, depending on the nature of tax policies (tax rates), a company may either generate high profits or, conversely, not generate any profits at all;
- economic conditions, including the conditions of raw material and material resource markets, labor markets, means of production markets, and financial resource markets;
- development of related and supporting industries, such as the advancement of new technologies (resource-efficient, deep processing technologies), new materials, and energy sources. The implementation of these into production enhances the scientific and production potential of the enterprise;
- demand parameters, including the growth and stability of demand for the company's products. Stable and increasing demand allows the company to generate high profits and solidify its position in the market. Unstable demand, changes in customer requirements for product quality, and a decrease in purchasing power, on the contrary, do not create conditions for ensuring a certain competitiveness of the enterprise.

External factors include the following:

- management and administration activities of the enterprise (organizational and production management structures, professional and qualified level of management personnel, etc.);
- technological equipment system. The renewal of equipment and technologies, i.e., their replacement with more progressive ones, ensures an increase in the competitiveness of the enterprise and strengthens internal production flexibility;
- raw materials, materials, and semi-finished products. The quality of raw materials, the completeness of its processing, and the amount of waste significantly

affect the competitiveness of the enterprise. Improved use of raw materials, its comprehensive processing, reduces production costs, and thus increases competitiveness;

- product sales: its volume and selling costs. This factor significantly influences the increase in the competitiveness of the enterprise. Good results in production, producing high-quality and relatively low-cost products, can be nullified due to poorly thought-out sales policies. Therefore, the enterprise seeks to achieve effective sales by selling market-demanded products, stimulating increased sales volumes, and conquering new markets. This is done through the formation of a «loyal» customer, effective pricing policies, etc., as well as through efficient supply of raw materials, necessary materials, and equipment at affordable prices.

In seeking flexible utilization of its internal capabilities, the enterprise must ensure technological and economic efficiency at least at the industry level. In other words, it must find a way to achieve the optimal combination of desired technological and economic efficiency to provide the best technological and economic conditions for its offerings.

Бібліографія: Huang Yingqin Theoretical aspects of defining the competitiveness of an enterprise and factors determining them / ***Yingqin Huang*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 21-23

KOVBASA N., student, NTU «KhPI»

THE NATURE, SIGNS AND FACTORS OF CRISIS SITUATIONS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

The instability of agricultural enterprises in a dynamic and changing market environment causes various negative phenomena that lead to crises. The main reason for the emergence of crises is, first of all, insufficient training of management personnel to identify crises in a timely manner or untimely response to them, which often leads to bankruptcy of enterprises. Sustainable functioning and development of business structures is possible only if a business entity is protected at all stages of its existence and depends on the influence of many factors. They are specific to each business entity and act systematically, exacerbating the negative impact on the company's operations. Depending on the factors of their occurrence, crises can be objective (natural), caused by a change in the phases of the enterprise's life cycle, as well as situational, caused by external and internal circumstances.

To ensure the sustainable functioning and development of enterprises, it is necessary to use such important management functions as analysis, forecasting and planning of their activities, which will not only provide an outline of the future development prospects, but also the ability to prevent a crisis, prevent its deepening and prevent bankruptcy. The foregoing determines the relevance and practical significance of substantiating the theoretical and methodological foundations for monitoring factors and diagnosing crisis phenomena, and developing crisis management mechanisms for agricultural enterprises.

the crisis of the enterprise's activity occurs cyclically at different stages of the life cycle and is caused by deviations of actual indicators from the planned ones due to the influence of external and internal factors. A development crisis is manifested in the inability of management to adapt to new conditions and develop, which necessitates reengineering the organizational structure and restructuring the management system.

External crisis factors (general, regional or sectoral) create general preconditions

for the deterioration of the situation. However, with the appropriate management organization and taking the necessary preventive measures, the company has every opportunity to avoid bankruptcy, despite the negative impact of the external environment. The internal factors of the crisis state are divided into three subgroups depending on the peculiarities of the company's cash flows: factors related to operating, investment and financial activities.

Based on the factors, signs and features of the crisis in agricultural enterprises and the nature of their consequences, the author proves the need to diversify the means and methods of its management. It is emphasized that the possibilities of influence of enterprise management on the challenges of the external environment are limited, however, internal crisis factors and their manifestations are the object of targeted management adjustment.

Бібліографія: Kovbasa N. The nature, signs and factors of crisis situations in agricultural enterprises / ***N. Kovbasa*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 24-25

КОЛОНТАЄВСЬКИЙ Р. Г., Phd-student, NTU «KhPI»

КЛАСИФІКАЦІЯ ФАКТОРІВ ВПЛИВУ НА СТРУКТУРНІ ЗРУШЕННЯ В ЕКОНОМІЦІ

В той же час як Україна наздобула незалежність вона постала перед проблемою самоідентифікації в системі розгалужених світових господарських зв'язків. Пошук власної раціонально-ефективної ніші у світовій економічній системі одночасно є складовою стратегії економічного розвитку та наслідком функціонування певної структурної моделі економіки. При цьому безсумнівним є домінування національних інтересів, як і безсумнівним є орієнтація структурних змін на розбудову ефективної та конкурентоспроможної економіки постіндустріального типу.

Основною метою статті є дослідження та класифікація чинників й факторів впливу на структурні зрушення в економіці.

В загальному випадку вивчення та класифікація факторів впливу на структурні зрушення у великому ступені залежить від того, під яким кутом зору розглядаються структурні зрушення, в зв'язку з чим їх можна класифікувати по різноманітним ознакам та підставам, що дозволяє відобразити не тільки всю розмаїтість факторів але й дозволяє охарактеризувати їх з різних сторін:

1. Фактори, які визначають структурний склад промислової економіки: науково-технічний прогрес, інновації, виробничі фактори, особливості всіх видів ресурсів, зовнішньоекономічні фактори.

2. Цінові та нецінові фактори. Ціновий фактор – неминучий перехід на світові ціни, тобто приведення у відповідність діючих в країні цін та цінових пропорцій на товари та послуги з цінами й ціновими пропорціями, які склалися на світовому ринку на аналогічні товари та послуги. Неціновий фактор – це зусилля уряду по забезпеченню керованості процесами реформування економіки та протидії негативним тенденціям політичного, військового, економічного характеру незалежно від місця їх виникнення, які відносяться до

сфери державної політики.

3. Фактори впливу на структурні зрушення можна поділити на прямі та непрямі. До непрямих факторів відносяться методи фінансово та грошово-кредитного регулювання. До прямих факторів можна віднести пряме державне фінансування, а саме: розподіл бюджетних інвестицій, субсидії підприємствам, які проходять санацію, субвенції, дотації.

Таким чином, проведене дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1. Наведена класифікація факторів впливу на структурні зрушення в економіці показує різноманітність цих факторів.

2. Характерною рисою факторів впливу на структурні зрушення є не постійність напрямків їх дії та мінлива сила їхнього впливу.

3. Факторам впливу на структурні зрушення властива еластичність: одні з факторів характеризуються низькою еластичністю, інші – досить високою.

4. Факторам впливу на структурні зрушення притаманний життєвий цикл: одні фактори зникають, а на їх місці виникають інші в силу об'єктивного соціально-економічного розвитку.

5. Фактори впливу можна вважати своєрідним двигуном структурних зрушень – зміни взаємозв'язків між елементами економіки, законів даних взаємозв'язків, які, наприкінці, приводять до виникнення нових якостей економічної системи в цілому.

Перспективи подальших досліджень в цьому напрямку передбачають проведення статистичного аналізу впливу факторів на структурні зрушення. Перспективними, також, є дослідження проблеми кількісного виміру та зіставлення факторів впливу на структурні зрушення, виявлення закономірностей їх життєвих циклів, напрямків та сили впливу, дослідження принципів застосування виявлених закономірностей.

Список літератури:

1. Пелех О.Б. Структурні зрушення і трансформації як процеси й результати структурних змін в економіці. Бізнес Інформ.2018. № 3. С. 8–14.

2. Коваленко В. В. Грошово-кредитна політика та її вплив на подолання структурних дисбалансів економіки України. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 12. С. 445–449.

3. Лютий І., Терес Ю. Реалізація боргової політики в країнах ЄС: уроки для України. Світ

фінансів.2018. № 4 (57). С. 7–19

4. Показники держаного бюджету на 2022–2023 роки. URL: https://mof.gov.ua/storage/files/p_DB.pdf.

Бібліографія: Колонтаєвський Р. Г. Класифікація факторів впливу на структурні зрушення в економіці / ***Р. Г. Колонтаєвський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 26-28

КАРЧЕВА Г. Т., д.е.н., проф., с.н.с. відділу регіональної фінансової політики ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»
КАРЧЕВА І. Я., к.е.н., директор ТОВ «ШОП-ЖСМ»

ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ У МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ

В умовах інформаційної економіки інновації стають рушійною силою розвитку суспільства. Кожна країна при формуванні інноваційної політики визначає модель інноваційного розвитку, пріоритетні напрями та фактори розвитку інноваційної діяльності з врахуванням міжнародних підходів і стандартів. Один з таких підходів може основуватися на міжнародних індексах інноваційності. На сьогодні на глобальному рівні розраховується декілька індексів інноваційності, а саме: Глобальний інноваційний індекс (The Global Innovation Index, GII), який розробляється Всесвітньою організацією інтелектуальної власності, Інноваційний індекс агентства Bloomberg (The Bloomberg Innovation Index, BII), Європейське інноваційне табло (European Innovation Scoreboard) та ін. Глобальний інноваційний індекс (GII) розраховується за 80 показниками, згрупованими за 7 компонентами: інститути, людський капітал і дослідження, інфраструра, складність ринку, ділова активність (включає інноваційні зв'язки), регулювання знань і технологій, творчі результати. У 2023 р. за даними індексу GII до 10 найінноваційніших країн світу ввійшли країни, що використовують різні моделі інноваційного розвитку: «потрійної спіралі» (1 країна – США); євроатлантичну модель – 7 країн (Швейцарія, Швеція, Великобританія, Фінляндія, Нідерланди, Німеччина, Данія), східноазіатську – 2 країни (Сінгапур, Республіка Корея). Не ввійшли в 10 найбільінноваційних країн, жодна країна з альтернативною інноваційною моделлю, до якої останнім часом все більше схиляється Україна.

Динаміка рейтингів інноваційності України за цими індексами свідчить

про негативну тенденцію зниження інноваційності країни як через військові дії, так і через відсутність активної політики у підтримці новаторства компаній як державою, так і бізнесом. Так, у 2023 р. за Глобальним інноваційним індексом (GII) Україна посіла 55 позицію, серед 132 країн, втративши порівняно з довоєнним часом 10 позицій (в 2020 р. була 45 позиція) (рис. 1). Україна покращила рейтинг інноваційності порівняно з довоєнним часом тільки за 2 компонентами «Інфраструктура» (з 94 на 77) і «Ділова активність» (з 54 на 48), але при цьому вони залишаються значно нижчими від інноваційно розвинутих країн. За рештою компонент рейтингу GII ситуація погіршилася, зокрема і в таких сильних для України напрямах як «Регулювання знань і технологій» (з 25 на 45), «Створення знань» (з 23 на 28).

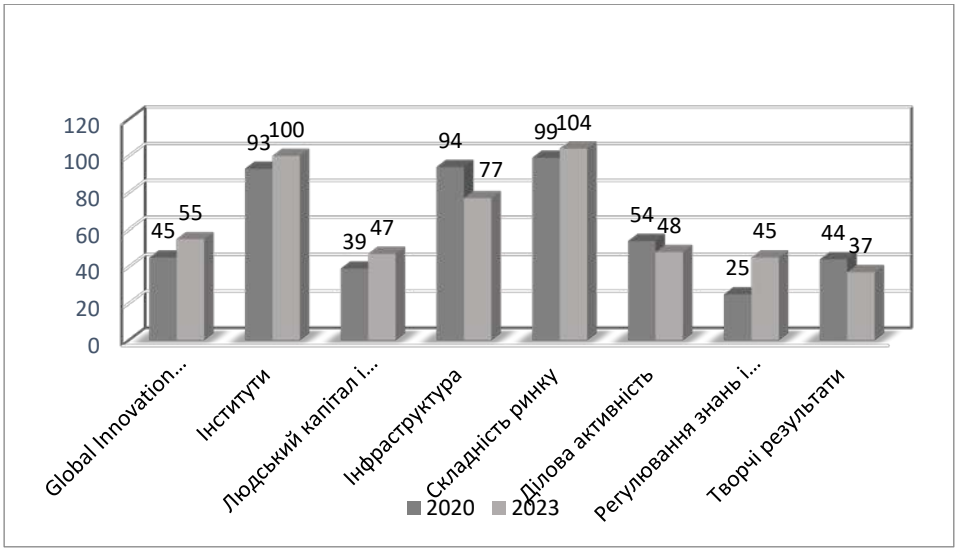

Рисунок 1 – Глобальний індекс інноваційності (GII) України в розрізі компонент у 2020 р. і 2023 р. (розроблено авторами за даними The Global Innovation Index, GII 2023)

Як свідчать значення Глобального індексу інновацій (GII) для України, для активізації інноваційної діяльності в Україні необхідно покращити інституційне середовище, регуляторне і бізнес середовище, розвивати R&D, інфраструктуру, включаючи інформаційно-комунікаційні технології, інноваційні зв’язки, краще

використовувати знання та розвивати креативні товари і послуги тощо.

Бібліографія: Карчева Г. Т., Карчева І. Я. Оцінка інноваційного розвитку України у міжнародному вимірі / ***Г. Т. Карчева, І. Я. Карчева*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 29-31

GAVRYS M., candidate of economic sciences, senior lecturer, NTU «KhPI»
GAVRYS O., candidate of economic sciences, prof., NTU «KhPI»

PROSPECTS OF COMPENSATION FOR DAMAGES FROM RUSSIAN AGGRESSION IN CASE OF RUSSIA'S REFUSAL TO PAY REPARATIONS

Russian aggression has already caused and continues to cause enormous, sometimes irreparable damage to Ukraine. Thousands of state and private enterprises, infrastructure facilities, houses and property of Ukrainians worth hundreds of billions of dollars were damaged and destroyed. Ukrainian citizens, enterprises and the state budget lost hundreds of billions of hryvnias in income and profits. Ukraine's ecology suffers huge damage: polluted lands, rivers, lakes and coastal waters of the Black and Azov seas, in particular, as a result of the explosion at the Kakhovska HPP, millions of killed animals, destroyed forests, entire ecosystems and national reserves, such as Askania-Nova and Dzhirilgach Island. There is still a threat of a radiation accident at the ZNPP. Tens of thousands of square kilometers of the territory of Ukraine are densely covered with mines. Demining will take tens of years and tens, if not hundreds of billions of dollars, and until then they will continue to take the lives and health of Ukrainians.

But most importantly, tens of thousands of our citizens were killed, hundreds of thousands injured, thousands of families destroyed, hundreds of thousands, if not millions of Ukrainians will never return to their homes, or will remain abroad forever, and millions still live in occupation, often in inhumane conditions of existence, men are forced to fight against their people. No amount of compensation will bring back the lost lives and health, but the russians will still pay.

The World Bank this year estimated just the material damage, only in the controlled territory and only for the first year of the war, at 411 billion US dollars [1]. This amount only partially takes into account the damage to the environment and the future costs of demining, and does not count the lost income of the state, enterprises

and citizens, compensation for moral damages, as well as payments to victims of hostilities and families of the dead, both civilians and military. Based on the precedents of the past, including the decisions of the UN International Court of Justice in the Hague, payments of compensation for moral damages to persons who were in the war zone, including citizens who were in the de-occupied and temporarily occupied territories, can range from 10,000 to 50,000 US dollars per person. Payments to the wounded as a result of hostilities should amount to at least 100,000 dollars, or at least 300,000-500,000 dollars if this resulted in partial or complete loss of earning capacity, while payments to the families of the dead should amount to at least 1 million dollars [2]. Taking into account the fact that about 10 million people in Ukraine can claim compensation for moral damages, these payments alone should amount to about 250 billion dollars. Other victims should receive at least the same amount. So, as of the end of 2023, the amount of damage will surely exceed $1 trillion US dollars, and continues to grow every day, because the russian leadership does not show any intention to end the war.

Currently the russians reject the very idea of reparations, believing that the nuclear weapons will allow them to avoid punishment for their crimes, and under the current leadership, voluntary payments are out of the question. In the so far hypothetical scenario of the change of power to more democratic, reparations become plausible, however, any russian government will try to reduce the amount and extend their payment for tens of years, while the money is needed now.

In the case of the disintegration of the russian federation after the defeat in the war into smaller state entities, negotiations on reparations will be much more complicated, since the newly created state entity with the center in moscow will not have adequate resources, and its new neighbors, who will have, will insist that they are not responsible for the sins of the defunct state. Lawsuits will drag on for years.

Of course, Ukraine already received tens of billions of dollars and euros in direct economic aid from the USA and EU, and since 2022 there are projects for the post-war reconstruction of Ukraine, funded by EU and NATO. However, our partners shouldn’t carry this burden on their own. A natural question arises: how to force a nuclear state,

unwilling to do so, to pay a couple of its annual GDPs?

After all, even now, in response to any "unfriendly" from their point of view steps of the Western countries, the russians almost directly threaten the world with the nuclear strikes. The short answer is: to use frozen and seized assets of the state and russian oligarchs in civilized countries, but not only.

In contrast to asset freezing processes, the seizure of russian property, as well as the supply of weapons to Ukraine are very slow, but their pace is constantly increasing. Immediately after the start of the aggression EU and NATO countries froze over 350 billion dollars of russian state assets, including 300 billion dollars of reserves of the Central Bank [2]. Today we can talk about assets worth at least 0.5 trillion dollars, blocked in the EU, USA, GB, Canada, Australia and a number of other countries. This property and funds should be used for compensation for damages and reconstruction of Ukraine. There are a lot of legal hurdles that prevent these assets or proceeds from their sale to be directly transferred to Ukraine, but civilized countries are beginning to show the political will to do so anyway.

On February 2023 the government of the Netherlands agreed to create an office of an international organization in the Hague to maintain an international register of damages caused by russian aggression in Ukraine [3], and in September the UN International Court of Justice in the Hague began hearings in the case of Ukraine plus 32 countries against russia regarding violation be the latter of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide. And Kyiv directly declares its intention to file a lawsuit about the compensation for damages next [4]. On November 30, US senators presented a bill on seizing the assets of russian oligarchs [5], and on December 12, the European Commission is to present a plan for using income tax from 211 billion euros of frozen russian assets [6], both of which are directed to help Ukraine. Ukraine itself, although at a low rate, because the russians withdrew most of their assets before the invasion, is also confiscating russian property on its territory. Today, it's more than 1,000 objects of movable and immovable property, corporate rights, and works of art [7].

There are two potential sources of funds, which remain out of the attention of

most experts. First, after the collapse of the USSR, russia unilaterally, in violation of the previous agreements of 1991, re-registered all of its obligations, as well as foreign property and assets, including a large number of real estate objects, located in Europe and the USA [8]. According to estimates, the value of these assets could exceed 400 billion US dollars, i.e., 900 billion dollars today, while debts were significantly lower. So, russia illegally owns hundreds if not thousands of units of real estate in developed countries worth tens or hundreds of billions of dollars, including buildings of embassies and consulates, which can potentially be seized and confiscated in favor of Ukraine. Secondly, after the war, instead of or together with limiting the marginal price of natural resources, special payment terms should be established for russia if it wants to sell them to civilized countries. For example, 20% of the market value of each barrel of oil, but not less than 15 dollars, will automatically go to a special account designated for the reconstruction of Ukraine. If russia won't agree to such conditions, the rich markets of developed countries will be closed to it. Such an approach will not only provide a stable source of reparations or funds for reconstruction, but will also significantly limit russia's income and its desire for waging any future wars.

Therefore, even if the aggressor does not agree to pay reparations voluntarily, there are tools that will allow to punish him for his crimes at least financially.

Список літератури:

1. Ukraine. Rapid damage and needs assessment. February 2022 – February 2023. [Електронний ресурс] World Bank Official Site – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://documents1.worldbank.org/curated/en/099184503212328877/pdf/P1801740d1177f03c0ab180057556615497.pdf

2. Микола Гаврись. А що після перемоги? Новий план Маршалла для України. [Електронний ресурс] Дзеркало тижня – 2022. – Режим доступу до ресурсу: https://zn.ua/ukr/internal/a-shcho-pislja-peremohi-novij-plan-marshalla-dlja-ukrajini.html

3. Крістіна Шаповалова. Міжнародний реєстр збитків – крок до виплати репарацій. [Електронний ресурс] Економічна правда – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://www.epravda.com.ua/columns/2023/02/28/697502/

4. Сергій Сидоренко. Як Росія відмовлялася від "геноциду". Репортаж з Гааги, з процесу в Міжнародному суді. [Електронний ресурс] Європейська правда – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/09/18/7169639/

5. У сенаті США представили законопроект про конфіскацію російських активів. [Електронний ресурс] Еспресо-TV – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://espreso.tv/u-senati-ssha-predstavili-zakonoproekt-pro-konfiskatsiyu-rosiyskikh-aktiviv

6. Єврокомісія представить план використання заморожених активів Росії для відновлення України 12 грудня. [Електронний ресурс] Бізнес Цензор – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://biz.censor.net/n3458828

7. Карта конфіскованого майна. [Електронний ресурс] Українська правда – 2023. – Режим доступу до ресурсу: https://russian_assets.pravda.com.ua/

8. Олександр Крамар. Радянське майно за кордоном: колонії не мають права претендувати на власність імперії? [Електронний ресурс] Український Тиждень – 2011. – Режим доступу до ресурсу:

https://tyzhden.ua/radianske-majno-za-kordonom-kolonii-ne-maiut-prava-pretenduvaty-na-vlasnist-imperii/

Бібліографія: Gavrys M., Gavrys O. Prospects of compensation for damages from russian aggression in case of russia's refusal to pay reparations / ***M. Gavrys, O. Gavrys*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 32-36

DU XIN, student, NTU «KhPI»

APPROACHES DEFINING THE STRATEGY CONCEPT

Developing a strategy for any business entity is an integral condition for its successful functioning on the domestic and foreign markets. The issue of justification of strategic directions of development relevant both for enterprises and organizations that are just entering the market, and for those companies that occupy a significant segment of the market [1, p. 128].

The problem of development and implementation of the company's strategy is always has a debatable nature and is in the field of view of many scientists and practitioners. Among them should be mentioned: Polyukhovich, M. [1], Lazorenko, L. [2], Chepelyuk, M. [3], Bowman, C., Skott M.[4], Chan Kim W. [5], Nickols, F. and others.

The position of the scientist M. I. Chepelyuk is considered [3, p. 118], it is based on the statement that in today's conditions, a generally accepted standard regarding the content of the strategy and its structure does not exist, which once again confirms the complexity, multifaceted and ambiguous interpretation of the concept. Modern researchers of the "enterprise strategy" category agree on its general definition, although they adhere to different positions when deciphering its individual components.

Strategy in a broad sense is considered as "... the main forms and methods of perspective actions related to the solution of the main problems, the implementation of strategic programs, the achievement of significant strategic goals..." [6, p. 558]. It is appropriate to single out two main concepts of strategy, a namely: philosophical and organizational-management. Thus, the general meaning of the strategy for the enterprise is the basis of the philosophical concept. From this point of view, the strategy is [2, p. 129]:

- a position, a way of life that does not allow you to stop at what you have achieved, and focuses on continuous development;

- an integral part of management, which allows to realize future;
- the thinking process, "intellectual exercises" that require special training, skills and procedures;
- the reproducible value (value system) of the organization, which allows to achieve the best results by activating the activities of all personnel.

In the organizational and management context, strategy is the main thing a component of the organization's self-determination and closely related to the characteristics and features of organizational culture, it makes it possible to formulate social strategies in general and elements of social directions in other types of strategies. Given the unified point of view, strategy becomes the fundamental basis, with the help of which the economic entity can defend its own viability [2, p. 129].

M. Scott notes the peculiarity of focusing on a specific result and suggests studying strategy as "... a set of rules that are necessary for the firm to fulfill its mission, and such a strategy should be aimed at maximizing shareholder income..." [4].

In order to provide additional advantages regarding the formation of additional value, as U. Chan Kim and R. Mauborn rightly note [5, p. 4-5], expedient to formulate and implement a blue ocean strategy, which involves the company's creation of a new market niche of growing demand and moving away from competition.

Thus, the essence of the strategy, thus, comes down to purposeful management, which allows to achieve a competitive advantage in every type of business in which the enterprise is involved.

References:

1. Полюхович М. В. Конкурентна стратегія розвитку підприємства як сучасний ефективний інструмент менеджменту. Modern Economics. 2019. № 18. С. 138-144.

2. Лазоренко Л.В. Роль стратегії в діяльності організації. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. 2014. Вип. 9-1. Ч. 1. С.128-131.

3. Чепелюк М.І. Концептуальні засади формування системи стратегій підприємства. Бізнес Інформ. 2022. №6. С. 117-121.

4. Skott, M. (2015). Cost Factors: A Guide for Managers on Identifying Value Levers. Kyiv, pp. 320-325.

5. Chan Kim, W., Mauborgne, R. (2005). Blue Ocean Strategy: How to Create Uncontested Market Space and Make Competition Irrelevant, Harvard Business School Press.

6. Енциклопедія бізнесмена, економіста, менеджера / За ред. Р. Дяківа. Київ: Міжнародна економічна фундація, 2000. 703 с.

Бібліографія: Du Xin Approaches defining the strategy concept / ***Xin Du*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 37-38

БАГАЧЕНКО О. М., аспірант, НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ РЕФОРМУВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЮ КРАЇН ЄВРОПИ

Адміністративно-територіальний поділ в сучасних європейських державах, у яких панує ліберально-демократична доктрина, є важливою складовою системи Public administration і важливим елементом забезпечення доступу населення до адміністративних публічних послуг.

Власне за рахунок децентралізації, тобто передачі частини повноважень, їх фінансового забезпечення та відповідальності з рівня державного управління на рівень місцевого самоврядування або «local government», у країнах Європи було досягнутого високого рівня ефективності управління розвитком територій.

Метою адміністративно-територіальних реформ, незалежно від того, чи відбуваються вони в державах з розвинутою демократією, чи в тих, що недавно стали на цей шлях, має бути підвищення ефективності надання послуг населенню шляхом передачі частини повноважень від органів державної влади до місцевого самоврядування. Координація й кооперація між громадами є основою для вирішення питань, пов’язаних з наданням послуг населенню та укрупненням муніципальних одиниць.

У практиці управління територіями в європейських країнах фінансова децентралізація здійснюється за трьома напрямами: децентралізація видатків; децентралізація доходів; процесуальна і організаційна самостійність. Тобто одностороння деконцентрація бюджетних надходжень та збільшення обсягів наповнюваності місцевих бюджетів не є панацеєю в контексті вдосконалення державного управління розвитку територій. Мова йде про те, що децентралізація фінансових потоків призводить до підвищення відповідальності органів місцевого самоврядування та локальних органів державної влади в регіонах і районах за спрощення доступу населення до адміністративних послуг та його соціальне забезпечення. А це, своєю чергою, потребує тотального перегляду

компетенційного навантаження на різні ланки управління територіями від міста, села, селища до області.

Необхідність пошуку оптимальної моделі адміністративно-територіального поділу держави обумовлюється складністю в організації публічно-політичних процесів та досягнення пропорційності розвитку територій. Збалансований розвиток територій є запорукою добробуту населення країни, її стабільності та соціально-економічного розвитку. Адміністрування процесами розвитку різних за своїм статусом територіальних утворень передовсім вимагає відповідного теоретико- методологічного забезпечення.

Бібліографія: Багаченко О. М. Особливості реформування адміністративно-територіального устрою країн Європи / ***О. М. Багаченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 39-40

КІКВАДЗЕ Д. А., аспірант, НТУ «ХПІ»

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ МЕХАНІЗМУ ФОРМУВАННЯ БЮДЖЕТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

Формування бюджетного потенціалу регіону є послідовним процесом, що передбачає врахування історичних і національних особливостей країни.

Незважаючи на те, що основні організаційні засади такого механізму в Україні визначені в Бюджетному кодексі України, залишаються невирішеними наступні проблеми:

- відсутність визначення поняття «механізм формування бюджетного потенціалу»;
- недостатність уваги особливостям механізму формування бюджетного потенціалу на регіональному рівні;
- невизначеність елементів механізму формування бюджетного потенціалу регіону та взаємозв'язку між ними.

Важлива роль у фінансовому механізмі регіону належить бюджетному механізму. Дослідивши літературні джерела і врахувавши сучасні реалії необхідне визначити ті елементи бюджетного механізму, які є ключовими для визначення поняття «механізм формування бюджетного потенціалу регіону»: метод; інструмент; інститути; важелі; інформаційне забезпечення; правове забезпечення.

Механізм забезпечення повного і своєчасного надходження коштів у місцеві бюджети за допомогою методів, важелів і інструментів, реалізується, насамперед, у процесі казначейського виконання бюджету, діяльності державних та місцевих органів управління з удосконалення організації бюджетного процесу. Головним завданням інститутів (бюджетних установ) є створення ефективної бюджетної системи, забезпечення злагодженості у взаємодії окремих сфер і ланок бюджетних відносин, взаємо узгодженості діяльності учасників бюджетного процесу, направлена на реалізацію дієвої

бюджетної політики.

Бібліографія: Кіквадзе Д. А. Концептуальні засади механізму формування бюджетного потенціалу регіону / ***Д. А. Кіквадзе*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 41-42

ЛИННИК В. М., аспірант, НТУ «ХПІ»

МЕХАНІЗМ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ КОШТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Механізм ефективності використання коштів територіальних громад включає залучення інвестицій, збір податків, ефективний контроль та підвищення прозорості використання бюджетних коштів.

Етапи сприяння прозорості органів управління ТГ, як механізм контролю за коштами громади, який передбачає етап моніторингу усіх закупівель та етап навчання для всіх представників, замовників, уповноважених осіб, які є в громаді, які проводять тендерні закупівлі та для місцевого бізнесу, щоб зорієнтувати його у участі в даному процесі за відповідних умов. Механізм ефективності використання коштів територіальних громад, який включає залучення інвестицій, збір податків, ефективний контроль та підвищення прозорості використання бюджетних коштів.

Ефективний контроль, підвищення прозорості використання бюджетних коштів – це один із механізмів, що регулює як можна ці кошти зекономити і витратити на те, на що завжди не вистачає (на дорогу, на освітлення, на майданчик і т.д.). Також до механізмів можна віднести залучення інвестицій, збір податків (через їх збільшення чи оптимізацію). Ефективне використання того, що вже є напрацьовано, ефективне використання коштів, дозволяє їх примножувати, інвестуючи у розвиток нових проектів, тоді їх вистачатиме на більше.

Державні закупівлі за гроші громади (публічні закупівлі) мають низку зловживань, а саме:

- за попередньою змовою (тобто, коли дві фірми одна одну підстраховують і виграють по черзі тендери). Колись і не виключено, що зараз така схема ще існує, але основна відмінність на сьогодні полягає у прозорості того, що відбувається.

- корупційні ризики пов’язані зі сторони замовника, тобто, виписування замовником тендерних умов (документації) під конкретну фірму, яка може бути у власності (родинних зв’язках) вищого керівництва, місцевого очільника громади, і інші фірми не можуть взяти участі, бо не відповідають виставленому критерію. Це змова учасника і замовника.

Бібліографія: Линник В. М. Механізм ефективності використання коштів територіальних громад / ***В. М. Линник*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 43-44

САДИКОВ М. А., д.е.н., проф., Харківський національний університет внутрішніх справ

НАСЛІДКИ ВТОРГНЕННЯ РФ НА СУВЕРЕННУ УКРАЇНУ

У світовому просторі за даними ООН зареєстровано -193 країн (станом квітень 2022 р.), 20 - великих країн (G20), і 7 - багатих у світовій економіці країн (G7) [1]. На жаль, серед цих країн немає єдності щодо механізмів запобігання конфліктам, як би вони не називалися «спец операцією», «повномасштабним» вторгненням. Це є порушенням міжнародного права. У вищезгаданих інституцій немає важелів впливу на конфлікти, що виникають між країнами з різних причин. Що стосується Декларації ООН, Положень ЄС щодо регулювання міждержавних конфліктів, це лише декларація чи бажання демократичних країн. Досвід війни Росії та України (2022 р.) свідчить про необхідність негайно розробити ефективніші механізми, тим більше, якщо це стосується ядерної держави та члена ООН. А саме члени ООН, а також країни, які мають ядерне озброєння, повинні обґрунтовувати нову доктрину проти порушника Статуту ООН. Незважаючи на ситуацію, що складається в країні, необхідно сказати велику подяку демократичним країнам світу, які не залишили Україну та українців з бідою.

Станом на кінець червня за кордоном перебувало від 5,6 до 6,7 млн українців. Які раніше, більшість біженців — це жінки та діти.

Водночас зростає кількість чоловіків. Між серпнем 2022 і березнем 2023 кількість чоловіків 18-64 років, які отримали статус тимчасового захисту в ЄС, зросла на 200 тис. При цьому, окрім легальних шляхів, не можна виключати й суттєву частку тих, хто виїхав у незаконний спосіб. [2].

Рада Європейського Союзу на засіданні у Брюсселі (4 березня 2022р.) проголосував про активізацію для мешканців України, Директиви про тимчасовий захист, Вона застосовується у виняткових випадках, щоб надати негайний та тимчасовий захист особам із країн, що не входять до ЄС, які не

можуть повернутися до країни походження конфлікту.

Повномасштабне вторгнення РФ до України завдає колосальних збитків національної економіки. Зв 11 місяців війни в Україні Валовий внутрішні продукт (ВВП) знизився на 1/3.

Наприкінці прогнозу очікується, що рівень пропозиції у річному обчисленні поступово зменшиться з 30% наприкінці 2022 року до близько 22,5% у 2023 році, що «відбиває залишкові наслідки перебоїв у постачаннях та руйнуванні виробничих потужностей на тлі нижчих світових цін на енергоносії».

Згідно з Меморандумом, очікується, що у 2023 році буде забезпечено скорочення запасів обсягом близько 5,7 млрд дол. після прогнозованого профіциту у розмірі 6,4 млрд дол. у 2022 році. "Цей прогноз відображає зростання торговельного балансу, оскільки очікується, що відновлення надходжень від експорту буде повільним, тоді як попит на імпорт, як очікується, прискориться через збереження попиту на паливо, обладнання та матеріали для ремонту та відновлення", - йдеться у документі .

Валютні резерви мають залишитися на рівні близько 21 млрд дол до кінця 2023 року, що еквівалентно трохи більше ніж 2,5 місяці імпорту завдяки зовнішньому фінансуванню [3].

Поряд з цим, треба підкреслити, війна виявила дуже багато внутрішніх негараздів. Це - колабораціонізм, державна зрада, корупція у сфері (Енергетика, Нафтогаз, Комунальна, Медицина, Банківська), слабкість територіальних громад, де голова так і депутатський корпус обрані на підставі кумівства, місцевого «олігархата». Як кажуть в народі: «війна для когось біда, а комусь, мать рідна». Від війни постраждали всі, у т. ч. як великий, так і малий бізнес. Кожний хто пам’ятає про це, бережіть інформацію не дайте знищити факти.

Висновки:

- Президенту, Міністерствам, Департаментам, ДБР, ВАКС та іншим, державним структурам поряд з діючими органами влади треба ретельна зібрати і аналізувати суспільну думку про корупцію з фактами.
- МЗС України надати ООН пропозиції, щодо зміни Статуту ООН

стосовно міждержавного конфлікту та використання високо технологічних зброїв. Унеможливить використання ядерного зброю. Про колективну безпеку за принципом «всі за одного», а не за свою «вигоду» з війни.

- Створити громадський центр (на добровільній засаді, безкоштовно з наданням певних прав та захисту). Склад громадського центру мусить об’єднувати досвідчених юристів, журналістів, ветеранів праці для вивчення корупції у внутрішньому середовищі.

Список літератури:

1. Держави-члени Організації Об'єднаних Націй / [Електронний ресурс]. [Режим доступу]: https://uk.wikipedia.org/wiki/

2. Ситуація з біженцями не поліпшується, з України виїхало ще до пів мільйона осіб.- [Електронний ресурс]. [Режим доступу]: https://www.epravda.com.ua/news/2023/09/5/703961/

3. Економічна правда. Меморандум про співробітництва з МВФ. / [Електронний ресурс]. [Режим доступу]: https://www.epravda.com.ua/2022/12/23/695377/

Бібліографія: Садиков М. А. Наслідки вторгнення РФ на суверенну Україну / ***М. А. Садиков*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 45-47

MUNASSAR MAHDI HAMAD BALHARITH, student, NTU «KhPI»

GLOBALIZATION OF ECONOMIC PROCESSES AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS

The competitiveness of the industry is an intermediate stage between the success of the enterprise and the prosperity of the country. Thanks to the integrity and development of the industry (existing both due to objective and historical prerequisites and due to the purposeful policy of the state), companies get the opportunity to enter the world market and act in accordance with a global strategy, which is based on a unique competitive position. Companies have the greatest chances of success in international competition in those industries where they really have unique advantages. At the same time, the presence of competitive enterprises and industries creates a basis for the country's competitiveness and improving the quality of life of its population.

The competitiveness of the industry is the position of the industry and its individual producers on the domestic and foreign markets determined by economic, social, political and other factors; is based, first of all, on the competitiveness of industry products and on the ability of its business entities to participate in competition with real or potential competitors for the consumer in the industry market segment.

The competitiveness of the industry is determined by the presence of competitive organizations: only a competitive organization can make a competitive product. In order to maintain the competitiveness of the industry, a continuous process of accumulation of advantages is necessary, especially where the basic factors were initially in an advantageous position. A high level of competitiveness can be achieved if the country has a dominant position in some determinants or is actively developing it. A competitive industry should have a high export potential, should not be capital-intensive and a closed enclave. The main factor in increasing the competitiveness of the industry is the development and implementation of innovative processes.

Бібліографія: Munassar Mahdi Hamad Balharith Globalization of economic processes as a factor of competitiveness / ***Mahdi Hamad Balharith Munassar*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 48

TKACHENKO M. O., Ph. D. (Economics), Associate Professor, NTU «KhPI»
LIU JUAN, student, NTU «KhPI»

COMPANY MARKET VALUE INCREASING DUE TO STRUCTURE AND COST OF THE CAPITAL MANAGEMENT

The issue of capital structure is always the core concern of enterprises, and the main content involved is whether the resource allocation of enterprises is efficient. The company's capital structure directly affects its cost of capital, and then affect its market value. Excessive debt ratio may increase the company's financial risk and reduce investors' confidence in the company, thus affecting the stock price and market value. Conversely, if the debt ratio is too low, the company may miss the opportunity to use financial leverage to increase scale and profitability. Therefore, companies need to find a balance between equity and debt to achieve an optimal capital structure [1].

The relationship between the optimal capital structure, capital cost and the growth of market value is a complex and important issue, which needs to consider many factors and conduct in-depth research and analysis. With the support of scientific research methods and statistical data, we can better understand this problem and provide useful guidance for the company's practice.

Capital structure refers to the composition and proportional relationship of various types of capital in an enterprise. It encompasses the mix of financial resources from different sources of long-term financing, specifically the ratio of debt to equity used in economic activities. This structure significantly impacts the return on assets and equity, financial stability, solvency ratios, and the balance between profitability and capital risk. Weighted Average Cost of Capital is an important financial metric used to estimate the cost of company's capital, it takes into account the cost of all sources of funding for a company, including equity and debt [2].

The determinants of optimal capital structure, that typically affect a business's cost of capital, risk tolerance, and long-term value, can be considered from multiple perspectives:

- Tax considerations: tax credits can add value to a company. In determining the capital structure, the company will consider the tax relief effect that the interest expense of the debt can bring, thereby increasing the after-tax profit.

- Asset type: the specificity of assets will affect the financing choice of enterprises.

- Uncertainty of operating income: if the operating risk is greater, a lower debt level may be chosen to reduce the financial risk; if operating income is stable, debt financing may be increased to take advantage of the financial leverage effect.

- Risk attitude of managers: management's risk efficiency can influence capital structure decisions.

- Realistic financing ability, including its credit rating and relationship with financial institutions, will affect the cost and conditions of its access to funds.

- Macroeconomic environment, market competition environment and policies affect the capital structure decisions of enterprise.

- Industry characteristics and company strategy [3].

Sum up, the optimal capital structure is determined by many factors, including tax, asset type, operating income, risk level, financing ability, macroeconomic environment, industry characteristics and so on. When deciding on the capital structure, company needs to take these factors into account to maximize the long-term value of the business.

References:

1. Chen Weiyun, Zhang Zongyi, Empirical Study on Financial Influencing Factors of Capital Structure [J], Financial Theory and Practice, issue 1st, 2022;

2. Kumar, S., Colombage, S., & Rao, P. (2017). Research on capital structure determinants: a review and future directions. International Journal of Managerial Finance 13(2):106-132 DOI:10.1108/IJMF-09-2014-0135;

3. Li L,Islam S Z.Firm and industry specific determinants of capital structure: Evidence from the Australian market[J]. International Review of Economics & Finance, 2019,59:425-437.

Бібліографія: Tkachenko M. O., Liu Juan Approaches defining the strategy concept / ***M. O. Tkachenko, Juan Liu*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 49-50

TKACHENKO M. O., Ph. D. (Economics), Associate Professor, NTU «KhPI»
WANG XIAO YAN, student, NTU «KhPI»

VALUE MANAGEMENT TOOLS AND THEIR IMPLEMENTATION IN ORDER TO IMPROVE COMPANY INVESTMENT APPEAL

Value management is a competitive strategy that identifies, evaluates, and improves, with regard to the organization's resources, objectives and expected outcomes with regards to the shareholders' expectations and organizational growth. In today's world of cut throat competition, value management has become a powerful technique in making the businesses more attractive instruments of investment. In this regard, the most important task of companies is to increase company value and find the most efficient its use in order to increase the efficiency of the company as a whole.

With regards to investment attractiveness, value management potentially becomes a key function that exhibits to potential investors the underlying commitment of the company to continuous improvement and best performance. This is especially true precisely in a cut-throat competitive marketplace where investors can choose from a wide array of investment opportunities. Value Management as an effective feature of the company is most probably perceived as a stable one with all characteristics of innovative spirits, strategic insight and farsightedness [1].

Business value management − an approach to strategic management that enhances the economic value of a company by rigorously analysing and optimizing its operational efficiency and market positioning to maximize returns on investment.

The main vectors of company value management are: intensified cost management, robust debt management, focus on innovation and market expansion and enhancing operational efficiency through advanced data analytics.

Assessing the effectiveness of enterprise value management consists of examining how the operations, financial decisions, and strategies contribute to enhancing the enterprise value. Some points of importance of the enterprise value management efficiency assessing are presented at the figure 1.

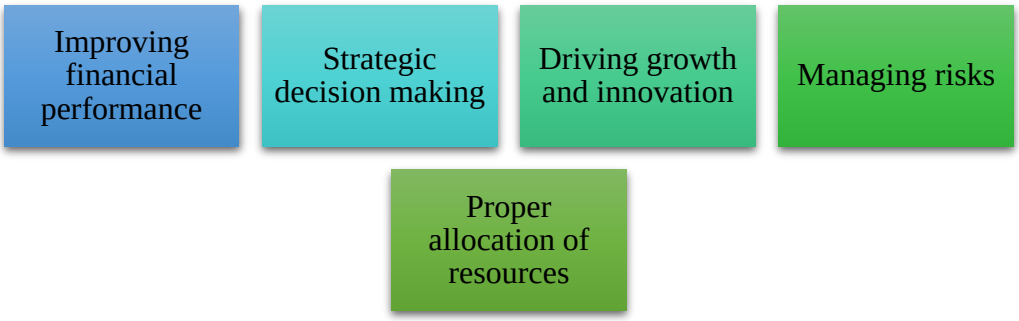

Figure 1 − Importance of the enterprise value management efficiency assessing

To enhance the company established value management efficiency by a higher degree, it is important to align concrete and measurable goals in multiple strategic business fields. Measures to increase the company's value management efficiency can be divided into 4 groups: financial health measures (cost reduction, debt management and revenue growth targets); market expansion measures (market penetration and customer retention targets); innovation and sustainability targets (research and development investment, product innovation, environmental impact reduction) and sustainability and corporate responsibility measures (sustainability compliance and social responsibility impact target) [2, 3].

There is no doubt that value management can be applied to a wide range of entities with the aim of improving their financial performance. By means of its holistic way to increase value, value management does not only reinforce the internal efficiency and effectiveness but also shows the investors that it is a responsible enough entity which is passionate about sustainable and profitable growth.

References:

1. Graziano, T. and Privitera, D., 2020. Cultural heritage, tourist attractiveness and augmented reality: insights from Italy. Journal of Heritage Tourism, 15(6), pp.666-679;

2. Patras, V., 2021. Sustainability in the shoe market: Adidas on a move to sustainability;

3. Safitri, V.A., Sari, L. and Gamayuni, R.R., 2020. Research and Development (R&D), environmental investments, to eco-efficiency, and firm value. The Indonesian Journal of Accounting Research, 22(3).

Бібліографія: Tkachenko M. O., Wang Xiao Yan Value management tools and their implementation in order to improve company investment appeal / ***M. O. Tkachenko, Xiao Yan Wang*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 41-52

СЕКЦІЯ 3 – СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РЕКЛАМНОГО БІЗНЕСУ

HAO JIAZHENG, student, NTU «KhPI»

FEATURES OF MARKETING STRATEGY IN THE CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION

The effective system of marketing communications, that is characterized by the wide use of various of communication facilities and appearance of new instruments of informative influence, became the key factor of providing of competitiveness of modern enterprises. By the mortgage of success of every enterprise today at the market there is possibility strategically correctly to organize co-operating of many instruments of marketing communications with determination of most effective and most effective in every special case economic activity of enterprise

The economic development we are currently witnessing is driven by many factors. Among them, the digital transformation of the economy, businesses, and social life plays an important role. After three consecutive industrial revolutions, we have entered an era known as the fourth industrial revolution, which is based on new information technologies based on big data, the Internet of Things, and artificial intelligence. These new technologies open up enormous opportunities for businesses to increase productivity, competitiveness, and create and capture additional value. The implementation of artificial intelligence for machines and devices, and above all new generations of smart robots, create the basis for the development of intelligence. Businesses must adapt to the new situation by implementing innovative business strategies.

Digital technological changes have a strong impact on the modern economy and enterprises, forcing them to make difficult decisions on the choice of marketing development strategies, and this has become an urgent problem of our research.

A well-formed marketing strategy has a significant impact on the final profit and competitiveness of an enterprise. Given the turbulent situation associated with the pandemic, the ability to respond to changes in a timely manner can determine the company's further presence in the market.

In order to develop effective marketing strategies using digital technologies that have a high potential for achieving company goals and at the same time best fit the profile and capabilities of organizations, it is necessary to have a thorough knowledge of all the advantages and disadvantages of digital marketing. This way, it will be possible to determine to what extent and which tools from the entire digital marketing palette are best suited for developing a marketing strategy. It should also be borne in mind that building a digital marketing strategy should not focus solely on the technological side of things.

One of the main problems with digital marketing is the abandonment of traditional marketing, forgetting that the information and communication tools offered by the so-called new marketing are only an "accelerator" of marketing concepts. Rather, digital marketing is a highly developed (thanks to technological progress) element of the communication complex of organizations. In other words, without the principles and approaches of traditional marketing, it is impossible to develop a comprehensive and effective marketing strategy for business development.

Бібліографія: Hao Jiazheng Features of marketing strategy in the context of digital transformation / ***Hao Jiazheng*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 53-54

МИРОШНИК Т. О., аспірант, НТУ «ХПІ»
КОБЄЛЄВА Т. О., проф., д.е.н., каф. економіки бізнесу і міжнародних економічних відносин, НТУ «ХПІ»

БРЕНД УНІВЕРСИТЕТУ В КОНТЕКСТІ СОЦІАЛЬНОЇ КОНЦЕПЦІЇ МАРКЕТИНГУ

Маркетинговий підхід вважає, що бренд - це спеціальне ім'я та символ, призначений для ідентифікації товарів або послуг окремого продавця і диференціювати ці товари (послуги) від аналогічних товарів (послуг), що конкурують з ними. Тому бренд університету можна розглядати як сформований імідж навчального закладу, який дозволяє йому мати конкурентну перевагу на ринку освітніх послуг та залучати додатковий людський і фінансовий капітал. Розрізняють внутрішній та зовнішній імідж навчального закладу. Внутрішній імідж формують студенти, співробітники, випускники та викладачі. Зовнішній імідж як асоціація з вищим навчальним закладом формують партнери, державні органи, роботодавці, абітурієнти.

Процес формування бренду університету складається з кількох етапів:

1 Позиціонування. На цьому етапі відбувається позиціонування бренду університету у свідомості споживачів по відношенню до конкурентів. Для університету важливими складовими позиціонування можуть бути: достовірність (відповідність очікуванням споживачів і реальному положенню університету), цінність (сприйнята споживачами вигода), придатність (сильні сторони університету) та стійкість (період часу, протягом якого ви можете утримувати свою позицію). Позиціонування використовується як основа для побудови комунікаційної та бренд-стратегії.

2 Формування рис індивідуальності бренду. Місія, цінності, ключові навички, філософія, імідж, корпоративна культура розглядаються як індивідуальні риси. Під місією розуміють загальну мету, сенс існування університету. Сформульована місія підвищує шанси на успіху, координує

інтереси всіх людей, пов'язаних з навчальним закладом, координує інтереси всіх людей, пов'язаних з навчальним закладом. Цінності відображають основні принципи життя університету та закріплюються у внутрішніх нормативних документах навчального закладу. Філософія університету - це система цінностей і смислів, відповідно до яких університет здійснює свою діяльність. Філософія університету базується на системі поглядів керівництва. Імідж розглядається як узагальнений портрет університету, система репрезентацій бренду. Відмінною рисою корпоративної культури університету є тісний зв'язок між репутацією та іміджем.

3 Створення атрибутів бренду. До атрибутів бренду університету відносяться: історія університету, логотип, єдиний фірмовий стиль, веб-сайт, айдентика. Історія бренду включає реальні події та легенди, які можуть надати емоційного забарвлення бренду університету. Багато реальних історій та міфів, які привертають увагу споживачів і громадськості, пов'язані з відомими брендами. Логотип як емблема університету повинен запам'ятовуватися і бути сучасним. Єдиний фірмовий стиль сприяє формуванню корпоративної культури навчального закладу, виділяючи його серед конкурентів.

4 Управління брендом. Розвиток бренду університету потребує постійної уваги з боку різних фахівців. Бренд-менеджмент дозволяє управляти бізнесом бренду, покращувати та збільшувати його капітал.

Результати ефективного управління брендом:

- вищі обсяги продажів і ціни, ніж у конкурентів;
- можливість мінімізувати витрати на просування;
- стабільність у кризових ситуаціях;
- зміцнення корпоративної культури.

Управління брендом також спрямоване на формування лояльності споживачів. Індикаторами лояльності до бренду університету є

- високий конкурс на бюджетні та "платні" місця;
- стабільність контингенту студентів;
- кількість випускників, які бажають вступити до магістратури та

аспірантури; ступінь задоволеності університетом.

5 Просування бренду. Просування бренду здійснюється шляхом вибору каналів комунікації та методів просування, що здійснюється відповідно до специфіки розміщення та цільової аудиторії. Головною відмінною рисою просування університету є одночасна діяльність на двох ринках - ринку освітніх послуг та ринку праці. Університет надає споживачам два види продукції: різні освітні програми на ринку освітніх послуг та кваліфікованих випускників на ринку праці. Тому необхідно просувати як освітні програми, так і випускників.[5]

Як висновок можна заначити, що аналіз поняття "бренд" як соціально-економічної категорії показав, що він є стійкою інтегрованою категорією від продукту до споживача і назад.

Бренд університету, з одного боку, формується стихійно, як певне стійке сприйняття споживачами продукту, марки, його якості, надійності, рівня обслуговування, надійності, рівня обслуговування, незалежно від волі та бажань виробника. З іншого боку, бренд - це результат цілеспрямованих дій і заходів, що проводяться компанією для формування бажаного іміджу.

Список літератури:

1. Lee N. M., Merle P. F. Media Relations and Universities: An Assessment of Digital Newsrooms // Journal of Marketing for Higher Education. 2018. Vol. 28, № 2. P. 232–246;

2. Порохня В.М., Безземельна Т.О., Кравченко Т.А. Стратегічне управління: Навч.посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012;

3. Юдіна Н. В. Бренд-менеджмент : методичні вказівки з самостійної роботи студентів денної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка та підприємництво» спеціальності 7.03050701 «Маркетинг» / НТУУ «КПІ». Електронні текстові данні (1 файл: 326,82 Кбайт). Київ : НТУУ «КПІ», 2013. 22 с. URL : https://ela.kpi.ua/handle/123456789/27444;

4. Кобєлєва Т.О. Комплаєнс-безпека промислового підприємства: теорія та методи: монографія. Харків: Планета-Принт, 2020. 354 с. URL: http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/54748;

5. Перерва П.Г. Інтелектуальна власність: магістерський курс: підручник / П.Г.Перерва, В.І.Борзенко, Т.О.Кобєлєва ; Нац. техн. ун-т "Харків. політехн. інт". Харків : Планета-Прінт, 2019. 1002 с. URL:http://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/415723.;

6. Pererva P.G., Kocziszky G., Somosi Veres M., Kobielieva T.A. Compliance program: tutorial. Kharkov-Miskolc : LTD «Planeta-prynt», 2019. 689 p.;

7. Перерва П.Г., Кобєлєва Т.О. Маркетингові підходи до моніторингу кон'юнктури товарного ринку промислового підприємства // Екон. вісник НТУУ «КПІ» : зб. наук. пр. Київ : НТУУ "КПІ", 2017. № 14. С. 468-477. URL: http://ev.fmm.kpi.ua/article/view/108749

Бібліографія: Мирошник Т. О., Кобєлєва Т. О. Бренд університету в контексті соціальної концепції маркетингу / ***Т. О. Мирошник, Т. О. Кобєлєва*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 55-57

DU WEIJIANG, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL FOUNDATIONS OF BUILDING AN INTERNATIONAL MARKETING STRATEGY

The intensification of globalization processes contributes to the creation of conditions for the development of international economic relations. This development is accompanied by an increase in the influence of transnational factors on the functioning of international business entities, growing international competition and the active use of Internet technologies. In such conditions, it is increasingly important for companies to use international marketing strategies to expand their activities both in domestic and foreign markets.

When formulating a marketing strategy, one can distinguish between input and output elements. Input elements include factors of the marketing environment and the firm's goals, the analysis of which precedes the development of a marketing strategy. The output elements include strategic decisions on the marketing mix, which includes the components of marketing - product, price, distribution and promotion. The main task of the marketing strategy is to align the marketing goals of the company with its capabilities and customer requirements, to use the weaknesses of competitors and its own competitive advantages.

The characteristic features of the company's marketing strategy are manifested in the fact that it is long-term oriented; is a means of realizing the company's marketing goals; is based on the results of marketing strategic analysis; has a certain subordination in the hierarchy of enterprise strategies; determines the market direction of the company's activity.

Marketing strategy is an important component of a company's overall strategy, which includes goals, resources, and the business environment. When choosing a strategy, the peculiarities of the enterprise's economic activity, its development prospects and key priorities play an important role. At the same time, it is important to determine the key stages of the formation of an international marketing strategy.

Бібліографія: Du Weijiang Theoretical foundations of building an international marketing strategy / ***Du Weijiang*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 58-59

СЕКЦІЯ 4 – СВІТОВА ПРАКТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ

ФАЛЬЧЕНКО О. О., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»
ЧЕРНИШ П. Д., студент, НТУ «ХПІ»
ЛУК'ЯНОВА А. В., студент, НТУ «ХПІ»
МАТВІЄЦЬ Б. К., студент, НТУ «ХПІ»

ВІДМІННОСТІ ОБЛІКУ НЕОБОРОТНИХ ТА ОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВ

Відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» активи – це ресурси, контрольовані підприємством у результаті минулих подій, використання яких, як очікується, призведе до отримання економічних вигід у майбутньому.

В умовах реформування господарських процесів проблематика обліку необоротних та оборотних активів є актуальною у зв'язку з необхідністю отримання даних про наявність, стан та ефективність використання як оборотних так і необоротних активів. Від ступеня ефективності використання необоротних та оборотних активів залежить стан суб'єкта господарювання.

Необоротні активи є найголовнішим фактором виробництва. Від рівня технічної озброєності залежать якість продукції, продуктивність праці та показники рентабельності. Забезпечення безперервного процесу функціонування підприємства здійснюється за рахунок наявності оборотних активів.

Необоротні активи є засобами виробництва, що тривалий період використовуються в господарській діяльності і переносять свою вартість на новостворену продукцію частинами. Оборотні активи є не обмеженими у використанні грошові кошти або інші активи, які призначені для споживання чи

реалізації протягом операційного циклу.

Необоротні та оборотні активи вимагають чіткого і точного обліку, причому відображаються вони не лише у бухгалтерських регістрах, а й у фінансовій звітності підприємств.

Будь-яке підприємство використовує велику номенклатуру необоротних активів. Розвиток необоротних активів як знарядь праці, засобів виробництва, призвів до необхідності класифікації їх за спільними ознаками. До складу необоротних активів входить надзвичайно різноманітне майно підприємства, яке відрізняється за фізичною формою, призначенням, способом використання, нематеріальною природою, активністю застосування та іншими критеріями.

До основних елементів оборотних активів належать запаси, дебіторська заборгованість, поточні фінансові інвестиції, грошові кошти та їх еквіваленти, витрати майбутніх періодів. Так, за характером участі в операційному циклі оборотні активи поділяються на ті, які обслуговують. У виробничому циклі це запаси сировини, матеріалів, незавершене виробництво, готова продукція. У фінансовому циклі це грошові кошти, дебіторська заборгованість, поточні інвестиції. Всі складові потребують чіткого відображення в бухгалтерському обліку підприємства.

Необоротні активи є найменш мобільною частиною активів підприємства, але займають найбільшу питому вагу в структурі активів підприємства та вимагає чіткого і ефективного обліку за їх рухом.

У процесі обліку необоротних активів необхідно враховувати їх переваги і недоліки порівняно з оборотними активами. Розподіл на необоротні та оборотні активи дозволяє розглядати важливу проблему організації бухгалтерського обліку необоротних та оборотних активів, як раціональне розміщення їх між сферами виробництва та обігу.

Отже, розподіл оборотних та необоротних активів в структурі майна підприємств потребує удосконалення їх обліку, а саме визнання, оцінку класифікацію, синтетичний і аналітичний облік, відображення у фінансовій звітності підприємства.

Список літератури:

1. Лепетан І.М. Бухгалтерський облік активів підприємства: екологічний вектор. Агросвіт. 2019. №12. С. 57-61;

2. Рибчук А В. Економічний аналіз: теорія і практика: навч.-метод. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 219 с.;

3. Гурова К.Д. Економічний аналіз: методологія, організація, методика, практикум : навч. посіб. 3-тє вид., перероб. та допов. Харків: Вид-во Іванченка І. С., 2019. 328 с.

Бібліографія: Фальченко О. О., Черниш П. Д., Лук'янова А. В., Матвієць Б. К. Theoretical foundations of building an international marketing strategy / ***О. О. Фальченко, П. Д. Черниш, А. В. Лук'янова, Б. К. Матвієць*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 60-62

ФАЛЬЧЕНКО О. О., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»
ПРОХОР Д. А., студент, НТУ «ХПІ»

МЕТОДИ АУДИТУ ОПЛАТИ ПРАЦІ І ЗАРОБІТНОЇ ПЛАТИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ

Оплата праці і заробітна плата є вагомою статтею витрат, яка впливає на формування собівартості продукції та на визначення фінансових результатів підприємства, тому ця тема є актуальною.

Аудит оплати праці і заробітної плати має важливу роль тому, що їх облік праці є трудомістким процесом, пов'язаний з обробкою великої кількості даних та має багато однотипних операцій.

Однією з проблем аудиту оплати праці і заробітної плати є недостатня кількість методів з аудиту, що впливає на нестачу знань та низьку компетенцію аудитора під час виконання своїх завдань.

Під час аудиту оплати праці і заробітної плати аудитору важливо переконатися в дотриманні підприємством чинного законодавства про оплату праці, відсутності порушень умов оплати праці працівників, а також перевірити правильність здійснених відрахувань податків і зборів із заробітної плати працівників, а також відповідність відображення операцій в бухгалтерському обліку і відображення їх у фінансовій звітності підприємства.

При аудиті оплати праці і заробітної плати аудитори використовують різні методи і методичні прийоми.

Метод аудиту становить сукупність способів, прийомів для дослідження стану оплати праці і заробітної плати. Ці методи можна об’єднати в три групи.

До першої групи методів відносять ті, які дозволяють визначити кількісний і якісний стан оплати праці і заробітної плати, основний це перерахунок. Метод перерахування використовують для впевненості вірності арифметичних підрахунків сум з оплати праці і заробітної плати і відображення їх у бухгалтерських записах.

До другої групи методів відносять ті, які дозволяють визначити відхилення дійсного стану оплати праці і заробітної плати від діючих норм і нормативів, планових показників та інших правил. Це, бухгалтерські данні підприємства стосовно оплати праці і заробітної плати з відповідними даними інших підприємств щодо певних господарських операцій, фактичні данні фінансово-господарської діяльності з прогнозними, відповідними даними минулих періодів, показниками аналогічних підприємств.

До третьої групи методів відносять ті, які пов'язані з оцінкою минулого, теперішнього і майбутнього стану оплати праці і заробітної плати. Вони є логічним завершенням процесу зіставлення.

Методичні прийоми аудиту оплати праці і заробітної плати поділяються на методичні прийоми організації та методичні прийоми проведення аудиту.

До методичних прийомів організації аудиту оплати праці і заробітної плати можна віднести: суцільний, вибірковий, аналітичний та комбінований.

До методичних прийомів проведення аудиту оплати праці і заробітної плати можна віднести: фактичну, спостереження, формальну, арифметичну, аналітичні тести та сканування.

Незалежно від обраної методи та методичні прийоми аудиту оплати праці і заробітної плати залишаються незмінними. Методи аудиту оплати праці і заробітної плати, це сукупність спеціальних прийомів, за допомогою яких оцінюється їх стан. При виконанні аудиту оплати праці і заробітної плати методи можуть використовуватися в різних варіаціях, що характеризують зміст конкретних аудиторських процедур.

Список літератури:

1. Кінебас І.Ю., Чепець О.Г. Шляхи вдосконалення обліку та аудиту розрахунків з оплати праці. Бізнесінформ. 2019. № 7. С. 225-230;

2. Коротаєва І.Р., Рябчук ОГ. Особливості та проблеми аудиту з розрахунків з оплати праці. Науковий погляд: економіка та управління. 2018. № 4(62). С. 123-128;

3. Мельник Ю.В., Пирожок О.С. Особливості проведення аудиту розрахунків з оплати праці. Наука й економіка. 2016. №1(41). С. 23-27.

Бібліографія: Фальченко О. О., Прохор Д. А. Методи аудиту оплати праці і заробітної плати на підприємствах / ***О. О. Фальченко, Д. А. Прохор*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 63-64

ФАЛЬЧЕНКО О. О., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»
КОНСТАНТИНОВ О. А., студент, НТУ «ХПІ»

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Фінансовий результат - це приріст або зменшення капіталу підприємства в процесі фінансово-господарської діяльності за звітний період, який виражається у формі загального прибутку або збитку.

Основними показниками, які формують фінансові результати господарської діяльності підприємства, є: виручка від реалізації продукції, товарів і т.д.; собівартість проданих товарів, продукції, робіт, послуг; адміністративні та збутові витрати; інші прибутки і витрати; прибуток або збиток.

Усі вище перелічені показники, за винятком прибутку, певною мірою є проміжними результатами. Вони виникають під час поточної господарської діяльності, а тому не відбивають кінцеві результати роботи підприємства. Усі вони складаються під впливом різних чинників і умов функціонування підприємства.

Таким чином, загальний фінансовий результат діяльності складається з фінансового результату від реалізації продукції, робіт, послуг, основних засобів і іншого майна підприємства, прибутків від інших заходів і інших надходжень, тобто прибуток можна розглядати як різницю між загальною виручкою і загальними витратами.

По суті, аналіз фінансових результатів є нічим іншим, як аналіз фінансового стану підприємства, під яким мається на увазі науково розроблена система методів і прийомів, за допомогою яких вивчаються господарські процеси підприємства і оцінюється їх економічна ефективність.

Мета аналізу фінансових результатів підприємства - своєчасно виявляти і усувати причини небажаних відхилень у фінансовому стані підприємства, визначати резерви поліпшення фінансових результатів підприємства і його платоспроможності.

Методика аналізу включає наступні напрями:

- загальна оцінка фінансового стану;

- структурний аналіз активів і пасивів підприємства;
- аналіз ліквідності і платоспроможності;
- аналіз фінансової стійкості;
- аналіз ділової активності;
- аналіз рентабельності.

Основними завданнями аналізу фінансових результатів є:

- систематичний контроль за виконанням планів реалізації продукції і отриманням прибутку;
- визначення впливу як об'єктивних, так і суб'єктивних чинників на фінансові результати;
- виявлення резервів збільшення суми прибутку і рентабельності;
- оцінка роботи підприємства по використанню можливостей збільшення прибутку і рентабельності;
- розробка заходів по використанню виявлених резервів.

Фінансові результати підприємства, його стійкість і стабільність залежать від результатів його виробничої, комерційної і фінансової діяльності.

Таким чином, найважливішою проблемою, рішенню якої приділяється увага при розгляді будь-яких питань діяльності підприємства, є його фінансові результати, які характеризуються безліччю показників. Сукупність показників, що характеризують підприємство, має найбільше значення при ухваленні управлінських рішень в усіх сферах діяльності підприємства, як в оперативному, так і в стратегічному аспектах.

Бібліографія: Фальченко О. О., Константинов О. А. Визначення основних завдань для аналізу фінансових результатів / ***О. О. Фальченко, О. А. Константинов*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 65-66

ТКАЧЕНКО М. О., к.е.н., ст.викл., НТУ «ХПІ»
ЛЕХНОВСЬКИЙ Д. О., студент, НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ БЕНЧМАРКІНГУ

Облік, аналіз та управління прибутком стають першочерговими завданнями підприємства, спрямованих на забезпечення і максимізацію добробуту його власників в поточному та перспективному періодах. З метою ефективного управління прибутком важливо визначити фактори впливу на його розмір та підібрати основні інструменти для збільшення прибутковості [1]. Система управління прибутком повинна бути органічно інтегрована в загальну систему управління підприємства, адже прийняття управлінських рішень значно впливає на рівень прибутку.

Управління прибутком − це процес впровадження стратегій та тактик для максимізації прибутковості підприємства. Цей процес охоплює різні аспекти, включаючи контроль витрат, оптимізацію доходів, ефективне управління ресурсами та прийняття рішень для забезпечення фінансової стійкості і збільшення вартості підприємства [2]. Управління прибутком є невід'ємною частиною стратегічного управління підприємством і включає в себе комплексний підхід до фінансового аналізу та прийняття рішень для досягнення фінансових цілей підприємства на стратегічному, оперативному та тактичному рівнях.

Обліково-аналітичне забезпечення управління прибутком підприємства - це система всіх видів обліку та аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства, метою якої є забезпечення осіб, які приймають рішення, достовірною інформацією, необхідною для прийняття ефективних рішень щодо управління прибутком підприємства.

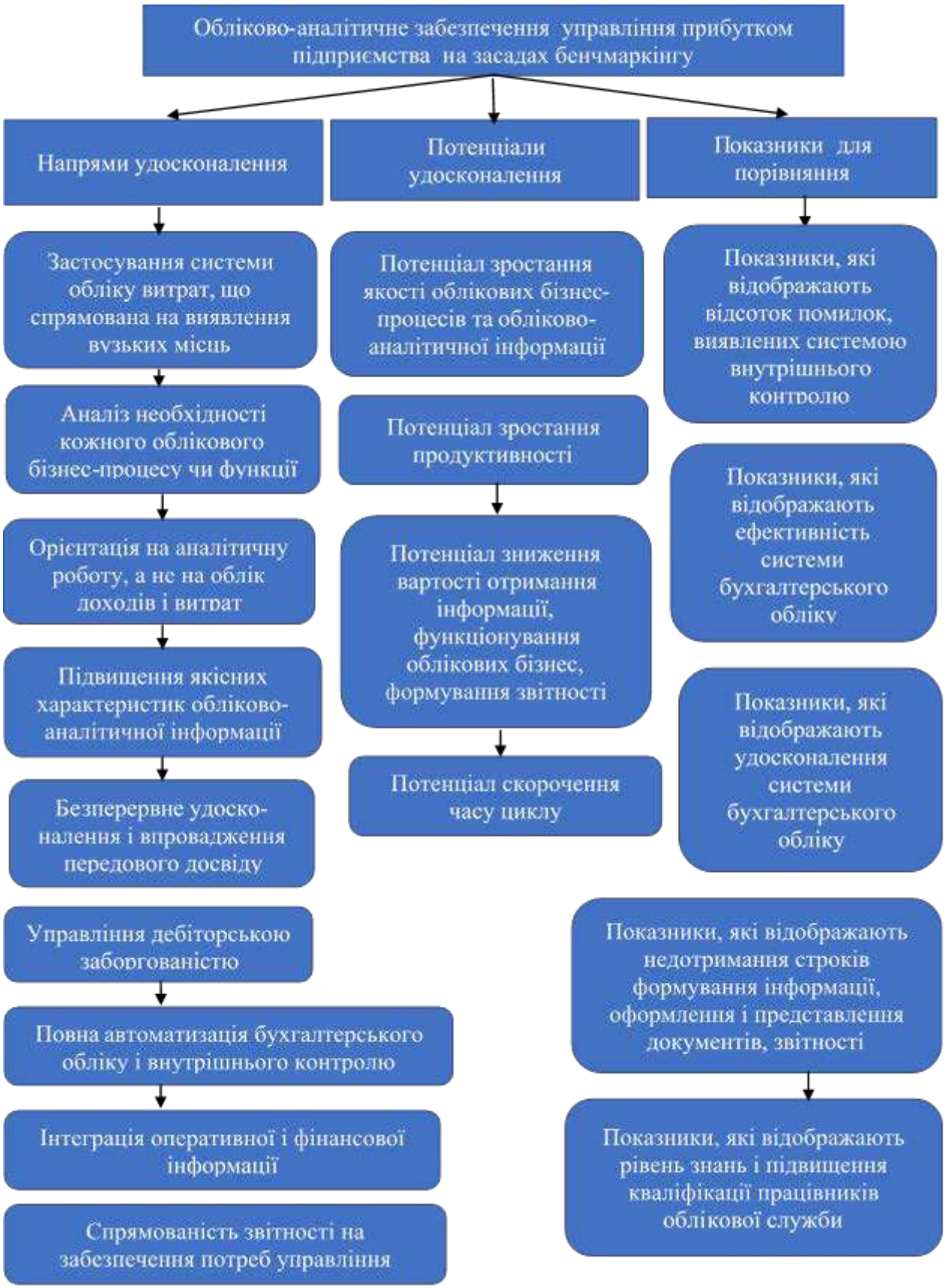

Рисунок 1 – Елементи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства на засадах бенчмаркінгу

Система обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства включає в себе набір облікових та аналітичних методів для збору, систематизації та інтерпретації інформації щодо прибутковості різних аспектів діяльності підприємства, а також набір показників облікового та необлікового характеру, які необхідні для планування, аналізу та прийняття ефективних управлінських рішень.

Для досягнення безперервних покращень у міжнародній практиці широко застосовується інструмент бенчмаркінгу, який являє собою безперервний стратегічний процес дослідження та запровадження у діяльність передового досвіду суб'єктів господарювання які, мають певний досвід у різних сферах діяльності [3].

Головна ідея використання цього інструменту в контексті вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком з метою його збільшення полягає в пошуку вузьких місць у питаннях обліку та аналіз прибутку, їх аналізі у порівнянні із досвідом з їх вирішення передовими підприємствами галузі та виборі актуальних та дієвих шляхів вирішення проблеми.

Основні елементи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства на засадах бенчмаркінгу наведено на рис. 1.

Використання бенчмаркінгу в процесі побудови система обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства дасть змогу уникнути помилок, які допустили інші суб'єкти господарювання під час вирішення аналогічних проблем, та збільшити ефективність управління прибутком, враховуючи найкращі приклади та передовий досвід.

Список літератури:

1. Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О., Гаркуша В. О. Моніторинг та оцінка господарської діяльності для забезпечення економічної безпеки підприємств ресторанного бізнесу. Modern Economics. 2018. № 11. С. 66-71. URI: https://modecon.mnau.edu.ua/issue/11-2018/iershova.pdf;

2. Iershova N., Tkachenko M. Theoretical and methodological framework of accounting and analytical support for sustainable development strategy. Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine : coll. monogr. / ed. T. Ponomarenko. – Prague OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – P. 282-302. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/41780/4/2019_Iershova_Theoretical_and_methodological.pdf;

3. Searles B. Benchmarking 2030. The Future of Benchmarking / Bruce, Robin S. Mann, Holger Kohl. – Fraunhofer IPK, Germany Global Benchmarking Network, 2013. – 69 p. URL: https://coer.org.nz/wpcontent/uploads/2011/10/ gbnreport_bm2030_final_web.pdf

Бібліографія: Ткаченко М. О., Лехновський Д. О. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства на засадах бенчмаркінгу / ***М. О. Ткаченко, Д. О. Лехновський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 67-70

МІТЧЕНКО К. Ф., аспірант, НТУ «ХПІ»

ПОДАТКОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЯК ОСНОВНА СКЛАДОВА БЮДЖЕТНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ

Податковий потенціал є невід'ємною вагомою складовою частиною фінансового потенціалу регіону. Під податковим потенціалом слід розуміти максимально можливу величину потенційного ресурсу території, яка може бути мобілізована і ефективно використана для збільшення доходів бюджету, які будуть спрямовані на соціально-економічні розвиток регіону.

Однією із базових основ економічної системи країни та основою її макроекономічної стабільності виступає податкова система, що реалізується через сукупність податків та зборів – найефективніших важелів забезпечення розвитку економіки. Податкові платежі (податки та збори) мають значний вплив на розподіл і перерозподіл частини виробленої вартості в країні, на результати економічної діяльності платників, а також забезпечують державу ресурсами для фінансування суспільно необхідних витрат. У зв’язку з цим податкові платежі збільшують доходи, які необхідні для виконання державою основних завдань та можуть сприяти як удосконаленню, так і ускладненню певних економічних процесів.

Систематизація регіонів за рівнем індексу податкового потенціалу сприятиме підвищенню фінансової самостійності місцевих органів влади, більш раціональному розподілу централізованої фінансової допомоги місцевим органам влади. Практичне використання індексу податкового потенціалу територій може слугувати інформаційною базою для забезпечення зниження диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів країни, створює ефективну систему оцінки реальних доходних можливостей і потреб місцевих органів влади. Також, зазначимо, що особливе місце в податковому процесі відіграє податкове планування, адже саме податковий потенціал виступає механізмом планування та прогнозування податкових надходжень.

Бібліографія: Мітченко К. Ф. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства на засадах бенчмаркінгу / ***К. Ф. Мітченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 71-72

ТКАЧЕНКО М. О., к.е.н., ст.викл., НТУ «ХПІ»
РИБАЛКА С. О., студент, НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ БАНКІВСЬКОЇ УСТАНОВИ

Вивчення поточного стану та прийняття рішень з найбільш актуальних питань внутрішнього аудиту фінансових результатів діяльності підприємств та установ здійснюють вітчизняні та зарубіжні науковці під час конференцій та власних наукових досліджень [1-4]. У банку використовується трирівнева система внутрішнього контролю, яка базується на розподілі відповідальності між структурними підрозділами банку за трьома лініями захисту від ризиків та відповідає вимогам нормативно-правової бази Національного банку України. Перший рівень контролю (підрозділи та допоміжні функції) відповідає за виявлення та усунення ризиків, а також за розробку/оновлення та впровадження кроків контролю, які є невід'ємною частиною щоденних операцій. Контроль другого рівня (підрозділ, який містить функції внутрішнього моніторингу та контролю) відповідає за розробку процедур контролю та процедур управління ризиками, моніторинг відповідності, безперервний моніторинг результатів операцій контролю першого рівня, а також функції запобігання та лікування ризиків. Проведення, розробка та впровадження засобів контролю. Третій рівень контролю (підрозділи, що здійснюють незалежний контроль) відповідають за управління ризиками та незалежну оцінку функцій СВК. Внутрішні аудити є невід'ємною частиною системи внутрішнього контролю та, у більшості випадків, процедур подальшого контролю. Варто зазначити, що служба внутрішнього аудиту банку належить до третього рівня контролю системи СВК. Ефективність внутрішнього контролю банку слід постійно відстежувати, враховуючи мінливі внутрішні та зовнішні обставини, і ці системи слід зміцнювати, якщо це необхідно для забезпечення ефективної роботи (рис. 1).

Заходи	Реалізація
застосування IT-технологій у процесі організації роботи внутрішнього аудиту фінансових результатів. Три основні IT-системи найпоширеніші на практиці: системи електронного документообігу; системи організації роботи служби внутрішнього аудиту; системи автоматизованого робочого місця аудитора. З метою покращення організації автоматизованого робочого місця аудитора варто запровадити оперативне внесення даних із можливістю завантажувати супровідні документи.	підвищення швидкості та якості обробки інформації під час аудиту зменшення впливу людського чинника інформаційна інтеграція підсистем управління діяльністю банку
застосовувати формалізовані дані та аналітичні методи для забезпечення неефективності внутрішнього аудиту фінансових результатів підвищувати кваліфікацію персоналу, який працює в системі внутрішнього аудиту	підвищення раціональності розподілу завдань внутрішнього аудиту між працівниками відповідної служби, що його забезпечують на робочому місці
забезпечити удосконалення "середовище контролю" через дотримання співробітниками банку стандартів порядності, етичних цінностей, стилю управління установою на вищому та лінійних рівнях	визначення ділянок, які не покриті внутрішнім аудитом або покриті надмірно
підтримувати впровадження заходів контролю усіх управлінських рівнів та функцій (авторизація та верифікація, узгодження рахунків, перевірка діяльності, збереження активів та розподіл повноважень)	спрощення контролю за дотриманням законодавства (внутрішнього аудиту)

Рисунок 1 – Заходи щодо удосконалення організації внутрішнього аудиту фінансових результатів банківської установи

Список літератури:

1. Єршова Н. Ю., Ткаченко М. О., Гаркуша В. О. Моніторинг та оцінка господарської діяльності для забезпечення економічної безпеки підприємств ресторанного бізнесу. Modern Economics. 2018. № 11. С. 66-71. URI: https://modecon.mnau.edu.ua/issue/11-2018/iershova.pdf;

2. Єршова Н.Ю., Є.О. Черкасова Дослідження особливостей організації обліку та обліку доходів і витрат у банках. Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Темат. вип. «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2012. № 25. С. 131–139. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/9994/1/vestnik_HPI_2012_25_Yershova_Doslidzhennia.pdf;

3. Iershova N., Tkachenko M. Theoretical and methodological framework of accounting and analytical support for sustainable development strategy. Development of the innovative environmental and economic system in Ukraine : coll. monogr. / ed. T. Ponomarenko. – Prague : OKTAN PRINT s.r.o., 2019. – P. 282-302. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/41780/4/2019_Iershova_Theoretical_and_methodological.pdf;

4. Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2021. № 1. С. 25-31. 2021. http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf

Бібліографія: Ткаченко М. О., Рибалка С. О. Удосконалення організації внутрішнього аудиту фінансових результатів банківської установи / ***М. О. Ткаченко, С. О. Рибалка*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 73-75

ГЛІНКІНА В. В., студент, НТУ «ХПІ»
КУЗНЕЦОВА С. О., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

БАЗОВІ ВИМОГИ МЕНЕДЖМЕНТУ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

В наш час, організація обліку виробничих витрат повинна враховувати потреби менеджменту та забезпечувати обґрунтовані управлінські рішення. Успішна організаційна модель обліку сприяє ефективності бізнесу, оскільки дозволяє приймати рішення, засновані на точних та своєчасних даних. Для забезпечення управлінської орієнтації в обліку необхідно вирішити кілька ключових завдань: правильна орієнтація обліку, інтеграція облікових функцій у загальну систему управління, розподіл обов'язків між економічними службами, делегування повноважень з прийняття рішень, а також забезпечення ефективної комунікації та гнучкості.

З огляду на сучасні реалії в економіці України, існує потреба у вдосконаленні системи обліку. Вона повинна адаптуватися до мінливих умов ринку, а також зберігати стабільність, зберігаючи існуючі функціональні зв'язки та доповнюючи їх новими. Проте, нині існують певні труднощі з визначенням «сфери компетенції» управлінського обліку та забезпеченням узгодженості між обліковою, аналітичною, плановою та контрольною інформацією - це вимагає ретельного розгляду та відповідного налаштування облікової політики підприємства, щоб забезпечити його здатність швидко реагувати на зміни у бізнес-середовищі. Вважаємо, що управлінський облік має охоплювати всі стадії інформаційного потоку в управлінському циклі, від планування до контролю та регулювання. Така умова означає, що управлінський облік відіграє ключову роль у наданні своєчасної та достовірної інформації для прийняття управлінських рішень.

Інформаційно-аналітичні механізми, що використовуються в системі управлінського обліку, орієнтовані на вирішення конкретних завдань і

забезпечують ефективне прийняття управлінських рішень. [1] Вони допомагають оптимізувати співвідношення «витрати – обсяг реалізації – прибуток». Управлінський облік забезпечує комплексний підхід до збору та обробки інформації, а також впливає на господарську діяльність підприємства, створюючи надійне підґрунтя для стратегічних та оперативних рішень.

Фінансовий облік, який теж вважається частиною управлінського циклу, зосереджується переважно на зовнішніх аспектах обліку та передає інформацію зовнішнім користувачам через фінансову звітність. [2] На відміну від нього, управлінський облік не лише відображає господарські операції, але й впливає на них, сприяючи плануванню та інтерпретації даних.

Організація управлінського обліку повинна включати нормативні (планові) показники безпосередньо в систему бухгалтерських рахунків і реєстрів, що дозволяє значно прискорити процес формування інформації для прийняття рішень та посилити зв'язок між обліком і плануванням. Окрім цього, управлінський облік відіграє ключову роль у визначенні сфери компетенції, яка охоплює всю структуру управління підприємством, включаючи матеріальні, трудові, фінансові та інформаційні ресурси та забезпечує зворотний зв'язок між управлінням та реальними виробничими процесами, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення. Особливо важливо, що управлінський облік не обмежується лише відображенням діяльності, але й впливає на неї, допомагаючи формувати варіанти різних типів управлінських рішень. [3]

Контроль за формуванням витрат і обчисленням собівартості продукції є ще однією важливою функцією управлінського обліку, він вимагає чіткої організації та взаємодії між різними економічними та технічними службами. Система контролю повинна мати чітко визначених відповідальних осіб, уніфіковані первинні документи, методики контролю, визначені об’єкти контролю та функціональні обов’язки. Для забезпечення ефективного контролю необхідно розробити систему показників для аналізу витрат і виробничих процесів, визначити джерела інформації, а також призначити відповідальних керівників та виконавців, що в підсумковому результаті дозволить

управлінському обліку відігравати важливу роль у контролі витрат, аналізі собівартості та забезпеченні ефективного управління.

Контроль прямих витрат повинен враховувати їхню залежність від обсягу виробництва та методи їх розподілу серед різних груп товарів, а непрямі витрати слід контролювати з урахуванням їх впливу на виробничий процес та застосовуваних методів обліку.

Тож, в системі управління облік, аналіз та контроль стають критично важливими для процесу прийняття рішень, який включає визначення цілей, пошук рішень, збір та обробку даних, побудову моделі та оцінку. Облікова інформація – ключовий момент кожного етапу, що забезпечує економічну обґрунтованість та правильність прийнятих рішень. Саме тому, подальше вдосконалення обліку має відбуватися через покращення реалізації його потенційних можливостей, організаційну оптимізацію та впровадження сучасних методів.

Список літератури:

1. Заїка С.О. Управлінська діагностика: курс лекцій для здобувачів вищої освіти денної та заочної форми навчання. Харків: ДБТУ. 2023. 270 с.

2. Садовська І. Б. Бухгалтерський облік: конспект лекцій. Луцьк : Вежа-Друк, 2023. 258 с.

3. Пушкар М. Р. Інформаційне поле управлінського обліку: дисертація. Тернопіль, 2024. 250 с.

Бібліографія: Глінкіна В. В., Кузнецова С. О. Базові вимоги менеджменту до організації управлінського обліку / ***В. В. Глінкіна, С. О. Кузнецова*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 76-78

МИЛОВА К. А., студент, НТУ «ХПІ»
АЛЬОШИН С. Ю., к.е.н., ст. викл., НТУ «ХПІ»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ

Здійснення господарської діяльності з метою максимізації прибутку включає в себе взаємодію з контрагентами, які замовляють продукцію або послуги, та відповідає законодавчим нормам і визначеним у нормативно-правових документах правилам та принципам бухгалтерського обліку. Регулювання облікового процесу законодавчим шляхом спрямоване на вирішення питань оподаткування, встановлення ефективних форм розрахунків та нормування взаємовідносин.

Нормативно-правове законодавство, що служить основою для законодавчого регулювання взаємовідносин з контрагентами підприємства, ієрархічно структуроване, присвоюючи вищий рівень нормативним документам першочергового значення, які переважають над іншими. Серед них можна виділити такі:

- Цивільний кодекс України, який встановлює основи регулювання відносин, що виникають внаслідок взаємодії підприємства з його контрагентами.[1]
- Податковий кодекс України, що є основою для регулювання відносин у сфері оподаткування.[2]
- Господарський кодекс України є правовою основою регулювання проведення розрахункових операцій з контрагентами, включаючи визначення господарських зобов’язань, суб’єктів господарювання та умов припинення зобов’язань підприємства.[3]
- Закон України №996 є фундаментом для формування нормативної бази, в якому визначаються принципи організації та проведення облікового процесу та формування звітності для фізичних та юридичних осіб усіх форм

власності та організацій.[4]

На другому, але не менш важливому рівні розташовані затверджені Національним банком (стандартами) облікові положення, які визначають особливості регулювання конкретних аспектів облікового процесу. Ключовим нормативно-правовим актом є Національний стандарт (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість", який встановлює методологічні принципи формування та відображення в обліковому процесі інформації щодо розрахунків з покупцями та замовниками.[5] Додатковими джерелами, що можуть бути використані для регулювання цього питання, є інші Національні стандарти бухгалтерського обліку, зокрема №1, №15, №16, які утворюють методологічну базу для визначення формування в обліку інформації про нараховані доходи та понесені витрати підприємства.

На третьому рівні розташовані методичні рекомендації, галузеві положення, підзаконні акти та інструкції, які визначають деталізовані аспекти облікового процесу. Серед них основні включають:

- Інструкцію №22, де чітко визначено характеристику безготівкових розрахунків, зокрема, передачу грошової суми з рахунку платника на рахунок отримувача. Ця інструкція регламентує порядок проведення безготівкових розрахунків, встановлює правила обігу документів для таких операцій, передбачає штрафні санкції за порушення законодавства і т.д. [6].
- Положення №637 [7];
- Постанова Кабінету Міністрів "Про результати повної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи з її скорочення" [8];
- Положення №88, яке визначає основи оформлення первинної та вторинної документації, процедури виправлення помилок, організацію процесу документообігу;
- Інструкція №291.

Останній, четвертий рівень, передбачає створення внутрішньої документації, яка регулює особливості обліку зобов'язань дебіторами. Ці документи розробляються з урахуванням організаційно-економічної специфіки,

форм власності та особливостей діяльності конкретного підприємства. Серед них можуть бути:

- Облікова політика підприємства: документ, що визначає основні принципи та методи обліку, які використовуються на підприємстві.
- Робочий план рахунків: список рахунків, який визначає порядок обліку фінансових операцій та їх класифікацію.
- Первинні документи: розроблені керівником бухгалтерської служби та затверджені керівником підприємства документи, які служать основою для обліку та відображення розрахунків з дебіторами.

Ці внутрішні документи створюються з метою внутрішнього використання і враховують специфіку конкретного підприємства, забезпечуючи ефективний та належний облік його дебіторської заборгованості.

Потреба в затвердженні облікової політики випливає з необхідності відобразити специфіку системи обліку для достовірного відображення розрахункових операцій з контрагентами. Ключові аспекти, які доцільно включити до цього документу, включають:

1 Види економічної діяльності: розподіл різних видів діяльності підприємства на основну, фінансову та інвестиційну.

2 Договірні взаємовідносини: особливості укладання та виконання контрактних угод.

3 Посадові інструкції облікового відділу: визначення обов'язків працівників, які відповідають за облік розрахункових операцій.

4 Організація облікового процесу: форми ведення обліку та відображення інформації в облікових регістрах.

5 Оцінка дебіторської заборгованості: умови та методи визначення активу підприємства.

6 Організація документації та документообігу: процеси управління документами та обігу інформації.

7 Модернізація плану рахунків обліку: врахування особливостей діяльності та переліку рахунків.

8 Списання безнадійної заборгованості: критерії та порядок списання непогашеної заборгованості.

9 Класифікація заборгованості: систематизація відповідно до управлінських потреб.

10 Умови для проведення інвентаризації: організація та умови проведення періодичної перевірки.

Отже, процес регулювання дебіторської заборгованості ґрунтується на ряді нормативно-правових актів різної ієрархії, і вміння орієнтуватися серед цієї бази є ключовим для ефективного обліку та аналізу розрахунків з контрагентами.

Список літератури:

1. Цивільний кодекс України: № 435-IV від 16.01.2003р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/ed20030116#Text

2. Податковий кодекс України: № 2856-VI від 02.12.2010. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

3. Господарський Кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. №436- [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 №996-XIV [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14

5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 08.10.1999р. №237. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99

6. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті України. Затверджена Постановою Правління Національного банку України від 21.01.04 № 22 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0377-04.

7. Положення про ведення касових операцій в національній валюті в України, затверджене постановою Правління Національного банку України від 15.12.04р. № 637. Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0148500-17

8. Про результати суцільної інвентаризації дебіторської та кредиторської заборгованості і заходи щодо її скорочення затверджене постановою Кабінету Міністрів від 29 квітня 1999р. N 750. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/750-99-%D0%BF

Бібліографія: Милова К. А., Альошин С. Ю. Базові вимоги менеджменту до організації управлінського обліку / ***К. А. Милова, С. Ю. Альошин*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 79-82

НЕЛІПА Т. С., студент, НТУ «ХПІ»
АЛЬОШИН С. Ю., к.е.н., ст. викл., НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ СИСТЕМИ АУДИТУ РОЗРАХУНКІВ З ОПЛАТИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Як слушно зазначає Духновська Л.М. [ ] аудит розрахунків з оплати праці містить у собі великий обсяг інформації, що потребує перевірки та високої кваліфікації перевіряючого. Основним завданням аудитора є перевірка належності, коректності розрахунків, дотримання законів. Обов'язково перевіряються відрахування із заробітної плати, тобто податки та збори, та їх відображення на рахунках обліку і в бухгалтерській фінансовій звітності.

Під час перевірки перед аудитором постають такі завдання:

- перевірка підтвердження дотримання положень законодавства, що регламентує операції та розрахунки із праці;
- перевірка відповідності законодавству первинної документації з обліку оплати праці, послуг, виготовленої продукції, товарів, робіт, послуг;
- складання судження про системи розрахунку з робітниками в компанії;
- перевірка операцій, пов'язаних з фондом оплати праці, нарахування заробітної плати та інші виплати;
- перевірка належності оформлення виплат премій;
- перевірка посадових окладів згідно зі штатним розкладом;
- перевірка індексації окладів працівників в умовах інфляції;
- перевірка допомоги при тимчасовій непрацездатності;
- перевірка правильності нарахування щорічних відпусток та компенсацій за її невикористання;
- перевірка правильності термінів виплат персоналу, що встановлені під час розрахунку зарплати;
- перевірка розмірів утримань податків і обов’язкових платежів із

зарплати працівника;

- перевірка правильного нарахування та розрахунку податків і платежів, що підприємство сплачує;
- перевірка правильності віднесення зарплати до собівартості виготовленої продукції, тощо

Розрахунки повинні перевірятися на дотримання трудового законодавства України, а саме: форми документації, що ведуться на підприємстві, пов'язані з оплатою праці; види оплати праці; порядок прийому працівників на роботу (тимчасову та постійну); звільнення працівників, тощо.

Проведення аудиторської перевірки на підприємстві складається з декількох основних етапів, що формують собою певну послідовність перевірки розрахунків з оплати праці. Зокрема, визначають три основних етапи проведення аудиту оплати праці [1]:

- попередня оцінка проведення аудиту – етап, на якому проводять аналіз документації попередньої перевірки та аналізують знайдені порушення та їх виправлення;
- розроблення документів для аудиту персоналу. Здійснення систематичного та послідовного аудиту; вибір аудиторських процедур і способів здійснення перевірок;

Докази, що отримані за час аудиторських перевірок, – етап, під час якого створюється інформаційна база, обробляються отримані аудиторські докази. Під час цього етапу аудитор проводить розрахунки, та формує рекомендації для підприємства.

Проведена перевірка розрахованих сум із виплати заробітної плати фіксується в робочих документах аудитора. Аудитор розробляє класифікатор виявлених порушень або найбільш проблемних ділянок згідно з чинним законодавством та розробляє рекомендації, які спрямовані на покращення стану оплати праці та відносин, пов'язаних із працівниками для покращення політики управління. Найпоширеніші помилки відображено в таблиці 1.1.

В цілому аудит розрахунків з оплати праці є достатньо трудомістким і

складним процесом.

Таблиця 1.1 Найпоширеніші порушення стосовно обліку оплати праці на підприємствах

Типові порушення	Вплив порушень на облікові регістри	Методичний інструментарій перевірки
Табелі обліку робочого часу не в наявності	Складний контроль відпрацьованого часу	Перевірка документів, опитування працівників
Неправильне або неповне нарахування авансів	Зіставлення розрахункових і платіжних відомостей показують розбіжності під час розрахунків, наслідками можуть бути розкрадання коштів	Документальна перевірка – зустрічна
Сума до виплати завищена	Розрахунки з працівниками неправильно відображені через зашифрування даних у розрахунково-платіжних відомостях, можливі порушення, розкрадання грошей з каси	Арифметична та документальна перевірка
Не вірно розраховано ПДФО	Помилково розрахований ПДФО, як наслідок штрафи	Арифметична перевірка та звірка даних, аналіз даних
Не вірно розраховано ЄСВ	Помилки у розрахунках з Пенсійним фондом	Документальна та арифметична перевірка
Не вірно визначені тарифні ставки	Неправильний розрахунок оплати праці, відпусток та лікарняних	Зіставлення з тарифікаційними довідниками

Джерело: складено на основі [1-3]

Однак незважаючи на це системна та періодична перевірка дотримання чинного законодавства та нормативно-правових актів під час нарахування оплати праці, утримання із заробітної плати і правильності ведення бухгалтерського обліку з оплати праці є необхідною складовою функціонування вітчизняного підприємства в сучасних умовах господарювання.

Список літератури:

1. Духновська, Л. М. Особливості аудиту з розрахунків оплати праці /Л. М. Духновська, К. В. Войцеховська // Інфраструктура ринку. – 2019. – № 38. – С. 384–389

2. Жогова О.Б. Аудит розрахунків з оплати праці. Незалежний аудитор. 2013. № 7(18). С. 10–15

3. Рябчук О.Г., Коротаєва І.Р. Особливості та проблеми аудиту розрахунків з оплати праці. Науковий погляд: економіка та управління. 2018. № 4. С. 123–130

Бібліографія: Неліпа Т. С., Альошин С. Ю. Особливості організації системи аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві / ***Т. С. Неліпа, С. Ю. Альошин*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків :

НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 83-86

АВРАМЕНКО Т. О., студент, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ДОХОДІВ, ВИТРАТ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА

Формування фінансових результатів підприємства є дуже важливим завданням, як для власників, так і для держави в цілому [1].

Найбільший внесок у розкриття теоретичних і практичних аспектів формування доходів і витрат, а також фінансових результатів діяльності підприємства зробили: А. В. Бурковська [1], О. В. Гаращенко, С. Ф. Голов, Г. М. Курило [2], О. Л. Міклухий, О. В. Олійник, Н. М. Пархоменко, М. А. Проданчук та ін. Однак, ці питання залишаються значущими і потребують постійного аналізу, оскільки в значній мірі визначають ефективність діяльності суб'єктів господарювання.

Виконання завдання з врегулювання теоретичних і методичних засад у розумінні категорії фінансових результатів, вироблення регламентованого підходу до формування і відображення фінансового результату в бухгалтерському обліку і звітності сприяє формуванню резервів підвищення його інформативності □□□.

Значний перелік законодавчої і нормативної документації, які прямо або опосередковано регулюють питання формування фінансового результату в межах діяльності сільськогосподарських підприємств обумовлює для цих суб'єктів господарювання необхідність щодо орієнтації на положення обліково-галузевого й обліково-нормативного законодавства.

Окремі особливості виражаються у тому, що фінансові результати виробничої діяльності сільськогосподарського підприємства поточного звітного періоду виявляється лише в кінці року, після визначення фактичної собівартості виробленої та реалізованої продукції. При формуванні показників прибутку або збитку в бухгалтерському, оперативному, управлінському та податковому обліку

фінансовий результат визначається розрахунковим шляхом.

В основі розвитку та покращення фінансово-господарської діяльності підприємства, оптимізації його фінансових результатів знаходиться обрана сільськогосподарським підприємством облікова політика. Головним чином, це пов’язано з тим, що передбачені законодавством альтернативні варіанти використання окремих елементів облікової політики по-різному впливають на фінансові результати діяльності сільськогосподарського підприємства [1-2].

Облікова політика сільськогосподарського підприємства для цілей оподаткування його господарських операцій в основному зводиться до формулювання методичних аспектів. Фінансові результати, отримані на рахунках управлінського і фінансового обліку, фактично є рівнозначними, але відрізняються залежно від структурної деталізації. Механізм взаємодії фінансового та управлінського обліку ґрунтується на побудові аналітичного бухгалтерського обліку з врахуванням потреб і завдань управлінського обліку.

Організація обліку на основі нормативно зафіксованих прийомів дозволяє формувати достовірну інформацію, що забезпечує відображення реального фінансового стану та фінансових результатів діяльності сільськогосподарського підприємства тільки в тому випадку, якщо базується на єдиній обліковій політиці, розробленій для цілей бухгалтерського, управлінського і податкового обліку.

Таким чином, комплексне впровадження ряду заходів з удосконалення обліку та аудиту витрат, доходів і фінансових результатів дозволить підвищити ефективність роботи сільськогосподарського підприємства.

Список літератури:

1. Бурковська А. В., Жигало В. І. Економічна сутність фінансових результатів діяльності для сільськогосподарських підприємств України. Modern Economics. 2018. № 8. С. 29-36.

2. 2. Курило Г.М. Особливості обліку та аудиту фінансових результатів діяльності агропромислових підприємств. Вісник Житомирського інженерно-технологічного інституту. Економічні науки. 2019. № 9. С. 44–48.

Бібліографія: Авраменко Т. О., Колєсніченко А. С. Шляхи удосконалення обліку та аудиту доходів, витрат і фінансових результатів сільськогосподарського підприємства / ***Т. О. Авраменко, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 87-88

ТКАЧЕНКО М. О., к.е.н., ст.викл., НТУ «ХПІ»
БІЩЕНКО О. О., студент, НТУ «ХПІ»

РОЗРАХУНКИ З ПОКУПЦЯМИ ТА ЗАМОВНИКАМИ НА ТОВ «ФМ ХЛАДОПРОМ»

Дослідження питань щодо розрахунків з покупцями та замовниками в господарській діяльності підприємства на сьогоднішній день є досить актуальним. А оскільки це питання актуальне для великої частини підприємств країни, виникає необхідність об’єктивного розгляду категорії «дебіторська заборгованість» за допомогою визначення її економічної сутності. Цим питанням займалися Цегельник Н.І, Мордань Є. О., Соломаха А.О та ін. Узагальнюючи дослідження дебіторської заборгованості різними вченими, категорію можна визначити, як заборгованість підприємству з боку дебіторів (інших фізичних чи юридичних осіб) на певну дату, яка виникає в процесі господарської діяльності.

Аналіз дебіторської заборгованості є важливим етапом фінансового аналізу для будь-якої компанії. Цей процес допомагає виявити потенційні ризики, пов'язані з неплатоспроможністю клієнтів або затримкою платежів, та прийняти ефективні рішення щодо управління дебіторською заборгованістю. Основним джерелом інформації для аналізу дебіторської заборгованості є форма фінансової звітності № 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»

В рамках дослідження було проаналізовано дебіторську заборгованість ТОВ «ФМ ХЛАДОПРОМ», що працює у молочній галузі харчової промисловості. Дебіторська заборгованість підприємства за продукцію, товари, роботи, послуги у 2022 р. зменшилася на 6,71%, а у 2023 р. залишилась майже незмінною (збільшилася на 0,08%).

В процесі аналізу дебіторської заборгованості важливим є контроль за співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості. На рисунку 1 спостерігається значне перевищення дебіторської заборгованості, що загрожує

фінансовій стабільності підприємства і потребує залучення додаткових джерел фінансування. Показник свідчить про можливості підприємства розрахуватися з кредиторами за рахунок дебіторів, його оптимальне значення становить 0,9 [3].

Рисунок 1 − Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ТОВ «ФМ ХЛАДОПРОМ» за 2021-2023 рр.

За результатами проведеного аналізу дебіторської заборгованості ТОВ «ФМ ХЛАДОПРОМ» доцільним було запропонувати наступі шляхи управління дебіторською заборгованістю:

- 1 Моніторинг господарської та фінансової діяльності потенційних дебіторів та кредиторів, формування кредитного рейтингу клієнтів, оцінка їх значення для підприємства (АВС- аналіз і відпрацювання критеріїв надання товарного кредиту), уникнення дебіторів з високим ризиком неплатежеспроможності;
- 2 Класифікація заборгованості за видами, аналіз складу, структури та динаміки змін заборгованості підприємства;
- 3 Розроблення плану управління заборгованістю підприємства;
- 4 Побудова ефективних систем контролю за рухом і своєчасним погашення заборгованості підприємства, ведення реєстру «старіння» дебіторської заборгованості, визначення термінів прострочених залишків на

рахунках дебіторів і порівняння цих термінів із середніми показниками в галузі, показниками конкурентів і даними минулих років;

- Попередження формування безнадійної та простроченої заборгованості;
- Розрахунок терміну та обсягу комерційного кредиту, що надається покупцям та обґрунтування оптимального терміну надання відстрочки оплати рахунків; періодичний перегляд граничної суми кредиту, виходячи з реального фінансового становища клієнтів;
- Використання сучасних форм рефінансування дебіторської заборгованості (рефінансування та реструктуризація дебіторської заборгованості, основними формами яких є факторинг, форфейтинг та вексельний облік);
- Страхування дебіторської заборгованості для захисту від значних збитків за безнадійними боргами;
- Використання арбітражних судів для стягнення боргів при наявності порук чи гарантій;
- Інформування дебіторів про наявну дебіторську заборгованість, відправлення поштою рахунків покупцям за декілька днів до настання терміну платежу.

В умовах ринкової економіки менеджменту підприємства доцільно впроваджувати такі економічні заходи, як реструктуризація або рефінансування дебіторської заборгованості, це дозволить прискорити процес її погашення. Управління дебіторською заборгованістю передбачає не лише її мінімізацію або рефінансування, а і процес взаємодії з дебіторами у вигляді встановлення розрахункової політику компанії з клієнтами тощо.

Список літератури:

1. Цегельник Н. І. Обліковий аспект дебіторської заборгованості в системі розрахунків з покупцями. «Вісник ЖДТУ»: Економіка, управління та адміністрування. 2012. С. 247-251;

2. Мордань Є.О., Соломаха А.О. Системний підхід до управління дебіторською заборгованістю підприємства. Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка. №2. 2019. С. 70-79;

3. Коковіхіна О.О. Надмірна дебіторська заборгованість як загроза фінансовій безпеці. Гроші, фінанси і кредит Матеріали XXI-ої Міжнародної науково-практичної конференції (07 червня 2022 року, у м. Дебрецен (Угорщина), дистанційно) 562 с. URL: http://perspectives.pp.ua/public/site/conferency/conf-

21.pdf#page=69

Бібліографія: Ткаченко М. О., Біценко О. О. Удосконалення організації внутрішнього аудиту фінансових результатів банківської установи / ***М. О. Ткаченко, О. О. Біценко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 89-92

SELIM BILGEN, student, NTU «KhPI»
KOLIESNICHENKO A. S., ass. prof., NTU «KhPI»

KEY ASPECTS IN THE OPTIMAL CAPITAL STRUCTURE DETERMINING

For managers or directors who have been entrusted with the responsibility to attain the objectives of a business organization, there is the need for them to carefully choose optimal capital or financing structure, which is the crucial financing decision to aid their tasks. Capital structure plays a central role in the management of every business organization in the realization of the key objective, which is profit and the end utmost focus, the maximization of the shareholders wealth. It is important for “business organizations or firms to ensure a robust capital structure because of its implications on the future source of funds, cost of capital, risk character, liquidity position, investor return and firm valuation” (Bajaj et al., 2021, p. 173) [1]. So, business organizations strive for the best or optimal capital structure.

The optimal capital structure is the synthesis of debt and equity that ensure the maximization of the firm’s value through prudent investment undertakings and also the enhancement of the financial and operational performance of every business organization or firm (Kumar et al., 2017) [2].

Numerous studies on the formation and optimization of the company's capital structure have been conducted by many scientists An, Z., 2023, Vătavua, S., 2015, Nassar, S., 2016, Kumar, S., Colombage, S., & Rao, P., 2017 [2], Miglo, A., 2016], Carreras Simó, Miquel, & Coenders, Germà, 2021 [6], Hirdinis, M., 2019 [7], Spitsin, V., Vukovic, D., Anokhin, S., & Spitsina, L. 2021 [3], etc. Thus, the question of determining the most optimal capital structure of the company remains relevant.

Debt financing guarantees the lowest cost of capital due to tax shelter advantages. Determining the ideal capital structure is the main prerequisite for ensuring the corporate funds department of any company. Today, a variety of external changes, including credit ratings and macroeconomic elements, are postal for correction of funding and speculative choices of European, Asian and global companies.

The economy is growing, recovering, credit spreads are still at confirmed low levels, and corporate balance sheets have been rebuilt.

Companies are focusing on refinancing risks, increasing cash flows to maintain a strategic distance from future emergencies and expanding the valuation of securities on the exchange.

At the current stage of development, financial and economic science and practice offers three criteria for optimizing the structure of financial capital:

- optimization of the structure of financial capital in order to maximize financial profitability;
- optimization of the financial capital structure in order to minimize the weighted average cost of capital;
- optimization of the financial capital structure in order to minimize financial risks.

It is common knowledge that these criteria are mutually exclusive. In order to solve this problem, Ivko (2011) [4] proposed to introduce the use of the specified indicator, which would integrate all generally recognized optimization criteria and take into account the average industry values of the capital structure.

Thus, the issue of determining the most optimal capital structure of the company remains important in the management system and requires constant assessment of existing risks and criteria.

References:

1. Bajaj, Y., Kashiramka, S., & Singh, S. (2021). Application of capital structure theories: A systematic review. Journal of Advances in Management Research, 18(2), 173–199. https://doi.org/10.1108/JAMR-01-2020-0017

2. Kumar, S., Colombage, S., & Rao, P. (2017). Research on capital structure determinants: a review and future directions. International Journal of Managerial Finance 13(2):106-132 DOI:10.1108/IJMF-09-2014-0135

3. Spitsin, V., Vukovic, D., Anokhin, S., & Spitsina, L. (2021). Company Performance and Optimal Capital Structure: Evidence of Transition Economy. J. Econ. Stud. 2021, 48, 313–332. Tousek, Z.; Hinke, J., Malinska, B., & Prokop, M. (2021). The Performance Determinants of Trading Companies: A Stakeholder Perspective. J. Compet. 2021, 13, 152–170.

4. Івко А. В. Комплексний показник оптимальної цільової структури капіталу підприємства. Європейський вектор економічного розвитку. 2011, № 2 (11), С. 105–110.

Бібліографія: Selim Bilgen, Koliesnichenko A. S. Key aspects in the optimal capital structure determining / ***Selim Bilgen, A. S. Koliesnichenko*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 93-94

TKACHENKO M. O., Ph. D. (Economics), ass. prof., NTU «KhPI»
GENG LIANG, student, NTU «KhPI»

BALANCED SCORECARD IMPLEMENTATION IN ORDER TO INCREASE THE COMPANY VALUE

In today's highly competitive business environment, organizations must have effective plans to improve their strategic clarity, organizational processes, and overall performance. The Balanced Scorecard (BSC) has emerged as a powerful tool in this regard, providing a structured framework for translating an organization's mission and vision into actionable strategies across four key perspectives: financial, customer, internal processes, and learning and growth.

According to a survey conducted by 2GC regarding the Balanced Scorecard, 77% of respondents stated that the Balanced Scorecard is very or extremely useful. Furthermore, 75% of organizations apply the Balanced Scorecard to impact business actions, and 64% of firms regularly update their Balanced Scorecard. Organizations that use the Balanced Scorecard benefit significantly, as it helps identify factors affecting the business and evaluate changes that yield positive outcomes [1].

The Balanced Scorecard is a comprehensive management tool that integrates strategic planning and performance measurement. It maps an organization’s strategic objectives into tangible goals and metrics across four key perspectives: financial, customer, internal processes, and learning and growth. This holistic representation facilitates strategic alignment and independent decision-making.

Studies indicate that implementing the Balanced Scorecard system within a company is a strategic endeavor that requires alignment, planning, and collaboration with organizational objectives [2, 3].

The process includes:

- defining key goals and strategic objectives for the company;
- choosing performance metrics and measures;
- creating a strategic map;
- setting benchmarks and targets to encourage performance improvement

and track progress;

- developing data collection and reporting mechanisms;
- aligning objectives and activities;
- cultivating a performance management culture;
- monitoring, evaluating, and adapting strategies;
- communicating and celebrating achievements.

Effective strategic management based on the Balanced Scorecard can significantly increase a company's business value. The Balanced Scorecard ensures that the company's strategic objectives are clearly defined and communicated across the organization. It helps enhance operational excellence by focusing on internal processes and fostering a culture of continuous improvement.

The Balanced Scorecard provides a comprehensive framework for analyzing performance from various perspectives, including growth and learning, customer satisfaction, financial performance, and internal processes. By identifying and managing inefficiencies in areas such as supply chain management, production, and distribution, companies can reduce costs and improve operational performance.

References:

1. Sailus, M., 20 Companies Using The Balanced Scorecard (& Why). 2024. URI: https://www.clearpointstrategy.com/blog/companies-using-the-balanced-scorecard#:~:text=77%25%20report%20that%20their%20Balanced,during%20the%20previous%2012%20months;

2. Frederico, G.F., Garza-Reyes, J.A., Kumar, A. and Kumar, V., 2021. Performance measurement for supply chains in the Industry 4.0 era: a balanced scorecard approach. International journal of productivity and performance management, 70(4), pp.789-807;

3. Ткаченко М. О. Формування теоретичного підходу до розробки стратегічних карт реінжинірингу процесу управління інноваційним розвитком промислового підприємства / С. А. Мехович, М. О. Ткаченко // Проблеми економіки. – Харків : ХНЕУ, 2014. – № 4. – С. 290–297.

Бібліографія: Tkachenko M. O., Geng Liang Balanced scorecard implementation in order to increase the company value / ***M. O. Tkachenko, Geng Liang*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 95-96

SHEN HAOJIE, student, NTU «KhPI»
KOLIESNICHENKO A. S., ass. prof., NTU «KhPI»

IMPROVEMENT OF CURRENT ASSETS FINANCING POLICY

Operational activity is an important business process. Financial managers are trying to find an appropriate amount of operating activity. The money used by companies in their daily activities is mainly concerned with the integrated management of the liquid assets of any business and its liabilities [1].

A significant contribution to the development of theoretical foundations and directions for the formation and effective use of working capital was made by such well-known domestic and foreign scientists economists as Firman, D., & Alam, A., 2020; Furqoni, M. I., 2019; Imanah, M., 2020; Lubis, C., Marpaung, B. S., & Marpaung, A. M., 2018; Purba, M. N., Sinurat, E. K. B., Djailani, A., & Farera, W., 2020; Chubka, O.M., Politylo, M.P., & Moroz, N.V., 2018 [2] etc. However, a number of questions regarding the further generalization of the principles of effective use of the company's current assets, research and search for ways to increase the efficiency of their use and development of optimal ways of financial management remain relevant.

The negative effects of the financial crisis, inflationary processes lead to an increase in the debt burden in the country. For ensuring the efficient formation and use of current assets, it is necessary to apply modern mechanisms of management of accounts receivable, stocks, current financial investments, and cash (Chubka, O.M., Politylo, M.P., & Moroz, N.V., 2018) [2].

Competent management of the working capital of the company contributes to the reduction of production costs and sales of products. Reduction of the specific consumption of raw materials, materials, and fuel provides production with great economic benefits. The saving of material resources greatly contributes to the reduction of the cost of industrial products.

The efficiency of the use of working capital is characterized by the speed of their rotation, turnover. The less they linger on individual stages, the faster their cycle is completed.

The economic value of turnover is that that it depends on the amount of funds needed by the company to carry out the process of production and sale of products. Reversibility working capital directly affects final capital the results of the company, in particular, growth profit and level of profitability.

Acceleration of working capital turnover causes: firstly, an increase in the volume of production for each monetary unit of the company's current expenses; secondly, the release of part of the funds and thanks to this creation of additional reserves for expansion of production.

Acceleration of the rotation of current assets leads to both an increase in the efficiency of their use and an increase in the efficiency of the company. Under the conditions of profitable operation of the company, the consequence of the acceleration of the process of rotation of working capital is an increase in the amount of produced products and annual profit.

Working capital management policy should ensure a trade-off between the risk of loss liquidity and efficiency of the company.

The search for ways to improve the effective use of working capital also involves the introduction of modern technologies and other achievements of scientific and technical progress that ensure savings resources, lowering the cost of production and growth product quality.

Thus, the improvement of the financial policy regarding current assets contributes to the improvement of the financial condition of individual companies, ensures the strengthening of economic ties, and the improvement of financial and payment discipline.

References:

1. Khalaf, T. (2012). Impact of working capital management policy and financial leverage on financial performance: Empirical evidence from Amman stock exchange-listed companies. International Journal of Management Sciences and Business Research, Vol. 1, Issue 8.

2. 2. Chubka, O. M., Politylo, M. P., & Moroz, N. V. (2018). Management of current assets in the context of macroeconomic development. Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 2(25), 165–174.

Бібліографія: Shen Haojie, Koliesnichenko A. S. Improvement of current assets financing policy / ***Shen Haojie, A. S. Koliesnichenko*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 97-98

ТКАЧЕНКО М. О., к.е.н., ст.викл., НТУ «ХПІ»
МАТІЙЧУК В. А., студент, НТУ «ХПІ»

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ СУТНОСТІ ЧИСТОГО ПРИБУТКУ

Чистий прибуток є одним із ключових показників фінансової діяльності підприємства, що відображає його економічну ефективність та здатність до самофінансування, він показує, скільки коштів залишилося після сплати всіх зобов'язань. Відповідно до загальноприйнятих принципів бухгалтерського обліку, чистий прибуток визначається як різниця між загальним доходом підприємства та всіма витратами, включаючи податки.

Основою для формування чистого прибутку є операційний прибуток, який відображає результати основної діяльності підприємства. Операційний прибуток розраховується як різниця між виручкою від реалізації товарів або послуг та собівартістю цих товарів або послуг, а також операційними витратами. Важливо зазначити, що до операційних витрат відносяться всі витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, а також адміністративні та збутові витрати.

На формування чистого прибутку впливають також фінансові результати від іншої діяльності підприємства, такі як прибутки або збитки від інвестиційної та фінансової діяльності. Вартість капіталу, отримані відсотки та дивіденди, а також прибутки або збитки від продажу активів можуть значно вплинути на кінцевий фінансовий результат. Це підкреслює важливість ефективного управління всіма аспектами фінансової діяльності підприємства [1]. Податкове навантаження також є важливим чинником, що впливає на величину чистого прибутку. Податки з прибутку підприємства значно зменшують його кінцевий фінансовий результат. Підприємства прагнуть оптимізувати податкові платежі через використання різних пільг, податкового планування та інших методів, що дозволяють легально зменшити податковий тягар.

Чистий прибуток є основою для розподілу фінансових ресурсів підприємства. Він може бути використаний для виплати дивідендів акціонерам, інвестування в розширення виробництва, науково-дослідні роботи, модернізацію обладнання та інші стратегічні напрямки розвитку. Рішення щодо розподілу чистого прибутку приймаються керівництвом компанії та її акціонерами, виходячи з довгострокових цілей та стратегії розвитку. Аналіз динаміки чистого прибутку протягом певного періоду дозволяє оцінити ефективність управлінських рішень, визначити тенденції розвитку підприємства та виявити можливі проблеми. Порівняння чистого прибутку з аналогічними показниками конкурентів допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення для підвищення ефективності діяльності.

Чистий прибуток є показником, який безпосередньо впливає на вартість акцій підприємства та інтерес інвесторів. Високий рівень чистого прибутку свідчить про стабільність і перспективність компанії, що підвищує її привабливість для інвесторів. Інвестори оцінюють потенційні доходи від інвестицій, спираючись на показники чистого прибутку, що є ключовим критерієм при ухваленні рішень про вкладення капіталу [2].

Проблеми з отриманням чистого прибутку можуть свідчити про низьку ефективність управління, високі витрати або інші внутрішні та зовнішні фактори, що негативно впливають на фінансові результати підприємства. Вчасне виявлення таких проблем та їх усунення є важливими для забезпечення стабільного фінансового стану компанії. Це включає як оптимізацію витрат, так і підвищення доходів через удосконалення маркетингових стратегій та розширення ринків збуту. Ефективне управління чистим прибутком дозволяє підприємству не лише забезпечувати свою поточну діяльність, але й інвестувати в майбутній розвиток, підвищуючи свою конкурентоспроможність на ринку.

Список літератури:

1. Костецький В.В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. Галицький економічний вісник. 2010. №4 (29). С. 135-145;

2. Майборода О. Є., Сукрушева Г. О. , Куліш Є. В. Теоретична сутність категорії «прибуток підприємства». Економіка і суспільство. 2017. №10. С. 310-313.

Бібліографія: Ткаченко М. О., Матійчук В. А. Теоретичні засади сутності чистого прибутку / ***М. О. Ткаченко, В. А. Матійчук*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 99-101

СТРИГУЛЬ А. А., студент, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В процесі управління підприємство прагне забезпечити фінансово-економічну ефективність, що потребує підвищення його фінансової стійкості через координацію роботи всіх підрозділів цього підприємства з метою досягнення максимально можливо кращих фінансових результатів [1].

Дослідженням формування та проблематики управління фінансовою стійкістю підприємств присвячено чимало праць як вітчизняних так і зарубіжних науковців, серед яких можна відзначити роботи: В. Болгова [1], В. Іванова, В. Ковальова, М. Кравченко [2], В. Павловської, А. Поддєрьогіної, Р. Сайфуліної, А. Томпсона, А. Шеремета, Е. Хелферта, Р. Фатхутдинова та інших. Однак, в процесі діяльності підприємства дедалі більше потребує подальшого вивчення істотний взаємозв'язок між поняттями фінансових результатів та фінансової стійкості.

Фінансова стійкість – один із найважливіших параметрів оцінки фінансового стану підприємства. При цьому, важливо враховувати ознаки фінансової стійкості підприємства, які наведено на рисунку 1.

Рисунок 1 – Ознаки фінансової стійкості підприємства

Управління фінансовою стійкістю будь-яких підприємств завжди є набором або системою принципів та методів, спрямованих на розробку та впровадження управлінських рішень, безпосередньо пов'язаних із забезпеченням стабільного стану та надійної бази фінансових ресурсів. Це включає їх формування та розподіл таким чином, щоб забезпечити подальший розвиток підприємства, збільшуючи прибуток і, як наслідок, капітал, при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності, а також забезпеченні та утриманні фінансової рівноваги суб’єкта господарювання.

Фінансова стійкість формується в процесі всієї господарської діяльності і є головним компонентом загальної стійкості підприємства, яка залежить від різних факторів, зокрема: позиції підприємства на товарному ринку, потенціалу підприємства в діловій співпраці, рівня залежності від зовнішніх кредиторів та інвесторів, ефективності господарських і фінансових операцій, тощо.

Фінансова стійкість підприємства передбачає визначений набір фінансових ресурсів, за умови раціонального розпорядження якими буде гарантовано акумулювання власних коштів, забезпечення процесу розширеного відтворення. В свою чергу, відсутність фінансової стійкості підприємства часто свідчить про неспроможність підприємства створювати надлишкові обсяги запасів і резервів, що буде збільшувати вартість їх залучення, а також стримувати темпи розвитку підприємства [1, с. 17].

Аналіз фінансової стійкості підприємства є важливим елементом фінансового менеджменту та аудиту, який ґрунтується на показнику фінансових результатів та факторах, що впливають на його розмір та динаміку зміни. Тому, необхідно на постійній основі проводити моніторинг та аналіз результатів діяльності суб’єкта господарювання.

Список літератури:

1. Болгов В.Є., Витяганець І.М. Забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності як важлива ціль внутрішньофірмового бюджетування. Економіка і організація управління, 2021, №1(41), С. 15-29. DOI: https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.1.2

2. 2. Кравченко М.О., Леонтовська М.А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств, Менеджмент, 2023, №24, С. 94-95. DOI: https://doi.org/10.20535/2307-5651.24.2022.274831

Бібліографія: Стригуль А. А., Колєсніченко А. С. Фінансові результати у забезпеченні фінансової

стійкості підприємства / ***А. А. Стригуль, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 102-104

ТКАЧЕНКО М. О., к.е.н., ст.викл., НТУ «ХПІ»
ФЕДОРЕНКО В. Г., студент, НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ НА ПІДПРИЄМСТВІ

В сучасному економічному середовищі, де конкуренція і вимоги до прозорості фінансової звітності постійно зростають, підприємства стикаються з проблемою оптимізації своїх облікових процесів. Готова продукція є одним з ключових активів підприємства, від якого залежить його фінансова стабільність і конкурентоспроможність, саме тому дослідження питань вдосконалення обліку готової продукції є високо актуальним. Вітчизняні та зарубіжні дослідники, такі як Баланюк І. Ф., Григорів О. О., Іванюк Т. Л. [1], Сінянський В. І. [2], Гамова О. В., Козачок І. А., Бортник Г. О. [3], Макарова Г. С. [4], неодноразово зверталися до цієї теми, однак швидкі зміни в законодавстві та технологічні інновації потребують постійного оновлення знань і підходів до обліку.

Готова продукція має безпосередній вплив на фінансові показники підприємства, збільшення обсягів реалізації готової продукції веде до зростання обороту, покращення показників ліквідності та підвищення рентабельності [5, с.25]. Узагальнюючи різноманітні підходи до трактування готової продукції, пропонується розглядати її як комплексний продукт, що включає матеріальні вироби, надані послуги та виконані роботи, які були повністю оброблені на підприємстві і передані на склад або замовникові.

Удосконалення бухгалтерського обліку готової продукції є одним із ключових напрямів покращення організації облікових процесів підприємства.

Основні вектори удосконалення бухгалтерського обліку готової продукції на підприємстві представлені у таблиці 1.

У сучасному бізнес-середовищі вдосконалення бухгалтерського обліку готової продукції стає одним з ключових факторів забезпечення стабільності та конкурентоспроможності функціонування підприємства.

Таблиця 1 − Вдосконалення бухгалтерського обліку готової продукції

Вектор вдосконалення	Опис	Очікувані результати
Система калькулювання собівартості продукції	розробка системи за результатами детального аналізу витрат виробництва	підвищення точності визначення вартості готової продукції
Система складського обліку та контролю	вдосконалення системи складського обліку та контролю	підвищення ефективності керування запасами, оптимізація управління матеріальними та продуктовими потоками
Автоматизація обліку готової продукції.	впровадження сучасних засобів для автоматизації	зменшення часу, необхідного для обробки даних, зниження ймовірність помилок
Якість готової продукції	Посилення контролю якості готової продукції	виявлення недоліків у виробництві, запровадження заходів для їх усунення
Внутрішній аудит	проведення щоквартального внутрішнього аудити	виявлення проблем на ранніх стадіях, їх швидке усунення, зниження необґрунтованих витрат
Зовнішній аудит	проведення щорічного зовнішнього аудити	об'єктивна оцінка стану обліку, детальна перевірка фінансової звітності, приведення обліку у відповідність законодавству
Моніторинг ключових виробничих та фінансових показників	моніторинг обсягів, запасів та готової продукції, доходів, прибутковості тощо	своєчасне виявлення відхилень, вживання коригуючих заходів, виявлення фінансових ризиків

Список літератури:

1. Баланюк І.Ф Григорів О.О., Іванюк Т.Л. Організація обліку і контролю готової продукції підприємства. Інноваційна Економіка 1-2’2020 [82] Науково-виробничий журнал. 157-163;

2. Сінянський В.І. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації. URL: https://cdn.hneu.edu.ua/rozvitok19/thesis03-47.html (дата звернення: 1.05. 2024);

3. Гамова О. В., Козачок І. А., Бортник Г. О. Розробка програми аудиту доходів від реалізації готової продукції на підприємстві. Агросвіт. 2019. № 4. С. 24–31;

4. Макарова Г. С. Удосконалення обліку та формування собівартості готової продукції підприємства. Економіка і суспільство. 2016. №3. С. 527–532;

5. Гончарук К.В. Організаційні аспекти і шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку готової продукції. URL: https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/29b2057d-2d02-4ada-83d1-7e4221e90a32/content

Бібліографія: Ткаченко М. О., Федоренко В. Г. Удосконалення організації бухгалтерського обліку готової продукції на підприємстві / ***М. О. Ткаченко, В. Г. Федоренко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 105-106

СЕКЦІЯ 5 – АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

ПОГАРЦЕВ Є. А., студент, НТУ «ХПІ»
КОВШИК В. І., доц., НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ КОМАНДАМИ В ІТ НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ЖИТТЄВОГО ЦИКЛУ КОМАНД

Галузь інформаційних технологій (ІТ) є швидко зростаючою галуззю в Україні, навіть після 24 лютого 2022 року. За останніми прогнозами світові витрати на ІТ-послуги повинні зрости на 8% у 2024 році [1]. Водночас рівень плинності кадрів в Україні, конкуренція серед ІТ-компаній та швидкість розвитку технологій вимагає від керівництва ІТ-компаній бути готовим до необхідності постійного адаптування та тримати мотивацію та продуктивність команд на дуже високому рівні.

Виходячи з аналізу наукових джерел з формування та організації роботи команди в ІТ-компаніях, метою цього дослідження є розробка практичних рекомендацій та узагальнюючого методичного підходу, що об'єднує актуальні теорії та засоби управління на різних етапах життєвого цикла команди, що дасть допоможе знизити плинність кадрів у ІТ-компаніях. У дослідженні проаналізовані наступні 4 теорії управління: Agile (у перекладі з англійської мови – «гнучка») концепція [2], теорія «різноманітності та інклюзивності» (англ. diversity and inclusion) [3], «психологічна безпека» [4] та теорія «трансформаційного лідерства» [5].

Порівняння цих чотирьох теорій приводить до висновку, що кожна з цих теорій не може бути застосована сама по собі, але може доповнювати одна одну компенсуючи слабкі сторони інших. Оскільки кожна група робітників проходить

послідовно фази життєвого циклу Такмена [6] та на кожній фазі група має вирішувати відомі керівнику проблеми, можна зробити висновок, що теорії можуть бути використанні у певній пропорції менеджерами команд.

В результаті, у таблиці 1 нижче запропоновано методичний підхід до комплексного використання теорій управління на різних етапах життєвого цикла команди.

Таблиця 1 – Методичний підхід до використання теорій управління

Теорія	Фаза життєвого циклу за Такменом				
	Формування	Конфлікту вання	Нормуван ня	Виконання	Завершення
Agile	Так	Так	Так	Так	
Diversity and Inclusion	Diversity	Так	Inclusion		
Психологічна безпека			Так	Так	Так
Трансформ. лідерство	Так	Так	Так	Так	Так

На етапі «формування» команди, теорія Agile команд допоможе налагодити процес, забезпечення різноманітності допоможе продумати мету та збільшити потенціал команд, трансформаційне лідерство допоможе залучити найбільш талановитих працівників. На етапі «конфліктування» Agile-підхід допоможе вирішувати конфлікти через добре організований процес, теорія «різноманітності та інклюзивності» допоможе пережити перші командні успіхи та невдачі, «трансформаційне лідерство» сприятиме утриманню мотивації на високому рівні, натхнення. На етапі «нормування» можуть бути застосовані вже всі 4 теорії. На етапі «виконання» керівник вже має самодостатню команду, яка вміє само-організовуватись та працювати «на результат», використовуючи добре спланований процес. Але навіть на цьому етапі важливо дбати про внутрішнє середовище команди та психологічний комфорт, котрий може бути порушено зовнішніми факторами. Роль лідерства зведена до мінімуму, але у випадку серйозних викликів з боку клієнта чи менеджменту компанії, керівник повинен бути готовий утримати високу мотивацію команди чи сформувати нову мету,

цінність проєкту чи завдань. На етапі «завершення» проєкту керівник повинен розформувати чи переформувати команду так, щоб команда зберегла психологічну сумісність та відчуття безпеки на майбутні проєкти чи ініціативи. В цьому можуть допомогти теорії психологічної безпеки та трансформаційного лідерства через підтримку членів команди, зворотній зв’язок та мотивацію на майбутні досягнення.

На основі проведеного аналізу перелічених теорій управління було запропоновано методичний підхід до використання теорій управління на різних етапах життєвого цикла команди за Б. Такменом. Цей підхід дозволить керівникам ІТ-команд та організацій краще розуміти на якому етапі розвитку знаходиться команда та з якими викликами стикаються підлеглі, а також вибирати належний інструментарій для роботи на кожному етапі.

Список літератури:

1. Gartner Forecasts Worldwide IT Spending to Grow 8% in 2024. Gartner. URL: https://www.gartner.com/en/newsroom/press-releases/2023-10-18-gartner-forecasts-worldwide-it-spending-to-grow-8-percent-in-2024 (дата звернення: 19.11.2023).

2. Близнюкова І.О., Семко І.Б., Кійко С.Г. Огляд сучасних методологій управління командами ІТ-проєктів. Управління розвитком складних систем. 2020. № 43. С. 60–66.

3. Холодницька А., Шкалаберда В. Розробка та впровадження системи талант- менеджменту як стратегічного інноваційного інструменту управління персоналом. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2023. № 2 (34). С. 88–100.

4. Edmondson A. C., Bransby D. P. Psychological Safety Comes of Age: Observed Themes in an Established Literature. Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior. 2023. Т. 10, № 1. С. 55–78.

5. Чорний А. В. Сучасні теорії лідерства: загальний огляд і структурна модель. Нау-кові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економі-ка». 2018. № 9(37). С. 78–84.

6. Tuckman B. W., Jensen M. A. C. Stages of Small-Group Development Revisited. Group & Organization Studies. 1977. Т. 2, № 4. С. 419–427.

Бібліографія: Погарцев Є. А., Ковшик В. І. Основні проблеми впровадження інвестицій в сучасний бізнес / ***Є. А. Погарцев, В. І. Ковшик*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 107-109

СЕКЦІЯ 6 – УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

ADAMENKO A., student, NTU «KhPI»

IMPROVING THE FINANCIAL MANAGEMENT OF A CONSTRUCTION COMPANY BASED ON CONTROLLING

Generalization of literature sources and synthesis of the most characteristic features of improvement of financial management in crisis conditions of economic activity Generalized, that today a mandatory component of the management model of all enterprises, both successful and unprofitable, is the system of financial crisis management. The level of effectiveness of the formed anti-crisis mechanism of an enterprise is determined by the degree of its adequate response to changes in the environment of economic activity. In the face of constant challenges, diagnostics of crisis situations and bankruptcy serves not only as a tool, but also as the basis of modern crisis management and economic security of an enterprise.

Given the specifics of construction activities (the need to link project implementation plans and plans of a construction company at the operational level), it is established that the important tasks to be solved in the process of operational planning are operational regulation of the process of construction work at facilities through systematic accounting and control of tasks, the current status of a construction project; prompt response and elimination of deviations; current control over the use of all types of resources at all stages. These tasks are proposed to be solved on the basis of the concept of financial controlling.

The role of financial controlling in planning the activities of a construction enterprise is defined, which consists in choosing effective methods and tools for evaluating and controlling the enterprise's finances in the process of implementing construction projects. It is shown that financial controlling is directly related to the cost

management of a construction enterprise, integrating the functions of planning, forecasting, controlling and adjusting the implementation of construction projects, providing a combination of operational and strategic levels of management.

The analysis of the possibility of construction of facilities under financial constraints in time should include a comprehensive approach to the application of the principles of balancing costs and revenues in each unit interval, minimizing the cost of funding sources; assessment and selection of the schedule of work and construction in accordance with the possibility of financing in each unit interval.

The author proposes a planning process and a sequence of construction plans for facilities based on an integrated consideration of the main parameters of construction under constraints, based on an assessment of their impact on the resource, economic and financial feasibility of projects at different stages of construction projects and allows to ensure controllability in achieving the planned cost of the construction enterprise.

Бібліографія: Adamenko A. Improving the financial management of a construction company based on controlling / ***A. Adamenko*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 110-111

TORIANIK M., student, NTU «KhPI»

ECONOMIC ESSENCE OF FINANCIAL STABILITY OF AN ENTERPRISE

The instability of the Ukrainian economy has led to a complication of the financial situation of enterprises. Fluctuations in economic activity and crisis phenomena in the Ukrainian economic system have largely affected the level of financial stability of enterprises and demonstrated their weaknesses. Enterprises have demonstrated unpreparedness for negative changes, extremely low flexibility and adaptive capabilities to overcome existing obstacles. Financial sustainability is a multifaceted and unique category, as it allows for an assessment of an enterprise's performance in terms of its sustainable and competitive position in the market. Positive values of financial sustainability indicators are the basis for the normal functioning of enterprises and the gradual growth of their economic potential.

The problem of financial sustainability of an enterprise is covered in many works of both domestic and foreign economists, in particular, such as: M.D. Bilyk, I.O. Blank, L.O. Kovalenko, M.Y. Korobov, O.V. Pavlovska, N.M. Prytulyak, G.B. Polyak, I.Y. Salkova, K.S. Salyga, O.O. Tereshchenko, Y.S. Tsal Tsalko, A.D. Sheremet, etc.

The financial sustainability of an enterprise characterizes the efficiency of operational, financial and investment development, contains the necessary information for investors, and reflects the ability of the enterprise to meet its debts and obligations.

A number of economists consider financial sustainability as equilibrium or the ability to return to it. They believe that it is an equilibrium state of an industrial enterprise in which economic and managerial decisions are able to regulate the main factors of the enterprise's stable position: management, production, finance, personnel and strategy within the given risk limits.

Some scholars link financial sustainability to the ability of an enterprise (system) to act. They argue that financial sustainability is the ability of an enterprise to absorb external and internal destabilizing factors through the efficient use of its resources by

utilizing and improving its economic potential.

There is a comprehensive approach to defining the concept of financial stability, which representatives define it as a set of components. Proponents of this approach consider financial sustainability as a set of interrelated and interconnected components that, under any conditions, ensure the ability of enterprises to operate, a stock of resources (resource potential) and a balanced process of functioning.

The financial stability of an enterprise is one of the most important characteristics of its financial condition, which is formed in the process of production, financial and investment activities.

The process of financial stability management should consist of the following stages: analysis of absolute and relative indicators of financial stability of the enterprise; development of a financial stability management strategy and its implementation in practice (financial stability restoration strategy, financial stability maintenance strategy and sustainable growth strategy); financial stability planning; monitoring the implementation of the strategy and forecasting the future level of financial stability.

Бібліографія: Torianik M. Economic essence of financial stability of an enterprise / ***M. Torianik*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 112-113

ZHIHAN ZHOU, student, NTU «KhPI»

CONCEPTUAL ASPECTS OF FINANCIAL STRATEGY OF ENTERPRISE

The issue of forming an effective financial strategy is becoming especially relevant in the context of deepening market transformations, development of integration processes and increasing variability of external financial environment factors. The importance of the role of the financial strategy is due to the essential nature of the main economic categories - finance, money and credit - that serve as the foundation for its construction. The movement of these categories, subject to the law of market development, their participation in the reproduction process, and their universal nature in terms of performing the functions of generating, distributing, and using financial resources for any business, determine the special status of all categories derived from them, including financial strategy. Global conditions of financial and economic activities of TNCs, on the one hand, diversify the sources of their income generation by involving foreign resources and contractual participants in the production process, and on the other hand, expose transnational activities to threatening challenges of financial instability that can unbalance its optimal proportions and stable development parameters. Systemic qualitative transformations in the nature and driving forces of transnationalization processes with the growing role of the internal corporate division of labor and the increasingly deep segmentation of the production process of TNCs require a new level of theoretical understanding of the diagnosis of financial strategies of their activities in the context of financial instability.

The current business environment poses a number of challenges for enterprises: macroeconomic shocks, increased uncertainty in the external environment, global intensification of the competitive environment, and other endogenous and exogenous factors. All this requires the management of enterprises to strengthen the system of strategic management in all aspects of business activities in order to more effectively compete for limited resources. An effective system of strategic management of the

enterprise, including strategic management of corporate finance, should serve the ultimate goal of the enterprise, namely, the creation of value for the shareholders and stakeholders. To this end, an enterprise should create sustainable competitive advantages by exploiting inconsistencies and asymmetries in the market in which it operates (in terms of both market and financial management decisions). Significant sustainable competitive advantages create favorable conditions for expanding and consolidating the company's market position and creating value for its stakeholders. Creating and maintaining sustainable competitive advantages is in the scope of the enterprise's strategy.

An enterprise cannot achieve its market goals (both financial and non-financial) without a well-established process of developing and implementing its strategy, which should be a set of agreed goals and measures - at the level of the enterprise as a whole and its individual organizational units, at the level of corporate strategy and individual functional strategies - that answer the following questions: "how will value be created for stakeholders?" Financial strategy is one of the key components of the enterprise strategy system.

On the basis of analytical studies of modern financial science in the field of financial management, the basics of forming a financial strategy of enterprises are considered. In the face of financial and economic shocks and specific risks (e.g., those associated with the pandemic), the entire process of developing and implementing a financial strategy for enterprises requires a scientific and methodological rethink. Methods of strategic analysis and approaches to taking into account endogenous and exogenous factors affecting financial strategy need to be significantly modernized. There is an urgent need to develop methodological support for the development and implementation of the financial strategy of enterprises.

Бібліографія: Zhihan Zhou Conceptual aspects of financial strategy of enterprise / ***Zhou Zhihan*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 114-115

ZHU JINFENG, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL FOUNDATIONS OF MODELING THE STRUCTURE OF FINANCIAL ASSETS OF AN ENTERPRISE

A view of the functioning of financial capital through assets allows us to focus on the process of transformation of financial resources into financial assets, reflects the peculiarities of the current stage of evolution of financial capital forms and corresponds to the approach common in modern economic science, as mentioned in the previous subsection.

The dynamics of the process of formation and capitalization of financial resources depends on the institutional maturity of the financial capital market. Peculiarities of capitalization of financial resources through financial assets:

- on the one hand, financial assets reflect a certain form of institutionalization of income rights,
- on the other hand, the price of a financial asset determines the amount, direction, and form of capitalization of financial resources.

The set of rights underlying a financial asset is set by the content of the contract that determines the terms of capitalization of financial resources, and its price is determined in the course of market functioning. Thus, the establishment of the essence of financial assets and the boundaries of relations covered by the concept of "market" serve as the basis for building a verbal model of the financial asset market.

The term "financial assets" is often used together with the concepts of "financial instruments" and "financial liabilities", as they all arise as a result of the agreement by two or more parties to an arrangement regarding the right to dispose of resources or financial capital. In other words, they are preceded by a market transaction. The term "transaction" is used in the sense synonymous with the concept of "purchase and sale transaction", while "operation" may be understood as an action or event that is within the scope of functions of a certain institution or employee and is aimed at achieving a certain goal.

Financial assets are both a type of economic assets and a financial instrument that determines their content.

Economic assets generally represent resources to which property rights have been established and the owner accepts the risks associated with the property, as well as certain economic benefits. In particular, the latter may include the receipt of cash income and the ability to exchange for other assets. It is this group of economic assets, provided that they are matched by contractual obligations, that constitute a financial instrument.

Following the logic of financial instruments, a financial asset can be defined as an economic asset that:

- gives the right of direct exchange for other assets (monetary financial assets - cash, cash currency, monetary gold bullion);
- is a contractual right that is opposed by a contractual obligation that is a party to the same financial instrument.

It should be noted that certain derivative financial instruments (futures, forward contracts, swaps), which simultaneously contain both the right and the obligation for each party to the transaction to exchange financial assets for a certain amount of money, cannot be unambiguously classified as financial assets in the future, either at the level of aggregate figures or at the level of individual entities. Recognition of such financial derivatives as assets or liabilities is made at the end of the reporting period depending on the nature of the estimated financial result, which cannot be predicted with certainty.

If we consider "financial instruments" and "financial assets" as sets of specific objects, then the concepts are almost completely the same. The only exception to this conclusion is the following:

- financial instruments (contractual rights) that are not recognized as financial assets. Assets and liabilities that are contractual financial relationships but do not give rise to unconditional obligations to make payments or provide other financial instruments are not recognized as assets until the conditions are met (non-standard guarantees, credit lines, loan commitments, letters of credit, bank-backed issue programs);

- a financial asset that is not a financial contract and does not give rise to a liability. An orderly transaction and resulting symmetrical rights and obligations for the parties is not a prerequisite for all financial assets. This does not apply to such instruments as cash foreign and national currency, monetary gold. Their presence in an entity gives it the right to exchange them for other financial instruments, but does not cause changes in the liabilities of other entities, either in terms of liabilities or equity.

Бібліографія: Zhu Jinfeng Theoretical foundations of modeling the structure of financial assets of an enterprise / ***Zhu Jinfeng*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 116-118

DING BANGFU, student, NTU «KhPI»
STROKOV I., ass. prof., NTU «KhPI»

THEORETICAL APPROACHES TO FINANCIAL ANALYSIS OF ENTERPRISES

For making management decisions regarding production, sales, finances, and investments, enterprise management requires constant awareness of the relevant issues, which is the result of selecting, analyzing, and evaluating information.

The main principle used for financial statement analysis is the deductive method. It involves analyzing from the general to the specific, but its application involves multiple uses. This approach allows reproducing the historical and logical sequence of economic events and facts, determining their direction and impact on performance results.

Today, a significant number of methodological approaches are used in practice for analyzing the financial condition of an enterprise. Key among them are:

- horizontal analysis: comparison with the previous period;
- vertical analysis: determining the structure of aggregate financial indicators;
- trend analysis: comparison with previous periods and identifying trends - the main tendency of indicator dynamics. Trend allows forecasting possible indicator values;
- ratio analysis: calculation of the relationship between individual items in reporting, determining the relationships of indicators;
- comparative analysis: internal analysis of aggregated reporting indicators by individual enterprise indicators, competitor indicators, and industry data;
- factor analysis: analysis of the impact of individual factors on the performance indicator.

Most existing methodologies for analyzing the financial condition of an enterprise replicate and complement each other. They can be used comprehensively or

separately, depending on the goals and objectives of the research and the available information base. Currently, in Ukraine, the methodologies of V.F. Paliy and A.D. Sheremet, R.S. Seyfulin, and Ye.V. Negashev are widely used. The first one is well-known and used by many enterprises, audit, and consulting firms. However, this methodology no longer meets modern requirements, primarily due to changes in the information base. Furthermore, it has weak formalization and is difficult to adapt for computer processing. Moreover, it has some controversial points. For example, according to the author, if the proportion of cash and short-term receivables increases in the structure of current assets, with a corresponding decrease in the share of material current assets, this change can be considered a positive moment if the possibilities for normal production activities of the enterprise are not reduced. The author concludes that from a financial point of view, the structure of current assets has significantly improved, increasing their potential liquidity. Indeed, this conclusion is entirely correct, but only under certain conditions when inflation rates are very low, and there is high economic stability. High inflation rates and supply chain risks force companies to increase inventory levels.

The analysis of the methodology of financial condition by A.D. Sheremet, R.S. Seyfulin, and Ye.V. Negashev has several key differences from the methodology of V.F. Paliy:

- it has a formalized nature and is adapted for computerized calculations.
- it uses a different regulatory framework for assessing the solvency (liquidity) of the enterprise.
- expert methods are partially used.
- it is oriented towards a wide range of users.
- it partially incorporates Western approaches to analyzing financial indicators of domestic enterprises.
- the methodology identifies four levels of financial stability of the enterprise.
- it allows for the construction of a solvency balance.
- it utilizes a model of the relationship between various financial ratios.

- it employs an analysis of balance sheet profit and profit from product sales.

In addition to the analysis of the financial condition, the methodology also includes tools for analyzing business activity. Business activity of an enterprise refers to the speed of its asset turnover. A distinctive feature of this methodology is the introduction of the concept of crisis financial condition. This refers to a situation where the enterprise is on the verge of bankruptcy because cash, short-term securities, and receivables do not cover payables and overdue loans.

The methodology identifies four types of financial stability. The first type is absolute stability, characterized by minimal inventory and expense levels. The second type is normal stability, where inventory and expense levels meet regulatory standards. The third type is unstable condition, associated with loss-making inventory and expense levels. The fourth type is crisis condition, characterized by immovable or slow-moving inventory and overstocking due to reduced demand.

Overall, the financial analysis methodology of A.D. Sheremet, R.S. Seyfulin, and Ye.V. Negashev is quite well-known and represents further development of previous methodologies. However, despite its advantages over previous methods, it also fails to consider the peculiarities of operating in conditions of high inflation rates. Today, numerous other methodologies are proposed, often based on transferring or adapting foreign experience in assessing the financial condition of enterprises. However, this does not always work effectively in the conditions of the domestic economy. Additionally, most methodologies are based on the analysis of data from the accounting balance sheet.

Financial analysis, when conducted using only accounting data, takes on the character of external analysis, meaning it is performed by external users rather than internal stakeholders.

Characteristics of external financial analysis include:

- a significant number of interested users;
- diversity of goals and interests;
- availability of typical analysis methods, accounting standards, and

reporting;

- focus on using only public reporting;
- limitations of analysis;
- maximum transparency of analysis results for users.

Key directions of such analysis include:

- analysis of absolute profit indicators;
- analysis of relative profitability indicators;
- balance sheet liquidity analysis;
- solvency analysis;
- analysis of the efficiency of loan capital utilization.

Financial analysis based on financial reporting data is referred to as the classical method of analysis. Managerial financial analysis differs in that it additionally uses management accounting data.

Characteristics of managerial financial analysis include:

- orientation of analysis results towards management;
- use of a full range of information sources for analysis;
- comprehensive analysis, thorough examination of enterprise activities;
- integration of accounting, analysis, planning, and decision-making processes;
- maximum confidentiality of analysis results.

Бібліографія: Ding Bangfu, Strokov I. Theoretical approaches to financial analysis of enterprises / ***Ding Bangfu, I. Strokov*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 119-122

LI HANDAN, student, NTU «KhPI»
OSYPOVA S., senior lecturer, NTU «KhPI»

FINANCIAL RISK ASPECTS OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS

Integration and globalization have led to the creation of enterprises whose operations extend beyond national borders. Such multinational corporations optimize capital allocation by targeting countries with higher profitability, lower taxes, cheaper labor, greater market demand, and minimal environmental regulations. Despite strategic migration and capital flight, multinational corporations cannot completely avoid financial risk. Therefore, like any business entity, international corporations are exposed to financial risk in the course of their production and commercial activities. These risks have unique characteristics related primarily to cross-border capital flows. A thorough analysis of these characteristics is important for the comprehensive financial risk management of multinational corporations.

The activities of international corporations, like any other enterprise, are subject to risk and uncertainty, and the reward for taking this risk is profit. It is critical to recognize the various aspects of risk and uncertainty arising from the operations of multinational corporations that span multiple countries, which have both advantages and disadvantages from a risk perspective. Effective risk management in multinational corporations requires their identification and further definition of specific characteristics.

Financial risk management in international corporations is characterized by various features. These characteristics concern the classification and interpretation of financial risks, as well as the methodology for managing these risks. Effective financial risk management strategies and techniques in multinational corporations include the use of specialized tools designed to solve the unique problems associated with their transnational operations.

References:

1. Hao Liu, Weilun Huang Sustainable Financing and Financial Risk Management of Financial

Institutions—Case Study on Chinese Banks. Sustainability 14(15) 9786. 2022

2. N.U. Bagayeva A.K. ArystanovaA. Zh.Musakhanova The Influence of TNC Investment Activity on the Economic Growth of Countries with Emerging Economy. The economy strategy and practice April. 17(1):171-184 2022

Бібліографія: Li Handan, Osypova S. Financial risk aspects of transnational corporations / ***Li Handan, S. Osypova*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 123-124

KOVBASA N., student, NTU «KhPI»

THE NATURE, SIGNS AND FACTORS OF CRISIS SITUATIONS IN AGRICULTURAL ENTERPRISES

The instability of agricultural enterprises in a dynamic and changing market environment causes various negative phenomena that lead to crises. The main reason for the emergence of crises is, first of all, insufficient training of management personnel to identify crises in a timely manner or untimely response to them, which often leads to bankruptcy of enterprises. Sustainable functioning and development of business structures is possible only if a business entity is protected at all stages of its existence and depends on the influence of many factors. They are specific to each business entity and act systematically, exacerbating the negative impact on the company's operations. Depending on the factors of their occurrence, crises can be objective (natural), caused by a change in the phases of the enterprise's life cycle, as well as situational, caused by external and internal circumstances.

To ensure the sustainable functioning and development of enterprises, it is necessary to use such important management functions as analysis, forecasting and planning of their activities, which will not only provide an outline of the future development prospects, but also the ability to prevent a crisis, prevent its deepening and prevent bankruptcy. The foregoing determines the relevance and practical significance of substantiating the theoretical and methodological foundations for monitoring factors and diagnosing crisis phenomena, and developing crisis management mechanisms for agricultural enterprises.

The crisis of the enterprise's activity occurs cyclically at different stages of the life cycle and is caused by deviations of actual indicators from the planned ones due to the influence of external and internal factors. A development crisis is manifested in the inability of management to adapt to new conditions and develop, which necessitates reengineering the organizational structure and restructuring the management system.

External crisis factors (general, regional or sectoral) create general preconditions

for the deterioration of the situation. However, with the appropriate management organization and taking the necessary preventive measures, the company has every opportunity to avoid bankruptcy, despite the negative impact of the external environment. The internal factors of the crisis state are divided into three subgroups depending on the peculiarities of the company's cash flows: factors related to operating, investment and financial activities.

Based on the factors, signs and features of the crisis in agricultural enterprises and the nature of their consequences, the author proves the need to diversify the means and methods of its management. It is emphasized that the possibilities of influence of enterprise management on the challenges of the external environment are limited, however, internal crisis factors and their manifestations are the object of targeted management adjustment.

Бібліографія: Kovbasa N. The nature, signs and factors of crisis situations in agricultural enterprises / ***N. Kovbasa*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 125-126

ШИРШОВА Я. О., студент, НТУ «ХПІ»
ТАТАРИНЦЕВА Ю. Л., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ДЖЕРЕЛА РИЗИКУ БАНКІВСЬКОЇ ЛІКВІДНОСТІ

Природа банківського бізнесу наражає банки на фундаментальний ризик. Ризик ліквідності банку може виникати як із зовнішніх, так і з внутрішніх факторів (наприклад, з фінансової та операційної політики банку).

Банківський ризик ліквідності полягає в потенційній нездатності банку виконувати свої короткострокові фінансові зобов'язання, такі як депозити, без понесення надмірних витрат або продажу активів за цінами, що знаходяться під тиском. Цей ризик виникає, коли зобов'язання банку перевищують його ліквідні активи, тобто активи, які можна легко перетворити на готівку без значних втрат[1].

Ризик ліквідності банку означає ймовірність того, що банк може бути не в змозі виконати свої короткострокові фінансові зобов'язання через дисбаланс між його ліквідними активами та зобов'язаннями. Кілька факторів сприяють ризику ліквідності в банках [2].

Основними джерелами ризику банківської ліквідності є :

- Недостатнє управління грошовими потоками: банки покладаються на стабільний потік готівки від депозитів, кредитів та інших джерел для виконання своїх поточних зобов'язань.
- Нездатність отримати фінансування: банки часто покладаються на оптове фінансування від інших фінансових установ для задоволення своїх потреб у ліквідності. Якщо доступ до оптового фінансування зникає, банки можуть бути змушені продавати активи або брати кредити під вищі відсотки, що може знизити їх прибуток і підвищити їх ризик-профіль.
- Неочікувані економічні потрясіння: економічні спади та фінансові кризи можуть призвести до раптового сплеску вилучення депозитів та зниження попиту на кредити, що навантажує позиції банків з точки зору ліквідності.

- Незаплановані капітальні витрати: непередбачені капітальні витрати, такі як інвестиції в нові технології або розширення філій, можуть зменшити доступну ліквідність банку та підвищити його вразливість до шоків ліквідності.

- Криза прибутковості: тривале зниження прибутковості може послабити фінансове становище банку та ускладнити залучення капіталу або отримання фінансування, що загострює його ризик ліквідності [3].

У висновку слід зазначити, що ризик ліквідності банку обумовлений як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками, які можуть порушити його здатність виконувати короткострокові фінансові зобов'язання. Недостатнє управління грошовими потоками, залежність від оптового фінансування, неочікувані економічні потрясіння, незаплановані капітальні витрати та криза прибутковості виступають як ключові джерела цього ризику. Розуміння цих факторів дозволяє банкам вживати належних заходів управління для зменшення ймовірності виникнення проблем і забезпечення стійкості їхньої ліквідності в умовах непередбачуваності та змін на фінансових ринках.

Список літератури:

1. Sekoni, Abiola (2015): The Basic Concepts and Feature of Bank Liquidity and Its Risk. URL: https://mpra.ub.uni-muenchen.de/67389/ (Дата звернення: 27.11.2023).

2. Бобиль В. Ризик-фактори та ризик-результати на різних рівнях банківської діяльності. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/3983 (Дата звернення: 27.12.2023).

3. Central Bank of Trinidad and Tobago (2021): Guideline for the Management of Liquidity Risk. URL: https://www.central-bank.org.tt/sites/default/files/page-file-uploads/guideline-for-management-liquidity-risk-january2021.pdf (Дата звернення: 27.11.2023).

Бібліографія: Ширшова Я. О., Татаринцева Ю. Л. Джерела ризику банківської ліквідності / ***Я. О. Ширшова, Ю. Л. Татаринцева*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023.С. 127-128

БЕЗУГЛА Я. В., студент, НТУ «ХПІ»

УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ ВИТРАТ, ДОХОДІВ І ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ПІДПРИЄМСТВ

На сучасному етапі розвитку бізнесу ми спостерігаємо, що традиційні методи управлінського обліку вже не завжди відповідають вимогам ринку. Надто часто підприємства використовують застарілі підходи до аналізу витрат та доходів, що призводить до неефективного використання ресурсів та стресового стану фінансової системи.

Управлінський облік витрат - це система обліку та аналізу витрат в організації або підприємстві з метою ефективного управління фінансовими ресурсами. Він допомагає керівництву приймати обґрунтовані рішення щодо оптимізації витрат та підвищення прибутковості діяльності підприємства. [3]

Актуальність виокремлюється в умовах посиленої глобалізації та конкурентної боротьби. Зростання нестабільності ринкових умов, швидкі технологічні зміни та потреба у ефективному управлінні ресурсами роблять важливим вдосконалення систем управлінського обліку для досягнення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства.

Проблеми організації фінансового обліку витрат, доходів і фінансових результатів на підприємствах розглянуті в працях вітчизняних науковців: М.Т. Білухи, О.С. Бородкіна, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, Ю.А. Вериги, С.Ф. та інших. У зарубіжній літературі питання фінансового обліку доходів, витрат і фінансових результатів розкриті в працях М.Ф. Ван Бреда, Джері Ж. Вейганта, Т.М. Малькової, Д. Міддлтона, Р. Мюллендорфа, Б. Нідлза, Я.В. Соколова та інших. Проте, значні здобутки вітчизняних науковців не набули широкого впровадження в практичній діяльності підприємств. [1]

Однією з ключових проблем є недостатня інтеграція інструментів обліку в єдину систему. Відсутність цілісного підходу призводить до розбіжностей у визначенні витрат та прибутків, ускладнює прийняття управлінських рішень та

породжує додаткові ризики для підприємства.

Для подолання цих проблем потрібно ввести ряд заходів:

Впровадження інтегрованих IT-систем: використання сучасних інформаційних технологій для створення єдиної системи управлінського обліку, яка автоматизує процеси збору та обробки даних. [2]

Розвиток ключових показників ефективності: визначення та впровадження нових показників, які краще відображатимуть фінансовий стан підприємства та дозволять зробити більш обґрунтовані стратегічні рішення.

Підвищення кваліфікації персоналу є ключовим аспектом удосконалення управлінського обліку. Це включає навчання та підготовку працівників з управлінського обліку для оптимального використання нових інструментів та методів. [4]

Удосконалення управлінського обліку витрат, доходів і фінансових результатів є необхідною частиною стратегічного управління підприємством.

Реалізація цих заходів не лише підвищить ефективність управлінського обліку, але й забезпечить конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Список літератури:

1. «Теоретико-методичні засади та організація обліку і аудиту витрат, доходів і фінансових результатів основної діяльності у фермерському господарстві «Кушпіт» Кам'янка-Бузького району Львівської області» Гура Л.С.– Кваліфікаційна робота. Кафедра обліку та оподаткування – Дубляни, Львівський НАУ, 2021.

2. Акімова Н. С., Топоркова О. В., Наумова Т. А. Удосконалення системи управлінського обліку торгової організації в конкурентному середовищі 2020 р.;

3. Закон «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.99 р. № 996-XIV. Документ 996-XIV, чинний, поточна редакція — Редакція від 10.08.2022, підстава - 2435-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text (дата звернення 28.11.2023)

4. Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес: Матеріали міжнар.наук.- теор. конференції студ. та аспір. 8 - 9 квітня 2020 року: - Харків: НТУ „ХПІ‖, 2020. – 496 с. – Укр, рос., англ., франц. мовами.

Бібліографія: Безугла Я. В. Удосконалення управлінського обліку витрат, доходів і фінансових результатів підприємств / ***Я. В. Безугла*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 129-130

ЧЕБНЄВ В. М., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Метою дослідження є аналіз та розробка методів ефективного управління прибутком комерційного банку у сучасних умовах.

Завданням управління прибутком комерційного банку є оптимізація доходів, ефективне управління витратами, мінімізація ризиків та підвищення загальної фінансової ефективності банку.

Об'єктом дослідження є комерційний банк як фінансова інституція, що виконує операції з приймання вкладів, надання кредитів, та інші банківські послуги. Предмет дослідження: механізми та методи управління прибутком в рамках комерційного банку. Це включає аналіз доходів та витрат, ризик-менеджмент, стратегії ціноутворення, управління клієнтськими відносинами та впровадження інновацій для забезпечення стійкого фінансового стану банку.

Для досягнення ефективності в управлінні прибутком банку необхідно створити відповідні системи організаційного та методичного забезпечення. Це включає розуміння ключових аспектів формування прибутку, а також застосування новітніх підходів до його аналізу та планування. Незважаючи на значні теоретичні праці, спрямовані на обґрунтування механізмів управління прибутком у банках, в більшості випадків вони не охоплюють практичного аспекту цієї діяльності.

Більшість наукових досліджень сфокусовані на загальних аспектах управління фінансами в банківській сфері. Важливими темами для відомих міжнародних економістів, таких як Н. Бакстер [1], Дж. Сінкі [2], П. Роуз [3], У. Тімоті [4] та інших, стали теоретичні та методичні питання фінансового управління в сучасних банківських установах. Проте, на мою думку, методики, запропоновані цими економістами, не можуть бути безпосередньо застосовані у практиці українських банків. Виклики та складнощі фінансового управління в банківській сфері також знайшли відображення у національній науковій

літературі, зокрема, в наукових роботах О.В. Васюренка [5, 6]. Дивлячись на великий вклад зарубіжних та вітчизняних авторів, важливо підкреслити об'єктивну необхідність продовження та поглиблення таких теоретичних досліджень, через постійним розвитком нових технологій, змінами в законодавстві та іншими чинниками.

Базовим абсолютним показником, який використовується для надання оцінки економічного підсумку функціонування банку, є прибуток. Прибуток комерційного банку – це фінансовий підсумок його діяльності, переважання доходів над витратами [7].

Банківський прибуток виконує важливу роль у функціонуванні комерційного банку, оскільки є джерелом росту власного капіталу банку, страхового і резервного фондів.

У прибутку фіксуються не тільки результати діяльності банку, а й відображаються основні кількісні та якісні сторони його діяльності: обсяг активів і кредитів, якість послуг та складові, застосування основних фондів тощо. Загальний обсяг прибутку характеризується як різниця між загальною сумою доходів банку та загальною сумою витрат банку.

Механізм управління прибутком у комерційних банках є складним і багаторівневим процесом, який вимагає не тільки внутрішнього корпоративного регулювання, але й узгодження з державними нормативно-правовими актами та ринковими умовами. Він охоплює цілісну систему, яка базується на чітко визначеній стратегії і тактиці, що включає в себе розробку політик, прийняття рішень та їх подальший контроль для ефективного управління фінансовими потоками.

З огляду на динаміку зовнішнього середовища, система управління прибутком повинна бути достатньо гнучкою для адаптації до змін у економіці, регулюванні, ринкових умовах, а також до внутрішніх потреб банку. Це включає в себе вміння швидко реагувати на зміни відсоткових ставок, курсів валют, інфляції та інших економічних індикаторів.

Управління прибутком не обмежується лише максимізацією

короткострокових фінансових результатів; воно також має на увазі забезпечення стабільного та стійкого розвитку банку, що включає управління ризиками, якість та структуру прибутку, забезпечення достатнього рівня капіталізації та ліквідності. Баланс між рівнем прибутку і рівнем ризику є особливо важливим, адже надмірні ризики можуть призвести до втрат, які перевищують потенційні короткострокові прибутки.

До ключових аспектів управління прибутком комерційного банку також відносять залучення та збереження клієнтської бази, розширення портфеля банківських продуктів та послуг, інновації, та ефективне використання капіталу. Інвестування в нові технології, тренінг та розвиток персоналу, а також управління репутацією банку є важливими для підтримання його конкурентоспроможності та ринкової вартості.

Висновок. Управління прибутком у комерційних банках вимагає комплексного підходу, що охоплює не тільки фінансове планування та контроль, але й стратегічне управління ризиками, адаптацію до змін ринкових умов, інновації, та розвиток клієнтських відносин для забезпечення сталого росту та конкурентоспроможності банку.

Список літератури:

1. Бакстер Н. Банковское дело. Стратегическое руководство: Пер. с англ. / Под ред. В. Платонова, М. Хиггинса – М.: Консалтбанкир, 2001. – 432 с.

2. 2. Синки Дж.Ф. Управление финансами в коммерческих банках: Пер. с англ: – 4-е изд. перераб. – М.: Catалаху, 1994. – 820 с.

3. 3. Rose P. Commercial Bank Management: New York: Mc Graw-Hill, Inc, 2002. – 803 с.

4. 4. Тимоти У.К. Управление банком: В 6 ч.: Пер. с англ. – Уфа: Спектр, 1993. – 132 с.

5. 5. Васюренко О.В. Менеджмент кредитних операцій у комерційних банках. – Харків: РВП “Оригінал”, 1998. – 72 с.

6. 6. Васюренко О.В. Управление банковскими операциями: методология и практика: Спец. 08.04.01 – финансы, денежное обращение и кредит: Диссертация на соискание ученой степени доктора экономических наук. – Харьков, 1998. – 488 с.

7. 7. Марцин В. С. Методологічні засади формування фінансовокредитної політики банку в період виходу з кризи. Економіка розвитку. 2013. – 13 с.

Бібліографія: Чебнєв В. М. Управління прибутком комерційного банку / ***В. М. Чебнєв*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 131-133

КАРНАФЕЛЬ А. П., студент, НТУ «ХПІ»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАТ «КОНЦЕРН ХЛІБПРОМ»

Постановка проблеми. Проблеми управління фінансовою діяльністю та фінансовим станом промислових підприємств є досить актуальними у сучасних умовах в Україні. Присутня велика необхідність розробки заходів щодо поліпшення фінансових результатів діяльності та підвищення фінансової стійкості стратегічно важливих підприємств, зокрема у виробництві хлібобулочних виробів. Таким чином, аналіз результатів діяльності підприємств хлібобулочної промисловості, виявлення негативних тенденцій розвитку та чинників, які їх спричинили, надасть можливість визначити найбільш достовірні та ефективні методи реагування та запобігання негативним наслідкам.

Задоволення потреб населення в хлібобулочних виробах є основним завданням підприємств хлібопекарської галузі. Отже, дослідження фінансово-економічних результатів вітчизняних підприємств, які займаються виробництвом хліба та хлібобулочних виробів, з метою підвищення ефективності їхньої діяльності, є особливо актуальним у сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемами функціонування підприємств хлібопекарської галузі присвятили свої праці такі науковці, як Костецька Н.І., Мостенська Т.Л., Ралко О.С., Сичевський М.П. та ін.

Основна частина. Аналіз фінансових результатів проводиться методом порівняння фактичних даних за звітний період з фактичними даними за попередні періоди. Аналіз здійснюється за формою №2 «Звіт про фінансові результати».

На рисунку 1 представлено динаміку фінансових результатів ПрАТ «Концерн Хлібпром».

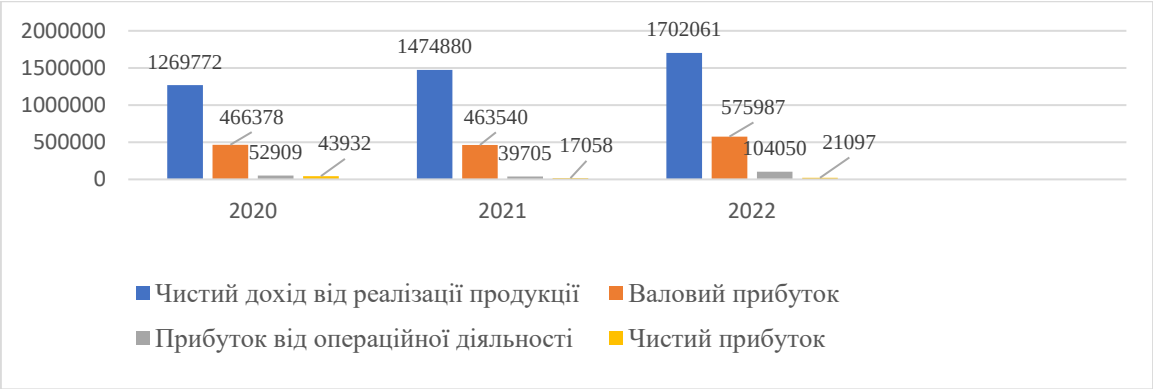

Рисунок 1 – Динаміка фінансових результатів ПрАТ «Концерн Хлібпром»

В результаті проведеного аналізу можна зробити такі висновки:

Чистий фінансовий результат ПрАТ «Концерн Хлібпром» протягом 2020-2022 років залишався додатнім, тобто підприємство отримувало чистий прибуток. На початок аналізованого періоду прибуток складав 43932 тис.грн. У 2021 році фінансовий результат значно зменшився, а саме на 61,17% і складав 17058 тис.грн. Останнього аналізованого року підприємство отримало прибуток 21097 тис.грн, темп приросту склав 23,68%. При цьому видно, що при збільшенні чистого доходу від реалізації продукції та валового прибутку, чистий прибуток ПрАТ «Концерн Хлібпром» протягом двох років зменшився в 2 рази. Так прибуток у 2022 році знизився на 51,98% порівняно з 2020 роком.

Ефективність управління фінансовими результатами підприємства характеризується показниками прибутку та рентабельності. Показники рентабельності розраховано та представлено у таблиці 1.

Таблиця 1 – Аналіз показників рентабельності підприємства

№	Показник	2020	2021	2022	Відхилення	
1	2	3	4	5	6=4-3	7=5-4
1	Рентабельність сукупного капіталу	0,05	0,026	0,029	-0,024	0,003
2	Рентабельність власного капіталу	0,15	0,057	0,065	-0,093	0,008
3	Валова рентабельність продажів	0,37	0,31	0,34	-0,06	0,03
4	Операційна рентабельність продажів	0,042	0,027	0,061	-0,015	0,034
5	Чиста рентабельність продажів	0,035	0,012	0,012	-0,023	0
6	Валова рентабельність виробництва	0,58	0,46	0,51	-0,12	0,05
7	Чиста рентабельність виробництва	0,055	0,017	0,019	-0,038	0,002

Розраховані показники рентабельності вказують на прибуткову діяльність ПрАТ «Концерн Хлібпром», адже вони мають додатні значення.

На рисунку 2 представлено динаміку показників рентабельності ПрАТ «Концерн Хлібпром»

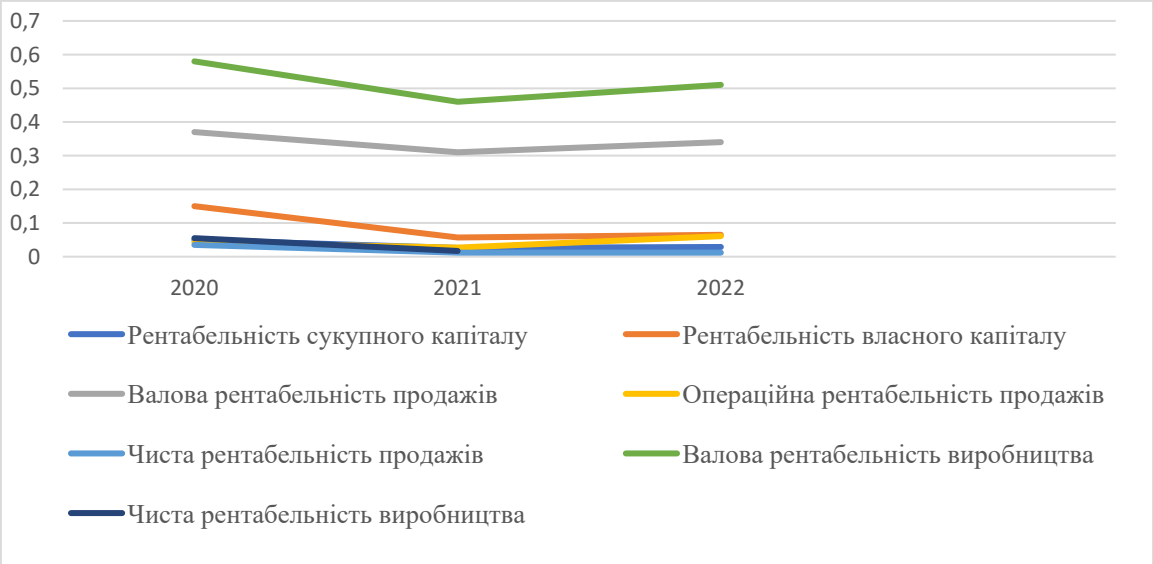

Рисунок 2 – Динаміка показників рентабельності

Проаналізувавши динаміку показників рентабельності можна зробити наступні висновки: ефективність діяльності підприємства за аналізований період зменшилась, динаміка зміни виглядає наступним чином – у 2021 році в порівнянні з 2020 роком показники рентабельності за всіма значеннями зменшуються. У 2022 році в порівнянні з 2021 роком спостерігається протилежна тенденція, тобто усі показники збільшуються, але при цьому видно, що у 2022 році у порівнянні з 2020 роком майже усі показники рентабельності менші за початкові, лише операційна рентабельність продажів не суттєво підвищилась. Це означає, що зменшився прибуток, який приносить кожна гривня, вкладена в активи, прибуток, який приносить кожна інвестована власником капіталу грошова одиниця, валовий та чистий прибуток, який приходиться на кожну гривню собівартості продукції, зменшилась ефективність виробничої діяльності.

Висновки. Підсумовуючи, можна сказати, що в цілому ПрАТ «Концерн Хлібпром» проводить досить ефективну виробничо-господарську діяльність.

Водночас у 2022 р. порівняно з 2020 роком спостерігається загальне зниження ефективності його функціонування, але підвищення у порівнянні з 2021 роком. Одними з причин такої ситуації є негативний вплив окремих факторів зовнішнього середовища. З огляду на зазначене товариству слід розробити дієву систему заходів направлених на підвищення результативності своєї діяльності.

Список літератури:

1. Марусяк Н. Л. Фінансовий аналіз : навч. посібник. Чернівці : Чернівец. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 172 с.

2. Костецька Н.І. Особливості стратегічного аналізу витрат хлібопекарських підприємств / Н.І. Костецька // Сталий розвиток економіки. – 2013. – № 3(20). – С. 91-96.

3. Мостенська Т.Л. Проблеми ефективності виробництва хліба і хлібобулочних виробів / Т.Л. Мостенська, М.П. Сичевський, Т.Г. Мостенська // Наукові праці НУХТ. – 2014. – Том 20, № 2. – С. 64-71.

4. Ралко О.С. Дослідження ринку хліба та хлібобулочних виробів України // О.С. Ралко / Міжгалузевий наук.-практ. журнал «Проблеми науки» – К.: ЦНТЕІ, ЦДПІН ім. Г.М. Доброва НАНУ. – 2012. – № 8. – С. 39-44. 5.https://hlibprom.com.ua/investor/

Бібліографія: Карнафель А. П. Аналіз фінансових результатів діяльності ПРАТ «Концерн Хлібпром» / ***А. П. Карнафель*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 134-137

БІСЬКИЙ С. Н., аспірант, НТУ «ХПІ»

ПЦМ ЯК ОДНА ІЗ СКЛАДОВИХ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ

Проведення децентралізації в Україні, розпочате з прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (розпорядження КМУ від 01.04.2014 №333-р), одним з основних напрямків змін передбачає створення органів місцевого самоврядування, які надаватимуть якісні послуги населенню та забезпечення їх відповідним фінансовим ресурсом. Реформа міжбюджетних відносин, запроваджена з прийняттям змін до Бюджетного кодексу України у грудні 2014 року, забезпечила реалізацію реальних кроків щодо перерозподілу фінансового ресурсу на користь місцевих органів влади, децентралізації системи міжбюджетних відносин. Зокрема, значно розширені права органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень, і їм надано повну бюджетну самостійність щодо наповнення своїх бюджетів і здійснення видаткових повноважень, передбачене збільшення джерел формування дохідної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі окремих доходів з державного бюджету, запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів, розширені бази оподаткування за діючими податками. Водночас змінами до Податкового кодексу України підвищена фіскальна незалежність органів місцевого самоврядування щодо місцевих податків та зборів, зокрема шляхом надання права самостійного визначення ставок податків та встановлення пільг з їх сплати. За наявності у своєму розпорядженні значних фінансових ресурсів, перед місцевими органами влади постає важливе завдання – максимально ефективне їх використання, за умови забезпечення при цьому прямого взаємозв’язку між розподілом коштів і фактичними результатами їх використання відповідно до визначених пріоритетів розвитку громади.

Вирішення цього завдання можна досягти при застосуванні програмно-

цільового методу (далі – ПЦМ). Використання ПЦМ дозволяє забезпечити планування бюджету на середньострокову перспективу, перехід від утримання бюджетних установ до надання послуг високої якості населенню, оптимальне використання бюджетних коштів, досягнення в результаті значного економічного і соціального ефекту, підвищення обізнаності громадськості щодо ефективності витрачання коштів бюджету територіальної громади та рівня задоволення споживачів суспільних та гарантованих соціальних послуг.

Програмно-цільовий метод у бюджетному процесі – це метод управління бюджетними коштами для досягнення конкретних результатів за рахунок коштів бюджету із застосуванням оцінки ефективності використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу.

Метою запровадження ПЦМ є встановлення безпосереднього зв'язку між виділенням бюджетних коштів та результатами їх використання.

До особливих складових ПЦМ належать:

- Бюджетні програми. Бюджетна програма – це сукупність заходів, спрямованих на досягнення єдиної мети, завдань та очікуваного результату, визначення та реалізацію яких здійснює розпорядник бюджетних коштів відповідно до покладених на нього функцій (стаття 2 Кодексу). Бюджетні програми визначаються головними розпорядниками бюджетних коштів.

У вітчизняній практиці використовують чотири групи результативних показників, а саме:

- показники витрат – це показники, що визначають обсяги та структуру ресурсів, які забезпечують виконання бюджетної програми та характеризують структуру витрат бюджетної програми;

- показники продукту використовуються для оцінки досягнення поставленої мети. Показниками продукту є, зокрема, обсяг виробленої продукції, наданих послуг чи виконаних робіт на виконання бюджетної програми, кількість користувачів товарів (робіт, послуг) тощо;

- показники ефективності – залежно від завдань, виконання яких забезпечує реалізацію бюджетної програми, можуть визначатись як витрати

ресурсів на одиницю показника продукту (економність), відношення максимальної кількості вироблених товарів (виконаних робіт, наданих послуг) до визначеного обсягу фінансових ресурсів (продуктивність), досягнення визначеного результату (результативність);

- показники якості – є сукупністю властивостей, які характеризують досягнуті результати якості створеного продукту, що задовольняють споживача відповідно до їх призначення, та відображають послаблення негативних чи посилення позитивних тенденцій у наданні послуг (виробленні товарів, виконанні робіт) споживачам за рахунок коштів бюджетної програми.

Також важливими складовими ПЦМ, які дозволяють своєчасно попередити можливі проблеми, пов’язані з виконанням бюджету, та розробити заходи для покращення якості надання суспільних послуг й підвищення ефективності видатків місцевих бюджетів, є моніторинг та оцінка ефективності виконання бюджетних програм.

Бібліографія: Біський С. Н. ПЦМ як одна із складових системи управління фінансами / ***С. Н. Біський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 138-140

LI HANDAN, student, NTU «KhPI»

FEATURES OF THE FINANCIAL RISKS PARADIGM OF TNC

Globalization and integration have led to the emergence of enterprises whose activities are not limited by the borders of a certain country. The activities of such enterprises make it possible to use capital more efficiently, directing it to those countries with higher profitability, lower taxes, cheaper labor, higher demand for products, minimal control over emissions into the environment, etc., but even migration and capital outflow of TNCs for such conditions do not allow to avoid financial risks. Therefore, the TNC, like any enterprise, is exposed to financial risks in the process of carrying out its production and commercial activities. These risks have certain features that are primarily related to the movement of capital between countries. The study of these features will make it possible to more fully manage the financial risks of TNCs.

The activity of TNCs, like any enterprise, is associated with risk and uncertainty, and the reward for risk is profit. However, it should be noted here about certain differences in risk and uncertainty associated with the fact that the activities of TNCs take place within the boundaries of several countries, which has both positive and negative features from the point of view of risk. When studying the risks of TNCs for their effective management, first of all, they should be identified, and then their features should be determined.

TNC risk management has its own characteristics. These features are related both to the classification of financial risks and their interpretation, and to management, in particular, the features of the implementation of strategies and methods of financial risk management, which are generally accepted, through the use of certain tools.

Бібліографія: Li Handan Features of the financial risks paradigm of TNC / ***Li Handan*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 141

КАРНАФЕЛЬ А. П., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Умови війни в Україні створюють виклики для управління фінансовими результатами підприємств. Проблема полягає в необхідності ефективного управління фінансовими результатами підприємств в сучасних умовах в Україні, оскільки негативний вплив економічної нестабільності, високого рівня корупції, змін в митному та тарифному регулюванні, а також несприятливий фінансовий клімат вимагають від керівництва підприємств розробки та впровадження стратегічних інструментів для оптимізації фінансових результатів і забезпечення стійкості діяльності.

Необхідність дослідження теми «Управління фінансовими результатами діяльності підприємства» визначається важливістю розробки стратегій, які дозволять підприємствам функціонувати та забезпечувати стабільні фінансові результати під впливом воєнного конфлікту.

На основні питання управління фінансовими результатами підприємств у своїх наукових працях звертають увагу такі вітчизняні вчені, як Білик М.Д., Білик Т.О., Філімоненков О. С., Аніловська Г.Я., Висоцька І.Б. та зарубіжні вчені Gitman L. J., Zutter C. J., Ross S. A., Westerfield R. W., Jordan B. D. та інші. В сучасних умовах виникає необхідність детальнішого вивчення теоретичних засад формування ефективної політики управління фінансовими результатами вітчизняних підприємств в умовах кризового стану.

Фінансовий результат- можна трактувати як кінцеву характеристику діяльності підприємства, виражену у вигляді прибутків (збитків), які можуть бути обчислені шляхом зіставленням доходів та витрат, що демонструє зміни власного капіталу. У разі позитивного показника може виступати джерелом фінансування діяльності підприємства.

Фінансовим результатом діяльності підприємства є прибуток (збиток).

Формування та розподіл доходу і прибутку підприємства, тобто фінансових результатів його діяльності згідно чинних нормативних документів можуть бути представлені схемою на рис 1.

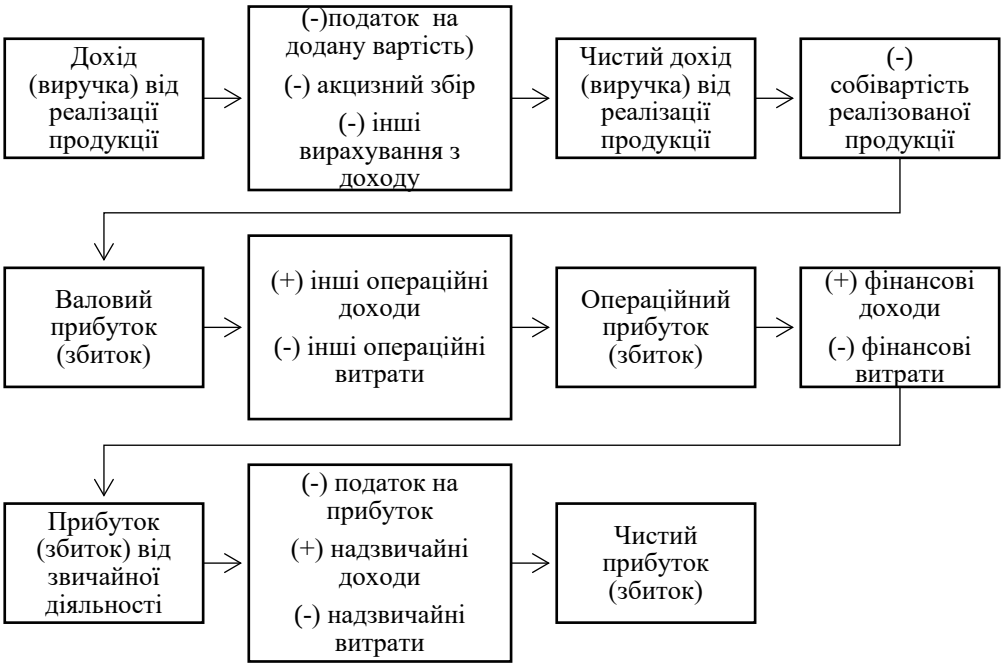

Рисунок 1-Схема формування чистого прибутку (збитку) підприємства

У підсумку, прибуток будь-якого підприємства формується за рахунок таких джерел:

- прибуток від реалізації продукції (виконання робіт, надання послуг); це прибуток від операційної ;
- прибуток від продажу майна включає прибуток від продажу матеріальних (основних фондів) і нематеріальних активів, цінних паперів інших підприємств тощо;
- прибуток від позареалізаційних операцій - прибуток від інвестиційної діяльності, надання майна в оренду, пайової участі в капіталі інших підприємств.

Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства включає такі обов’язкові елементи:

- Горизонтальний аналіз фінансових результатів за звітний період.

- Вертикальний аналіз – дослідження структури відповідних показників.

- Трендовий аналіз – дослідження у загальному вигляді динаміки зміни показників фінансових результатів за кілька звітних періодів.

Рентабельність (дохідність, прибутковість) — це рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. Підприємство вважають рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції (робіт, послуг) покривають витрати виробництва і, крім того, забезпечує суму прибутку, достатню для нормального функціонування підприємства.

Управління фінансовими результатами підприємства є критичним аспектом стратегічного управління, спрямованого на досягнення стабільності та прибутковості. Цей процес включає в себе ряд стратегій та підходів, спрямованих на оптимізацію фінансових показників.

Ключові стратегії:

- Бюджетування та планування: розробка чітких фінансових планів та бюджетів для досягнення стратегічних цілей; постійне оновлення планів для врахування змін у бізнес-середовищі.

- Ефективне управління оборотним капіталом: оптимізація рівня запасів, кредиторської та дебіторської заборгованості; забезпечення ліквідності та ефективного використання капіталу.

- Аналіз та управління ризиками: визначення та оцінка ризиків, пов'язаних з фінансовою діяльністю; розробка стратегій для зменшення негативного впливу ризиків.

- Впровадження технологій: використання сучасних фінансових технологій для автоматизації та оптимізації процесів; застосування аналітики для отримання інсайтів у фінансовий стан підприємства.

Виклики:

- Нестабільність ринкових умов: адаптація стратегій до змін у економічному та геополітичному середовищі; зменшення впливу несприятливих умов на фінансові результати.

- Конкуренційний тиск: розробка унікальних стратегій для виокремлення від конкурентів; постійне вдосконалення продуктів та послуг для забезпечення конкурентоспроможності.

- Зміни в законодавстві: своєчасна реакція та адаптація до змін в законодавстві, що може вплинути на фінансову стратегію; підтримання відповідності з актуальними юридичними нормами.

Управління фінансовими результатами підприємства є складною та динамічною сферою, яка вимагає комплексного підходу та постійного оновлення стратегій. Ефективне управління дозволяє підприємствам не тільки забезпечувати фінансову стійкість, але й пристосовуватися до змін та розвиватися в непередбачуваному бізнес- середовищі.

Список літератури:

1. Білик М.Д., Білик Т.О. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія. Київ: КНУТД, 2012. 280 с.

2. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навчальний посібник / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і доп. – Київ : МАУП, 2014. – 288 с.

3. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.

4. Gitman, L. J., Zutter, C. J. (2015). Principles of Managerial Finance.

5. Ross, S. A., Westerfield, R. W., & Jordan, B. D. (2017). Essentials of Corporate Finance. McGraw-Hill Education

Бібліографія: Карнафель А. П. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства / ***А. П. Карнафель*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 142-145

ЗАРЕЦЬКА М. Е., студент, НТУ «ХПІ»

МЕТОДИКА ОЦІНКИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У сучасних умовах динамічного бізнес-оточення аналіз фінансового стану підприємств стає ключовим елементом ефективного управління. Одним із важливих аспектів у даному контексті є оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства. Ці два показники представляють як фінансове здоров'я компанії та її здатність адаптуватися до змінних ринкових умов.

Методики аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства є комплексним інструментарієм, який дозволяє оцінити поточну фінансову стабільність і визначити здатність компанії до своєчасного та успішного виконання своїх фінансових зобов'язань. У цьому контексті важливо враховувати як короткострокові, і довгострокові перспективи, щоб забезпечити сталий розвиток бізнесу.

Поняття "платоспроможність" та "ліквідність" в економічному контексті досить близькі, і через це в економічній літературі існують два зовсім різні підходи до необхідності відмежування цих понять при діагностиці фінансово-економічної діяльності економічного суб'єкта.

Першу групу наукових дослідників, які розглядають поняття "ліквідність" та "платоспроможність" як однакові, можна віднести до таких вчених, як Бланка І., Бригхєм Ю., Герасимова Є.Б., Гапенського Л.,. та інших.

Перша група науковців розглядає ці терміни як синоніми і вважає їх взаємозамінними. Вони дивляться на ліквідність і платоспроможність як на однакові концепції, які вказують на здатність суб'єкта виконувати свої фінансові зобов'язання.

Друга група вчених вважає, що поняття "ліквідність" і "платоспроможність" не є ідентичними, і говорити про них як про ідентичні поняття є некоректним. Серед прихильників цієї позиції можна відзначити В.В.

Ковалева, Г. Поляка, А. Гаврилову, А. Попова, І.Я. Лукасевича та інших.

Літературні визначення "ліквідності" і "платоспроможності" не є чіткими. Ліквідність економічного суб'єкта означає наявність достатнього робочого капіталу для короткострокових зобов'язань, асоціюється з чистим робочим капіталом. Позитивна ліквідність відображається в позитивному чистому робочому капіталі, але не враховує якість активів і пасивів. Оцінка ліквідності базується на грошових потоках та бухгалтерській системі.

Платоспроможність вказує на наявність грошових засобів для виконання обов'язків. Ліквідність, з іншого боку, визначає потенційну здатність регулювати зобов'язання. Оцінка ліквідності ґрунтується на фінансових звітах та бухгалтерському балансі. Ліквідне підприємство має більше потенційних платіжних ресурсів, ніж зобов'язань.

Отже, платоспроможність відноситься до здатності виконувати різноманітні зобов'язання, включаючи довгострокові, тоді як ліквідність стосується здатності розраховуватися за короткостроковими зобов'язаннями та покривати несподівані витрати.

Для оцінки ліквідності та платоспроможності компаній використовують фінансові коефіцієнти, основним з яких є коефіцієнт платоспроможності. Цей коефіцієнт визначає, чи достатньо грошових коштів у компанії для покриття всіх зобов'язань, включаючи короткострокові та довгострокові. Нижчий коефіцієнт платоспроможності вказує на більшу ймовірність невиконання боргових зобов'язань.

Значення та динаміка цих коефіцієнтів є важливими для внутрішніх та зовнішніх користувачів. Наприклад, постачальники цікавляться абсолютною ліквідністю, банки – терміновою ліквідністю, а покупці та акціонери – загальною ліквідністю.

Аналіз ліквідності та платоспроможності здійснюється за допомогою різних показників, які аналізують структуру джерел фінансування та фінансовий стан підприємства (таблиця 1). Оптимальні значення цих показників визначаються індивідуально для кожного підприємства.

Таблиця 1 – Нормативні значення розрахунку показників ліквідності та платоспроможності

Показник	Методика розрахунку	Нормативне значення
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	Грошові кошти / Поточні зобов’язання	0,2-0,4
Коефіцієнт швидкої ліквідності	(Оборотні активи – Запаси) / Поточні зобов’язання	0,4-0,8
Коефіцієнт загальної ліквідності	Оборотні активи / Поточні зобов’язання	1,5-2
Коефіцієнт маневреності	(Оборотні активи – Поточні зобов’язання) / Власний капітал	0-1
Чистий оборотний капітал	Оборотні активи – Поточні зобов’язання	> 0 збільшення
Коефіцієнт платоспроможності	Власний капітал / Поточні зобов’язання	> 0,5

Коефіцієнт абсолютної ліквідності є найбільш жорстким критерієм ліквідності підприємства. Він указує, яка частка короткострокових зобов'язань може бути за необхідності погашена негайно за рахунок наявних грошових коштів.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує, яку частку поточних зобов'язань підприємства можна покрити за допомогою абсолютно та швидко ліквідних активів.

Загальний коефіцієнт ліквідності показує, яку частку поточних зобов'язань підприємства можна покрити з допомогою усіх активів.

Низька ліквідність може призвести до порушення договірної дисципліни, зменшення прибутковості, неплатежів і, в кінцевому підсумку, до банкрутства. Таким чином, аналіз ліквідності є необхідною частиною оцінки фінансового стану підприємств.

Для оцінки здатності підприємства виконувати короткострокові зобов'язання використовують показники ліквідності, які враховують не лише поточну платоспроможність, але й готовність справитися з непередбаченими обставинами. Ключові коефіцієнти включають поточну, швидку та абсолютну ліквідність.

Балансові показники вказують, наскільки швидко активи можуть бути

реалізовані на гроші порівняно з термінами погашення зобов'язань. Аналіз ліквідності балансу включає порівняння ліквідних активів з капіталом і зобов'язаннями, що дозволяє оцінити ліквідність балансу (табл. 2).

Таблиця 2 – Методика оцінки ліквідності балансу підприємства

Тип ліквідності	Поточна	Короткострокова	Довгострокова
Абсолютний	А1>П1	А1>П1+П2	А1 > П1+П2+П3
Нормальний	А1+А2> П1	А1+А2 > П1+П2	А1+А2 > П1+П2+П3
Критичний	А1+А2+А3 > П1	А1+А2+А3 > П1+П2	А1+А2+А3 > П1+П2+П3
Кризовий	А1+А2+А3 < П1	А1+А2+А3 < П1+П2	А1+А2+А3 < П1+П2+П3

Необхідно порівняти активи та пасиви підприємства для визначення його ліквідності. Оцінка ліквідності балансу вказує на можливість вчасного виконання розрахунків.

Баланс буде відповідати ліквідності, якщо активи перевищують зобов'язання у відповідних групах. Вплив фінансового стану підприємства залежить від його діяльності, з успішним виконанням плану та збільшенням прибутку.

Баланс буде відповідати вимогам ліквідності, якщо:

$$А1>П1\ А2>П2\ А3>П3\ А4<П4$$

Таким чином, оцінка ліквідності та платоспроможності є ключовим інструментом для визначення фінансового становища підприємства на ринку. Ліквідність визначається здатністю покрити короткострокові зобов'язання, а оцінка ліквідності охоплює перетворення активів на гроші та вистачення їх для оплати поточних зобов'язань. Нестача ліквідності може призвести до продажу вкладень та активів або навіть до неплатоспроможності та банкрутства.

Список літератури:

1. Швецов Ю.Г. К питанню о співвідношенны понять "ліквідність" і "платоспроможність" підприємства / Ю.Г. Швецов, Т.В. Сабельфелы // Фінанси. – 2009. – №7.

2. Бланк І.А. Основи фінансового менеджменту / І.А. Бланк. В 2-х томах. Том 1. Київ: Ніка-Центр, Ельга, 2013.

3. Бригхем Ю. Фінансовий менеджмент / Ю. Бригхем, М. Ерхардт. – СПб: Пітер, 2009. – 960 с.

4. Мельник М.В., Герасимова Е.Б. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства:

Посібник. / М.В. Мельник, Е.Б. Герасимова. – М.: ФОРУМ: ІНФРА-М, 2008. – 192 с.

5. Гаврилова А.Н. Фінанси організацій (підприємств): Підручник / А.Н. Гаврилова, А.А. Попов. – 6-те вид., переробл. і доп. - М.: КНОРУС, 2011. – 608 с.

6. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства. Редакція від 26.10.2006. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06

Бібліографія: Зарецька М. Е. Методика оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства / ***М. Е. Зарецька*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 146-150

WANG YILI, student, NTU «KhPI»

MODELLING AN EFFECTIVE FINANCIAL STRATEGY FOR TNC

The dominant trend in the development of the modern world economy is globalisation, the multidimensionality which is characterised by an increase in the scale of international movement of goods and services, factors of production production factors, innovation, technology and information flows of resources. Economic globalisation is the international economy's access to a higher level of development of systemic internationalisation and integration of the world economy.

Another feature of globalisation is transnationalisation, which is the most significant element that that ensures the unity of the global economy. In the process of its development, the following institutional formation has emerged institutional formation such as transnational corporations (TNCs). They, along with transnational banks and the largest logistics intermediaries are the creators and and conductors of commodity, financial, information and other resource flows, which contributes to the growth of the scale and volume of international financial and credit operations, increase number of subjects of currency and financial relations and, in general, determine the development of the world economy.

The company's financial strategy covers all aspects of the company's operations, including optimisation of fixed and working capital, profit distribution, cashless payments, tax and pricing policy, securities policy, etc.

A TNC's financial strategy is a generalised functional model of actions required to to achieve the goals by coordinating and allocating financial resources of an integrated structure that combines, on the basis of scientific, technical, industrial and commercial cooperation, enterprises operating in two enterprises operating in two or more countries of the world and pursuing a single policy and common strategy through one or more decision-making centres. The specificity of TNCs' activities is the creation and expansion of foreign and subsidiary enterprises and establishing control over their activities. Investments abroad become possible if:

Individual capitals, in the process of concentration and centralisation, reach such

a scale that they can take the risk and incur the start-up costs associated with establishing new production units abroad.

This includes specific monopoly financing opportunities, opportunities arising from the intertwining of productive and banking capital, laws and regulations in the the exporting country and the importing country that encourage investment abroad;

The financial strategy, whose main objective is to achieve full self-sufficiency and independence of the companies, is based on certain organisational principles and includes the following:

- current and prospective financial planning, which determines all receipts of and the main directions of their expenditure;
- centralisation of financial resources, which ensures manoeuvrability of financial resources, their concentration on the main areas of production and economic activity;
- formation of financial reserves that ensure the company's stable operation in the face of possible fluctuations in market conditions;
- unconditional fulfilment of financial obligations to partners;
- development of the company's accounting, financial and depreciation policies;
- organizing and maintaining financial accounting of the MNC and business segments based on the applicable standards;
- Preparation of financial statements for the company and its business segments in accordance with applicable rules and regulations in compliance with the requirements of the standards;
- financial analysis of the company and its segments (priority business and geographical segments, other segments within the segments, other segments within unallocated items);
- financial control of the company and all its segments

Бібліографія: Wang Yili Modelling an effective financial strategy for TNC / ***Wang Yili*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 151-152

ШРАМКО Я. В., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ ТОВ «ЦЕНТР ВИТРАТНИХ МАТЕРІАЛІВ»

Управління прибутком є процесом розробки та прийняття ефективних управлінських рішень у всіх ключових аспектах його створення, розподілу та використання на підприємстві з метою максимізації благополуччя власників підприємства в теперішньому і майбутньому [1].

Розуміння прибутковості підприємства має першорядне значення для оцінки його успіху та конкурентоспроможності. Аналіз прибутковості не тільки допомагає виявити фінансові тенденції, а й надає інформацію для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.[2]

З метою підвищення ефективності управління прибутковістю підприємству необхідно систематично здійснювати аналіз формування, розподілу й використання прибутку. Результати аналізу фінансових результатів мають важливе значення не тільки для підприємства, а й для зовнішніх користувачів: фінансових органів, комерційних банків, податкових органів, акціонерів, власників, менеджерів тощо.

Таблиця 1.1 – Аналіз динаміки прибутку за 2020 – 2022 роки

Найменування показника	2020	2021	2022	Абсолютні зміни(+,-)		Відносні зміни, %	
				2021	2022	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції	13 426,6	25 724,6	45 659,3	12 298	19 934,7	191,6	177,5
Собівартість реалізованої продукції	12 347,2	24 657,2	44 411,2	12 310	19 754	199,7	180,1
Інші операційні витрати	1057,3	902,3	1019,4	-155	117,1	85,34	112,97
Фінансовий результат до оподаткування	22,1	165,1	275,5	143	110,4	747	166,9

Чистий дохід значно збільшився з 13 426,6 у 2020 році до 45 659,3 у 2022 році. Це означає зростання доходів підприємства від продажу продукції на 177,5%. Це зростання є важливим, оскільки це основне джерело прибутку для підприємства.

Власні витрати на реалізацію продукції також збільшилися з 12 347,2 у 2020 році до 44 411,2 у 2022 році. Збільшення склало 180,1%, що більше, ніж збільшення доходів. Зростання собівартості може свідчити про недостатню контрольованість витрат або збільшення вартості виробництва.

Чистий прибуток підприємства збільшився з 18,1 у 2020 році до 225,9 у 2022 році, що становить 166,8% зростання. Це є важливим показником успіху, так як показує, що підприємство змогло значно збільшити свою прибутковість.

Для кращого розуміння наведемо гістограму, що відображає динаміку прибутку за період з 2020 по 2022 рік (Рисунок 1.1).

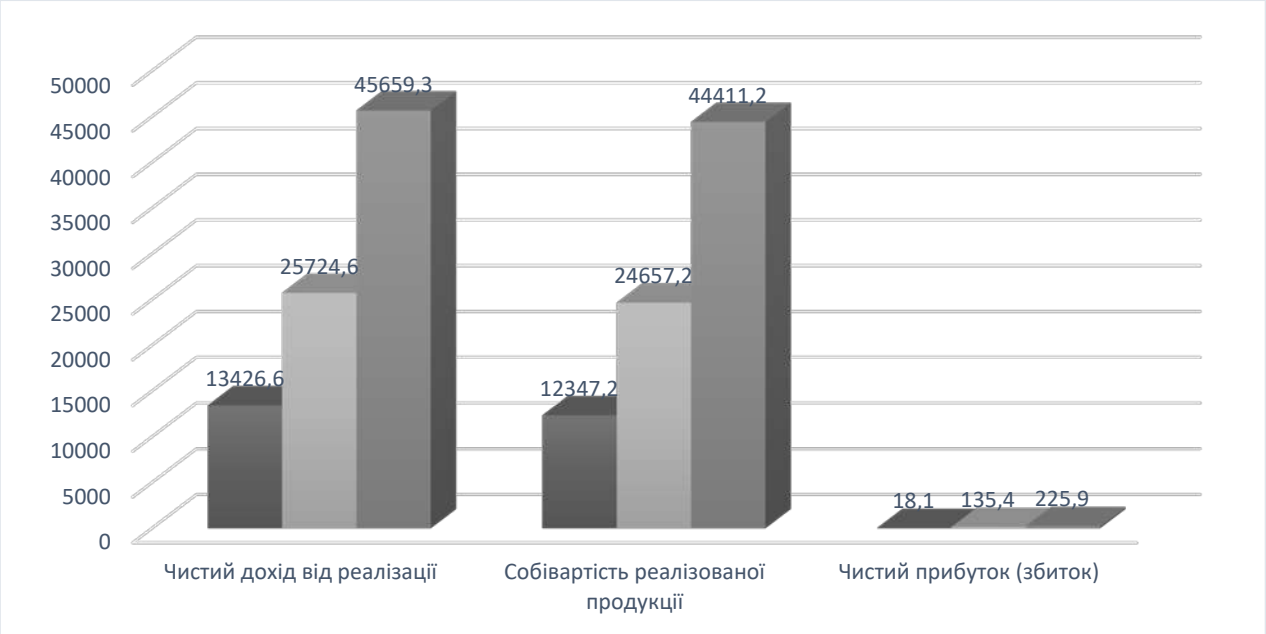

Рисунок 1 – Динаміка чистого прибутку ТОВ «Центр витратних матеріалів»

Оцінка ефективності управління прибутком та рентабельністю підприємства здійснюється за допомогою показників ділової активності та рентабельності, а також в ході оцінки стану та динаміки прибутку підприємства

за абсолютними показниками.

Рентабельність (дохідність, прибутковість) — це рівень прибутковості, що вимірюється у відсотках. Підприємство вважають рентабельним, якщо доходи від реалізації продукції (робіт, послуг) покривають витрати виробництва і, крім того, забезпечує суму прибутку, достатню для нормального функціонування підприємства.

Аналіз рентабельності на підприємстві здійснюють за системою показників, використання кожного з яких залежить від характеру оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності підприємства. Від цього, в першу чергу, залежить вибір оціночного показника (прибутку), що використовується в розрахунках. Найчастіше використовується чотири різних показники: валовий прибуток (ряд. 2090 форми № 2), операційний прибуток (ряд. 2190 форми № 2), прибуток до оподатковування (ряд. 2290 форми № 2), чистий прибуток (ряд. 2350 форми № 2).

Розрахунок показників рентабельності здійснюється за статистичними даними підприємства за останні три роки діяльності, приводиться після наведеної формули, потім їх значення за аналізований період та динаміку зміни доцільно представити в таблиці 1.2.

За розглянутий період відбулося значне покращення рентабельності сукупного капіталу. З 2020 року до 2022 року цей показник зріс на 2,06 пунктів, що є позитивним сигналом щодо використання капіталу підприємством для генерації прибутку.

Рентабельність власного капіталу також відзначається позитивною динамікою. З 2020 року до 2022 року цей показник зріс на 1,25 пунктів, що свідчить про зростання ефективності використання власних ресурсів підприємства.

Хоча валова рентабельність продажів зменшилася на 3,89 пункта з 2020 по 2022 рік, це може бути спричинене змінами в собівартості виробництва чи ціновою конкуренцією на ринку.

Таблиця 1.2 – Аналіз показників рентабельності підприємства

№	Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення	
1	2	3	4	5	6 = 4 - 3	7 = 5 - 4
1	Рентабельність сукупного капіталу	0,5	1,52	2,56	1,02	1,04
2	Рентабельність власного капіталу	0,41	1,25	2,1	0,84	0,85
3	Валова рентабельність продажів	8,03	4,14	2,73	-3,89	-1,41
4	Операційна рентабельність продажів	0,16	0,64	0,6	0,48	-0,04
5	Чиста рентабельність продажів	0,13	0,52	0,49	0,39	-0,03
6	Валова рентабельність виробництва	8,74	4,32	2,81	-4,42	-1,51
7	Чиста рентабельність виробництва	0,14	0,55	0,5	0,41	-0,05

Операційна рентабельність продажів відзначається позитивною динамікою, зростаючи на 0,48 пункта з 2020 по 2022 рік.

Чиста рентабельність продажів, хоча втратила 0,03 пункта з 2020 по 2022 рік, все ще залишається на високому рівні, що може свідчити про добре управлінувану прибутковість підприємства після врахування всіх витрат.

Валова рентабельність виробництва зменшилася на 4,42 пункта з 2020 по 2022 рік, що може вказувати на можливу неефективність виробничого процесу або зростання собівартості.

Чиста рентабельність виробництва також зменшилася на 0,05 пункта, що, ймовірно, свідчить про несприятливий вплив операційних та фінансових витрат на прибутковість виробничої діяльності.

Загалом, аналіз показників рентабельності свідчить про те, що підприємство має певні проблеми зі збереженням рентабельності у виробництві та продажах, хоча рентабельність капіталу та власного капіталу покращилася. Підприємству може бути корисно ретельно проаналізувати витрати та прибутковість кожного виду діяльності для виявлення слабких місць та прийняття заходів для покращення рентабельності.

Отже, на сьогоднішній день питання управління прибутком підприємства

залишається актуальним для українських підприємств. З цією метою доцільно створювати постійно діючу та налагоджену систему управління прибутком підприємства. Ця система взаємодіє з зовнішнім середовищем та включає внутрішній компонент, який охоплює суб'єкт управління, об'єкт управління, методи, принципи та функції.

Список літератури:

1. Бланк И.А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002.-752с
2. Мельник А.О., Козінець А.А. основи ефективності господарської діяльності підприємства // А.О. Мельник, А.А. Козінець //Інформаційно-аналітичне забезпечення ефективності діяльності підприємств у контексті економічної безпеки в умовах інтеграції з ЄС: матеріали Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 27 травня 2016 р., м. Київ. – К.: КНУТД, 2016. – С. 153-156.
3. Момот Р.О. Рекомендації з управління прибутком на підприємстві [Електронний ресурс] /Р.О. Момот. – Режим доступу: http://masters/. donntu.edu.ua/2011/iem/momot/diss/indexu.htm.
4. Гаватюк Л.С. Прибутковість українських підприємств: реалії сьогодення / Л.С. Гаватюк, Н.В. Дармограй, Г.М. Хімійчук // Молодий вчений. – 2016. - № 1 (28). – С. 40-43.
5. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств : підручник / А.М. Поддєрьогін – 8-е вид. – К. : КНЕУ, 2013. – 385 с.

Бібліографія: Шрамко Я. В. Управління формуванням прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Центр витратних матеріалів» / ***Я. В. Шрамко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 153-157

DUN NE, student, NTU «KhPI»

ESSENCE OF MANAGEMENT INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF THE ENTERPRISE

The investment attractiveness of an enterprise is an object of management, by managing which it is possible to attract investment resources for innovative development of the enterprise. Development of the enterprise in the required volumes and on acceptable conditions. The attractiveness of enterprises for investors in the economy is often low due to the low competitiveness of producers on the foreign and domestic markets.

A mandatory component of the company's investment strategy is forecasting the investment climate and investment market conditions both in general and in the context of its individual segments, which is a rather complex process that requires periodic adjustment to take into account changes in external conditions and new opportunities for the company's growth.

Achievement of high performance indicators of an enterprise is possible only if it carries out investment activities aimed at innovative reproduction. In today's market economy, investment activity is a basic prerequisite for maintaining a high level of competitiveness of an enterprise, a condition for its successful strategic development. Therefore, there is a growing need for a flexible management system focused on a strategic perspective. This system should be based on scientifically sound approaches, which in modern conditions are deepening in line with the development and complication of economic relations.

The flexibility of the investment management system creates a reserve for improving the efficiency of the latter by adjusting the investment strategy, the ability to influence the negative processes that occur in the course of its implementation, attracting additional information that changes the parameters of the investment process as a whole or its individual components, etc.

Бібліографія: Dun Ne Управління формуванням прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Центр витратних матеріалів» / ***Ne Dun*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 158

ЄМЕЛЬЯНОВА Є. Д., студент, НТУ «ХПІ»

КЛАСИФІКАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

Зовнішнє оцінювання фінансового стану підприємства може здійснюватися акціонерами, кредиторами, інвесторами, податковими органами та підприємствами-партнерами. Зазвичай, його метою є оцінка кредитоспроможності та платоспроможності підприємства, оскільки в сучасних умовах підприємства все частіше потребують позичкового капіталу та здатності "втриматися на плаву".

Для українських підприємств найбільш поширеним методом є метод фінансових коефіцієнтів. Оцінювання зазвичай здійснюється за групами показників, таких як фінансова стійкість, майновий стан, платоспроможність та ліквідність, прибутковість і ділова активність. Класифікація груп, їх склад та методика розрахунку показників, що зафіксовані у нормативних документах та представлені в наукових дослідженнях, значно різняться, що призводить до відсутності єдиного підходу до оцінювання фінансової діяльності.

На основі дослідження та узагальнення різних методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємств можна виділити три фундаментальні підходи:

- визначення рівня забезпеченості запасів у складі оборотних активів підприємства джерелами їх формування;
- застосування одного інтегрованого показника, який складається з декількох найбільш вагомих коефіцієнтів, із визначенням певних меж його значення для ідентифікації фінансового стану підприємства;
- обчислення певної кількості коефіцієнтів та вироблення висновків щодо фінансового стану підприємства на основі їх дослідження в динаміці та порівняння з нормативними значеннями.

Підхід до визначення типу фінансової стійкості на основі джерел покриття

запасів залишається актуальним, однак потребує певних уточнень. По-перше, необхідно порівнювати величину запасів з показником «чисті оборотні активи». По-друге, важливо диференціювати нестійкий фінансовий стан з точки зору його допустимості чи недопустимості.

Другий методичний підхід, який передбачає використання єдиного інтегрованого показника, зазвичай застосовується для оцінки ймовірності банкрутства підприємства. Розробка таких показників є результатом досліджень, спрямованих на здійснення комплексної оцінки фінансового стану за допомогою багатофакторного дискримінантного аналізу.

Щодо третього підходу, широко використовується обчислення ряду коефіцієнтів для аналізу фінансового стану підприємства. Висновки щодо фінансового стану робляться на основі дослідження цих коефіцієнтів у динаміці та порівняння з нормативними значеннями. Ці показники широко застосовуються у практиці фінансових та статистичних органів, оскільки певною мірою дозволяють оцінити фінансовий стан підприємства. Проте, велика кількість коефіцієнтів в економічній літературі, відсутність єдиної термінології для одних і тих самих показників, наявність взаємозв’язків між ними та неможливість зведення їх до єдиного інтегрального показника ускладнюють отримання об'єктивної оцінки фінансово-господарської діяльності підприємства.

Для більш точного оцінювання фінансового стану підприємства доцільно використовувати й інші методичні підходи. Систематизація існуючих методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства представлена на рисунку 1.

Аналізуючи наявні методики оцінювання фінансового стану підприємства, можна зробити висновок, що основними перевагами комплексного підходу є:

- загальна оцінка фінансового стану підприємства;
- можливість визначення ймовірності банкрутства та порівняння фінансового стану різних підприємств.

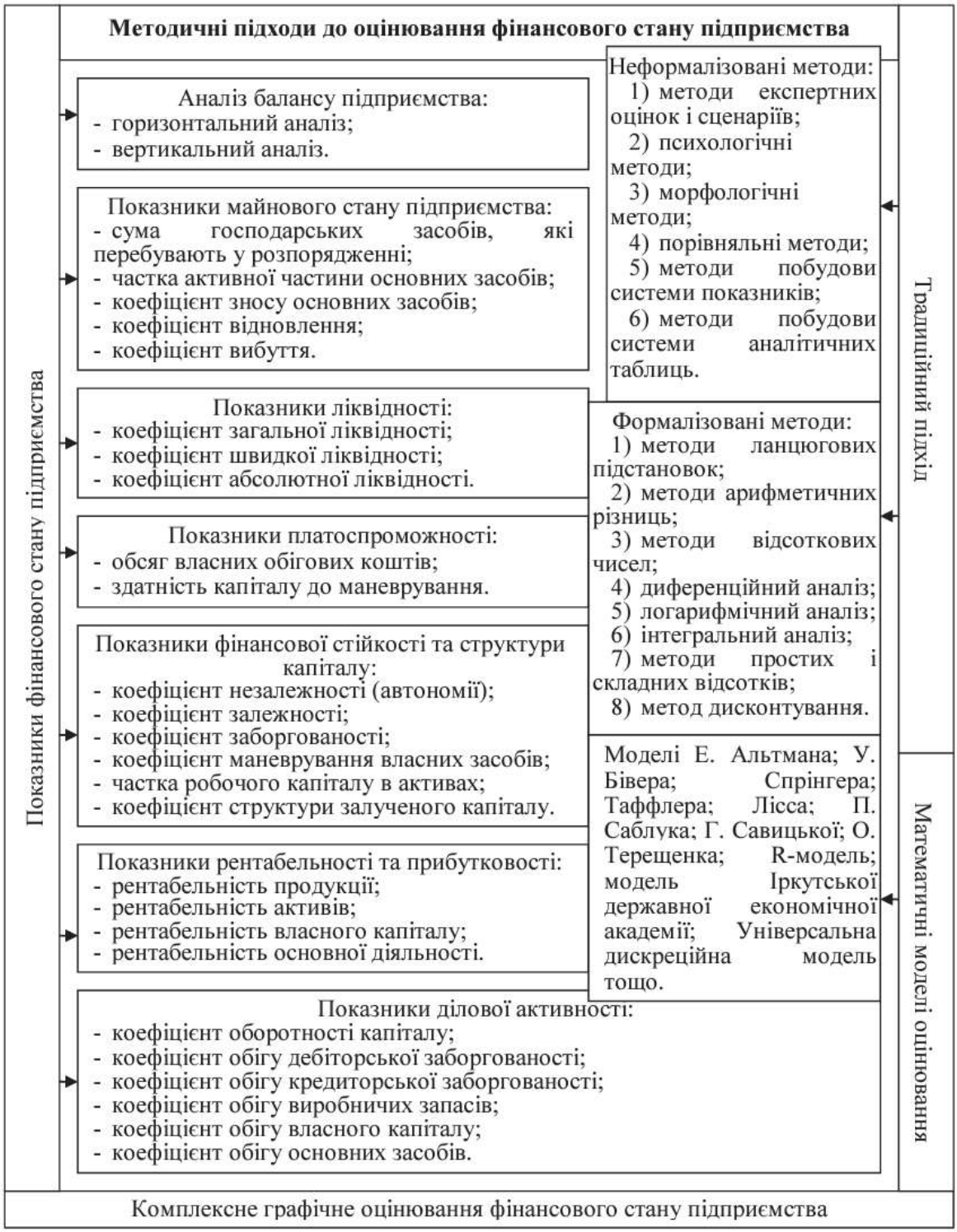

Рис.1 – Класифікація методичних підходів до оцінювання фінансового стану підприємства

Бібліографія: Ємельянова Є. Д. Класифікація підходів до оцінки фінансового стану підприємства / ***Є. Д. Ємельянова*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 159-161

ПОНОМАРЬОВА А., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА УСПІШНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ

З Для ведення операційної діяльності підприємство повинно володіти певною сукупністю ресурсів. Грошові ресурси використовуються для фінансування інвестицій, метою яких є створення конкретних матеріальних ресурсів, які, у свою чергу, спрямовуються для здійснення виробничих або сервісних процесів, у результаті яких організовується виробництво продукції яка є джерелом грошових надходжень.

Грошові потоки суб'єкта господарювання служать індикатором показників його фінансового стану, впливають на забезпечення його стійкого зростання й досягнення очікуваних кінцевих результатів фінансово-господарської діяльності. Грошові потоки в управлінні підприємством виконують дві функції: пасивну та активну. Пасивна функція грошей пов'язана з вираженням ефектів економічних рішень у грошовій формі. Ці заходи дозволяють агрегувати витрати й результати реалізованих рішень та робити оцінки проведеної господарської діяльності. Активна функція грошей пов'язана з тим, що грошові ресурси визначають можливості розвитку підприємств. Напрями та темпи розвитку компаній залежать від рівня грошових ресурсів, якими вони володіють і які можна отримати. Дефіцит грошових ресурсів перешкоджає реалізації перспективних планів розвитку

підприємств. Грошовий потік являє собою збір розподілених за часом надходжень і виплат грошових коштів, отриманих в результаті його економічної діяльності. Для забезпечення ефективного та цілеспрямованого

управління грошовими потоками класифіковано грошові потоки: за масштабами обслуговування економічного процесу; за типом економічної діяльності; за напрямком грошового потоку; за методом обчислення обсягу;

за часом об'ємної достатності; за методом оцінки у часі; по безперервності

освіти у аналізований період; по безперервності обліку у аналізований період.

Управління грошовими потоками можна визначити як процес, що складається із серії поточних і стратегічних рішень, пов’язаних із надходженням грошових коштів та їх витрачанням таким чином, щоб забезпечити максимізацію вигод від їх руху. Вважаємо, що вирівнювання позитивних та негативних грошових потоків дозволить усунути певною мірою сезонні та циклічні розбіжності у формуванні, оптимізуючи також середні залишки грошових коштів та підвищуючи рівень їх ліквідності. Бажаних фінансових результатів досягають ті підприємства, які здійснюють стратегічне й тактичне управління грошовими потоками. Аналіз грошових потоків є необхідним етапом фінансового управління з кількох причин, а саме: грошові потоки дають змогу оцінити стан ліквідності та платоспроможності.

Бібліографія: Пономарьова А. Управління формуванням прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Центр витратних матеріалів» / ***А. Пономарьова*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 162-163

СЕРВУЛЯ В. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

МОНІТОРИНГ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА: БАЗОВІ ПОКАЗНИКИ АНАЛІЗУ

Одним з основних етапів моніторингу є аналіз фінансового стану підприємства. Фінансовий аналіз - вид економічного аналізу, що являє собою сукупність аналітичних процедур на рівні організації, що ґрунтуються, як правило, на загальнодоступній інформації фінансового характеру і призначені для оцінки економічного потенціалу та перспектив її розвитку.

Практика здійснення моніторингу фінансового стану підприємства, що склалася, вже виробила певні прийоми і методи здійснення аналізу. Так, широко застосовується дворівнева система моніторингу фінансового стану:

- підсистема експрес-діагностики (аналізу) фінансового стану;
- підсистема фундаментального аналізу фінансового стану.

Експрес-аналіз містить перегляд річної звітності за формальними ознаками, ознайомлення з висновком аудитора, виявлення «хворих» статей у звітності та їх оцінка в динаміці. Фундаментальний фінансовий аналіз проводиться за всіма показниками, дає повну характеристику підприємства.

Методику аналізу фінансового стану підприємства в рамках проведення моніторингу можна представити сукупністю трьох взаємопов'язаних блоків:

- оцінка та аналіз майнового стану підприємства;
- аналіз ліквідності та фінансової стійкості підприємства;
- оцінка й аналіз фінансових результатів та ефективності діяльності підприємства.

Для забезпечення найбільшої інформативності показників необхідно виділити з кожної групи показників такі, які забезпечать найбільшу інформативність для характеристики фінансового стану підприємства.

На основі систематизації та узагальнення існуючих методик аналізу фінансового стану підприємства можна сформувати систему показників аналізу

фінансового стану підприємства в рамках проведення фінансового моніторингу (Таблиця 1).

Таблиця 1 - Система відносних показників оцінки фінансового стану підприємства в рамках моніторингу

Показник	Методика розрахунку
Показники ліквідності	
Коефіцієнт поточної ліквідності	Короткострокові активи /Краткострокові зобов'язання
Коефіцієнт проміжної ліквідності	(Грошові кошти + Короткострокові фінансові інвестиції + Короткострокова дебіторська заборгованість) / Короткострокові зобов'язання
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	(Грошові кошти + Короткострокові фінансові інвестиції) / Короткострокові зобов'язання
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	Власний оборотний капітал / Короткострокові активи
Показники фінансової стійкості	
Коефіцієнт автономії	Власний капітал / Валюта балансу
Коефіцієнт співвідношення позикових і власних коштів	Позиковий капітал / Власний капітал
Коефіцієнт забезпеченості запасів власними джерелами	Власний оборотний капітал / Запаси
Коефіцієнт маневреності	Власний оборотний капітал / Власний капітал
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість / Кредиторська заборгованість
Показники рентабельності	
Рентабельність активів (ROA, Return On Assets)	Чистий прибуток / Активи
Рентабельність власного капіталу (ROE, Return On Equity)	Чистий прибуток / Власний капітал
Рентабельність продажів	Операційний прибуток / Виручка від реалізації
Рентабельність фінансових інвестицій	(Дохід за цінними паперами + дохід від пайової участі) / Величина інвестицій
Показники ділової активності	
Коефіцієнт оборотності капіталу (активів)	Дохід від реалізації / Середня величина активів
Коефіцієнт оборотності оборотних коштів	Дохід від реалізації / Середня величина поточних активів
Коефіцієнт оборотності запасів	Дохід від реалізації / Середня вартість запасів
Показники ринкової активності	
Прибуток на акцію (Earnings Per Share, EPS)	(Чистий прибуток - дивіденди за привілейованими акціями) / Середньозважена кількість простих акцій
Прибутковість акції (поточна)	Дивіденд на одну акцію / Ринкова ціна акції
Дивідендний вихід	Маса дивідендів / Чистий прибуток
Ринкова додана вартість (market value added, MVA)	Ринкова ціна акції - Балансова вартість власного капіталу

Таким чином, сформована система показників дає змогу оцінити стан капіталу (коефіцієнти фінансової стійкості), платоспроможність (коефіцієнти ліквідності), ділову активність (коефіцієнти оборотності), ринкову капіталізацію (показники прибутковості акцій) та ефективність діяльності (коефіцієнти рентабельності) підприємства.

Запропонована система показників може стати використовуватися як основа для моніторингу фінансового стану підприємства як для внутрішніх, так і зовнішніх користувачів.

Бібліографія: Сервуля В. В. Моніторинг фінансового стану підприємства: базові показники аналізу / ***В. В. Сервуля*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 164-166

КУЗНЕЦОВА С. О., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»
КУЗНЕЦОВ С. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

КЛАСИФІКАЦІЯ І СТРУКТУРА ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ І ТЕХНОЛОГІЙ

Оцінювання фінансових інструментів і технологій є важливою складовою стратегічного управління фінансами компаній. Класифікація оцінювання може бути проведена за різними критеріями. Оцінювання фінансових інструментів і технологій - це процес визначення їхньої вартості або ефективності для прийняття рішень щодо їхнього використання. Цей процес може включати в себе різні методи та підходи, залежно від типу фінансового інструменту та конкретних цілей оцінки. На основі проведеного дослідження структуруємо деякі загальні підходи до оцінювання різноманітних типів фінансових інструментів:

1. Акції:

- модель дисконтованих грошових потоків (DCF): оцінює вартість акцій, дисконтуванням очікуваних майбутніх грошових потоків;

- порівняльний аналіз (аналіз P/E, P/B): порівняння ключових показників акцій з аналогічними компаніями або галузевими середніми.

2. Облігації:

- дисконтний аналіз - визначення вартості облігації шляхом дисконтування майбутніх купонів і номіналу до поточної вартості;

- доходність до погашення (Yield to Maturity) - изначення доходності, яку інвестор отримає, якщо триматиме облігацію до її погашення.

3. Опціони:

- модель Блека-Шоулса - изначення теоретичної вартості опціону на основі ряду факторів, таких як ціна акції, час до закінчення терміну опціону та ризикованість ринку;

- біноміальна модель - альтернативний метод для визначення вартості

опціону, що використовує дерево можливих цін акцій.

4. Валютні операції:

- валютний ринок - визначення поточної вартості валюти з використанням змін курсу обміну.

5. Інвестиційні фонди:

- чиста активна вартість (NAV) - розрахунок вартості фонду на акцію, що включає активи та позики фонду.

6. Деривативи:

- метод цінового порівняння - визначення вартості деривативу порівняльно з аналогічними фінансовими інструментами.

Класифікація може бути деталізована та адаптована залежно від конкретного сектору бізнесу, стратегії компанії та інших факторів. Оцінювання фінансових інструментів і технологій є динамічним процесом, який вимагає постійного оновлення та адаптації. При оцінюванні фінансових інструментів важливо враховувати ризики, ліквідність, макроекономічні та ринкові умови, що можуть впливати на їх вартість. Також слід застосовувати методи, які найкраще відповідають конкретним характеристикам інструменту та контексту його використання.

Список літератури:

1. Шулюк Б. (2022) Методика оцінювання результативності фінансових інструментів і важелів державно-приватного партнерства: полеміка в науковому середовищі. Вісник економіки. Вип. 4. С. 74-83.

2. Aswath Damodaran (2011) Damodaran on Valuation: Security Analysis for Investment and Corporate Finance. Wiley Finance. John Wiley & Sons

3. Benjamin Graham & David Dodd (2023) Security Analysis 7th ed. McGraw-Hill

4. Crowe, Jonathan & Bradshaw, Tony. (2023). Financial instruments.

5. John C. Hull (2014) Options, Futures, and Other Derivatives. 9th Edition. Pearson.

6. Zheng, Jiaying. (2019). A Brief Analysis of Derivative Financial Instrument Accounting and China's Countermeasures. Finance and Market.

7. Wan, Zhaohan. (2023). Challenges and Opportunities Presented by Modern Financial Instruments to Accounting Standards and Statements. Frontiers in Business, Economics and Management.

8. WEF (2021). "Decentralized Finance (DeFi) Policy-Maker Toolkit". World Economic Forum.

Бібліографія: Кузнецова С. О., Кузнецов С. В. Класифікація і структура оцінювання фінансових інструментів і технологій / ***С. О. Кузнецова, С. В. Кузнецов*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 167-168

МІЩАНИН Є. Ю., студент, НТУ «ХПІ»
МЕЛЕНЬ О. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЯК ІНФОРМАТИВНА ОСНОВА ДЛЯ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ

Згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Фінансова звітність відображає достовірну та детальну інформацію про операції та події, які впливають або можуть вплинути на прийняття управлінських рішень. Крім того, дані, що лежать в основі фінансової звітності, дозволяють правильно оцінити минулі, поточні та майбутні економічні події. Тому фінансова звітність виступає невід'ємною складовою для вдосконалення фінансової стратегії підприємств.

Перед виконанням аналізу фінансової звітності, визначаються ключові фінансові показники і коефіцієнти, які використовуються для оцінки фінансової діяльності підприємства. Ці показники, такі як коефіцієнт поточної ліквідності, співвідношення боргу до власного капіталу, маржа валового прибутку і інші, надають цінну інформацію про ліквідність, прибутковість, ефективність та платоспроможність підприємств.

Результати, отримані в ході аналізу фінансової звітності дають керівникам можливість виокремити сильні та слабкі сторони діяльності підприємств, що в свою чергу є основою для прийняття обґрунтованих рішень стосовно фінансової стратегії і дозволяє більш ефективно розпоряджатися фінансами, виявляти прогалини в управлінні ресурсами та розробляти стратегії для майбутнього розвитку.

На основі показників бухгалтерського балансу керівництво підприємства отримує інформацію про наявність господарських ресурсів, їх склад,

розміщення, а також джерел їх утворення та цільового призначення.

Призначення Балансу, як форми фінансової звітності, в управлінні підприємством полягає в: оцінці фінансового стану підприємства; структури активів, власного капіталу, зобов’язань, його здатності відповідати за своїми зобов’язаннями (платоспроможність); визначенні можливості створення грошових потоків у майбутньому; визначенні потреб у фінансових ресурсах в майбутньому та для передбачення розподілу прибутку; оцінці здатності підприємства щодо виконання своїх обов'язків перед кредиторами (кредитоспроможності); оцінці автономності та ліквідності підприємства.

Інформації, що міститься у формі 1 «Баланс» недостатньо для оцінки результативності діяльності підприємства, тому інформацію про те наскільки успішно функціонує підприємство та які воно має джерела фінансування надається у формі 2 «Звіт про фінансові результати». Основним призначенням Звіту про фінансові результати є відображення величини та джерел формування фінансового результату господарювання – прибутку або збитку, пов'язаних з основною діяльністю господарюючого суб'єкта. За допомогою Звіту про фінансові результати користувачі можуть оцінити можливість підприємства ефективно використовувати наявні господарські ресурси або ступінь ризику недосягнення очікуваних результатів від вкладення коштів у діяльність підприємства. Тобто, необхідність складання форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» полягає у тому, що Звіт: надає інформацію про активність та результативність діяльності підприємства за певний проміжок часу; є основою, на підставі якої будується прогноз майбутньої діяльності підприємства; відображає величину та джерела формування фінансового результату господарювання, складу та структури витрат, пов’язаних з основною діяльністю підприємства.

Відповідно до НП(С)БО 1 «Звіт про рух грошових коштів» - звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності [1]. Звіт про рух грошових коштів надає додаткову інформацію для користувачів фінансової

звітності щодо змін, що стались у балансі підприємства, а також відносно того, наскільки суттєвими є статті доходів та витрат, що були отримані та сплачені грошовими коштами. Крім того, Звіт про рух грошових коштів, у поєднанні з іншими фінансовими звітами, надає змогу: оцінити здатність підприємства генерувати майбутні позитивні грошові потоки; зробити висновки щодо спроможності підприємства погашати свої зобов'язання та сплачувати дивіденди; пояснити причину існування різниці між прибутком у Звіті про фінансові результати та грошовими надходженнями і платежами; оцінити грошові та негрошові операції підприємства, що відносяться до інвестиційної та фінансової діяльності.

Звіт про власний капітал надає користувачам фінансової звітності інформацію про зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду [1].

Фінансова звітність грає важливу роль в якості бази для визначення фінансової стратегія підприємства, що в свою чергу і визначає фінансову-економічну політику підприємства в цілому і забезпечує інвесторів та кредиторів необхідною інформацію, що впливає на інвестиційну привабливість підприємства. Тому можна зазначити, що детальний аналіз фінансової звітності є невід'ємною складовою частиною процесу розробки ефективної фінансової стратегії, оскільки він надає об'єктивні дані та дозволяє керівництву розуміти поточне фінансове положення підприємства, виявляти сильні та слабкі сторони господарчої діяльності для прийняття обґрунтованих рішень з метою досягнення успіху та стійкого розвитку.

Список літератури:

1. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Док. z0336-13, чинний, редакція від 17.02.2023. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text

Бібліографія: Міщанин Є. Ю., Мелень О. В. Класифікація і структура оцінювання фінансових інструментів і технологій / ***Є. Ю. Міщанин, О. В. Мелень*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 169-171

КОВАЛЕНКО М. Є., студент, НТУ «ХПІ»

ІНСТИТУТ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА (ОРГАНІЗАЦІЇ, ФІРМИ) ТА ЙОГО ОСНОВНІ ОЗНАКИ

Значний розвиток ринкової економіки створює необхідність стійкого розвитку підприємств, які мають бути рентабельними та стійкими як для зовнішніх так і для внутрішніх факторів. Усі ці фактори вимагають від підприємств мати актуальні шляхи вирішення проблем для того аби бути конкурентоспроможними як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Стійкість у фінансовому плані є комплексною і найважливішою характеристикою фінансового стану конкретного підприємства. Даний фактор влпиває не тільки на перспективи досягнення стратегічної мети, а й на сам процес здійснення діяльності підприємством.

В умовах глобалізації світової економіки важливі показники, які визначають конкурентоспроможність компаній, стають все більш важливими. Для економічних суб'єктів цілепокладання включає максимізацію прибутку, збільшення капіталізації компанії та сталий розвиток. У стратегічному аспекті фінансова стійкість компанії є складною та найважливішою аналітичною характеристикою її фінансового стану. Від неї залежить досяжність стратегічно важливих цілей, а також здатність проводити системну діяльність для обгрунтування програми стратегічного розвитку.[1]

Багато факторів, як зовнішні, так і внутрішні, впливають на фінансовий стан компанії. Більшість внутрішніх факторів пов'язані з грошима, а більшість зовнішніх – з економіки. Вчені називають внутрішні фактори такими як галузь, у якій працює підприємство, співвідношення постійних і змінних витрат, розмір, обсяг матеріальних і фінансових ресурсів, асортимент продукції та послуг, що надаються, розмір статутного капіталу тощо.

Обсяг страхових запасів (наприклад, готової продукції) і ліквідних коштів (наприклад, грошей, короткострокових фінансових вкладень) є наступним

важливим фінансовим фактором. Зменшення перерахованих обсягів збільшує кількість оборотного капіталу, необхідного для виробничого процесу, що збільшує ризик неплатоспроможності, зупинки виробництва та недопоставки готової продукції в разі недостатнього страхового резерву.[2]

«Фінансові зобов'язання», які характеризують платоспроможність фірми, випливають із концепції «фінансової стійкості». Наявність власних оборотних коштів на початку та кінці звітного періоду; наявність вільних грошових коштів на рахунках у банках (розрахункових, валютних та інших типах); відсутність тривалої простроченої заборгованості по бюджету, позабюджетним фондам, банкам постачальникам, персоналу та іншим кредиторам є зовнішнім показником фінансової стійкості компанії.

Крім того, економічний цикл має значний вплив на те, як зараз розвивається економіка країни. Під час кризи платоспроможний попит знижується, що призводить до відставання в виробництві продукції. Доходи підприємства зменшуються, що збільшує ризики, особливо банкрутство.

Зменшення платоспроможності контрагентів і споживачів призводить до зростання конкуренції на ринку, оскільки число підприємств не зменшується, що призводить до банкрутства найбільш фінансово нестійких підприємств. Крім того, зменшення платоспроможності контрагентів і споживачів призводить до зростання неплатежів з боку останніх і зниження попиту з боку перших [3].

Узагальнивши можна дійти до висновку, що фінансова стійкість підприємства (організації, фірми) – це комплексне явище, яке можна охарактеризувати як: оцінка того, наскільки стабільний фінансовий стан компанії. Якщо компанія може вільно використовувати свої гроші під час своїх поточних операцій, це показник її фінансового стану. У зв'язку з тим, що формування кожної організації відбувається протягом усього її існування, загальна стійкість компанії головним чином зосереджена на фінансовій стійкості кожної конкретної організації.

Список літератури:

1. М. Р. Лучко, С. М. Жукевич, А. І. Фаріон Фінансовий аналіз. Навчальний посібник // Тернопіль:,

ТНЕУ, – 2016 – 304 с.

2. Бобиль В. Ризик-фактори та ризик-результати на різних рівнях банківської діяльності. URL: http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/3983 (Дата звернення: 30.11.2023).

3. Борщук І.В. Показники фінансової стійкості як складова виміру ефективності функціонування підприємства / І.В. Борщук, О. В. Глушко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка» : Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2015. – № 722. – С. 17–21.

Бібліографія: Коваленко М. Є. Класифікація і структура оцінювання фінансових інструментів і технологій / ***М. Є. Коваленко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 172-174

ПЕТРУЧЕНКО Ю. М., аспірант, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ВПРОВАДЖЕННЯ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ КРЕДИТОСПРОМОЖНІСТЮ КОМПАНІЇ

Трансформаційні зміни в економіці держави в умовах сучасних ринкових викликів потребують створення пріоритетних завдань для компаній і посилення їх фінансових позицій на національному та міжнародному ринках, що, в свою чергу, призводить до підвищення добробуту суспільства в цілому [1].

Підходи до визначення кредитоспроможності підприємства, методи оцінки її рівня досліджували такі науковці: Лахтіонова Л.А., Кривдюк А.В., Яцишина С.Є., Горбатенко А.А., Абрютіна М.С., Марченкова І.Н., Тютюнник Ю.М. запропонували підходи та методи кредитоспроможності підприємства. Проблемам забезпечення кредитоспроможності підприємства присвячено багато вітчизняних публікацій таки вчених, як: Гросул В.А. [2], Дашко І.М. [3], Тарасенко Н.В., Іващенко В.І., Бланк І.О., Болюх М.А., Лігоненко Л.О., Мних Є.В., Мельник В.М. та ін. Разом з тим, теоретичні та практичні аспекти фінансового управління кредитоспроможністю недостатньо дослідженими і потребують подальшого аналізу.

Для збереження своєї позиції на ринку компанії необхідно правильно розробляти тактику та стратегію поведінки, регулярно здійснювати оцінку результативності управління діяльністю компанії з метою підвищення ефективності функціонування та одержання прибутку.

Управління кредитоспроможністю підприємства – це поняття, яке включає в себе: планування, аналіз, організацію, мотивацію та контроль, що в комплексі має забезпечувати такий стан, формування і розподіл фінансових ресурсів, які дозволять підприємству одержувати та відповідати за кредитними зобов’язаннями в повному обсязі та встановлений строк. Тобто, управління кредитоспроможністю компанії залежить від ефективності використання

фінансових ресурсів. Іншими словами, для компанії важливим процесом виступає саме фінансове управління конкурентоспроможністю [1].

Основні етапи фінансового управління конкурентоспроможністю компанії зображено на рисунку 1.

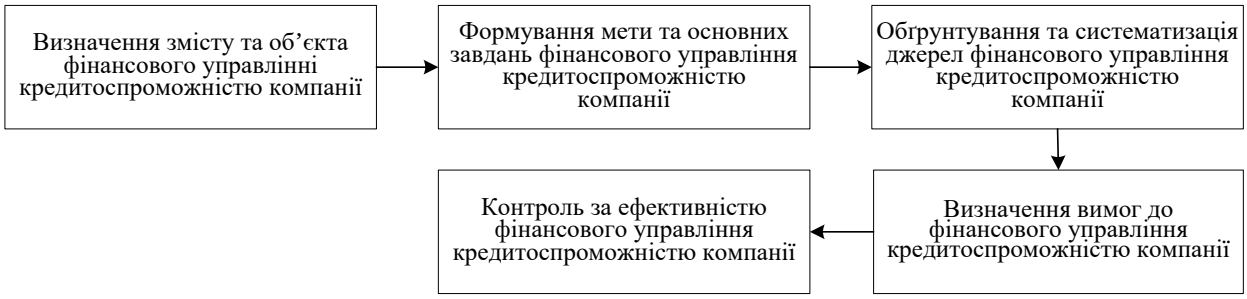

Рисунок 1 – Основні етапи фінансового управління кредитоспроможністю компанії

Розглядаючи етапи фінансового управління конкурентоспроможністю компанії, варто відокремити, що вони мають характеризуватися визначеною послідовністю та пріоритетністю функцій, які охоплюють комплекс взаємопов'язаних заходів.

Правильне формування та раціональне використання фінансових ресурсів вимагає контролю рівня платоспроможності, ліквідності та рентабельності компанії.

Таким чином, роль фінансового управління кредитоспроможністю полягає у науковій обґрунтованості цього процесу. Ця наукова основа фінансового управління дозволяє аналізувати джерела фінансової інформації, на основі чого можна розробляти шляхи прийняття оптимальних управлінських рішень у сфері фінансів.

Список літератури:

1. Бровко Л. І., Карпова Д. Д. Методологічні аспекти управління кредитоспроможністю підприємств. Ефективна економіка. 2021. № 11. – URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9540 (дата звернення: 18.11.2023).

2. 2 Гросул В. А., Афанасьєва М. В., Янчев А. В. Управління конкурентним потенціалом підприємств роздрібної торгівлі : монографія. В. А. Гросул, Х. : ХДУХТ, 2016. 244 с.

3. 3 Дашко І. М. Антикризове управління в системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства. І. М. Дашко. Економічний форум. 2020. № 1. С. 70-77

Бібліографія: Петрученко Ю. М., Колєсніченко А. С. Особливості впровадження фінансового управління кредитоспроможністю компанії / ***Ю. М. Петрученко, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 175-177

ТАРАН А. П., аспірант, НТУ «ХПІ»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

У сучасних ринкових умовах підприємства й організації повинні освоювати нові підходи до діяльності. Особливо важливою стає компетенція в галузі розробки та управління інноваційними проєктами на вітчизняних підприємствах.

Наш аналіз наукових джерел, як зарубіжних, так і вітчизняних, виявив, що більшість досліджень зосереджено на вивченні концепції інноваційного потенціалу підприємства, визначенні чинників, які на нього впливають, а також розробці методик його оцінювання.

Разом з тим, управління інноваційними проєктами потребує всебічного дослідження й розвитку теоретичних та методичних підходів до їхньої розробки та реалізації. Необхідно також виокремити ключові особливості інноваційних проєктів, які відрізняють їх від інших типів проєктів. Спираючись на дослідження вітчизняних та закордонних науковців можна визначити низку індикаторів, які характеризують інноваційність проєкту:

- високий рівень невизначеності технічних і комерційних параметрів, строків досягнення результатів, витрат і доходів, що ускладнює проведення попередньої фінансової оцінки та потребує використання додаткових критеріїв вибору проєкту;
- тривалість процесу вирішення через його складність і невизначеність, що вимагає створення надійної бази для прогнозування та оцінки нововведень;
- необхідність залучення висококваліфікованих спеціалістів і унікальних ресурсів, що потребує ретельного планування етапів реалізації;
- ймовірність отримання несподіваних результатів із комерційною цінністю, що вимагає гнучкого управління та здатності швидко адаптуватися до

нових умов.

Ми вважаємо, що інноваційний проєкт варто розглядати як документ, що детально регламентує процеси й відносини, пов'язані зі створенням, впровадженням і реалізацією інноваційного продукту. Основними елементами інноваційного проєкту є:

- чітко визначені цілі та завдання;
- перелік заходів, спрямованих на вирішення інноваційної проблеми;
- організація належного виконання цих заходів;
- показники ефективності проєкту.

Управління інноваційним проєктом передбачає координацію фінансових, матеріальних і людських ресурсів для досягнення поставлених цілей та результатів шляхом узгодження інтересів учасників проєкту протягом усього його життєвого циклу.

На практиці управління інноваційними проєктами є складним процесом через зміну обсягів і характеру робіт на різних етапах реалізації, що часто потребує коригування структури проєкту. Це вимагає здатності узгоджувати інтереси учасників і оперативно вирішувати завдання в умовах невизначеності та ризику.

Бібліографія: Таран А. П. Деякі аспекти управління інноваційними проектами / ***А. П. Таран*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 178-179

СЕКЦІЯ 7 – УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В ТРАНЗИТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ

BURISHYNETS YU., student, NTU «KhPI»

MAIN AREAS OF ANALYSIS OF BANKS' FINANCIAL STABILITY

The changes taking place in the Ukrainian economy have a fundamental impact on the direction and pace of development of the banking system, which is gaining signs of dynamism and competitiveness. In today's environment, assessing the financial stability of banks is a task that government agencies, banks, and commercial organizations are trying to solve. Their goal is to find a criterion that will allow comparing banks by the degree of financial stability. Existing approaches to assessing the financial stability of banks differ in terms of the composition of criteria, the system of indicators that characterize the components of financial stability, thresholds of indicators, etc. In addition, the existing methodologies are mainly intended for banks themselves and do not allow all market participants to make an objective assessment of the stability of banks based on open information with a sufficient degree of reliability to provide an objective assessment of the sustainability of each bank's development.

Thus, research on methodological approaches to assessing the financial stability of banks from the standpoint of open information space is of particular relevance. The constructive role of such studies lies in their focus on the development of a holistic methodological and information support for assessing the financial stability of a bank in conditions of instability and risk, and the search for possible ways to determine the dynamic financial stability of banks. The need for high-quality information and methodological support for assessing the financial stability of banks has determined the purpose of the dissertation research and the list of issues it addresses.

The analysis of the bank's financial stability, based on well-known methods and tools, has its own methodology, which is due to the specifics of the content of this

characteristic of the bank.

The analysis of the components of ensuring the assessment of the bank's financial stability allows us to assert that the effectiveness of the assessment depends on the depth and completeness of accounting for all factors determined by the state of information support. The study of the information support for assessing the financial stability of banks allowed to allocate the most important sources of information for banks, as well as to determine the priorities for its improvement. It is determined that the analytical information provided by the NBU is among the most popular and significant. It is advisable to improve the level of information support of banks on the basis of expanding the volume of official information provided by the NBU, since such analytical information can hardly be replaced by information from other sources.

In terms of impact on the bank's financial stability, the determining internal factors are the bank's development concept and internal policy, which determine the distribution of assets and formation of liabilities in such a way as to ensure

- reliability, which is expressed in a sufficient amount of capital and reasonable distribution of assets by functional groups on terms of repayment;
- liquidity, which is manifested in the management of the asset portfolio in terms of maturity;
- business activity, which is expressed in the ability to sustainable development;
- profitability, which is expressed in maximizing the profitability of active operations and simultaneously minimizing the cost of raising funds.

Бібліографія: Burishynets Yu. Main areas of analysis of banks' financial stability / ***Yu. Burishynets*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 180-181

YEVTUSHENKO K., student, NTU «KhPI»

ECONOMIC ESSENCE AND CLASSIFICATION OF FINANCIAL STRATEGIES OF BANKING INSTITUTIONS

Determination of the guidelines for the formation and implementation of modern financial strategies of banks in Ukraine takes place in the context of the dynamism and unpredictability of the market environment of banking institutions, as well as the problems of intra-bank business processes. The global financial and economic crisis proved the insufficient efficiency of banks, even with a significant amount of financial resources, and their inability to withstand crisis processes and thus be the basis for the financial stability of the state. At the same time, in the new realities of the national economy, the deterioration of the financial performance of large banks threatens to spread systemic bankruptcies in the economy, reduce customer confidence in banks, and cause a shortage of credit resources for borrowers. To prevent these negative consequences, the NBU and bank owners use appropriate regulatory mechanisms and provide financial support, which transforms the competitive environment for banks and significantly affects the development of their financial strategies. In addition to a favorable macroeconomic business environment, procedures for developing and implementing market behavior strategies that would allow banks to use their financial potential more efficiently and direct their accumulated resources to lending to the needs of domestic economic entities are important for the banking business. In Ukraine, to overcome the crisis and stimulate macroeconomic development, it is necessary to mobilize the efforts of individual banking institutions and the NBU as a regulator of banking activities and a guarantor of financial stability of the banking system.

Given the wide coverage of the issues of financial strategies of banks, some aspects remain relevant in the process of deepening the transformation of the national banking system in the context of the European integration of the economy. Further research is needed on the theoretical and institutional foundations for the development and implementation of financial strategies of banks, scientific and methodological

approaches to assessing the behavioral patterns of banks in a competitive environment, and the application of practical recommendations of the NBU to improve the reliability and efficiency of banking institutions, which would contribute to the sustainability and reliability of the banking system of Ukraine.

Existing negative trends in the decline in profitability and deterioration of the financial condition of a significant number of domestic banks require the implementation of an appropriate set of measures by both regulators and internal management, and necessitate the use of analytical support systems for the management of banks' financial activities, the results of which will allow identifying reserves for improving the financial condition, making informed management decisions on the selection and development of necessary

Strategic management measures, including anti-crisis measures, and the ability to timely adapt the developed development strategies to changes in the operating environment are of primary importance in achieving qualitative changes in the activities of Ukrainian banks and reforming the banking business. The strategic direction of the country's development depends on the quality of development and efficiency of implementation of the strategies of banks as market participants and the National Bank of Ukraine as a regulatory authority.

Бібліографія: Yevtushenko K. Economic essence and classification of financial strategies of banking institutions / ***K. Yevtushenko*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 182-183

WANG YANJU, student, NTU «KhPI»
OSYPOVA S., senior lecturer, NTU «KhPI»

ASPECTS OF BANKING RISK MANAGEMENT

Currently, there is still no single approach to the selection of criteria for the classification of banking risks, and therefore there are a large number of different approaches to the classification of banking risks. However, most scientists divide the risk into external and internal. The main types of banking risk are credit risk, liquidity risk, interest rate risk of the banking book, market risk, operational risk and compliance risk. Bank risk management researchers argue that credit risk is the most important for banking institutions, as income from credit operations is the main component of banks' profits.

Liquidity risk refers to the risk that commercial banks will not be able to obtain sufficient funds at a reasonable price in a timely manner to repay outstanding amounts, fulfill other payment obligations and meet other financial needs in the course of normal operations.

The integration of technologies such as artificial intelligence and big data analytics has greatly improved risk assessment and mitigation strategies.

Market volatility remains a significant risk, requiring banks to apply dynamic risk management techniques to adapt to changing economic conditions. Operational risks, including cyber threats and internal fraud, are becoming increasingly important and require comprehensive internal control and monitoring systems. Effective credit risk management remains a key element, especially when assessing borrowers' creditworthiness and managing non-performing loans. Invest in advanced risk monitoring tools to identify and respond to potential risks in real time.

Prioritize current compliance by regularly updating your risk management policy to meet new regulatory standards. Strengthening cybersecurity protocols to protect against data breaches and cyberattacks, including regular security audits and employee training.

It is important to pursue diversification strategies to reduce the risks associated with market volatility and economic consequences. Conduct regular stress tests to assess the bank's resilience to adverse economic scenarios and identify potential vulnerabilities.

Бібліографія: Wang Yanju, Osypova S. Aspects of banking risk management / ***Wang Yanju, S. Osypova*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 184-185

ГЕТЬМАН Д., студент, НТУ «ХПІ»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РИЗИКАМИ БАНКУ

Банки є складовою єдиного фінансового простору як одного із важливих секторів економіки. Фінансовий стан банківської системи і економіки в цілому – це два взаємопов'язаних явища. Стан кожного з них залежить не тільки від власного розвитку, але і від розвитку суспільних відносин у цілому.

Стратегічне управління фінансовими ризиками є важливою складовою частиною системи управління банком. Ризик-менеджмент - окремий організаційний процес, в ході якого аналітики і експерти з урахуванням специфіки діяльності банку оцінюють ступінь негативного впливу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища фінансової установи.

Відомо, що банківська діяльність пов`язана з економічними та фінансовими ризиками. В економіці під категорією «ризик» розуміється надзвичайно широкий спектр як досить певних з точки зору їх фінансових наслідків подій, так і подій, які лише побічно відбиваються в діяльності підприємства.

При цьому у наукових дослідженнях існують два суперечливих підходи до визначення категорії «ризик». Згідно з першим підходом реалізація ризику є чимось негативним, що обов`язково призведе до економічних (фінансових) втрат.

Дослідження сучасної теорії ризик-менеджменту дозволило виокремити загальні складові категорії «ризик»: наявність ризику в усіх видах економічної діяльності; неможливість точно спрогнозувати зміни чинників зовнішнього та внутрішнього середовищ; наявність альтернативних стратегій управління ризиком; ймовірність одержання як прибутку, так і збитків.

Аналіз теоретичних підходів щодо сутності понять «фінансовий ризик» та «банківський ризик» дозволили запропонувати власне визначення категорії

«фінансові ризики банку»: це ризики, які виникають в процесі здійснення активно-пасивних операцій банку та мають високу ймовірність визначення кількісної величини. До фінансових ризиків банку відносяться кредитний, ризик ліквідності та ринковий ризик.

На основні аналізу підходів щодо визначення поняття «стратегічне управління фінансовими ризиками» запропоновано власне трактування цієї категорії: це процес, що охоплює методи та інструменти з ідентифікації, оцінки, управління, моніторингу і контролю за фінансовими ризиками задля забезпечення місії, стратегічних цілей та стратегічного плану розвитку банку.

Стратегічне управління фінансовими ризиками ефективно здійснювати за центрами відповідальності, під якими розуміється елемент банку (бізнес-напрямок), у межах якого встановлено особисту відповідальність його керівника за виконання запланованих показників діяльності та рівень фінансових ризиків, які він контролює. Основними центрами відповідальності сучасного банку є казначейство, управління корпоративного бізнесу, управління індивідуального бізнесу, управління інвестиційного бізнесу.

Фінансові ризики поєднують формальні і неформальні підходи в їх оцінці через те, що можливість кількісної оцінки визначається наявністю достовірної інформації, а якісна оцінка більш ефективна в процесі ідентифікації ризиків і оцінки їх величини в умовах кризи.

Система ризик-менеджменту повинна постійно моніторити фінансові ризики тому, що рівень ризиків - величина змінна, яка потребує кількісної та якісної оцінки і коригування (особливо в умовах кризи).

Бібліографія: Гетьман Д. Теоретико-методологічні засади стратегічного управління фінансовими ризиками банку / ***Д. Гетьман*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 186-187

ГНЕЛИЦЯ Я. Ю., студент, НТУ «ХПІ»
СТРОКОВ Є. М., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

МІСЦЕ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СИСТЕМІ БАНКУ

Сучасні умови функціонування банківських установ вимагають посилення відповідальності керівників всіх рівнів за управлінські рішення, які вони приймають. Це значно ускладнює інформаційну функцію системи бухгалтерського обліку, оскільки, лише дані фінансового обліку, який надає інформацію про результати вже минулих подій, недостатньо для задоволення потреб різних ланок управління сучасного банку. В цих умовах запровадження системи управлінського обліку, як самостійного напрямку бухгалтерської діяльності стає обов'язковим.

Основною метою управлінського обліку є надання внутрішнім користувачам повної та достовірної інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Оскільки більшість даних управлінського обліку відображають стратегію і тактику діяльності банківської установи, то дані управлінського обліку є банківською таємницею і доступ до них є тільки в управлінського персоналу у відповідності до його компетенцій.

Управлінський облік пов'язує обліковий процес з процесом управління та, як вже відзначалось, покликаний задовольнити інформаційні потреби менеджменту, а, отже, сприяти підвищенню ефективності управління, в т.ч. планування, нормування, контролю та прийняття управлінських рішень.

Схематичний взаємозв'язок між системою управління та системою обліку наведено на рис. 1.1.

Підґрунтям формування управлінських рішень є планова, нормативна, технологічна, облікова та аналітична інформація, яка міститься у формах управлінського обліку. Зіставлення планових даних із даними оперативного

обліку дозволяють проводити контроль та корегування стратегії діяльності підприємства. Результати прийнятих управлінських рішень оцінюються за показниками внутрішньої звітності та дозволяють проводити корегування та планування подальшої діяльності банку.

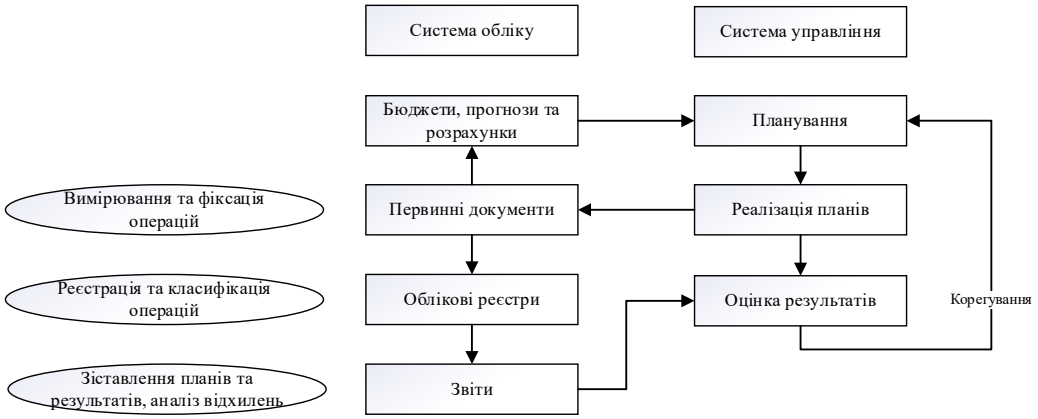

Рисунок 1 – Схема зв’язків систем обліку та управління

Спираючись на функції управління, зв’язки систем обліку та управліня, інформацію, що їх забезпечує, можна сформулювати функції управлінського обліку (рис. 2).

Рисунок 2 – Функції управлінського обліку

Інформаційна функція полягає у забезпеченні менеджменту інформацією для прийняття оперативних управлінських рішень, поточного планування та контролю.

Комунікаційна полягає у формуванні інформації, яка є засобом комунікації

між різними рівнями управління і різними структурними підрозділами.

Контрольна функція забезпечує оперативний контроль і оцінку результатів діяльності як окремих підрозділів, так і установи в цілому.

Прогнозна функція полягає у стратегічному плануванні діяльності установи, спираючись на дані аналізу і оцінки фактичних результатів діяльності.

Забезпечення інформацією та комунікація є необхідними елементами системи управління банком. Планування та контроль є взаємодоповнюючими процесами. Контроль дозволяє оцінити результати діяльності у порівнянні з плановими показниками діяльності банку в цілому та окремих його підрозділів. Контроль дозволяє виявити відхилення та своєчасно внести корективи.

Бібліографія: Гнелиця Я. Ю., Строков Є. М. Місце управлінського обліку в інформаційній системі банку / ***Я. Ю. Гнелиця, Є. М. Строков*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 188-190

ЛИТВИНОВ І. Ю., аспірант, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

СТРЕС-ТЕСТУВАННЯ У ВИЗНАЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

Ринок банківських послуг, який належить до одних з найбільш динамічних, розвивається у дуже складних умовах економічної невизначеності, спричинених передусім впливом низки кризових явищ. З огляду на це, питання збереження надійності та підтримки фінансової стійкості зазначеного сектору має бути головною задачею як регулятора, так і вітчизняних банківських установ, адже саме сектор банківських послуг формує основу для нормального існування всієї фінансової системи країни.

Відповідно, для оцінки впливу кризових явищ, та розрахунку можливих наслідків від їх настання, національний регулятор постійно веде розробку ймовірних стресових сценаріїв та проводить за ними тестування на базі банківських установ, окремо виділяючи ті ризики, вплив негативних факторів яких може спричинити значні негативні зміни у стійкості загальнодержавного банківського сектору [1-2].

Результати досліджень теоретико-методологічних основ управління кредитними ризиками та проблем упровадження вітчизняними банками методу стрес-тестування, присвячено праці таких науковців, як: Л. Кузнєцова [3], А. Максимова, І. Медведєва [2], Н. Шульга, О. Прутска, Л. Белянко та ін.

Основою для стабільності функціонування банківського сектору є, насамперед, забезпечення належного рівня його фінансової стійкості, який дозволяє в повній мірі та безперервно виконувати сектору усі функції фінансового посередництва без будь-якого зовнішнього втручання у його діяльність, зокрема, збоку держави та національного регулятора [1].

Діяльність сучасних банків в умовах глобалізації, економічної невизначеності та циклічності може бути ефективною тільки за наявності

адекватної системи управління ризиками, зокрема кредитними як найбільш значущими для банків. Завдання формування сучасних методів стратегічного управління кредитним ризиком є пріоритетним напрямом сучасного банківського ризик-менеджменту [3].

Останні тенденції розвитку української банківської системи обумовлюють необхідність застосування банками сценарної поведінки, яка дає змогу забезпечувати стійкість в умовах високоризикового середовища і ґрунтується на використанні новітніх інструментах управління. Серед таких інструментів – стрес-тестування [4].

На рисунку 1 представлена загальна характеристика стрес-тестів.

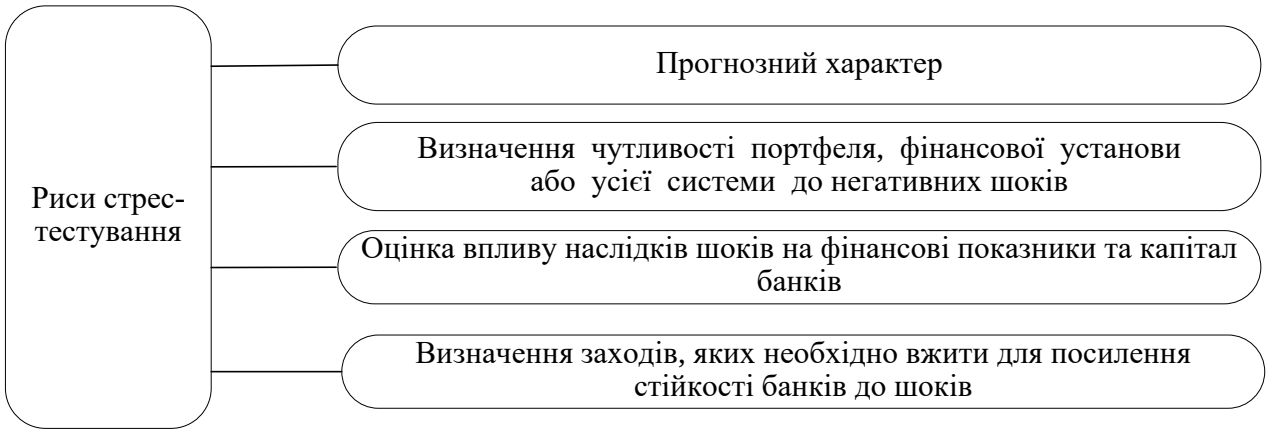

Рисунок 1 – Характеристика стрес-тестів [4]

Таким чином, в сучасних умовах в банківському менеджменті широко використовуються технології стрес-тестування, які дозволяють оцінити, наскільки конкретний банк або банківська система в цілому є фінансово стійкими.

Бібліографія: Литвинов І. Ю., Колєсніченко А. С. Стрес-тестування у визначенні фінансової стійкості комерційного банку / ***І. Ю. Литвинов, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 191-192

ЧЕБНЄВ В. М., студент, НТУ «ХПІ»

УПРАВЛІННЯ ПРИБУТКОМ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ГЛОБУС»

Управління прибутком у комерційному банку зосереджується на стратегічному підході до генерації, розподілу та використання фінансових ресурсів. Процес має на меті забезпечити максимальну вигоду власникам банку у короткостроковій та довгостроковій перспективі, враховуючи ключові елементи фінансової діяльності банку [1].

Розуміння прибутковості комерційного банку є ключовим аспектом для оцінки його успішності та конкурентоспроможності на ринку. Аналізування цього показника дозволяє не лише виявити фінансові тренди, але й надає необхідну інформацію для ухвалення обґрунтованих управлінських рішень.

Для забезпечення високої ефективності управління прибутковістю, комерційний банк повинен систематично проводити аналіз процесів формування, розподілу та використання прибутку. Результати цього аналізу мають значення не тільки для самого банку, а й для зовнішніх зацікавлених сторін, таких як фінансові органи, інші банки, податкові служби, акціонери, власники та менеджмент.

В результаті горизонтального аналізу прибутку АТ КБ «ГЛОБУС» можна зробити наступні висновки щодо темпів зростання прибутку в цілому та окремих його складових, а також виявити чинники, що впливають на його зміну, з визначенням рівня їх впливу.

У зв'язку з комерційним статусом банку та враховуючи початок війни в Україні у 2022 році, висновки горизонтального аналізу фінансових результатів наступні:

- значне зростання процентних доходів може відображати активізацію кредитування перед початком війни та збільшення процентних ставок як реакцію на економічну нестабільність;

- ріст процентних витрат може бути пов'язаний з необхідністю приваблювання додаткових депозитів у передвоєнний період із збільшеними ставками;

- зменшення чистого процентного доходу вказує на можливе збільшення ризиків, пов'язаних з кредитуванням у період політичної та економічної нестабільності;

- зміна в комісійних доходах може свідчити про зміну поведінки клієнтів та зниження бізнес-активності у військовий час. Високий рівень волатильності у доходах від операцій з фінансовими інструментами та іноземною валютою може бути викликаний непередбачуваністю ринку в умовах воєнного стану;

- різке зростання чистого збитку від зменшення корисності кредитів може відображати погіршення якості кредитного портфеля через економічні труднощі, спричинені війною;

- значне падіння чистого прибутку є індикатором того, що війна мала істотний вплив на фінансову стабільність та прибутковість банку. Це підкреслює необхідність перегляду стратегії управління ризиками та оптимізації витрат для адаптації до нових реалій воєнного часу.

Таблиця 1.1 – Аналіз динаміки прибутку за 2020 – 2022 роки

Найменування показника	2020	2021	2022	Абсолютні зміни(+,-)		Відносні зміни, %	
				2021	2022	2021	2022
Чистий процентний дохід	289161	456835	346062	167704	-110773	157,99	75,75
Чистий комісойний дохід	158955	184122	155000	25167	-29122	115,83	84,18
Чистий прибуток/збиток від операцій з фін. інструментами	65876	17744	73096	-48132	55352	26,94	411,95
Чистий прибуток/(збиток) від операцій з іноземною валютою	129	9706	21481	9577	11775	7524,03	221,32
Інші операційні доходи	80540	106533	54648	25993	-51885	132,27	51,30
Прибуток / (збиток) до оподаткування	110395	124818	26479	14423	-98339	113,06	21,21
Витрати на податок на прибуток	(17705)	(24244)	(8418)	-6 539	-15 826	136,93	34,72
Прибуток/ Збиток	92690	100594	18061	7904	-82533	108,53	17,95

Динаміка основних типів чистого прибутку АТ КБ «ГЛОБУС» за 2020 - 2022 рр. представлена на рисунку 1.1.

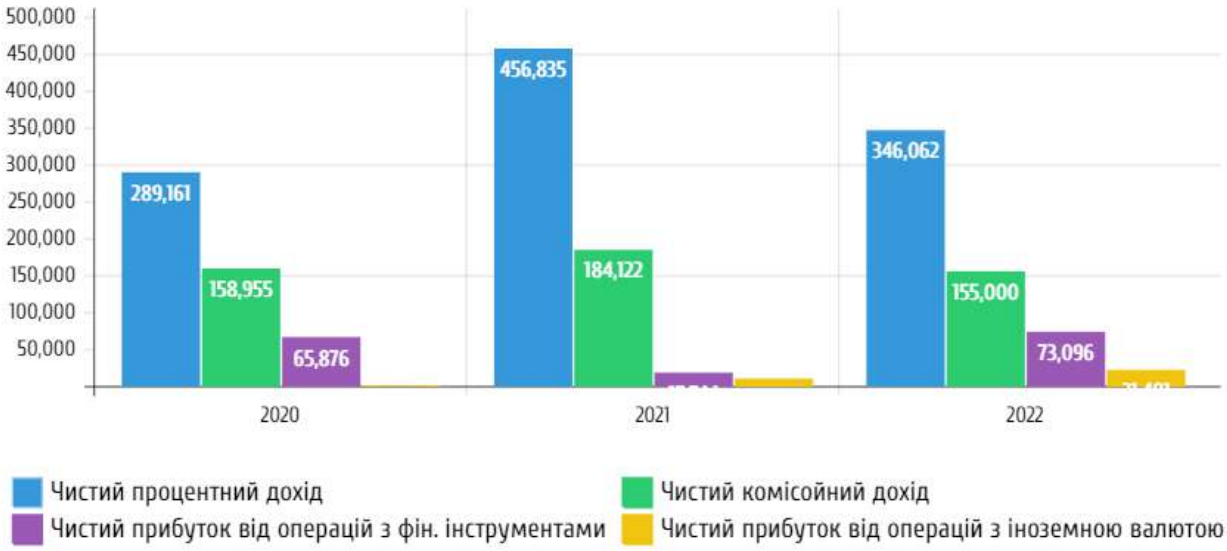

Рисунок 1 – Основних типів чистого прибутку банку «ГЛОБУС»

Осмислення рентабельності банку відіграє ключову роль для оцінки його ефективності та здатності конкурувати на ринку. Вивчення рентабельності є важливим не лише для ідентифікації фінансових трендів, але й для надання даних, що сприяють обґрунтованому прийняттю управлінських рішень.

Для поліпшення управління рентабельністю банку необхідно регулярно аналізувати процеси формування, розподілу та використання прибутків. Висновки з аналізу фінансових показників мають значення не тільки для самого банку, але й для його зовнішніх стейкхолдерів, як-от регуляторних органів, комерційних банків, податкових інспекцій, акціонерів, власників, менеджменту і т.д. Фінансовий звіт дозволяє оцінити ефективність діяльності банку і є незамінним інструментом для аналізу його рентабельності та бізнес-активності. Розрахунок показників рентабельності за аналізований період та динаміку зміни доцільно представити в таблиці 1.2.

Зниження рентабельності активів (ROA): Помітне зниження ROA з 1.72% у 2020 році до 0.25% у 2022 році вказує на те, що банк став менш ефективним у

використанні своїх активів для генерації прибутку. Значне зниження ROA є прямим наслідком війни, яка вплинула на економічну активність, призвела до збільшення непрацюючих кредитів та зменшила можливості для отримання прибутку від активів. Збільшення резервів на можливі втрати по кредитах також вплинуло б на чистий дохід банку.

Таблиця 1.2 – Аналіз показників прибутковості та рентабельності банку

Показник	Роки, %			Абсолютні зміни (+,-)	
	2020	2021	2022	2021	2022
Рентабельність активів ROA	1,72	1,14	0,25	-0,58	-0,89
Рентабельність капіталу ROE	18,99	15,99	2,79	-3	-13,2
Рентабельність статутного капіталу	30,9	33,5	6,02	+2,6	-27,48
Чистий відсотковий спред (NIM)	5,38	5,16	4,81	-0,22	-0,35
Непроцентна маржа	8,54	6,56	9,69	-1,98	+3,13
Чистий прибуток на одну акцію	309	335,31	60,20	+26,31	-275,11

Зниження рентабельності власного капіталу (ROE): Зниження ROE з 18.99% у 2020 році до 2.79% у 2022 році може вказувати на зниження ефективності банку в генерації прибутку відносно власного капіталу його акціонерів. Критичне падіння ROE пов'язане з потребою банку в збільшенні капітальних витрат для підтримки стійкості в умовах нестабільності, збільшення резервів та зменшення прибутковості.

Падіння рентабельності статутного капіталу з 33.5% у 2021 році до 6,02% у 2022 році може свідчити про ряд важливих економічних та оперативних змін у діяльності банку, особливо в контексті війни в Україні. Особливо це стосується зі значними втратами доходів через зниження економічної активності, втрату активів через військові дії і збільшення резервів.

Чистий відсотковий спред є ключовим показником для банківської діяльності, оскільки він відображає різницю між відсотковим доходом, отриманим від активів банку, та відсотковими витратами за його зобов'язаннями. Показник чистого відсоткового спреду залишався відносно стабільним протягом 2020 та 2021 років (5,38% і 5,16% відповідно), що може свідчити про стабільну відсоткову маржу банку. У 2022 році спостерігається зниження спреду до 4,81%,

що вказує на зростання відсоткових витрат у відношенні до відсоткових доходів. Детальніше по цим характеристикам, можна подивитись інформацію на рисунку 2.9.

Зростання непроцентної маржі з 8.54% до 9.69% з 2020 по 2022 рік вказує на реакцію на зниження чистих процентних доходів.

Збільшення кредитних ризиків, зниження обсягів кредитування та втрати доходів у 2022 році - негативно відобразилось на прибутковості банку. У цих умовах зменшення рентабельності статутного капіталу може також відображати підвищення рівня капіталізації банку як захід захисту від збільшених ризиків.

Загалом, фінансові показники банку у 2022 році відображають негативний вплив війни на його діяльність. Війна призвела до зниження прибутковості, ефективності використання капіталу, та до змін в структурі доходів та витрат. Банку потрібно буде адаптуватися до нових умов, оптимізувати витрати та пошукати нові шляхи для збільшення прибутків.

Підсумуємо, сьогодні питання управління прибутком комерційного банку залишається актуальним для українських банків та банківської системи загалом. Банківський сектор зіштовхнувся з новими проблемами та викликами. З цією метою доцільно проводити аналіз доходів та витрат і шукати нові варіанти підвищення прибутковості банку.

Список літератури:

1. Бланк И.А. Управление прибылью [Текст] / И.А. Бланк – К.: Ника-Центр, Эльга, 2002.-752с
2. 2. Лумпов Н.А. Формула прибыли: подход к анализу и построению // Финансовый менеджмент. – 2005. – № 3. – С. 3-21.
3. 3. Про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України: Інструкція, затверджена Постановою Правління Національного банку України від 07.12.2004 № 598 // www.rada.gov.ua.

Бібліографія: Чебнєв В. М. Управління прибутком комерційного банку на прикладі АТ КБ «Глобус» / ***В. М. Чебнєв*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 193-197

FENG QICHANG, student, NTU «KhPI»

DRIVERS OF GLOBAL STOCK MARKET DEVELOPMENT

The role of the stock market, one of the leading components of the financial market, in the modern globalized world is extremely important, as the effective functioning of the stock market depends on the stability of both of a single country and the global economy as a whole depends on the efficient functioning of the stock market. The economic development of countries involves a continuous process of mobilization, distribution and redistribution of financial resources. Stock exchanges take an active part in the implementation of these processes are stock exchanges, through which transactions on the purchase and sale of securities and their derivatives. The securities market accumulates temporarily free financial capital for the purpose of redistributing it between participants in the process (investor, issuer, intermediary) and transfer from one sector of the of the economy, where there is an excess of it, to another, where there is a shortage, through transactions on the purchase and sale of a specific goods - securities, with the aim of making to make a profit.

The current state of the global stock market is characterized by a quantitative assessment of its volume, dynamics and structure of various types of securities. The total volume of the global stock market is almost USD 70 trillion. US DOLLARS. The equity market accounts for 42% of it and the debt market for 58%. The United States accounts for half of the global equity and debt market. Turnover in the equity market is USD 800 billion per day, and in the bond market - USD 950 billion. The ratio between the volumes of the equity and bond markets generally reflect the situation on the markets of developed countries due to their absolute dominance in the global stock market. For individual countries, these proportions can vary significantly in individual countries. For example, in the countries of East Asian countries, the majority of the market is accounted for equities, and in Latin America debt securities.

The globalization of the world economy today has spread to a wide range of international transactions and contributed to the formation of the international stock

market in its current form. The size and depth of the international stock market was directly influenced by financial integration processes, which led to the removal of barriers between national and international stock markets, the growth of cross-border capital flows, and the formation of a new structure of participants.

The development of the international stock market in the era of globalization provides the necessary conditions for closer interaction between all parties involved in global finance. The stock market is a key factor in of mobilizing financial and capital resources in a market economy, as well as a tool for implementing innovation policy in the state. It becomes an integral attribute of institutional regulation of the national economy

Бібліографія: Feng Qichang Drivers of global stock market development / ***Feng Qichang*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 198-199

СЕКЦІЯ 8 – СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ

ЛЮБИНСЬКИЙ П. Л., студент, НТУ «ХПІ»

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕС-КОМПАНІЙ

Це дослідження присвячено важливості слідування сучасним тенденціям стратегічного розвитку, яке є фундаментальним аспектом здатності компанії орієнтуватися в складному бізнес-ландшафті, що постійно змінюється. Це допомагає використовувати можливості, а також уникати потенційних пасток, сприяти зростанню та забезпечувати довгостроковий успіх. Компанії повинні слідувати сучасним тенденціям стратегічного розвитку з кількох причин: 1) досягнення конкурентної переваги; 2) задоволеність клієнтів і лояльність; 3) економічна ефективність; 4) репутація та бренд; 5) довгострокова стійкість; 6) інновації та можливості зростання; 7) адаптація до динаміки ринку; 8) зниження ризику; 9) відповідність нормативними вимогам; 10) залучення талантів; 11) екологічна та соціальна відповідальність.

Для досягнення цих цілей компанії можуть використовувати різноманітні стратегії. Серед них: 1) клієнтоорієнтована стратегія – це бізнес-підхід, який ставить клієнта в центр усіх дій і рішень компанії; 2) стратегія цифрової трансформації – комплексний план, який організація розробляє та впроваджує для використання цифрових технологій і процесів для фундаментальних змін і покращення своїх бізнес-операцій, взаємодії з клієнтами та загальної конкурентоспроможності [1]; 3) диверсифікація ланцюга поставок – стратегія, спрямована на зменшення ризику шляхом розподілу діяльності компанії в ланцюжку постачання між багатьма постачальниками, місцями або джерелами постачання; 4) стратегія сталого розвитку – здатність організації задовольняти свої поточні потреби без шкоди здатності майбутніх поколінь задовольняти

власні потреби s[2]; 5) цілі сталого розвитку (SDG) – набір із 17 цілей, які були встановлені Організацією Об'єднаних Націй у рамках Порядку денного сталого розвитку до 2030 року в 2015 році [3]; 6) стратегія навколишнього середовища, соціальної сфери та управління (ESG) –набір принципів і практик, якими керуються організації у вирішенні ключових екологічних, соціальних проблем і питань управління; 7) модель дистанційної роботи – відома, як дистанційна робота або робота вдома, передбачає виконання службових обов'язків поза межами традиційного офісного середовища; 8) гібридна модель роботи – поєднання елементів віддаленої роботи та роботи в офісі; 9) конфіденційність даних і стратегія безпеки – комплексний план і набір практик, які реалізує організація або окрема особа для захисту чутливої та конфіденційної інформації від несанкціонованого доступу, розкриття, зміни або знищення; 10) стратегії штучного інтелекту (AI) і автоматизації – зусилля, спрямованих на підвищення ефективності, продуктивності та конкурентоспроможності шляхом використання штучного інтелекту та технологій автоматизації для досягнення конкретної бізнес-цілі; 11) стратегія інноваційної екосистеми – комплексний підхід до сприяння та підтримки інновацій у певному регіоні, галузі, організації чи спільноті; 12) гнучкі (Agile) та адаптивні стратегії – підходи, які використовуються в різних сферах, зокрема в бізнесі, управлінні проектами та розробці програмного забезпечення, щоб реагувати на мінливе середовище та досягати бажаних цілей; 13) інклюзивність та стратегії різноманітності щодо робочої сили – цінування та повага відмінності між працівниками та гарантування, що кожен має рівні можливості робити внесок і досягати успіху; 14) стратегія циклічної економіки – підхід до економічного розвитку та управління ресурсами, спрямований на мінімізацію відходів, зменшення впливу на навколишнє середовище та сприяння сталому розвитку; 15) перекваліфікація – процес навчання новим навичкам або повну зміну набору навичок для переходу на іншу посаду, галузь чи кар'єру; 16) підвищення кваліфікації – вдосконалення або оновлення наявних навичок людини, щоб йти в ногу з мінливими галузевими тенденціями та вимогами до роботи; 17) бізнес-модель платформи – стратегічний

підхід, який зосереджується на сприянні взаємодії та транзакціях між кількома групами учасників, часто з метою створення цінності для всіх залучених сторін; 18) стратегія відповідності нормативним вимогам – системний підхід, який організації розробляють і впроваджують, щоб забезпечити дотримання всіх відповідних законів, нормативних актів і галузевих стандартів, які застосовуються до їх діяльності; 19) стратегія здоров'я та благополуччя – комплексний план або структура, розроблена організаціями, спільнотами чи урядами для сприяння та зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров'я та благополуччя окремих людей і груп населення.

Усі описані стратегії формують сучасні тенденції стратегічного розвитку бізнес-компаній (рисунок 1).

Рисунок 1 – Сучасні тенденції стратегічного розвитку бізнес-компаній

Сучасний бізнес використовує різноманітні стратегії, щоб процвітати в

сучасному динамічному ландшафті. Підходи, орієнтовані на клієнта, надають пріоритет розумінню та задоволенню потреб клієнтів, тоді як цифрова трансформація об'єднує передові технології для підвищення ефективності. Диверсифікація ланцюга постачання зменшує ризики за рахунок розширення залежності, а стратегії сталого розвитку узгоджують діяльність із екологічними та соціальними цілями, зокрема Цілями сталого розвитку (SDG) і принципами екології, соціальної сфери та управління (ESG). Моделі віддаленої та гібридної роботи сприяють гнучкості та балансу між роботою та особистим життям, а заходи щодо конфіденційності та безпеки даних захищають конфіденційну інформацію у все більш цифровому світі. Штучний інтелект і автоматизація оптимізують процеси, інноваційні екосистеми сприяють постійному вдосконаленню, а гнучке впровадження забезпечує адаптивність. Інклюзивні та різноманітні ініціативи щодо робочої сили сприяють справедливості, тоді як стратегії циклічної економіки зосереджуються на сталому використанні ресурсів. Програми перекваліфікації та підвищення кваліфікації розширюють можливості співробітників, а бізнес-модель платформи використовує цифрові платформи для покращеного підключення. Відповідність нормативним вимогам забезпечує дотримання правових стандартів, а зосередженість на здоров'ї та добробуті підкреслює важливість благополуччя працівників. Цей комплексний набір стратегій дозволяє компаніям долати труднощі, сприяти інноваціям і робити внесок у стійке, інклюзивне та технологічно розвинене майбутнє.

Список літератури:

1. Saeed Albukhitan, Developing Digital Transformation Strategy for Manufacturing [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877050920306372

2. Amir Amel-Zadeh, George Serafeim, Why and How Investors Use ESG Information: Evidence from a Global Survey, December 2018 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2469/faj.v74.n3.2

3. United Nations, The 17 goals [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: https://sdgs.un.org/goals

Бібліографія: Любинський П. Л. Сучасні тенденції стратегічного розвитку бізнес-компаній / ***П. Л. Любинський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 200-203

ZENG YONGJIE, student, NTU «KhPI»

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE MANAGEMENT OF BUSINESS PROCESSES OF AN ENTERPRISE

Process-oriented organizations aim to eliminate barriers and delays that arise at the intersection of two different units within the organization when performing a single business process. A business process can be decomposed into several subprocesses, each having its own attributes, yet also directed towards achieving the goal of the main business process. This analysis of business processes typically involves creating a map of the business process and its subprocesses, distributed across specific levels of activity. Business processes must be structured to create value and significance for consumers, excluding any unnecessary or redundant activities.

For diagnosing effective business process management, it is advisable to use the following groups of indicators that characterize the efficiency of the company's operation.

Labor efficiency indicators:

- labor productivity. Labor productivity is a measure that evaluates the efficiency of the workforce utilization at the company and the effectiveness of its activities.
- efficiency of labor utilization. The efficiency of labor utilization is a measure indicating how effectively the workforce is utilized. It assesses the proportion of actual worked hours compared to the total available working hours.

Indicators of effective utilization of fixed and current assets:

- asset turnover. One of the most crucial indicators for the utilization of fixed assets is the asset turnover. Asset turnover is a measure of a company's business activity, demonstrating the efficiency of utilizing the enterprise's fixed assets. The value of this indicator indicates how much production has been generated and how many services have been provided for every financial resource invested in fixed assets. The residual amount of the fixed assets' value is considered in the calculation. By

applying this indicator, one can understand the efficiency of utilizing the company's fixed assets.

- capital intensity. Capital intensity is the inverse of asset turnover, representing the proportion of the value of fixed assets per unit of Gross Output (GO) produced or manufactured. Capital intensity is the ratio of the average annual value of agricultural fixed assets to the value of gross output in current prices.

- capital intensity per employee. Capital intensity per employee, or capital per worker, measures the amount of fixed assets allocated to each employee in monetary terms.

- equipment utilization extensiveness ratio. The equipment utilization extensiveness ratio measures how efficiently equipment is used over time. It is calculated by assessing the time spent on production processes in the calendar working time of a specific unit of equipment.

- equipment utilization intensity ratio. The equipment utilization intensity ratio characterizes the operation or usage of equipment based on its productivity. It is calculated by assessing the quantity of production manufactured per unit of time according to the technical (specification) productivity of a specific unit of equipment.

- integrated equipment utilization coefficient. The integrated equipment utilization coefficient characterizes the degree of loading for production equipment based on both its productivity and working time. It is a comprehensive metric that considers both the efficiency of the equipment and the duration of its operation.

Profitability indicators are relative characteristics of financial results and the efficiency of the enterprise's activities. They measure the profitability of the enterprise from various perspectives and are grouped in correlation with the interests of participants in the economic process and market exchange. Profitability indicators are relative characteristics of financial results and the efficiency of the enterprise's activities. They measure the profitability of the enterprise from various perspectives and are grouped in correlation with the interests of participants in the economic process and market exchange.

Profitability indicators characterize the efficiency of production and complement

the analysis of the business activity of the enterprise:

- return on assets ratio, which shows the efficiency of using the entity's assets to generate profit.
- return on equity ratio. This indicator indicates how efficiently the equity is used, i.e., how much profit is generated for each hryvnia of invested equity.
- operating profitability ratio, which characterizes the efficiency of the economic activity of the enterprise when the value of this indicator increases.
- profitability ratio of production, which assesses the volume of net profit generated by each hryvnia of sales.
- sales profitability ratio is one of the most important indicators of the company's efficiency. It shows the amount of operating profit the enterprise receives for each hryvnia of sold products.

Indicators of the utilization of the enterprise's fixed assets:

- asset turnover ratio. In diagnosing the efficiency of the management system, indicators characterizing the use of current assets are also used, including the turnover ratio, which shows how many turnovers current assets make during a certain period.
- fixed assets growth ratio – indicates the proportion of fixed assets acquired during the reporting period.
- disposal ratio – indicates the proportion of fixed assets that have been disposed of during the reporting period.
- asset renewal coefficient – indicates the proportion of newly introduced fixed assets in the total value of fixed assets.
- depreciation coefficient of fixed assets.
- disposal coefficient of worn-out fixed assets.

As a result, a comprehensive evaluation of efficiency will allow for a more complete characterization of the business potential of the company, determined by the effectiveness of business processes, which, in turn, is an integral element of the innovation-strategic potential of the organization.

Бібліографія: Zeng Yongjie Methodological approaches to assessing the management of business processes of an enterprise / ***Zeng Yongjie*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 204-207

ДОВГОПОЛ В., студент, НТУ «ХПІ»

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Проведений аналіз розвитку теорії криз показав існування різних поглядів на причини виникнення кризових потрясінь в економіці, які з плином часу та появою нових криз розвивались та вдосконалювались. Якщо до XIX ст. вважалося, що кризи взагалі неможливі при капіталізмі або носять випадковий характер, то з середини XIX ст. вченими вже визначено циклічний характер розвитку економіки та неминучість виникнення криз. Вважалося, що кризи можна передбачити, випереджати, запобігати та мінімізувати їхні наслідки. Тому почався розвиток і антикризового управління: від плану подолання тимчасових труднощів до системи управління, яка має комплексний та системний характер Визначено, що криза – це переломний етап функціонування будь- якої системи, що може нести не тільки руйнівний та негативний характер, а й потенціал змін. Криза необхідна економічній системі так само, як і стабільний стан, адже вона виявляє не тільки крайню межу, а й надає імпульс розвитку економіки, тим самим виконуючи стимулюючу функцію. Кризові явища допомагають виявити негативні аспекти та позбутись нерентабельних компонентів, що дає змогу покращити та удосконалити існуючу економічну систему або побудувати нову.

Результати дослідження засвідчили, що під антикризовим управлінням слід розуміти комплексну систему управління, яка спрямована на виявлення, недопущення та подолання кризових явищ діяльності підприємства за допомогою розробки впровадження механізму виходу з кризи, що передбачатиме використання здійснення відповідних інструментів та процедур.

Це процес, зміст якого складає підготовка, прийняття та реалізація управлінських рішень у передбачені кризових явищ, їх подоланні та мінімізації негативних наслідків. У свою чергу механізм антикризового управління – це складна система цілеспрямованого впливу на економічну діяльність за

допомогою взаємопов’язаних та взаємодоповнюючих елементів, яка дозволяє передбачити, попередити, подолати та знизити ймовірності виникнення кризи під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища.

Інструментом виявлення кризових явищ на підприємстві є діагностика – визначення стану об’єкта, явища або процесу управління на основі проведення дослідження і виявлення слабких місць. Рекомендується проводити діагностику кризового стану підприємства трьома методиками: аналіз показників фінансово-господарського стану підприємства, оцінка ймовірності настання банкрутства на підприємстві за моделями, аналіз вартісно-орієнтованих показників. Зазначено, що кожна методика доповнює один одного і зіставлення результатів, отриманих в ході використання різних методів діагностики, має більшу інформативність для суб’єктів антикризового управління, ніж результати, отримані одним методом, або усереднена величина усіх результатів. Звичайно, якщо необхідний ще більш детальний аналіз підприємства можуть застосовуватись і інші методики або специфічні галузеві показники.

Бібліографія: Довгопол В. Теоретичні основи формування механізму антикризового управління підприємства / ***В. Довгопол*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 208-209

HU QI, student, NTU «KhPI»

CRISIS PHENOMENA IN THE FUNCTIONING AND DEVELOPMENT OF CORPORATE ENTERPRISES

Modern corporate enterprises function in conditions of high complexity, uncertainty and dynamism external environment. Effective management of enterprise finances, solving strategic and tactical tasks related to maximization profit, growth in profitability and increase in market value enterprise is impossible without the use of modern methods and tools crisis management.

Crisis phenomena lead to significant economic destabilization activities of corporate enterprises, and the regularity of their occurrence has, as is known, a cyclical nature. The main condition of stability and stable development of enterprises is a timely prediction and reaction to the first signs of a crisis situation, which actualizes the issue of the organization counteracting crisis phenomena within the framework of creating effective mechanisms crisis management. Effectiveness of anti-crisis management corporate enterprises, in turn, is largely determined the quality of information and analytical support for the adoption of appropriate solutions.

Generalization of various approaches to defining the content of the concept "Crisis of the enterprise" made it possible to determine that the crisis of the enterprise legitimately considered as a phenomenon generated by the process life activities of the enterprise as a microeconomic system (specific features its functioning, organizational structure and management, functional orientation), which is connected with the emergence of the need to resolve contradictions, including corporate ones. In addition, a crisis should be considered a derivative of processes that are caused by internal ones cycles of enterprise development and cycles of the external environment, and also, it is the influence of internal factors that are not always predictable the external environment of the corporate enterprise, which do not always have predictable nature.

Бібліографія: Hu Qi Crisis phenomena in the functioning and development of corporate enterprises / ***Hu Qi*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 210-211

ШМАТЬКО Н. М., д.е.н., проф., НТУ «ХПІ»
ПАНТЄЛЄЄВА І. В., к.т.н, доц., УІПА

ЕКОНОМІКО-ВИРОБНИЧІ СИСТЕМИ ЯК СУЧАСНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Зазначене інтеграційно-кооперaційне підґрунтя формування економіко-виробничих систем (ЕВС) вимагає обов'язкового врахування нелінійності поведінки ЕВС, як відкритої економічної системи зі значною кількістю елементів та зв'язків. Таке припущення дозволяє висунути гіпотезу про те, що ефективність функціонування та розвитку ЕВС визначається через оцінювання ступеню розкриття потенціалу інтеграційної взаємодії вхідних до ЕВС учасників. Ефективність функціонування розкривається через оцінку ступеню розкриття даного потенціалу, а ефективність розвитку – через збільшення рівня даної оцінки. В основу ж оцінювання ступеню розкриття потенціалу інтеграційної взаємодії пропонується покласти визначення кількості передумов до виникнення ЕВС (чи до зміни архітектури ЕВС) які було використано даною інтеграційною структурою. Для формалізованого представлення таких передумов та стимулів старту інтеграційного процесу пропонується введення відповідної множини {П&С}, склад та групування елементів якої представлено на рис. 1.

Орієнтуючись на рис. 1 зазначимо, що склад елементів множини {П&С} визначено як агреговане подання всіх можливих ефектів, що може витягнути окреме підприємство від старту інтеграційної взаємодії.

Для створення даного переліку було використано економічні теорії та концепції (точніше та їх частина, яка відповідає за обґрунтування наявності феномену інтеграції та яка була виділена І. Ялдіним [1]).

Відповідно, й доведеність поданої на рис. 1 розробки полягає у тому, що кожна з наведених у ній передумов тим чи іншим чином пов'язана з певною економічною теорією чи концепцією. Доречність же даної розробки полягає у тому, що не можна приймати лише якусь одну з теорій у якості головної для

встановлення доречності утворення ЕВС.

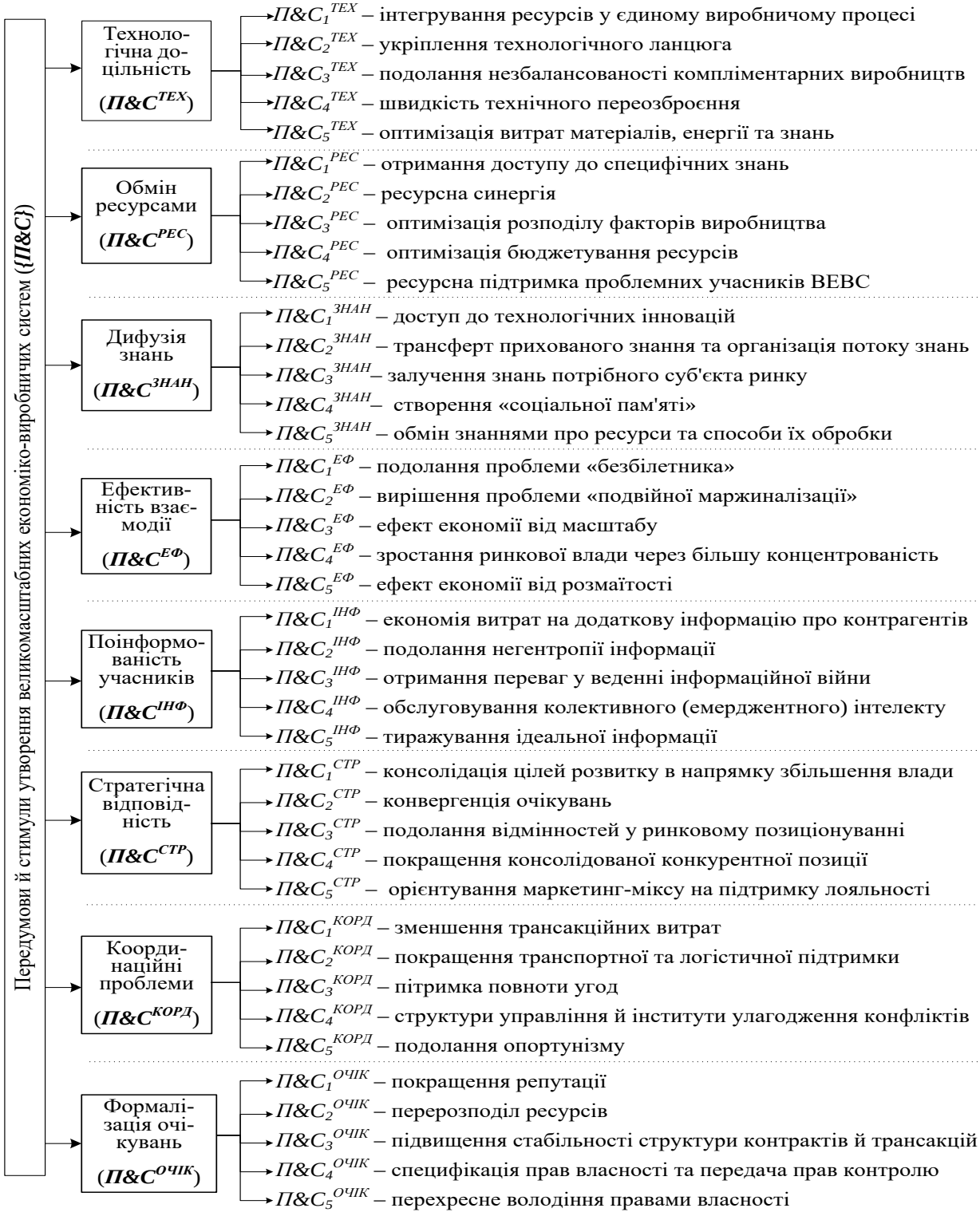

Рис. 1. Передумови та стимули формування та розвитку ЕВС [2]

Наприклад, доволі часто дослідники обґрунтовують доречність виникнення ЕВС технологічною доцільністю [3]. Орієнтація на технологічне

підґрунтя, яке відповідає ортодоксальній економічній теорії, є цілком слушною. Разом з тим, новітні тенденції поточного періоду часу вимагають розширення устояного інструментарію в бік залучення деяких з елементів решти теорій. З оглядом на це, в агрегованому вигляді передумови та стимули формування та розвитку ЕВС нами пропонується пов'язати з технологічною доцільністю ({П&СТЕХ}), обміном ресурсами ({П&СРЕС}) та знанням ({П&СЗНАН}), підвищенням ефективності взаємодії ({П&СЕФ}) та покращенням поінформованості учасників ЕВС ($\{П\&С^{ІНФ}\}$), вирішенням стратегічних ($\{П\&С^{СТР}\}$) й координаційних проблем ($\{П\&С^{КОРД}\}$) та формалізацією системи очікувань ($\{П\&С^{ОЧІК}\}$).

Список літератури:

1. Ялдін І.В. Теоретико-методологічний базис та концепція стійкого розвитку інтегрованих структур бізнесу / І.В. Ялдін // Проблеми економіки. – 2010. – № 1. – С. 39-51;

2. Шматько Н.М. Передумови та стимули формування й розвитку великомасштабних економіко-виробничих систем / Н.М. Шматько // Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. наук. фахове вид. – 2017. – № 19. – С. 302-308;

3. Gontareva, I., Babenko, V., Shmatko, N., Pawliszczy, D. (2021). Correlation of Income Inequality and Entrepreneurial Activity. Journal of Optimization in Industrial Engineering, 14(1), 51–56. https://doi.org/10.22094/JOIE.2020.677815

Бібліографія: Шматько Н. М., Пантєлєєва І. В. Економіко-виробничі системи як сучасна форма організації взаємодії суб'єктів господарювання / ***Н. М. Шматько, І. В. Пантєлєєва*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 211-213

ZHAO ZHENG, student, NTU «KhPI»

MODERN APPROACHES TO DEFINING THE ESSENCE OF SOCIAL RESPONSIBILITY

The evolution of views on the role of corporate social responsibility (CSR) is a rather complex and multifaceted process that reflects socio-economic development and transformation of approaches to doing business. The pluralism of opinions regarding the development of CSR, the variety of models, concepts and approaches is evidence of the relevance of this issue. If previously the tasks of business entities were limited only to economic indicators, then in due time social responsibility becomes an integral component of the overall strategy of the enterprise's development.

The UN Global Compact states that corporate social responsibility is the reconciliation of commercial interests with general principles in the areas of human rights, labor relations, environmental protection and the fight against corruption . In a broad sense, social responsibility is the company's responsibility for the social usefulness of its activities to all people and organizations with which it interacts in the process of functioning, and to society in general.

In order to implement conceptual areas of activity in the field of corporate social responsibility, to achieve informational openness in order to attract investment resources and increase competitiveness, organizations should be guided to the maximum extent by international and domestic standards related to social responsibility. This is also required by the entry of companies into the global economy.

A characteristic feature of the European model of social responsibility is state financing of social programs for the population from tax fees. At the same time, in different countries there are divergent priorities and values that determine the key principles of business functioning, therefore, within the framework of the European approach, in addition to the traditional model, researchers also highlight the Scandinavian model of social responsibility, which has developed in Sweden, Norway, Denmark and Finland.

Japanese model of formation of social responsibility. The Japanese model of social responsibility of business is also relevant for the Republic of Korea. Studies of the Japanese model of social responsibility testify to the significant influence of the institution of the state, but it should be noted that Japanese business has historically focused on internal programs that make the company a family for the employee. In a country poor in natural resources, the principle "Our wealth is human resources" is traditionally cultivated, according to which the conditions for the most efficient use of personnel are created.

Бібліографія: Zhao Zheng Modern approaches to defining the essence of social responsibility / ***Zhao Zheng*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 214-215

СЕКЦІЯ 9 – АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

SKITSKO V. I., candidate of sciences (economics), associate prof., Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

ADAPTIVE AI PROMPT-ENGINEERING AS AN INNOVATIVE SOURCE OF COMPETITIVE ADVANTAGES IN THE DIGITAL ECONOMY

It will soon be a year since ChatGPT by OpenAI became widely available. Although not much time has passed since November 30, 2022, this year can be called the year of artificial intelligence. For example, according to the Collins dictionary publisher, the abbreviation «AI» (Artificial Intelligence) is the word of the year for 2023 [1]. AI models, such as machine learning, deep learning, various collective AI algorithms, and others, have been used before to solve various tasks without making much noise in society and business. However, the emergence of ChatGPT and its ease of use changed that. Currently, in many cases, when people talk about AI, they primarily mean generative AI, i.e., AI used for generating content (text, images, audio, video, and combinations).

Every company is trying to develop and implement its own AI solutions. Major IT companies have engaged in competition by offering their users their own AI tools and various implementations of AI in their IT products. Some of the most well-known large language models (LLMs) (generative AI tools) include ChatGPT from OpenAI [2], Bard from Google [3], Bing, which is undergoing rebranding and essentially becoming Microsoft's Copilot [4, 5], and Claude from Anthropic [6].

While all LLMs are primarily created for text generation, there are various extensions (plugins) that allow, for example, in the paid version of ChatGPT and the regular version of Copilot, the generation of images using DALL-E 3 (a generative AI

tool used specifically for creating images). IT companies are integrating AI tools into their user-friendly IT products. For instance, ChatGPT add-ins for Word, Excel, and PowerPoint are components of Microsoft 365 (Office).

Issues become relevant, particularly those associated with the following: the selection of a specific generative AI tool from the vast array available to address specific tasks; the need to adapt a company's business processes when implementing generative AI tools into its operations; the requirement for individuals to acquire new knowledge and skills in using generative AI; questions regarding the regulation of generative AI tools; aspects of intellectual property rights protection related to both the use of generated content and what is used for training and generation; considerations of adherence to academic integrity in the application of AI tools and the use of their results; ethical and cybersecurity aspects in the processes of AI utilization, and so forth.

We share and expand upon the idea expressed in [7] regarding the use of AI in education, adapting it to any manifestation of the application of generative AI tools. There is a need to develop new competencies related to the responsible use of the new possibilities offered by AI to enhance individuals' intellectual capabilities, improve their productivity, and so on.

To address the challenges associated with generative AI, one can turn to Prompt Engineering, a novel discipline teaching how to effectively «communicate» with generative AI using prompts.

A prompt is a text presented as a message, hint, or question formulated for generative AI to obtain a response in the form of specific content (primarily text and images if the prompt is directed toward a Large Language Model). Prompts can vary: they can be simple or complex; effective or ineffective; with context (premise) or without; long or short in terms of word count; clear or unclear; unambiguous or ambiguous; requiring the use of plugins or other extensions beyond the basic capabilities of LLMs, and so on.

Since the beginning of 2023, considerable diverse educational content has emerged regarding mastering Prompt Engineering. However, the complexity lies not only in the variability of the educational content in terms of material quality but also

the rapid development of AI, necessitating a constant need for self-learning and staying oriented toward its capabilities and prospects.

For example, at the inception of GPT-4, there were no plugins in ChatGPT, and advanced users attempted to expand the usage of ChatGPT through the API (Application Programming Interface). However, with the introduction of plugins, using ChatGPT through the API became impractical in some cases. The advent of plugins expanded the capabilities of ChatGPT, enabling tasks such as generating images in the main ChatGPT interface and accessing information on the internet. Over time, capabilities in the main ChatGPT interface extended to image generation, internet usage, and data analysis, eliminating the need for specific plugins. The latest major update to ChatGPT allowed users to create their assistants, customizing them for specific tasks. This significantly broadened the horizons of LLM usage.

Similar changes and the evolution of generative AI tools also entail corresponding developments in Prompt Engineering, where the shelf life of knowledge will consistently shrink, necessitating ongoing adjustments. Therefore, one can speak of adaptive AI Prompt Engineering, which should consider both existing and potential AI advancements.

Adaptive AI Prompt Engineering can encompass the following: the creation of more flexible prompts formulated as templates that can be used in various conditions and different versions of LLMs; continuous updating of existing prompt chains (dialogs) that yield consistent LLM performance results; ongoing exploration of LLM outputs for hallucinations and making corresponding adjustments to existing prompts, and so forth. Adaptive AI Prompt Engineering, as opposed to conventional Prompt Engineering, can better prepare users for new challenges and opportunities arising from the continued development of AI.

References:

1. The Collins word of the Year 2023 is... Collins. URL: https://www.collinsdictionary.com/woty
2. ChatGPT. OpenAI. URL: https://chat.openai.com/
3. Bard. Google. URL: https://bard.google.com/
4. Bing. Microsoft. URL: https://www.bing.com/
5. Copilot. Microsoft. URL: https://copilot.microsoft.com/
6. Claude. Anthropic. URL: https://claude.ai/chats
7. Chami G. Artificial intelligence and academic integrity: striking a balance. Times Higher Education.

23 October 2023. URL: https://www.timeshighereducation.com/campus/artificial-intelligence-and-academic-integrity-striking-balance

Бібліографія: Skitsko V. I. Adaptive AI prompt-engineering as an innovative source of competitive advantages in the digital economy / ***V. I. Skitsko*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 216-219

VOINIKOV M. Y., PhD student, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

STRATEGIES FOR ADVANCING THE DIGITAL LOGISTICS AMIDST WAR IN UKRAINE

In times of war, including the full-scale Russian invasion of Ukraine in 2022, digital logistics becomes paramount in facilitating the efficient transportation of essential goods and humanitarian supplies [1]. Digital logistics benefits a diverse spectrum of stakeholders, including manufacturers, retailers, transportation providers, consumers, and others, by optimizing supply chain efficiency, enhancing the physical safety of the personnel and goods, helping to dynamically make decisions based on the newest data, facilitating seamless coordination in the movement, and helping them to reduce the impact of the risks caused by the war environment.

Although the context of the situation may vary depending on the details of transportation, distance from the front line, intensity of combat operations, and available technological resources, here are five directions that are likely to be important in digital logistics during wartime:

1. Advanced Analytics and Predictive Modeling. The utilization of advanced analytics, machine learning, and predictive modeling arises as a fundamental element in orchestrating transportation in war time, considering various risks and constant dynamic changes. Leveraging these sophisticated analytical tools facilitates the prognostication of resource demand, optimization of supply chain routes, and anticipation of potential disruptions [2, 3].

2. Real-time Visibility and Tracking. Real-time visibility and tracking constitute imperative facets of safer and more efficient transportation under warfare conditions and often go with advanced analytical tools, as mentioned before. The heightened necessity for enhanced real-time tracking arises as a crucial element for bolstering situational awareness and expediting judicious decision-making on transportation [4]. The usage of advanced technologies, such as Global Positioning System (GPS), Radio-

Frequency Identification (RFID), and other bespoke tracking systems, are significant in equipping decision-makers with the capability to monitor the dynamic movements of resources meticulously and proactively make decisions to ensure safety and efficiency.

3. Autonomous Systems and Robotics. Autonomous systems, comprising drones and robotics, constitute a formidable augmentation to logistical capabilities [5]. The deployment of autonomous vehicles emerges as a strategic asset in transporting essential goods and equipment, thereby mitigating risks to human personnel, and concurrently elevating the operational efficiency of supply chain endeavors. This technological paradigm shift enhances the overall resilience of logistical operations and contributes to a more streamlined and secure execution of strategic maneuvers. However, using specific tools, such as drones, requires obtaining permission from the relevant authorities in the conditions of the full-scale war.

4. Cybersecurity and Information Warfare Defense. In the digital age, cybersecurity is paramount [6]. Protecting critical logistical information from cyber threats and ensuring the integrity of communication networks are essential for maintaining operational security, especially considering that Russians actively attack the civil infrastructure, particularly food safety. Information warfare defense includes strategies to counter cyber-attacks, misinformation campaigns, and other attempts to disrupt digital logistics.

5. Blockchain for Supply Chain Security. Implementing blockchain technology in supply chain management can enhance the security and transparency of transactions [7]. Using decentralized and tamper-resistant ledgers, organizations can ensure the authenticity of critical data, such as the origin and ownership of supplies, which helps prevent fraud, counterfeiting, and unauthorized access to sensitive information. Once again, this can be extremely powerful, especially if an organization ensures core food safety supplies, which can be a target of the enemy.

In conclusion, agility and precision in contemporary warfare underscores organizations' need to harness digital logistics technologies. The five highlighted directions – advanced analytics, real-time visibility, autonomous systems,

cybersecurity, and blockchain integration - collectively contribute to a robust and adaptive logistical framework.

Since the war has become increasingly complex and dynamic, the ability to forecast, track, and secure resources in real-time is pivotal. The incorporation of autonomous systems not only enhances efficiency but also addresses the imperative to minimize risks to human personnel. The emphasis on cybersecurity and blockchain ensures the integrity of information, a critical element in an era where data is a strategic asset. The continual evolution of these digital logistics strategies will be a linchpin in organizations' capacity to navigate the intricacies of modern warfare effectively.

References:

1. Hartunian, E. US Army War College Russia-Ukraine War Study Project. Parameters, 53(3), 2023. P. 31-34. DOI: https://doi.org/10.55540/0031-1723.3234

2. Hezam, I.M., Nayeem, M.K. A systematic literature review on mathematical models of humanitarian logistics", Symmetry, Vol. 13 No. 1. 2020. P. 1-38. DOI: 10.3390/sym13010011

3. Skitsko V., Voinikov M. Evolutionary Algorithms in Crisis Management of Supply Chains to Enhance Global Food Security During War in Ukraine. In: Ortiz-Rodríguez, F., Tiwari, S., Usoro Usip, P., Palma, R. (eds) Electronic Governance with Emerging Technologies. EGETC 2023. Communications in Computer and Information Science, vol 1888. Springer, Cham. DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-43940-7_5

4. Akmal M., Adlan A., Tarudin N., Badrillah M. The Effectiveness of Global Positioning System in Tracking Services for Sustainable Road Haulage Operations. Int. J Sup. Chain. Mgt, Vol. 9, No. 5. 2020. P. 209-214

5. Zhai, C., Zhang, P., Xu, H. The Application and Inspiration of Robots in the US Military. In 2023 8th Asia-Pacific Conference on Intelligent Robot Systems, ACIRS 2023. 2023. P. 24-28. DOI: 10.1109/ACIRS58671.2023.10239710

6. Sneps-Sneppe, M., Namiot, D. On Digital Twin Software and Cyber Threats. In Lecture Notes in Computer Science (including subseries Lecture Notes in Artificial Intelligence and Lecture Notes in Bioinformatics), 13772 LNCS. 2023. P. 481-493. DOI: 10.1007/978-3-031-30258-9_43

7. Agarwal, U., Rishiwal, V., Chaudhary, R., Tanwar, S. Blockchain Technology for Secure Supply Chain Management: A Comprehensive Review. IEEE Access. P. 1-26. DOI: 10.1109/ACCESS.2022.3194319

Бібліографія: Voinikov M. Y. Strategies for advancing the digital logistics amidst war in Ukraine / ***M. Y. Voinikov*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 220-222

XU LI, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL APPROACHES TO THE ECONOMIC ESSENCE OF INNOVATION AND INNOVATIVE ACTIVITY

Scientific and technical progress as the most important factor of economic development is increasingly associated with the concept of the innovation process. This is a unique process that combines science, technology, economics, entrepreneurship, and management.

Researching the interconnection and interaction of 'new production - new technology' opens up broad possibilities for identifying important patterns in the development of innovations, their sources, determining factors, and corresponding socio-economic results.

The founder of the innovation theory, J. Schumpeter, considered innovation in dynamics, that is, as an innovative process, specifically the production of a new product, not a 'new' product; the implementation of a new method, not a 'new method'; entering a new market...; obtaining a new source of raw materials...; implementing realization.

The terms 'innovation' and 'innovation process' are very close but differ in content. In world economic literature, 'innovation' is interpreted as the transformation of potential scientific and technical progress into real progress embodied in new products and technologies. In English, 'innovation' means the introduction of something new, renewal. There are different views on the essence of innovation. Two approaches to the study of innovations can be distinguished: the process-transformation approach and the object-result approach.

Process-Transformational Approach – views innovation as a process of creating, transforming, implementing, utilizing, and disseminating opportunities and ideas. This includes qualitative elemental or fundamental changes to existing ideas, processes, outcomes, means, and production factors.

Object-Result Approach – considers innovation as an object that may encompass the inception of a new idea, approach, perspective, or result of intellectual work. It also

encompasses what is new and incorporated into use, as well as the final result of activities involving the creation, development, and implementation of ideas, processes, methods, or means embodied in a completed, ready-to-use form.

Table 1 – Systematization of approaches to the essence of the concept of innovation

Authors	Definitions
Process-Transformational Approach	
B. Twiss	The process by which an invention or idea becomes economic content
B. Santo	A social technical and economic process: practical use of ideas, inventions that that contribute to the creation of the best in their properties of products, technologies, focused on economic benefit, profit, additional profit, covers the entire range of activities from research and development and development to marketing
D. Tidd, D. Bessant	Innovation is the process of transforming opportunities into ideas, that are widely implemented in practice
R.M. Kanter	Innovation is the process of implementing any new idea that offers a solution to a problem. Innovative ideas, among others, include those aimed at restructuring production and reducing its cost, as well as the comprehensive assembly of complex technical products. Innovation is the conception, acceptance, and implementation of new ideas, processes, products, and services.
Y.N. Bazhal	Innovation as an economic category is a new production function; it is a change in production technology; a leap from the old production function to a new one.
F. Valenta	Innovations are changes in the original structure of a production organism, i.e. the transition of its internal structure to a new state
M. Huchek	Innovations are changes in engineering, technology, organization, environment, economy, and social life of an enterprise
D.M. Chervanov	Innovation is the process of bringing a scientific idea or technical invention to the stage of practical use that generates income, as well as the technical, economic and other changes in the social environment associated with this process
Object-Result Approach	
J. Schumpeter	Interprets innovation as a new scientific and organizational combination of production factors created by the by the entrepreneurial spirit
A. Perlaki	Innovation is one of the possible tools an enterprise can use to meet a new or better satisfy an existing social need
P.S. Khariv	Innovation is the result of innovation activity, reflected in the form of scientific, technical, organizational or socio-economic innovations, which can be obtained at any stage of the innovation process
J. Zaltman	Innovation is any idea, method of action or tangible product, that is considered new in terms of the components that play a significant role in the system where this innovation is implemented
P. Lemerl	An innovation is a new product or service, a method of production, innovations in organizational, financial, research, and other areas, research, and other areas, any improvement, that provides cost savings or an additional element for of the economy
O.V. Dekaliuk, A.A. Bereza	Innovations - newly created (applied) and/or improved competitive technologies, products or services, as well as organizational and technical solutions of production, administrative, commercial or other nature that significantly improve the structure and quality of production and (or) social sphere

Бібліографія: Xu Li Theoretical approaches to the economic essence of innovation and innovative activity / ***Xu Li*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 223-225

WEN SUOMIN, student, NTU «KhPI»

THE CONCEPT OF INNOVATION PROJECTS AS PROJECTS WITH HIGH UNCERTAINTY

The study of innovation is a widely developed scientific and practical field, as innovation is defined as a significant factor in the further development and growth of competitiveness, especially in the era of a knowledge-driven economy based on the production, distribution and use of knowledge and information. Preparing for change and adapting to environmental changes has become the basis for market survival. Regardless of the industry and sphere of production, market leaders demonstrate the ability and willingness to innovate. An analysis of economic history shows that industrial technological innovation leads to significant economic benefits for innovative companies and innovation in general. Innovation is the engine of growth in the modern global economy and ensures growth regardless of the economic situation. Quite often, an innovation project is equated with the development of a new product or even has no clear definition. By "innovation project" researchers mean a project that deals with product and service innovation, which includes various aspects of innovation and the degree of innovation.

Every project brings something new and carries certain risks. The main difference between different projects is the degree of innovation.

Multinational corporations are the main actors in the global flow of investment in innovation, as they have a powerful ability to accumulate financial resources for innovation.

Most investment companies that are unable to manage these aspects of uncertainty sufficiently to accurately assess the value of their R&D portfolio simply abandon the most daring, innovative and intensive research projects in favour of more conservative ones, which can prove fatal in the long run in terms of responding to changes in a highly dynamic competitive environment.

Бібліографія: Wen Suomin The concept of innovation projects as projects with high uncertainty / ***Wen Suomin*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 226-227

ІВАХНО П. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ РИНКОВОЇ ВАРТОСТІ БІЗНЕС-ПРОЕКТІВ У СФЕРІ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНИХ ФІНАНСІВ

З початком пандемії Covid-19 та військовим конфліктом в Україні почалося прискорення розвитку та зростання blockchain and DeFi галузей. Майже весь бізнес швидко перейшов до онлайн, адже з'явилася ізоляція, обмеження на переміщення та інші складнощі. Необхідним став пошук методів задоволення існуючих потреб віддаленим шляхом. Саме децентралізований фінансовий сектор та блокчейн можуть вирішити проблему кредитування, оплати рахунків без відвідування банків, скоротити транзакційні витрати, показати місце, куди можна вкласти кошти в умовах нестабільного економічного становища. Існує позитивна тенденція до зростання галузі DeFi та blockchain. Оцінка ринкової вартості бізнес-проектів у сфері децентралізованих фінансів вимагає специфічних методичних підходів через особливості цього сектору. В ході проведеного науково-практичного дослідження виділено ключові методичні підходи:

- Врахування Blockchain та Smart Contracts. Визначення технологічних аспектів проекту, таких як блокчейн-платформа та реалізація смарт-контрактів. Врахування аспектів кібербезпеки, особливо у контексті блокчейн-проектів.
- Оцінка токенізації та ICO/STO. Оцінка токенізації активів та їх ринкової цінності. Оцінка ризиків та можливостей, пов'язаних із здійсненням ініціатив з приватних чи публічних продаж токенів.
- Використання дисконтного аналізу. Врахування особливостей вартості майбутніх грошових потоків у криптовалюті або токенах. Оцінка ліквідності та можливостей конвертації криптовалютних активів.
- Аналіз децентралізованих фінансових продуктів (DeFi). Оцінка активів, які торгуються на децентралізованих платформах. Врахування

децентралізованих фінансових протоколів та їх впливу на проект.

- Оцінка ризиків та перспектив. Врахування волатильності ринку криптовалют та загальних фінансових ризиків. Оцінка впливу регулювання на проект та його можливості.

- Урахування соціальних аспектів та громадської думки. Визначення впливу громадської думки на ринкову вартість проекту. Оцінка соціальних аспектів та відповідальності проекту перед спільнотою.

- Сценарійна аналітика. Створення різних сценаріїв для визначення вартості проекту при різних умовах ринку. Визначення впливу ключових факторів на ринкову вартість.

- Визначення цільової аудиторії. Оцінка сприйняття ринку. Визначення інтересів та потреб цільової аудиторії. Оцінка можливостей маркетингового впливу на ринкову вартість.

Ці методичні підходи враховують специфічні аспекти децентралізованих фінансів та можуть бути корисними при оцінці ринкової вартості бізнес-проектів у цій області. Ці методичні підходи можна комбінувати та адаптувати відповідно до конкретних особливостей проекту та його оточення. Оцінка ринкової вартості DeFi-проектів вимагає глибокого розуміння як фінансових, так і технологічних аспектів.

Список літератури:

1. Benjamin Graham & David Dodd (2023) Security Analysis 7th ed. McGraw-Hill
2. Catalini, C., & Gans, J. S. (2020). "Some Simple Economics of the Blockchain". MIT Sloan Research Paper.
3. Schär, F. (2021). "Decentralized Finance: On Blockchain- and Smart Contract-Based Financial Markets". Federal Reserve Bank of St. Louis Review.
4. Tapscott, D., & Tapscott, A. (2016). "Blockchain Revolution: How the Technology Behind Bitcoin Is Changing Money, Business, and the World". Portfolio.
5. WEF (2021). "Decentralized Finance (DeFi) Policy-Maker Toolkit". World Economic Forum.

Бібліографія: Івахно П. В. Методичні підходи щодо оцінки ринкової вартості бізнес-проектів у сфері децентралізованих фінансів / ***П. В. Івахно*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 228-229

ФРОЛОВ І. А., аспірант, НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ ЕКОНОМІЦІ

У сучасних умовах інформаційної економіки страхові компанії стикаються з численними викликами та ризиками, притаманними страховому ринку. Значна конкуренція на цьому ринку стимулює покращення якості страхових послуг і позитивно впливає на процес обслуговування клієнтів під час виконання договорів страхування.

Проте, значна частина вітчизняних страховиків недооцінює важливість чітко сформованих фінансових стратегій, що ускладнює їхню діяльність у ринкових умовах. Це також створює труднощі в залученні стратегічних інвесторів, які зацікавлені у довгостроковому та стабільному співробітництві.

Функціонування страхової компанії обмежується її ресурсами, зокрема фінансовими. Тому для забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності необхідно розробити ефективну фінансову стратегію, на основі якої слід здійснювати управління компанією. Це також передбачає своєчасне виявлення кризових тенденцій та запобігання банкрутству в майбутньому.

Фінансова стратегія відіграє ключову роль у позиціонуванні компанії на ринку капіталу, налагодженні взаємодії з зовнішнім підприємницьким середовищем, а також в ефективному використанні та консолідації фінансових ресурсів. Як один із визначальних чинників інвестиційної привабливості компаній, фінансова стратегія займає центральне місце в системі стратегічного управління.

Під час розробки фінансової стратегії варто керуватися як загальними принципами стратегічного планування, так і специфічними підходами, що враховують фінансову складову. Важливим аспектом стратегічного управління є формування стратегії, яка базується на місії компанії, аналізі ринкових альтернатив та соціально-економічному потенціалі підприємства.

Удосконалення та реалізація фінансової стратегії є складним і багатогранним процесом, що включає управління активами, капіталом, а також питання інвестиційної, амортизаційної, цінової, кредитної, дивідендної, податкової політики та політики управління грошовими потоками. Важливим етапом є організація ефективного виконання розробленої стратегії.

У сучасних умовах інформаційної економіки фінансова стратегія страхової компанії повинна включати заходи щодо зниження сукупних витрат та збільшення доходів. Це може бути досягнуто такими шляхами:

- Зниження операційних витрат шляхом стимулювання превентивних заходів зі зменшення ризиків страхових випадків, а також надання знижок страхувальникам за їхні дії у цьому напрямку.
- Зменшення амортизаційних витрат через продаж непотрібних активів і оптимізацію методів амортизації.
- Скорочення витрат на оплату праці за рахунок оптимізації чисельності персоналу та запровадження відрядної системи оплати праці.
- Зниження адміністративних витрат, зокрема за рахунок оптимізації процесів обслуговування страхувальників.
- Ліквідація непродуктивних витрат, з одночасним збереженням рівня обслуговування та підтриманням позитивної репутації компанії.

Щодо підвищення доходів, варто розглянути такі напрями:

- Розширення асортименту страхових послуг і впровадження індивідуальних підходів до кожного клієнта для збільшення обсягу продажів і зміцнення конкурентних позицій.
- Активізація рекламної та інформаційної діяльності на основі результатів маркетингових досліджень.
- Залучення нових інвестиційних проектів для збільшення доходів від управління вільними коштами.
- Надання додаткових послуг, пов'язаних зі страхуванням, що можуть бути прибутковими.

Таким чином, ефективно розроблена та впроваджена фінансова стратегія є

запорукою стійкості страхової компанії в умовах інформаційної економіки.

Бібліографія: Фролов І. А. Особливості формування фінансової стратегії в інформаційній економіці / ***І. А. Фролов*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 230-232

СЕКЦІЯ 10 – ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

JIANG TAO, student, NTU «KhPI»

CLASSIFICATION OF CASH FLOWS TO PROVIDE ECONOMIC SECURITY OF THE ENTERPRISE

To ensure rational management of cash flows, it is necessary to structure them. Structuring cash flows is the formation of an orderly set of cash flows according to an established criterion (or group of criteria) and the determination of their main functional and organizational characteristics. Structuring allows mitigating the impact of individual cash flows on the management process by forming the management object based on a targeted selection of cash flows. It also simplifies and reduces the informational base for managerial financial decisions by utilizing the results. Thus, for effective cash flow management and making business decisions, it is necessary to disclose the main classification features of cash flows.

Classification of cash flows typically means grouping them by certain features. In the process of classifying cash flows, their main purpose must be considered. The primary users of this information are individuals, legal entities, and government agencies that need information to make decisions regarding effective cash flow management.

Analysis of scientific works from Ukrainian and international sources allows us to draw the following conclusions:

- There is no single comprehensive approach to the classification of cash flows;
- Duplication or different names for the same classification features among various scholars;

- An overly broad nomenclature of classification features.

Table 1.1 gathers six main classification features that are considered universal.

Thus, cash flows are a multifaceted financial category that includes various types. The systematization of cash flows should be carried out to establish key characteristics of the inflow and outflow of currency funds project. It is not limited to this classification, and its depth and detail may increase depending on the peculiarities of the enterprise's operations and management requirements - the key users of cash flow data.

Table 1.1 – Grouping of cash flows by different classification features

Classification Feature	Types of Cash Flows
By currency type	Cash flow in national currency; Cash flow in foreign currency
By direction of cash flow movement	Incoming cash flow; Outgoing cash flow
By method of calculating cash flow volume	Net (balance) cash flow; Gross (total) cash flow
By type of economic activity	Operating cash flow; Investment cash flow; Financial cash flow
By form of cash assets	Non-cash cash flow; Cash flow; Cash equivalents
By sufficiency level of volume	Optimal cash flow; Excess cash flow; Deficit cash flow

Бібліографія: Jiang Tao Classification of cash flows to provide economic security of the enterprise / ***Jiang Tao*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 233-234

WU JINFENG, student, NTU «KhPI»

FINANCIAL SECURITY MECHANISM OF AN ENTERPRISES

Achieving financial security for enterprises is realized through the mechanism of its provision. The mechanism for ensuring financial security is a comprehensive system, the effectiveness of which is achieved through the complex interaction and interrelation of conceptual, organizational, managerial, and resource support. It aims to protect national financial interests by conducting objective and comprehensive monitoring of the financial sphere and comprehensive assessment of the level of financial security to develop targeted programs for minimizing or neutralizing identified threats of internal and external nature and preventing manifestations of potentially destabilizing factors.

The mechanism for ensuring financial security is implemented through the formation of an appropriate methodology, defining strategic and tactical goals and ways to achieve them (conceptual support), preparing regulatory legal acts regulating the financial sphere, organizational and executive activities of state bodies within their jurisdiction to ensure financial security (organizational and managerial support), and mobilizing the necessary resources to achieve an acceptable level of financial security and adhere to national financial interests (resource support) (see Fig. 1.1).

The system for ensuring financial security is a set of means and actions of subjects (the state and society as a whole) aimed at:

- protection of national (in terms of their content, they reflect the vital interests of individuals, households, business entities, society, and the state) financial interests, values, and achievement of financial goals through a number of measures implemented in the financial sector;
- compliance with the actual data of financial security indicators within their thresholds;
- prevention and elimination of threats to financial security, financial and economic development of the country, and strengthening of the social welfare of

citizens in general.

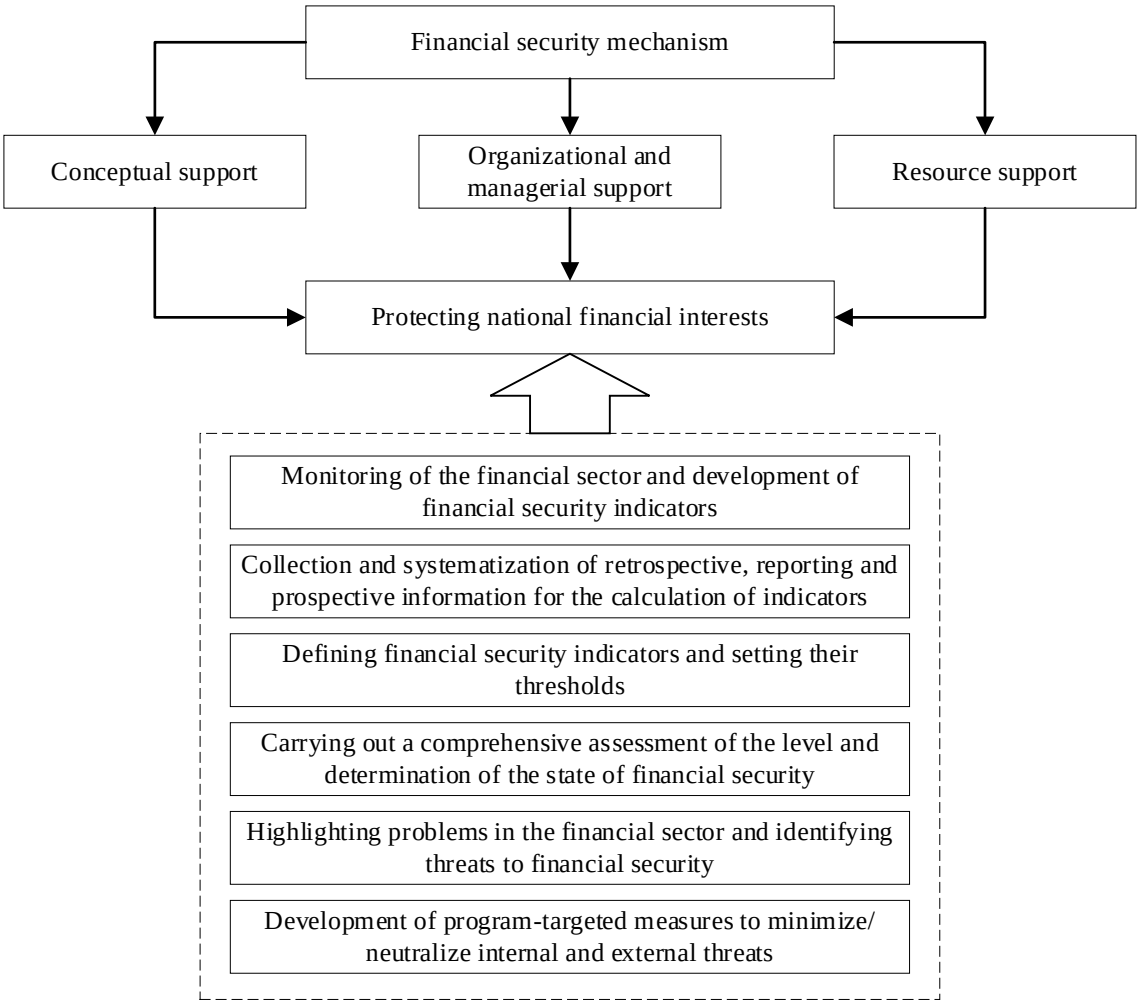

Figure 1 – Financial security mechanism

The mechanism for ensuring the financial security of an enterprise includes a series of measures aimed at protecting national financial interests, namely increasing the market value of the enterprise, maximizing its profit, ensuring both fixed and working capital, and providing for investments.

Бібліографія: ***Wu Jinfeng*** Financial security mechanism of an enterprises / ***Wu Jinfeng*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 235-236

КРАВЧЕНКО А. О., аспірант, НТУ «ХПІ»

ФОРМАЛІЗАЦІЯ КАТЕГОРІАЛЬНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО АПАРАТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ КОРПОРАТИВНОЇ СТРАТЕГІЇ

Формалізація категоріально-термінологічного апарату інвестиційної корпоративної стратегії є одним із ключових етапів у розробці ефективної інвестиційної політики компаній. В умовах глобалізації ринків і зростання конкурентного тиску компанії змушені адаптувати свої стратегії для забезпечення стабільного розвитку, що неможливо без чіткого визначення основних термінів і понять. Відсутність системності в категоріальному апараті може призвести до помилкових управлінських рішень, непорозумінь між учасниками інвестиційного процесу та зниження ефективності інвестиційної діяльності.

Основні категорії інвестиційної корпоративної стратегії. Формалізація категоріального апарату передбачає чітке визначення таких ключових понять:

Інвестиції – довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку або соціального ефекту;

Корпоративна стратегія – довгостроковий план розвитку компанії, який визначає напрямки інвестиційної діяльності та шляхи досягнення цілей підприємства;

Інвестиційний портфель – сукупність активів, у які компанія вкладає кошти, що дозволяє диверсифікувати ризики;

Доходність – відсотковий приріст вартості вкладених коштів;

Ризик – імовірність виникнення негативних наслідків від реалізації інвестиційних проектів, що може спричинити втрати компанії;

Диверсифікація – стратегія управління інвестиціями, спрямована на зниження ризиків шляхом розподілу капіталу між різними активами;

Капітальні вкладення – вкладення в основні засоби, що забезпечують довгостроковий ефект для підприємства.

Відсутність єдиної термінологічної бази та чіткого розуміння категорій може призвести до невідповідності між цілями і засобами їх досягнення. Узгодженість термінів забезпечує єдине розуміння інвестиційних цілей, методів їх досягнення та очікуваних результатів. Термінологічна чіткість дозволяє уникнути двозначностей, що можуть виникати на різних етапах прийняття рішень, зокрема у взаємодії між внутрішніми структурними підрозділами та зовнішніми партнерами компанії.

Формалізація категоріально-термінологічного апарату є комплексним процесом, який включає кілька етапів:

- Першим етапом є вивчення наявних теоретичних і практичних підходів до управління інвестиціями та корпоративними стратегіями. Це дозволяє визначити загальновизнані категорії та виявити терміни, що потребують уточнення.
- На основі проведеного аналізу необхідно систематизувати категорії та терміни, розробивши їх узгоджене визначення. Важливо враховувати специфіку діяльності конкретного підприємства та галузі, в якій воно функціонує.
- Терміни та поняття повинні бути адаптовані до специфіки підприємства, його організаційної структури, а також до зовнішніх умов (зміни на ринку, регуляторні обмеження, макроекономічні чинники).

Однією з головних проблем формалізації є відсутність універсальних підходів до визначення категорій, що викликає різночитання та складнощі при впровадженні інвестиційних стратегій. Крім того, постійні зміни економічного та ринкового середовища вимагають регулярного оновлення термінологічного апарату. Наприклад, поява нових фінансових інструментів чи технологічних інновацій може спричинити необхідність введення нових термінів або перегляд існуючих.

Формалізація категоріально-термінологічного апарату є необхідною умовою для ефективного управління ризиками. Чітко визначені терміни дозволяють більш точно оцінювати ризики та розробляти механізми їх

мінімізації. Зокрема, у рамках інвестиційної корпоративної стратегії поняття ризиків та їх диференціації відіграє ключову роль у плануванні інвестицій та виборі напрямків для вкладення коштів. Формалізований апарат дозволяє ідентифікувати різні види ризиків (ринкові, кредитні, операційні) та розробляти стратегії для їх нейтралізації.

Формалізація термінології інвестиційної стратегії має бути інтегрована з іншими аспектами корпоративного управління, зокрема фінансовим, операційним та стратегічним менеджментом. Наприклад, терміни, що стосуються капітальних вкладень, повинні бути узгоджені з фінансовими показниками підприємства для точнішого прогнозування окупності інвестицій.

Формалізація категоріально-термінологічного апарату дозволяє підвищити ефективність реалізації інвестиційної стратегії. Зокрема, вона сприяє створенню більш прозорих процедур прийняття рішень, підвищує зрозумілість для всіх учасників процесу, зменшує ризики неправильної інтерпретації інформації та сприяє кращій комунікації між структурними підрозділами компанії. Впровадження формалізованого термінологічного апарату також сприяє підвищенню інвестиційної привабливості компанії, оскільки потенційні інвестори краще розуміють стратегії та цілі підприємства.

Формалізація категоріально-термінологічного апарату інвестиційної корпоративної стратегії є важливим інструментом для досягнення ефективного управління інвестиціями. Вона сприяє підвищенню точності та прозорості у процесах планування, оцінки та реалізації інвестицій, дозволяє краще управляти ризиками та адаптуватися до змін ринкових умов. Для успішної реалізації інвестиційної стратегії необхідно постійно оновлювати та удосконалювати термінологічний апарат, враховуючи динаміку ринку, зміни в економічному середовищі та впровадження нових технологій.

Бібліографія: Кравченко А. О. Формалізація категоріально-термінологічного апарату інвестиційної корпоративної стратегії / ***А. О. Кравченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 237-239

ПОЗНЯК Р. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ КОМЕРЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Суть ризику як явища полягає в невизначеності, непередбачуваності майбутніх результатів, ймовірності негативних результатів діяльності, невизначеності їхньої величини, а також значущості для підприємства.

Аналіз ризиків є дуже складною методологічною проблемою, оскільки досі не розроблено загальноприйняту та вичерпну їхню класифікацію. Це пов'язано з тим, що на практиці існує дуже велика кількість різних проявів ризику, причому через традиції один і той самий вид ризику може позначатися різними термінами та належати до різних класифікаційних груп. Крім того, часто виявляється досить складно розмежувати окремі види ризику, що обумовлено багатогранністю факторів, які їх спричиняють.

На нашу думку, наведена нижче класифікація ризиків є найбільш повною та уточненою, що дозволить спростити виявлення й оцінку підприємницьких ризиків.

За характером наслідків ризики поділяються на:

- чисті;
- спекулятивні.

За сферою виникнення (сфери діяльності) розрізняють:

- виробничі ризики;
- комерційні ризики;
- фінансові ризики.

Залежно від основної причини виникнення ризиків вони поділяються на:

- природно-природні ризики;
- екологічні ризики;
- політичні ризики;
- транспортні ризики;
- майнові ризики;

- торговельні ризики.

Фінансові ризики поділяють на:

- ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей;
- інвестиційні ризики.

Ризики, пов'язані з купівельною спроможністю грошей, у свою чергу, можна поділити на:

- інфляційні та дефляційні ризики;
- ризики ліквідності;
- валютні ризики.

Ризики ліквідності можна поділити на:

- ризики ринкової ліквідності;
- ризики балансової ліквідності;
- системні ризики;
- індивідуальні ризики;
- технічні ризики.

У технічних ризиках, у свою чергу, виділяють дві складові:

- незбалансованість очікуваних доходів і витрат;
- висока невизначеність розмірів майбутніх платежів.

Інвестиційні ризики включають у себе такі підвиди ризиків:

- ризик втраченої вигоди;
- ризик зниження прибутковості;
- процентні ризики;
- кредитні ризики;
- ризики прямих фінансових втрат.

Кредитні ризики, у свою чергу, поділяють на:

- ризики дефолту;
- ризики дострокового погашення позик.

За джерелом прояву кредитні ризики поділяють на дві групи:

- зовнішні ризики;
- внутрішні ризики.

Зовнішні кредитні ризики поділяють на:

- ризики контрагента;
- країнові ризики;
- ризики обмеження переведення грошових коштів;
- ризики концентрації портфеля.

Внутрішні ризики поділяють на:

- ризики непогашення основної суми боргу та відсотків за ним;
- ризики заміщення позичальника;
- ризики завершення операції;
- ризики забезпечення кредиту;
- біржові ризики;
- селективні ризики;
- ризики банкрутства.

Операційні ризики також поділяють на:

- ризики персоналу;
- технологічні ризики;
- ризики фізичних збитків;
- ризики взаємовідносин;
- зовнішні ризики.

Бібліографія: Позняк Р. В. Щодо класифікації ризиків комерційної діяльності / ***Р. В. Позняк*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 240-242

ПРОНЯКІН Є. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ

В умовах сучасної економіки підготовка та реалізація інвестиційних проектів є важливим фактором, що дозволяє суб'єктам господарювання формувати й підтримувати конкурентні переваги, а також забезпечувати перехід на нові рівні розвитку. Важливо зазначити, що інвестування спрямоване на забезпечення розвитку суб'єкта господарювання в довгостроковій перспективі, тобто розробка інвестиційного проєкту здійснюється в умовах невизначеності й включає такий фактор, як ризик. Це зумовлює необхідність аналізу й урахування ризиків під час ухвалення інвестиційних рішень, а також розробку комплексу певних заходів для їх мінімізації.

Ключовими функціями в процесі ухвалення інвестиційного рішення є розробка, планування інвестиційного проекту, аналіз і оцінка його ризиків, а також визначення ефективності проекту загалом (Таблиця 1).

Таблиця 1 - Основні функції фінансового управління інвестиційними проектами

Функція	Сутність
Розробка	Формування концепції інвестиційного проекту, визначення його стратегічних цілей, проведення маркетингового дослідження
Планування	Визначення та послідовне уточнення бюджету проекту, визначення величини інвестиційних витрат, джерел фінансування, прогнозування очікуваних грошових потоків, розрахунок терміну реалізації проекту
Оцінка ризиків	Аналіз і оцінка сукупності ризиків, характерних для інвестиційного проекту, застосування методів для управління ризиком
Оцінка проекту	Визначення економічної ефективності інвестиційного проекту на основі аналізу ряду показників, ухвалення остаточного рішення про доцільність прокту

До актуальних проблем фінансового управління інвестиційними проектами належать:

- недооцінка ролі фінансового директора та фінансового відділу;
- проблема побудови організаційної структури управління інвестиціями й визначення в ній місця фінансового відділу;
- проблема автоматизації функцій фінансового відділу.

Недооцінка ролі фінансового директора та фінансового відділу в управлінні інвестиційними проектами є найглобальнішою проблемою. Актуальність цієї проблеми визначається тим, що поняття управління інвестиційними проектами як процесу в вітчизняній практиці з'явилося відносно недавно.

Проблема організації роботи фінансового відділу в управлінні інвестиційними проектами також є однією з основних проблем і тісно пов'язана з проблемою недооцінки ролі фінансової служби. Організаційна модель суттєво впливає на роботу фінансового відділу. Однак у вітчизняній практиці поширена традиційна модель організації роботи фінансової служби, яка не передбачає інтеграції всіх підрозділів фінансової служби в єдину систему. У такій ситуації ефективна взаємодія між суміжними підрозділами ускладнюється через відсутність єдиних методик розрахунків і організації даних.

Наявність проблеми організації роботи фінансового відділу не тільки ускладнює взаємодію підрозділів фінансової служби та суміжних відділів, але й знижує ефективність її роботи й негативно впливає на ефективність планування й управління інвестиційним проектом загалом.

Проблема автоматизації функцій фінансового відділу пов'язана з тим, що в сучасних умовах трансформації економіки в цифрове середовище та розвитку інформаційних технологій фінансове управління інвестиційними проектами передбачає використання певних продуктів інформаційних технологій. Ефективність функціонування фінансового відділу залежить від рівня розвитку цих технологій.

Розвиток автоматизації роботи фінансової служби та поширення використання інформаційних технологій ускладнюється як значними відмінностями функцій фінансового відділу, так і недостатнім рівнем адаптації

іноземних програмних продуктів до умов і особливостей вітчизняної економіки та окремих її галузей.

Вітчизняні організації продовжують використовувати «MS Excel» як одну з найефективніших і функціональних програм для планування основних показників інвестиційного проекту, формування баз даних і подальшого їх аналізу, оцінки ефективності інвестицій. Проте «MS Excel», попри низку переваг, має і низку суттєвих недоліків. Побудова інвестиційних моделей, оцінка ефективності інвестицій, консолідація даних фактично виконується вручну. Тобто ПО дозволяє автоматизувати лише частину функцій фінансового управління інвестиційними проектами.

Ця сукупність проблем негативно впливає на інвестиційний проект загалом і на досягнення його планових показників, і характерна для вітчизняних підприємств, що представляють різні галузі.

Бібліографія: Пронякін Є. В. Актуальні проблеми фінансового управління інвестиційними проектами / ***Є. В. Пронякін*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 243-245

ПУЦЕНТЕЛА О. І., аспірант, НТУ «ХПІ»

ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Поняття «ризик» міцно та нерозривно супроводжує будь-яку діяльність людини, в тому числі інвестиційну. Ризик – це багатогранне, складне явище, характеристиками якого є: невизначеність (невідомість) майбутніх результатів, ймовірність отримання негативних результатів діяльності, їх величина, а також значущість для підприємця.

Економісти давно займаються проблемою ризиків та їх класифікацією, але через багатогранність цього явища завдання визначення поняття «ризик» та класифікації його видів вирішено лише на рівні окремих галузей.

Під класифікацією розуміється система підпорядкованих понять у будь-якій галузі знання чи діяльності людини, яка використовується для встановлення зв’язків між цими поняттями. Таким чином, класифікація ризиків передбачає систематизацію множини ризиків на основі певних ознак та критеріїв, що дозволяють об’єднати підмножини ризиків у більш загальні категорії.

Класифікація ризиків представляє досить складну проблему, оскільки на практиці існує значна кількість різних проявів ризику, і, в силу традиції, один і той самий вид ризику може позначатися різними термінами. Крім того, часто виявляється важко розмежувати окремі види ризику через їх різноманітність.

На сьогодні не існує загальноприйнятої класифікації ризиків. На думку сучасних вчених і практиків, це пов’язано з тим, що існує безліч кваліфікаційних ознак, видів і підвидів ризиків. Однак робота над цим завданням ведеться досить активно в рамках науково-дослідних і практичних робіт, присвячених розвитку страхування та ризик-менеджменту.

Усталих єдиних критеріїв, які дозволяють однозначно класифікувати всі ризики інвестиційної діяльності, також не існує, оскільки діяльність різних господарських суб'єктів має власну специфіку, різні джерела та, відповідно, різні

їх прояви. На нашу думку, узагальнену класифікацію ризиків інвестиційної діяльності можна представити наступним чином.

За можливістю передбачення ризики поділяються на:

- прогнозовані;
- непередбачувані.

За джерелами виникнення:

- зовнішні (ринкові);
- внутрішні (специфічні).

За характером прояву:

- постійні;
- тимчасові.

За сферами прояву:

- економічні;
- політичні;
- соціальні;
- екологічні.

За етапами здійснення проєкту:

- передінвестиційні;
- інвестиційні;
- постінвестиційні.

За видами:

- фінансові;
- маркетингові;
- юридичні;
- техніко-технологічні;
- управлінсько-організаційні;
- ризики учасників;
- форс-мажор.

За рівнем фінансових втрат:

- допустимий;

- критичний;
- катастрофічний.

Водночас, при комплексній оцінці ризиків окремих інвестиційних проєктів слід враховувати їх специфіку та визначати вимоги, які можна використовувати як ознаки класифікації для кожного конкретного випадку.

Бібліографія: Пуцентела О. І. Підходи до класифікації ризиків інвестиційної діяльності / ***О. І. Пуцентела*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 246-248

СУХОМЛИН В. В., аспірант, НТУ «ХПІ»

ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ХЕДЖУВАННЯ РИЗИКІВ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Інвестиційні проєкти завжди пов’язані з ризиками, які можуть негативно вплинути на їхню фінансову стійкість і загальний успіх. В умовах ринкової волатильності, невизначеності економічних і політичних факторів, компанії мають потребу у використанні інструментів для захисту своїх фінансових вкладень. Одним з таких інструментів є хеджування – механізм, що дозволяє мінімізувати можливі втрати шляхом фінансового захисту від ризиків.

Інвестиційні проєкти наражаються на різні види ризиків, серед яких можна виокремити:

- валютний ризик: пов'язаний з коливанням курсів іноземних валют, що впливає на вартість фінансування або доходів проєкту.
- відсотковий ризик: стосується змін ставок кредитування, які можуть змінювати вартість залученого капіталу.
- ринковий ризик: виникає через коливання цін на ресурси, акції, товари або інші активи.
- ередитний ризик: пов’язаний з можливістю невиконання зобов’язань контрагентами.
- операційний ризик: включає невизначеності, пов'язані з внутрішніми бізнес-процесами.

Хеджування дає змогу мінімізувати або усунути вплив цих ризиків на фінансові результати інвестиційного проєкту, що забезпечує стабільність доходів і знижує можливі втрати.

До основних фінансових інструментів хеджування відносяться:

- Форвардні контракти. Форварди є двосторонніми угодами, які передбачають купівлю або продаж активів у майбутньому за фіксованою ціною. Цей інструмент широко використовується для хеджування валютних ризиків,

коли підприємство прагне уникнути впливу змін валютних курсів на вартість майбутніх платежів.

- Ф’ючерси. Ф'ючерсні контракти мають схожість з форвардами, але вони стандартизовані та торгуються на біржах. Ф'ючерси використовуються для хеджування товарних та ринкових ризиків, коли підприємства бажають зафіксувати ціну на товари або ресурси, необхідні для реалізації інвестиційного проєкту.

- Опціони. Опціони надають право, але не обов'язок купувати або продавати актив за визначеною ціною в майбутньому. Опціонний механізм хеджування дозволяє захищатися від несприятливих змін цін, водночас зберігаючи можливість отримати вигоду від позитивних коливань.

- Свопи. Свопи – це угоди між двома сторонами, що передбачають обмін грошовими потоками або активами. Найбільш поширеними є валютні та процентні свопи, що дозволяють хеджувати ризики, пов'язані з коливанням обмінних курсів та процентних ставок.

Для успішного впровадження стратегій хеджування інвестиційних проєктів необхідне відповідне фінансове забезпечення. Основні аспекти цього процесу включають:

- Капітал для хеджування. Здійснення хеджування потребує наявності капіталу, оскільки використання деривативів (наприклад, опціонів чи ф'ючерсів) може передбачати авансові платежі або внесення маржинальних депозитів. Компанії повинні передбачати ці витрати при плануванні бюджету інвестиційного проєкту.

- Оцінка ефективності хеджування. Фінансове забезпечення має включати механізми оцінки ефективності хеджування. Це дозволяє коригувати стратегії у випадку змін ринкових умов. Показники ефективності можуть включати аналіз вартості та прибутковості використаних інструментів.

- Інформаційні системи та аналітичні інструменти. Управління фінансовим хеджуванням також потребує використання сучасних інформаційних систем, які допомагають контролювати ринкові зміни, оцінювати

вартість фінансових інструментів та відстежувати ефективність хеджування в реальному часі.

Зрозуміло, що хеджування інвестиційних ризиків має як переваги, так і обмеження.

До переваг можна віднести:

- Зниження ймовірності фінансових втрат.
- Стабілізація грошових потоків і фінансових результатів проєкту.
- Покращення інвестиційної привабливості проєкту завдяки зниженню ризиковості.

До обмежень хеджування слід віднести:

- Вартість хеджування, зокрема витрати на використання деривативів.
- Можливість неправильного вибору інструментів або стратегії хеджування, що може призвести до втрат.
- Складність у прогнозуванні всіх ризиків і ринкових умов.

Таким чином, фінансове забезпечення хеджування ризиків інвестиційних проєктів є невід'ємною складовою ефективного управління ризиками. Використання інструментів хеджування дозволяє мінімізувати ризики, пов'язані з валютними, процентними, ринковими та іншими видами невизначеностей. Однак для успішного застосування стратегій хеджування важливо враховувати можливі витрати та вибір оптимальних інструментів. Лише комплексний підхід до управління фінансовими ризиками може забезпечити стабільний розвиток і реалізацію інвестиційних проєктів в умовах невизначеності.

Бібліографія: Сухомлин В. В. Фінансове забезпечення хеджування ризиків інвестиційних проєктів / ***В. В. Сухомлин*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 249-251

КУПРИГИН М. О., аспірант, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА ЯК АНТИКРИЗОВИЙ ІНСТРУМЕНТ ПОЛІТИКИ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА

Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави виступає важливим питанням для будь-якої країни, оскільки необхідною передумовою становлення та розвитку сучасної економіки є активізація інвестиційної діяльності, сприяння залученню нових інвесторів та іноземних інвестицій [1].

Розвитку інвестиційної політики у вітчизняній та світовій економічній літературі особливу увагу приділено в працях: Дж. М. Кейнса, П. Самуельсона, Р. Харрода, М. Портера, І.А. Бланка, Л. Ігоніної, О. Удалих, С. Шманьового, О. Нечипорук [1], П. Перерва [2], та ін. В той самий час наукові та методичні аспекти формування інвестиційної політики промислових підприємств в контексті антикризового управління потребують подальшої розробки.

Серед основних антикризових інструментів політики управління діяльністю промислового підприємства можна виділити: інвестиційну, інноваційну, маркетингову, кадрову, фінансову політику підприємства [3, с. 189].

Інвестиційна політика підприємства має бути спрямована на: вироблення стратегії і тактики економічної діяльності підприємства на короткостроковий і довгостроковий період; пошук найбільш ефективних об’єктів для інвестування; вибір оптимального варіанта інвестиційного проекту; пошук альтернативних джерел фінансових ресурсів для здійснення інвестиційного процесу; досягнення максимального результату при мінімально можливому обсязі капіталу.

Перерва П.Г. обґрунтовує у дослідженні тезис, що сталий розвиток промислового підприємства залежить від різних факторів, які характеризують

заходи в галузі інноваційної політики, ринкових перетворень, реструктуризації та реорганізації, фінансової санації, системи управління підприємством, тощо [2]. Автор формулює висновок, що запорукою антикризового сталого розвитку підприємства є адекватна інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика підприємства.

Кривоногова І.Г. у своєму дослідженні процесу формування інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства (принципи, підходи, цілі, напрямки) використовує методологічний підхід, який засновано на єдності наступних окремих підходів: інноваційного, стратегічного, ресурсного та маркетингового.

Автор зазначає, що принципи регулювання і стимулювання інноваційно-інвестиційної активності мають враховувати цілі і напрямки інноваційно-інвестиційної політики промислового підприємства для розробки його стратегії стимулювання інноваційно-інвестиційної активності і представлені, в першу чергу, наступними: розробки напрямків інноваційно-інвестиційної діяльності, адресність під час підтримки значущих для підприємства проектів, обґрунтованість стратегічних інноваційно-інвестиційних рішень, фінансова і інформаційна забезпеченість, реалізація моніторингу інноваційно-інвестиційного процесу [4].

Таким чином, ефективність інвестиційної політики залежить, в першу чергу, від системності, чіткості та обґрунтованості пріоритетів, що обумовлює її складність та вагомість як антикризового інструменту політики управління промислового підприємства.

Список літератури:

1. Нечипорук О. В. Формування інструментарію реалізації інвестиційної політики держави в Україні : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03. Харків, 2021. 23 с.

2. 2 Перерва П. Г. Інноваційна, інвестиційна та маркетингова політика – антикризові інструменти сталого розвитку підприємства. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. № 46 (1267). С. 78-82.

3. 3 Хандій О. О. Антикризові інструменти управління підприємством: практичні аспекти реалізації. Маркетинг і менеджмент інновацій. 2012. № 4. С. 186-192.

4. 4 Кривоногова І. Г. Підвищення інноваційно-інвестиційної активності промислового підприємства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук : 08.00.04. Одеса, 2016. 23 с.

Бібліографія: Купригин М. О., Колєсніченко А. С. Інвестиційна політика як антикризовий інструмент політики управління діяльністю промислового підприємства / ***М. О. Купригин, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 252-254

СЕКЦІЯ 11 – АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ НА РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РІВНЯХ

CHEN MANFENG, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL ASPECTS OF STRATEGIC CHANGE MANAGEMENT AT ENTERPRISES

The functioning of an enterprise in modern conditions is a process of continuous implementation of changes and maximization of the benefits and efficiency of their implementation. That is why enterprise management is essentially - management of changes of various kinds, levels, nature, scale, etc. The enterprise management system in such conditions requires the development of scientific foundations for ensuring change management in all areas, especially in the field of strategic management, designed to ensure the long-term profitability of the enterprise and its competitiveness through the efficient allocation of available resources and the implementation of the mission. The primary tasks are to clarify and scientifically substantiate the theoretical and methodological foundations for the implementation of strategic changes, the content of strategic change management processes and their classification to clarify the content of the process of implementing strategic changes in the conditions of specific enterprises.

Modern scientists and classics of the management system and change management system have made repeated attempts to systematize and classify strategic changes, but the dynamism of modern economic conditions causes the constant emergence of new types of such changes, which constantly updates their ordering. Characteristic of the study of classification of strategic changes are the tendencies of their identification with changes in the activities of an enterprise in general. The study of the evolution of views on change suggests that change can be seen as a transition to a qualitatively new state, as different types of innovations, but most often change is

seen as a process. Change is the process of introducing innovations that can be combined in different directions (changes in the enterprise's goals, structure, strategy, technology, tasks, personnel and culture) and prevent stagnation, ensure efficient use of enterprise resources and accelerate the successful development of the enterprise.

The situation of strategic changes and the emergence of resistance to strategic changes at the enterprise has a synergistic effect, the level of which depends on the corporate culture of the enterprise and the level of its loyalty to the strategic change management system.

As part of the implementation of the external contour of strategic change management, the external environment of the enterprise is studied in order to identify external drivers of change and determine their impact on the possibilities of strategic change and the consequences of their implementation for the enterprise. The information obtained at this stage of change management is used by the enterprise's strategic change management to determine the thresholds of change opportunities and unique capabilities that form the basis of the enterprise's core competencies. As a result, the strategic change opportunities necessary to implement the enterprise's overall strategy (growth, stabilization, "survival" or reduction) are identified. Information on strategic change opportunities is transformed through the "prism" of strategic change potential and the interaction of subjects and objects of change.

Бібліографія: Chen Manfeng Theoretical aspects of strategic change management at enterprises / ***Chen Manfeng*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 255-256

XUE HUAHUA, student, NTU «KhPI»

MACRO AND MICRO COMPETITIVENESS MANAGEMENT LEVELS

Supporting competition and comprehensively promoting its development, creating a competitive environment in the country are important prerequisites for ensuring macroeconomic stability, achieving high rates of economic growth, forming an effective economic structure and competitiveness of the national economy.

It is in this sense the concepts of competition, competitiveness and economic growth are interconnected (fig. 1.2).

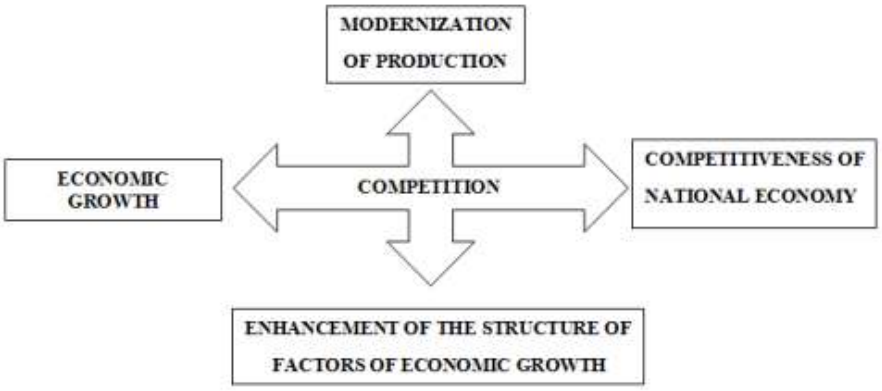

Figure 1 – The relationship of the concepts of competition, competitiveness and economic growth

Sourse: based on [1]

The scientific works of foreign scientists are devoted to the issues competitiveness, their theoretical application and methodological principles, were dealt with in particular by F. Kotler, M. Porter, G. Mintzberg, A. Thompson, A. Marshall, F. Samuelson, K. McConnell, S. Brew, P. Taylor, R. Fathutdinov, H. Fashiev, I.V. Smolin, S.S. Tkachova, O.M. Kosmyna, V.V. Bozhkov, S.M. Klymenko, V. Kredisov, H.V. Kudenko, N.P. Tarnavska, O.G. Yankovy, P.K. Kulinichev, V.M. Polishchuk, and others.

Scientific and practical sources provide different interpretations of the term of competitiveness, and its types and levels, and we summarized these definitions and interpretations as follows (tab. 1).

Table 1 - Types of competitiveness

Micro-level	Meso-level	Macro-level
– competitiveness of goods; – competitiveness of enterprises	– competitiveness of sector – competitiveness of claster; – competitiveness of industry; – competitiveness of region	competitiveness of national economy

Sourse: based on [1-2]

The competitiveness of goods is the basis for increasing the competitiveness of the national economy. The competitiveness of goods manufactured at enterprises is the conformity of its main characteristics with the level of quality, design and customer satisfaction.

Managing the competitiveness of manufacturers for a product means not only transferring certain or consumer properties to goods, but also using a certain pricing strategy, but also income from the segment where the decision is made in the consumer market. It should be noted that competitiveness also reflects overall indicators of product quality and the relationship of its price.

The country's competitiveness directly depends on the competitiveness of all regions, which are affected by the status of enterprises certain industries of the region (Arnaut, 2012) [2], and the competitiveness of the region is general competitiveness of its enterprises, therefore, the starting point of our research is the definition of competitiveness at the enterprise level.

Thus, a qualitative analysis of an enterprise's competitiveness should take into account its types and types, in particular, evaluate competitiveness at the macro- and micro-level.

References:

1. Qayimova, Z. A., Qodirov, A. A., & Narziyeva, D. M. (2019). Journal of Management Value & Ethics, Vol. 09, No.04, pp. 54-58.
2. Арнаут І.П. Дослідження підходів щодо дефініції конкурентоспроможності підприємства. Інноваційна

економіка. 2012. № 3. С. 111-114.

Бібліографія: Хие Huahua Macro and micro competitiveness management levels / ***Хие Huahua*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 257-259

ZENG YONGJIE, student, NTU «KhPI»

METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE MANAGEMENT OF BUSINESS PROCESSES OF AN ENTERPRISE

Process-oriented organizations aim to eliminate barriers and delays that arise at the intersection of two different units within the organization when performing a single business process. A business process can be decomposed into several subprocesses, each having its own attributes, yet also directed towards achieving the goal of the main business process. This analysis of business processes typically involves creating a map of the business process and its subprocesses, distributed across specific levels of activity. Business processes must be structured to create value and significance for consumers, excluding any unnecessary or redundant activities.

For diagnosing effective business process management, it is advisable to use the following groups of indicators that characterize the efficiency of the company's operation.

Labor efficiency indicators:

- labor productivity. Labor productivity is a measure that evaluates the efficiency of the workforce utilization at the company and the effectiveness of its activities.
- efficiency of labor utilization. The efficiency of labor utilization is a measure indicating how effectively the workforce is utilized. It assesses the proportion of actual worked hours compared to the total available working hours.

Indicators of effective utilization of fixed and current assets:

- asset turnover. One of the most crucial indicators for the utilization of fixed assets is the asset turnover. Asset turnover is a measure of a company's business activity, demonstrating the efficiency of utilizing the enterprise's fixed assets. The value of this indicator indicates how much production has been generated and how many services have been provided for every financial resource invested in fixed assets. The residual amount of the fixed assets' value is considered in the calculation. By applying this indicator, one can understand the efficiency of utilizing the company's

fixed assets.

- capital intensity. Capital intensity is the inverse of asset turnover, representing the proportion of the value of fixed assets per unit of Gross Output (GO) produced or manufactured. Capital intensity is the ratio of the average annual value of agricultural fixed assets to the value of gross output in current prices.

- capital intensity per employee. Capital intensity per employee, or capital per worker, measures the amount of fixed assets allocated to each employee in monetary terms.

- equipment utilization extensiveness ratio. The equipment utilization extensiveness ratio measures how efficiently equipment is used over time. It is calculated by assessing the time spent on production processes in the calendar working time of a specific unit of equipment.

- equipment utilization intensity ratio. The equipment utilization intensity ratio characterizes the operation or usage of equipment based on its productivity. It is calculated by assessing the quantity of production manufactured per unit of time according to the technical (specification) productivity of a specific unit of equipment.

- integrated equipment utilization coefficient. The integrated equipment utilization coefficient characterizes the degree of loading for production equipment based on both its productivity and working time. It is a comprehensive metric that considers both the efficiency of the equipment and the duration of its operation.

Profitability indicators are relative characteristics of financial results and the efficiency of the enterprise's activities. They measure the profitability of the enterprise from various perspectives and are grouped in correlation with the interests of participants in the economic process and market exchange. Profitability indicators are relative characteristics of financial results and the efficiency of the enterprise's activities. They measure the profitability of the enterprise from various perspectives and are grouped in correlation with the interests of participants in the economic process and market exchange.

Profitability indicators characterize the efficiency of production and complement the analysis of the business activity of the enterprise:

- return on assets ratio, which shows the efficiency of using the entity's assets to generate profit.
- return on equity ratio. This indicator indicates how efficiently the equity is used, i.e., how much profit is generated for each hryvnia of invested equity.
- operating profitability ratio, which characterizes the efficiency of the economic activity of the enterprise when the value of this indicator increases.
- profitability ratio of production, which assesses the volume of net profit generated by each hryvnia of sales.
- sales profitability ratio is one of the most important indicators of the company's efficiency. It shows the amount of operating profit the enterprise receives for each hryvnia of sold products.

Indicators of the utilization of the enterprise's fixed assets:

- asset turnover ratio. In diagnosing the efficiency of the management system, indicators characterizing the use of current assets are also used, including the turnover ratio, which shows how many turnovers current assets make during a certain period.
- fixed assets growth ratio – indicates the proportion of fixed assets acquired during the reporting period.
- disposal ratio – indicates the proportion of fixed assets that have been disposed of during the reporting period.
- asset renewal coefficient – indicates the proportion of newly introduced fixed assets in the total value of fixed assets.
- depreciation coefficient of fixed assets.
- disposal coefficient of worn-out fixed assets.

As a result, a comprehensive evaluation of efficiency will allow for a more complete characterization of the business potential of the company, determined by the effectiveness of business processes, which, in turn, is an integral element of the innovation-strategic potential of the organization.

Бібліографія: Zeng Yongjie Methodological approaches to assessing the management of business processes of an enterprise / ***Zeng Yongjie*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки,

менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 260-263

HUANG YINGQIN, student, NTU «KhPI»

THEORETICAL ASPECTS OF DEFINING THE COMPETITIVENESS OF AN ENTERPRISE AND FACTORS DETERMINING THEM

Competitiveness of an enterprise is the ability and skill to legitimately achieve the highest economic and social advantages. From this definition, an important practical conclusion arises that competition (achieving the highest economic and social advantages) is possible:

- with oneself (over time: the results achieved in the previous period of activity significantly differ from the performance for a similar recent period);
- with each other (competition for achievement of anything);
- between teams;
- between products of the same type and so on.

It is clear that competitiveness does not stand alone, not as an end in itself, but as a means to create a specific product (goods), services of various kinds. Overall, the competitiveness of an enterprise is a relative characteristic that expresses the differences in the development of a given firm from the development of competitive firms in terms of satisfying people's needs with their products and the efficiency of production activities. The competitiveness of an enterprise characterizes its ability and dynamics of adaptation to market competition conditions. The competitiveness of an enterprise depends on several factors, such as:

- the competitiveness of the enterprise's products in external and internal markets;
- the type of product and its assortment;
- market capacity (the number of annual sales);
- ease of market access;
- market homogeneity;
- the competitive positions of existing enterprises on the market;
- the competitiveness of the industry;

- the possibility of technical innovations in the industry;
- the competitiveness of the region and the country.

All factors affecting the competitiveness of the enterprise can be divided into two large groups: internal and external.

Internal factors are those that a company cannot influence and must perceive in its policies as relatively immutable. They include the following:

- activities of government authorities (fiscal and monetary policies, legislation). For instance, depending on the nature of tax policies (tax rates), a company may either generate high profits or, conversely, not generate any profits at all;
- economic conditions, including the conditions of raw material and material resource markets, labor markets, means of production markets, and financial resource markets;
- development of related and supporting industries, such as the advancement of new technologies (resource-efficient, deep processing technologies), new materials, and energy sources. The implementation of these into production enhances the scientific and production potential of the enterprise;
- demand parameters, including the growth and stability of demand for the company's products. Stable and increasing demand allows the company to generate high profits and solidify its position in the market. Unstable demand, changes in customer requirements for product quality, and a decrease in purchasing power, on the contrary, do not create conditions for ensuring a certain competitiveness of the enterprise.

External factors include the following:

- management and administration activities of the enterprise (organizational and production management structures, professional and qualified level of management personnel, etc.);
- technological equipment system. The renewal of equipment and technologies, i.e., their replacement with more progressive ones, ensures an increase in the competitiveness of the enterprise and strengthens internal production flexibility;
- raw materials, materials, and semi-finished products. The quality of raw

materials, the completeness of its processing, and the amount of waste significantly affect the competitiveness of the enterprise. Improved use of raw materials, its comprehensive processing, reduces production costs, and thus increases competitiveness;

- product sales: its volume and selling costs. This factor significantly influences the increase in the competitiveness of the enterprise. Good results in production, producing high-quality and relatively low-cost products, can be nullified due to poorly thought-out sales policies. Therefore, the enterprise seeks to achieve effective sales by selling market-demanded products, stimulating increased sales volumes, and conquering new markets. This is done through the formation of a «loyal» customer, effective pricing policies, etc., as well as through efficient supply of raw materials, necessary materials, and equipment at affordable prices.

In seeking flexible utilization of its internal capabilities, the enterprise must ensure technological and economic efficiency at least at the industry level. In other words, it must find a way to achieve the optimal combination of desired technological and economic efficiency to provide the best technological and economic conditions for its offerings.

Бібліографія: Huang Yingqin Theoretical aspects of defining the competitiveness of an enterprise and factors determining them / ***Huang Yingqin*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 264-266

АРУТЮНЯН С. С., аспірант, НТУ «ХПІ»

ПОТОЧНИЙ СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ДЖЕРЕЛ ВІДНОВЛЮВАНОЇ ЕНЕРГІЇ НА ТРАНСПОРТІ

Необхідність декарбонізації енергетики шляхом впровадження відновлюваних джерел енергії у напрямі зниження обсягів споживання викопних палив та викидів парникових газів обумовлює нагальну потребу в розробці рекомендацій щодо встановлення довгострокових інтегрованих кліматичних та енергетичних цілей і визначення шляхів їх досягнення [1].

Проблеми використання альтернативних джерел енергії, зокрема, в транспорті, відображені в публікаціях вітчизняних і зарубіжних авторів: Запорожця О.І., Касьяненко В.О, Желєзної Т.А. [1], Романчукевич М.Й. [2] та інших. При цьому, з врахуванням розвитку науки і технологій інтерес до джерел відновлюваної енергії на транспорті тільки зростає.

Визначення стратегії розвитку окремих сегментів відновлюваної енергетики ЄС протягом останніх 15-20 років зафіксовано у ряді офіційних документів. Комплексна стратегія переходу до чистої енергетики в межах впровадження Європейського «зеленого» курсу звертається до такого документу, як Біла книга з розвитку ВДЕ (1997 р.), яка фактично заклала основу стратегії Євросоюзу в секторі відновлюваної енергетики [3].

В Білій книзі було сформульовано завдання досягти 12% ВДЕ у валовому кінцевому споживанні енергії ЄС до 2010 року. У продовження цієї проблематики було розроблено та впроваджено Директиву 2009/28/ЕС з відновлюваної енергетики (RED I, 2009 р.).

В директиві RED I було зазначено наступні цілі: досягнення 20% відновлюваних джерел енергії у ВКЕ, 10% ВДЕ на транспорті, підвищення енергоефективності на 20%, скорочення викидів парникових газів на 20% відносно рівня 1990 року. У 2018 році було прийнято оновлену редакцію цієї Директиви (RED II), відповідно до якої було зазначено нові цілі до 2030 року – 32% відновлюваних джерел у ВКЕ і 14% ВДЕ на транспорті.

Окрім Білої книги і Директиви з відновлюваної енергетики, важливими документами є: Директива з відновлюваної електроенергетики 2001/77/ЕС (2001 р.), Директива з моторних біопалив 2003/30/ЕС (2003 р.), План дій з розвитку біоенергетики (2005 р.) та інші.

Особливістю важкої промисловості і вантажного транспорту в частині перевезення важких вантажів є те, що вони виступають прикладами секторів, які важко піддаються декарбонізації шляхом електрифікації. У даному випадку доцільно використовувати досвід впровадження стратегії «Чиста енергія», яка ґрунтується на сталому використанні потенціалу біомаси, біопалив, «зеленого» водню і синтетичних палив, а також стимулюванні виробництва біогазу і біопалив з сільськогосподарських залишків.

В цілому вражає своїми результатами впровадження країнами-членами ЄС відновлюваних джерел енергії у транспортному секторі протягом останніх десятиліть. За прогнозами експертів, до 2030 року відбудеться перехід більшої частини проданих легкових автомобілів на повністю електричні або гібридні. Парк електромобілів в Європі буде сягати 16% всього транспорту. Зберігатиметься тенденція і щодо сучасних і традиційних зелених біопалив, - вони, як і раніше, будуть необхідні в першу чергу для транспортних засобів з двигунами внутрішнього згорання, а також для транспортних систем, відносно яких повна електрифікація залишається неможливою [2].

Основні сучасні тенденції розвитку джерел відновлюваної енергії на транспорті показали, що глобальний потенціал відновлюваних джерел енергії значно перевищує поточний і прогнозований світовий попит на енергію та обумовлює подальші перспективи їх використання.

Список літератури:

1. Желєзна Т.А. Європейський «зелений» курс і нові можливості для розвитку відновлюваної енергетики. Теплофізика та теплоенергетика, 2021, т. 43, №1 С. 75-81.
2. Григорців А.М., Романчукевич М.Й. Сучасні тенденції розвитку європейського ринку відновлюваних джерел енергії. Сучасні тренди глобальної та національної економіки. Івано-Франківський навчально-науковий інститут менеджменту ТНЕУ. С. 16-18.
3. Energy for the future: renewable sources of energy. White paper for a community strategy and action plan, COM(97) 599 final, 1997. http://aei.pitt.edu/1130/1/ energy_white_paper_COM_97_599.pdf

Бібліографія: Арутюнян С. С. Поточний стан і перспективи розвитку джерел відновлюваної енергії на транспорті / ***С. С. Арутюнян*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 267-269

ЛАГОДА Ю. І., аспірант, НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ФІНАНСУВАННЯ ВЕНЧУРНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В сучасних умовах господарювання розвиток конкурентоспроможного технологічного потенціалу країни виступає однією з ключових проблем макрорівня. Інноваційна діяльність та перспективи розвитку потребують пошуку нових підходів до реалізації науково-технічного потенціалу. Вирішення цієї проблеми в значній мірі залежить від набору сучасних фінансових інструментів, можливостей та вміння їх використовувати і механізмів для залучення у високотехнологічну сферу економіки позабюджетних інвестицій.

Звертаючись до світового досвіду, слід зазначити, що фінансування венчурного бізнесу є одним з найбільш перспективних шляхів реалізації високо ризикових наукомістких інноваційних проектів [1].

Теоретичні, методичні та організаційні аспекти, пов'язані з впровадженням венчурного фінансування, досліджують у наукових працях такі вчені, як: Пивовар І.В. [2], Місюра Є.Ю., Кизим М.О., Пономаренко В.С. [1], Кошечкова І.М. [3], Данілов О.Д. [4] та ін. При цьому, залишаються актуальними окремі аспекти цієї проблематики і на сучасному етапі розвитку фінансово-економічних відносин.

Основними організаційними особливостями венчурного фінансування, які обумовлюють ключові перспективи для бізнесу [1]:

- венчурний бізнес є одним з факторів здійснення недержавного фінансового регулювання;
- венчурний капітал орієнтований на компанії, які розробляють інноваційні проєкти у сфері випуску наукомісткої продукції;
- за часовим критерієм венчурне фінансування надається переважно інноваційним компаніям на строк до 5-7 років, при цьому венчурні інвестиції не можуть бути вилучені до повного завершення проєкту, або життєвого циклу компанії протягом 5-7 років;

- зазвичай, венчурний капітал відповідає середньому та тривалому терміну надання, він не може бути вилучений до завершення життєвого циклу компанії;

- венчурний капітал спрямований на підтримку нетрадиційних компаній, серед яких є повністю нові, а також оригінальні;

- основною цільовою компонентою вкладення венчурного капіталу в інноваційні компанії виступає бажання отримати наднормативного прибутку і створення нових ринків збуту.

Фінансування венчурного бізнесу в нашій країні фокусується на галузях, продукція яких має значний ринок збуту, а також залежних від імпорту. При цьому, наявність експортного потенціалу сприяє підвищенню привабливості компанії, але для інвестора це не виступає вирішальним чинником для прийняття рішення.

Інноваційна діяльність на практиці може бути пов'язана зі створенням фондів фінансування венчурного бізнесу. Такі фонди венчурного, тобто ризикового фінансування включають управління окремими підприємствами та організацію самостійних ризикових підприємств – інвесторів [3].

Таким чином, розвиток індустрії венчурного бізнесу та прямого інвестування залишаються пріоритетним напрямом державної інноваційної політик, що вимагає активізації інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності вітчизняної промисловості.

Список літератури:

1. Інновації: проблеми науки та практики : Монографія / Під заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Кизима М.О., д-ра екон. наук, проф. Пономаренка В.С.Х. : ФОП Павленко О.Г., 2011. 276 с.
2. Пивовар І.В., Місюра Є.Ю. Оцінка перспектив венчурного фінансування інноваційної діяльності. Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали міжнарод. науково-практ. конф., 29-30 бер. 2018 р. : тези доповід. Х. : Вид. «НТМТ», 2018. С. 340–343.
3. Кочешкова І.М., Трушкіна Н.В. Тенденції розвитку венчурного інвестування в Україні. Економічний вісник Донбасу. 2016. № 2(44). С. 129-135.
4. Данілов О.Д. Венчурне фінансування інноваційної діяльності в Україні: проблеми та перспективи. Бізнес Інформ. 2014. № 9. С. 92-97.

Бібліографія: Лагода Ю. І. Проблеми та перспективи фінансування венчурного бізнесу в Україні / ***Ю.І. Лагода*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 270-271

ЛАДИНЕНКО О. А., аспірант, НТУ «ХПІ»

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ФІНАНСОВИХ КРИЗ

Ефективність управління бізнесом в умовах фінансових криз можливе лише тоді, коли менеджери можуть передбачати та прогнозувати складні економічні явища. Досягнення поставлених цілей вимагає гнучкого підходу до процесу управління. При цьому, ресурси мають розподілятися відповідно до антикризових пріоритетів [1].

Вагомий внесок у вивчення питань становлення та розвитку малого та середнього бізнесу з врахуванням різних проблем в Україні зробили такі вітчизняні науковці, як: З. С. Варналій, І. А. Сєрова, В. Є. Воротін, В. М. Геєць, Є. А. Жаліло. Проблемні питання розвитку малого та середнього бізнесу на сучасному етапі висвітлюють О. П. Славкова, Л. І. Полятикіна, Н. Б. Ярошевич, С. В.Черкасова, Т. В. Калантай, Д. А. Ковалевич, В. С. Загорський, А. В. Ліпенцев, Р. І. Шевченко-Перепьолкіна, В. В. Волик, І. Є. Словська, С. Д. Лучик та ін. Однак, фінансові кризи, залишаючись одними з найбільш важливих загроз для ведення бізнесу, обумовлюють необхідність постійного моніторингу та аналізу наявних проблем.

Одним з головних завдань антикризового фінансового управління виступає своєчасне діагностування фінансового стану підприємства і вживання необхідних антикризових фінансових заходів щодо попередження фінансової кризи [1].

У глобальному розумінні, бізнес сьогодні - це спроба зберегти компанію та виробництво, що гарантуватиме успішні продажі. Фактично, у нових реаліях, які диктують нові правила, на ринку залишаються тільки ті бізнес-структури, які можуть працювати в екстремальних умовах [2, с. 402].

Проблема можливого настання банкрутства знаходить своє вирішення у діагностиці загроз та впровадження механізмів фінансової стабілізації. Тобто, антикризове фінансове управління бізнесом має базуватися на визначених

принципах його реалізації, а саме: принцип постійної готовності до реагування; принцип превентивної дії; принцип терміновості та адекватності реагування; принцип комплексності рішень, тощо.

Відповідно до сучасного стану бізнесу можна виділити такі основні проблеми та причини гальмування його розвитку на території України [3]:

- суперечливість законодавчої бази та неузгодженість нормативно-правових актів, які регулюють підприємницьку діяльність;
- непрозорість та забюрократизованість регуляторно-дозвільної системи підприємницької діяльності, наявність адміністративних бар'єрів для ведення бізнесу;
- нестабільний характер податкової системи, що тягне за собою створення значних перешкод для розвитку легального підприємництва;
- нестабільність та непрозорість системи ведення бізнесу щодо державних закупівель та укладання державних контрактів, та інші.

Фактор настання кризових ситуацій для бізнесу є одним з найбільш небезпечних. Для нівелювання дії тих проблем, які можуть виникнути на цьому фоні, доцільно дотримуватися кількох основних кроків, щоб допомогти бізнесу подолати всі зовнішні коливання. Це планування, відкрита комунікація та оптимізація процесів та витрат.

Таким чином, управління бізнесом в умовах фінансових криз спрямоване на його виживання і подальшу адаптацію, стає особливо важливим в умовах виникнення непередбачених ситуацій і проблем.

Список літератури:

1. Артамонова Н.С., Костіна О.С. Антикризове фінансове управління бізнесом в умовах невизначеності. Актуальні проблеми теорії та практики менеджменту: матеріали XI Міжнародної науково–практичної конференції (Державний університет «Одеська політехніка», м. Одеса, 27 травня 2022). Одеса: Державний університет «Одеська політехніка», 2022. С. 149-150.
2. Чернова О.В., Шевчук О.І. Реалії ведення бізнесу в умовах сьогодення. Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки: тези доповідей VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки» (м. Луцьк, 9 жовтня 2021 року). Випуск 8. Луцьк: ІВВ Луцького НТУ, 2021. С. 400-403.
3. Дернова І. А., Боровик Т. М. Проблеми малого та середнього бізнесу в умовах пандемії Covid-19: європейський вимір. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку. 2022. №1(7). С. 57-70.

Бібліографія: Ладиненко О. А. Основні проблеми ведення бізнесу в умовах фінансових криз / ***О.А. Ладиненко*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та

міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 272-274

МИСЮРА Ю. В., студент, НТУ «ХПІ»
КОЛЄСНІЧЕНКО А. С., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ПРОБЛЕМИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ПРИБУТКУ В УПРАВЛІННІ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

У кризових умовах, що склалися на сьогоднішньому етапі розвитку економіки в Україні, наявність прибутку свідчить про ефективність здійснення діяльності суб'єкта господарювання. В даному контексті важливо проаналізувати статистичні дані, які стосуються чистого прибутку вітчизняних суб'єктів господарювання протягом 2016-2022 років (рис.1).

Рисунок 1 – Динаміка чистого прибутку протягом 2016-2022 рр [28]

За статистичними даними, наведеними на рис. 1, реакцією підприємств на кризові явища в економіці є зниження суми чистого прибутку або отримання чистого збитку. Так, у 2020 році, коли діяли карантинні обмеження, рівень чистого прибутку впав практично до рівня 2016 року. За підсумками 2022 року, в умовах воєнного стану підсумком діяльності суб'єктів господарювання є чистий збиток. Це зумовлено неможливістю здійснення діяльності на тимчасово окупованих територіях, руйнуванням майна підприємств, вимушеним перенесенням виробництва у відносно безпечні регіони країни, як наслідок необхідністю створення нових логістичних маршрутів; рівнем інфляції, що

зумовив суттєве збільшення собівартості реалізації продукції, товарів та послуг.

Кількість прибуткових підприємств зменшується. Протягом 2016-2021 року відбуваються незначні коливання відсотка прибуткових підприємств. Загалом, тенденція зберігається на рівні 72% прибуткових підприємств. Станом на 2022 рік, лише 65,80% підприємств отримали за результатами звітного періоду чистий прибуток.

Теоретичні та практичні проблеми обліку і контролю прибутку досліджені у працях таких науковців як: Ларіонова К., Капінос Г. [1], Степаненко О.І. [2], Стащук О., Жигар Н. [3], Колісник А.П., Томша А. О. [4], Коцеруба Н.В., Гилюк Л.О. Однак деякі аспекти все ще залишаються невирішеними та потребують подальшого дослідження.

Як зазначають у своїй праці Ларіонова К., Капінос Г. [1], система управління прибутком суб'єкта господарювання повинна бути імплементована у загальну систему менеджменту підприємства. Автори у своїй праці визначають та обґрунтовують складові, їх взаємопов'язаність та структура механізму управління прибутком підприємства. Серед підсистем механізму автори виділяють такі як організаційна, забезпечення, процедур та інструментів управління, моніторингу та контролю прибутку.

Степаненко О.І. [2] у своєму дослідженні зосереджується на дослідженні розкриття трактування поняття прибутку у дисертаційних дослідженнях, які піднімають питання визначення економічної сутності прибутку. Так, автор зазначає, що з погляду науковців, що проводять дослідження у галузі економіки та управління підприємствами, прибуток трактується як додана вартість, додатковий продукт виражений у економічній формі, а також як грошова оцінка діяльності суб'єкта господарювання.

У контексті досліджень у сфері менеджменту та фінансів, прибуток розглядається як позитивний результат здійснення господарської діяльності. Найбільш широко прибуток розглядається вченими, які досліджують бухгалтерський облік. Так, вчені, зайняті у цій сфері стверджують, що прибуток є результатом перевищення доходів над витратами, однією із форм фінансового

результату, а також винагородою за здійснення суб'єктом господарювання господарської діяльності.

Стащук О., Жигар Н. [3] у своєму дослідженні піднімають питання формування та використання прибутку в умовах воєнного стану. Зокрема, автори виділяють наступні причини, які зумовили загальну збитковість суб'єктів господарювання: руйнування (часткове або повне), переміщення виробництв у регіони, що знаходяться далі від лінії фронту, неможливість здійснення діяльності на окупованих територіях, необхідність створення альтернативних логістичних шляхів, інфляція, що суттєво вдарила по експортно-імпортних операціях.

Інші науковці, як от Колісник А.П., Томша А. О. [4] досліджують теоретичні аспекти обліку формування та розподілу прибутку, а також деяких методів управління ним. Обґрунтовуються фактори впливу на величину прибутку, послідовність здійснення обліку прибутку у процесі здійснення діяльності підприємства.

На етапі поточного контролю перевіряється облік доходів та витрат у ході здійснення операцій, а на етапі наступного контролю виявляються можливі неправомірності при розподілі та використанні прибутку.

Тобто, поточні тенденції розвитку ринку, динаміка прибутковості суб'єктів господарювання та висвітлені науковцями проблеми цього напряму потребують комплексного дослідження і аналізу факторів внутрішнього і зовнішнього середовища.

Список літератури:

1. Ларіонова К., Капінос Г. Механізм управління прибутком підприємства. Scientific journal «MODELING THE DEVELOPMENT OF THE ECONOMIC SYSTEMS». 2022. №1. С. 120-128.
2. Степаненко О.І. Дефініція категорії «прибуток»: науковий аспект. Проблеми системного підходу в економіці : зб. наук. пр. 2022. Вип. 1. С. 89–96.
3. Стащук О., Жигар Н. Формування та використання прибутку суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки. 2022. №3. С.12-17.
4. Колісник А.П., Томша А. О. Особливості формування та розподіл прибутку підприємства. Економіка та суспільство. 2021. №25. С. 25-31.

Бібліографія: Мисюра Ю. В., Колєсніченко А. С. Проблеми обліку і контролю прибутку в управлінні суб'єкта господарювання / ***Ю. В. Мисюра, А. С. Колєсніченко*** // Результати наукових конференцій Навчально-

наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 275-278

СЕМЕНОВ К. О., аспірант, НТУ «ХПІ»

ФІНАНСОВА СТРАТЕГІЯ ТА ЇЇ РОЛЬ В УПРАВЛІННІ АКЦІОНЕРНОГО ТОВАРИСТВА

Нестабільні економічні умови, в яких доводиться працювати підприємствам нашої країни, потребують вирішення важливих завдань щодо їх розвитку. Це вимагає здійснення прогнозування їх майбутнього фінансового стану, розробки оптимальної фінансової стратегії та контролю за фінансовими ризиками. Зміцнення фінансової стабільності підприємств за допомогою стратегічного управління та планування, а також використання потенціалу внутрішніх і зовнішніх механізмів стає вирішальним фактором ефективної діяльності окремих суб'єктів господарювання, які належать до різних організаційно-правових форм, та національної економіки в цілому. Разом ці обставини сприяють визначенню питання фінансового планування та розробки й реалізації фінансової стратегії підприємства як актуальної проблеми у сьогоднішніх реаліях [1, с. 85].

Теоретичні, методичні та практичні проблеми, пов'язані з розробкою та реалізацією фінансової стратегії підприємства, досліджують у наукових працях такі вчені, як: І. В. Васильчук [2], О.В. Кирова, Ю.В. Лукін, О.Ю. Масленіков, А. М. Поддерьогін, Н.П. Теслюк, В.А. Янковська [3] та ін. Однак, зважаючи на велику кількість досліджень, залишаються нерозкритими окремі аспекти цієї проблеми. Зокрема, не досить детально висвітлено роль фінансової стратегії в управлінні акціонерного товариства.

Комплексний підхід до визначення ролі фінансової стратегії в системі управління будь-якого підприємства доцільно розглядати в контексті того, що фінансова стратегія є підпорядкованою загальній стратегії розвитку підприємства і покладена в основу реалізації базової функції фінансового менеджменту [2, с. 9].

Основними завданнями фінансової стратегії акціонерного товариства з врахуванням специфіки його діяльності можуть виступати:

- формування способів проведення успішної фінансової стратегії та акумулювання фінансових ресурсів товариства;
- визначення перспективних напрямів взаємодії з суб'єктами господарювання, бюджетними і банківськими інститутами, тощо з фінансових питань;
- фінансове забезпечення заходів щодо покращення показників операційної та інвестиційної діяльності;
- аналіз ймовірних конкурентів та оцінка їх економічних і фінансових можливостей;
- використання методів управління товариством за умов настання кризового стану та розробка системи заходів для виходу з кризового стану.

Фінансова стратегія акціонерного товариства має охоплювати всі форми його фінансової діяльності, зокрема: оптимізацію стану та співвідношення основних та оборотних засобів, формування та розподіл прибутку, всі види розрахунків, інноваційну та інвестиційну політику. Всебічний огляд фінансових можливостей підприємства, об'єктивна оцінка характеру зовнішніх та внутрішніх факторів, та побудована на цій основі фінансова стратегія забезпечує достатній рівень фінансово-економічних можливостей підприємства відповідно до умов, які склалися на ринку [3, с.183].

Отже, формування фінансової стратегії пов'язане з постановкою цілей і задач акціонерного товариства, налагодженням фінансових взаємозв'язків між ним та іншими суб'єктами. Товариство досягає своїх управлінських цілей, коли фінансові взаємозв'язки відповідають його внутрішнім фінансовим можливостям і дозволяють долати зовнішні виклики.

Список літератури:

1. Л Гужавіна І.В. Фінансова стратегія та її роль в системі управління підприємством. Економіка. Менеджмент. Бізнес. № 4(30), 2019. С. 85-91.
2. Васильчук І.В. Фінансова стратегія в системі вартісно-орієнтованого управління підприємством: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.00.08; Київський національний університет імені Вадима Гетьмана. Київ, 2013.18 с.
3. Янковська В.А. Фінансова стратегія та її роль у розвитку підприємства Вісник НТУ «ХПІ». Серія: Актуальні проблеми управління фінансово-господарської діяльності підприємства. 2013. № 50(1023). С.182-187.

Бібліографія: Семенов К. О. Фінансова стратегія та її роль в управлінні акціонерного товариства /

К.О. Семенов // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 279-281

КРАМСЬКОЙ О. Ю., аспірант, НТУ «ХПІ»
КУЧИНСЬКИЙ В. А., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ЕВОЛЮЦІЯ ПІДХОДІВ ДО КОНЦЕПЦІЇ БІЗНЕСУ ПРОТЯГОМ СТАНОВЛЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Глобальна ідея загальної цифровізації та переходу до цифрової економіки виникла аж ніяк не спонтанно. Вважається, що зародження інформаційно-цифрової епохи було ініційовано появою електронно-обчислювальних машин (ЕОМ), що забезпечили виконання цифрових перетворень, обробку та передачу інформації без участі людини. Як промислова революція перетворила аграрну економіку на індустріальну, так зараз технологічна революція призводить до її цифровізації [1-3].

З метою визначення базису нової моделі, що формується, розглянемо еволюцію соціально-економічних відносин (табл. 1) [4-6].

Таблиця 1 – Еволюція соціально-економічних відносин

Модель економіки	Основа соціально-економічних відносин	Основне джерело добробуту	Важливий економічний чинник
1. Аграрна економіка	Традиційне суспільство.	Аграрне виробництво, ремісництво	Земля
2. Індустріальна економіка	Індустріальне суспільство	Ресурси (на поверхні та в надрах землі), промисловість	Капітал
3. Економіка знань	Постіндустріальне суспільство Комунікації з урахуванням інформаційних технологій.	Інновації, інформаційні технології, сфера послуг	Знання

Етапи становлення цифрової економіки можна сформулювати так [1-6]:

1. Епоха логістики – головним способом отримання доходу була доставка товару до покупця.

2. Епоха рітейлу – основна концепція отримання доходу полягала у доведенні товару безпосередньо до кінцевого споживача.

3. Епоха інформації – основна концепція отримання доходу полягала у

розумінні клієнтів. Поява Інтернету зробила покупця ще ближче до бізнесу. Змінились як купівельна поведінка, так і методи її вивчення. Виробники отримали нові інструменти та навчилися по-новому вивчати поведінку споживача. Таргетування в інтернет-мережі дозволяє запропонувати конкретному покупцю необхідний саме йому товар у момент часу.

4. Епоха знань – збір та вивчення інформації в мережі, створення бази знань про поведінку споживача для формування його цифрового профілю з метою управління ним.

Таким чином, цифрову економіку можна розглядати як результат еволюційного розвитку економіки на основі застосування нових технологій.

Діджіталізація економіки – це цілісне переосмислення моделі бізнесу, трансформація всіх бізнес-процесів і перехід до використання інформаційних технологій для підвищення ефективності діяльності компаній [7].

Список літератури:

1. Pererva P., Kuchynskyi V. (2021) Digitization of personnel management processes. Actual problems of modern science : monograph / ed.: S. Matiukh [et al.]. Bydgoszcz : Bydgoszcz University of Science and Technology, 2021. Pt. 1.29. P. 275-285.
2. Лазебник Л.Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2018. Вип. 2. С. 69-74.
3. Багацька К., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах диджиталізації економіки. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Київ : КНТЕУ, 2019. № 5. С. 23-32 с.
4. Кучинський В.А., Гайдукова А.Д. Управління інноваційним потенціалом підприємства. Вісник Нац. техн. унту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ». 2015. № 60 (1169). С. 17-22.
5. Кучинський В.А., Коробка Н.А. Підвищення ефективності інноваційної діяльності на основі удосконалення підходу до оцінки та відбору інноваційних проектів. Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ "ХПІ". 2011. № 7. С. 112-117.
6. Кучинський В.А. Ефективність організації систем ремонтно-технічного обслуговування обладнання машинобудівних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2009. 21 с.
7. Жосан Г. Стан розвитку діджиталізації в Україні. Економічний аналіз. 2020. Том 30. № 1. Частина 2. С. 44-52.

Бібліографія: Крамської О. Ю., Кучинський В. А. Еволюція підходів до концепції бізнесу протягом становлення цифрової економіки / ***О. Ю. Крамської, В. А. Кучинський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 282-283

КУЧИНСЬКИЙ В. А., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ОСОБЛИВОСТІ ТРАНСФОРМАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІД ВПЛИВОМ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

В умовах активних змін бізнес-середовища, які відбуваються під впливом розвитку НТП, глобалізації економіки й інших чинників, та з метою виживання у жорсткій конкурентній боротьбі бізнес впроваджує у свою діяльність цифрові технології. Особливо це стосується бізнес-процесів, як основи функціонування бізнесу [1].

Діджиталізація економіки – це процес докорінного перетворення концепції та формату функціонування соціально-економічних систем усіх рівнів, за допомогою оцифрування – переведення всіх ресурсів у цифровий формат, впровадження та формування цифрових технологій, цифровізації – створення мережевих платформ інтеграції та взаємодії користувачів цифрових технологій з метою досягнення стійкого та довгострокового існування в динамічних умовах цифрового простору. Діджиталізація економіки є елементом найбільш глобальної тенденції обслуговування економіки, так як взаємодія у межах цифровізованих сегментів економіки відбувається переважно шляхом обміну послугами та виробництва послуг його суб'єктами [2].

Цифровізація в сучасній економіці йде повним ходом, а, відповідно, неминуча цифрова трансформація бізнес-процесів. Тому ті компанії, які першими розпочнуть цифрову трансформацію всіх своїх бізнес-процесів, отримають незаперечні конкурентні переваги вже найближчим часом [3].

Таким чином, цифрову економіку можна розглядати як еволюційний розвиток економіки, в якій обмін даними між учасниками процесів в режимі онлайн сприяє економічному зростанню, наданню якісних послуг та необмеженій масштабованості бізнес-моделі на основі застосування нових технологій [2].

При цьому, відбувається неухильна трансформація всіх бізнес-процесів за рахунок більш персоналізованих послуг, технічну основу для чого створює саме

цифрова економіка [2-7].

Сьогодні цифрова трансформація різними темпами проникає у всі галузі економіки. Слід зазначити, що ефект цифрової трансформації у різних галузях різний. Очевидно, що найпростіше цифрової трансформації піддаються високотехнологічні галузі, спочатку високоцифровізовані. Однак, безперечно, що цифрова трансформація торкнеться всіх галузей економіки [1-3].

Таким чином, цифрова трансформація бізнес-процесів – це: забезпечення довгострокової конкурентоспроможності; оптимізації бізнес-процесів усіх рівнів та скорочення витрат; раціонального використання наявних компетенцій та інфраструктури; переведення всього ланцюжка створення вартості на цифрові технології та модернізації архітектури ІТ; базис для створення і впровадження інновацій [1-3].

Список літератури:

1. Багацька К., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах диджиталізації економіки. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Київ : КНТЕУ, 2019. № 5. С. 23-32 с.
2. Pererva P., Kuchynskyi V. (2021) Digitization of personnel management processes. Actual problems of modern science : monograph / ed.: S. Matiukh [et al.]. Bydgoszcz : Bydgoszcz University of Science and Technology, 2021. Pt. 1.29. P. 275-285.
3. Лазебник Л.Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2018. Вип. 2. С. 69-74.
4. Кучинський В.А., Гуцан, О.М. Формування ефективної системи мотивації персоналу на основі моделей компетенцій. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2021. №4. С. 45-51.
5. Кучинський В.А., Погорєлов С.М. Використання економіко-математичних моделей для прийняття ефективних рішень в сфері управління персоналом. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2023. №2. С. 109–116.
6. Кучинський В.А., Гайдукова А.Д. Управління інноваційним потенціалом підприємства. Вісник Нац. техн. унту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ». 2015. № 60 (1169). С. 17-22.
7. Кучинський В.А. Ефективність організації систем ремонтно-технічного обслуговування обладнання машинобудівних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2009. 21 с.

Бібліографія: Кучинський В. А. Особливості трансформації бізнес-процесів під впливом діджиталізації економіки / ***В. А. Кучинський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 284-285

ВОЗНЮК Є. О., аспірант, НТУ «ХПІ»
КУЧИНСЬКИЙ В. А., к.е.н., доц., НТУ «ХПІ»

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ЕФЕКТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ

Швидкий розвиток НТП зумовив стрімке становлення новітньої моделі економіки – економіки знань. Економіка знань крім традиційних економічних чинників, таких як праця, капітал, підприємницька здатність і земля, включає такий новий чинник, як знання. Знання починає займати лідируючу позицію серед інших економічних змінних у процесі створення конкурентних переваг компаній та формування вартості продукту та/або послуги [1].

Розвиток інформаційних технологій вплинув на те, що знання дуже швидко проходять шлях від своєї унікальності до перетворення на суспільне благо, зберігаючи конкурентну перевагу на короткий період. Тобто тривалість інноваційного циклу, пов'язаного з новими знаннями, скорочується. Конкурентні переваги можна отримати лише за виникненні знання, оскільки у процесі свого поширення знання дуже швидко трансформуються до перетворення на суспільне благо. Таким чином, необхідно розуміти, що в економіці знань конкурентна перевага формується не тільки за рахунок знання, а за рахунок здатності швидко створювати і ефективно впроваджувати це унікальне знання. Завдяки інформаційним технологіям з'явилася можливість швидко розповсюджувати різні інновації [2-3].

Цифрові технології, що з'явилися протягом останнього десятиліття, допомагають знайти джерела підвищення ефективності та можливості стрімкого конкурентного розвитку підприємств. Водночас вони вимагають змінити існуючі моделі управління, переформатувати комунікації, технології та організаційну структуру підприємств на основі нових цінностей, пріоритетів та орієнтирів, заснованих на партнерстві, клієнтоорієнтованості, інноваційності та синергії [1, 3].

Цифрові технології мають певну цінність для бізнесу – прискорюють

роботу, економлять ресурси, збільшують прибуток, створюють унікальний досвід користувача, відкривають нові напрямки розвитку. Важливо оцінити користь і правильно розставити пріоритети використання цифрових технологій в діяльності бізнесу. Цифровізацію варто розглядати як інструмент покращення і оптимізації. Цифрова епоха змінює підхід до ведення бізнесу, а також вимоги до інформаційних технологій: систем управління маркетингом, продажами та сервісом; комунікаціями; систем документообігу та управління персоналом; облікових систем та інших [3-7].

Застосування цифрових технологій в бізнесі забезпечує автоматизацію і оптимізацію бізнес-процесів компаній з метою підвищення споживчої цінності та доступності вироблених продуктів та послуг. Діджиталізація економіки передбачає переведення бізнес-процесів у цифровий простір та на цифрову взаємодію з максимальним використанням потенціалу впроваджених цифрових технологій [1].

Список літератури:

1. Лазебник Л.Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2018. Вип. 2. С. 69-74.
2. Багацька К., Гейдор А. Бізнес-процеси в умовах диджиталізації економіки. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. Київ : КНТЕУ, 2019. № 5. С. 23-32 с.
3. Pererva P., Kuchynskyi V. (2021) Digitization of personnel management processes. Actual problems of modern science : monograph / ed.: S. Matiukh [et al.]. Bydgoszcz : Bydgoszcz University of Science and Technology, 2021. Pt. 1.29. P. 275-285.
4. Кучинський В.А., Гайдукова А.Д. Управління інноваційним потенціалом підприємства. Вісник Нац. техн. унту «ХПІ» : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. Харків : НТУ «ХПІ». 2015. № 60 (1169). С. 17-22.
5. Кучинський В.А., Погорєлов С.М. Використання економіко-математичних моделей для прийняття ефективних рішень в сфері управління персоналом. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2023. №2. С. 109–116.
6. Кучинський В.А., Гуцан, О.М. Формування ефективної системи мотивації персоналу на основі моделей компетенцій. Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки). Харків: НТУ «ХПІ». 2021. №4. С. 45-51.
7. Кучинський В.А. Ефективність організації систем ремонтно-технічного обслуговування обладнання машинобудівних підприємств : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04. Харків, 2009. 21 с.

Бібліографія: Вознюк Є. О., Кучинський В. А. Вплив цифрових технологій на ефективність сучасних бізнес-процесів / ***Є. О. Вознюк, В. А. Кучинський*** // Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2023. Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р. – 2023. С. 286-287

ЗМІСТ

ТОМ 1
Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023»

СЕКЦІЯ 1 - ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА, ТОРГІВЛІ ТА БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ШРАМКО Я. В. Управління формуванням прибутку підприємства 3
СИВИЙ В. Ю. Сучасна управлінська парадигма оцінки конкурентоспроможного потенціалу підприємства 7
SIANMYN SUN Role of business processes in strategic management 11
РЯБЕНКО Я. В., СТРОКОВ Є. М. Ринок страхових послуг в україні: вимоги та динаміка 13

СЕКЦІЯ 2 - МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-СТРУКТУР

ГУЦАН О. М. Корпоративні заходи підприємства: загальні аспекти 17
HUANG YINGQIN Theoretical aspects of defining the competitiveness of an enterprise and factors determining them 21
KOVBASA N. The nature, signs and factors of crisis situations in agricultural enterprises 24
КОЛОНТАЄВСЬКИЙ Р. Г. Класифікація факторів впливу на структурні зрушення в економіці 26
КАРЧЕВА Г. Т., КАРЧЕВА І. Я. Оцінка інноваційного розвитку україни у міжнародному вимірі 29
GAVRYS M., GAVRYS O. Prospects of compensation for damages from russian aggression in case of russia's refusal to pay reparations 32
DU XIN Approaches defining the strategy concept 37
БАГАЧЕНКО О. М. Особливості реформування адміністративно-територіального устрою країн Європи 39
КІКВАДЗЕ Д. А. Концептуальні засади механізму формування бюджетного потенціалу регіону 41
ЛИННИК В. М. Механізм ефективності використання коштів територіальних громад 43
САДИКОВ М. А. Наслідки вторгнення РФ на суверенну Україну 45
MUNASSAR MAHDI HAMAD BALHARITH Globalization of economic processes as a factor of competitiveness 48
TKACHENKO M. O., LIU JUAN Company market value increasing due to structure and cost of the capital management 49
TKACHENKO M. O., WANG XIAO YAN Value management tools and their implementation in order to improve company investment appeal 51

СЕКЦІЯ 3 - СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ МАРКЕТИНГОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА РЕКЛАМНОГО БІЗНЕСУ

HAO JIAZHENG Features of marketing strategy in the context of digital transformation 53
МИРОШНИК Т. О., КОБЄЛЄВА Т. О. Бренд університету в контексті соціальної концепції маркетингу 55
DU WEIJIANG Theoretical foundations of building an international marketing strategy 57

СЕКЦІЯ 4 - СВІТОВА ПРАКТИКА ТА НАЦІОНАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ, АУДИТУ І ОПОДАТКУВАННЯ

ФАЛЬЧЕНКО О. О., ЧЕРНИШ П. Д., ЛУК'ЯНОВА А. В., МАТВІЄЦЬ Б. К. Відмінності обліку необоротних та оборотних активів підприємств 60
ФАЛЬЧЕНКО О. О., ПРОХОР Д. А. Методи аудиту оплати праці і заробітної плати на підприємствах 63
ФАЛЬЧЕНКО О. О., КОНСТАНТИНОВ О. А. Визначення основних завдань для аналізу фінансових результатів 65
ТКАЧЕНКО М. О., ЛЕХНОВСЬКИЙ Д. О. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства на засадах бенчмаркінгу 67
МІТЧЕНКО К. Ф. Податковий потенціал як основна складова бюджетних можливостей 71
ТКАЧЕНКО М. О., РИБАЛКА С. О. Удосконалення організації внутрішнього аудиту фінансових результатів банківської установи 73
ГЛІНКІНА В. В., КУЗНЕЦОВА С. О. Базові вимоги менеджменту до організації управлінського обліку 76
МИЛОВА К. А., АЛЬОШИН С. Ю. Нормативно-правове забезпечення обліку і контролю розрахунків з покупцями та замовниками 79
НЕЛІПА Т. С., АЛЬОШИН С. Ю. Особливості організації системи аудиту розрахунків з оплати праці на підприємстві 83
АВРАМЕНКО Т. О., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Витрат і фінансових результатів сільськогосподарського підприємства 87
ТКАЧЕНКО М. О., БІЦЕНКО О. О. Розрахунки з покупцями та замовниками на ТОВ «ФМ Хладопром» 89
SELIM BILGEN, KOLIESNICHENKO A. S. Key aspects in the optimal capital structure determining 93
TKACHENKO M. O., GENG LIANG Balanced scorecard implementation in order to increase the company value 95
SHEN HAOJIE, KOLIESNICHENKO A. S. Improvement of current assets financing policy 97
ТКАЧЕНКО М. О., МАТІЙЧУК В. А. Теоретичні засади сутності чистого прибутку 99
СТРИГУЛЬ А. А., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Фінансові результати у забезпеченні фінансової стійкості підприємства 102

ТКАЧЕНКО М. О., ФЕДОРЕНКО В. Г. Удосконалення організації бухгалтерського обліку готової продукції на підприємстві 105

СЕКЦІЯ 5 - АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

ПОГАРЦЕВ Є. А., КОВШИК В. І. Управління командами в іт на різних стадіях життєвого циклу команд 107

СЕКЦІЯ 6 - УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ ТА ОРГАНІЗАЦІЙ

ADAMENKO A. Improving the financial management of a construction company based on controlling 110
TORIANIK M. Economic essence of financial stability of an enterprise 112
ZHIHAN ZHOU Conceptual aspects of financial strategy of enterprise 114
ZHU JINFENG Theoretical foundations of modeling the structure of financial assets of an enterprise 116
DING BANGFU, STROKOV I. Theoretical approaches to financial analysis of enterprises 119
LI HANDAN, OSYPOVA S. Financial risk aspects of transnational corporations 123
KOVBASA N. The nature, signs and factors of crisis situations in agricultural enterprises 125
ШИРШОВА Я. О., ТАТАРИНЦЕВА Ю. Л. Джерела ризику банківської ліквідності 127
БЕЗУГЛА Я. В. Удосконалення управлінського обліку витрат, доходів і фінансових результатів підприємств 129
ЧЕБНЄВ В. М. Управління прибутком комерційного банку 131
КАРНАФЕЛЬ А. П. Аналіз фінансових результатів діяльності ПРАТ «Концерн Хлібпром» 134
БІСЬКИЙ С. Н. ПЦМ як одна із складових системи управління фінансами 138
LI HANDAN Features of the financial risks paradigm of TNC 141
КАРНАФЕЛЬ А. П. Управління фінансовими результатами діяльності підприємства 142
ЗАРЕЦЬКА М. Е. Методика оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства 146
WANG YILI Modelling an effective financial strategy for TNC 151
ШРАМКО Я. В. Управління формуванням прибутку підприємства на прикладі ТОВ «Центр витратних матеріалів» 153
DUN NE Essence of management investment attractiveness of the enterprise 158
ЄМЕЛЬЯНОВА Є. Д. Класифікація підходів до оцінки фінансового стану підприємства 159
ПОНОМАРЬОВА А. Управління грошовими потоками як необхідна умова успішного функціонування підприємств 162
СЕРВУЛЯ В. В. Моніторинг фінансового стану підприємства: базові 164

показники аналізу
КУЗНЕЦОВА С. О., КУЗНЕЦОВ С. В. Класифікація і структура оцінювання фінансових інструментів і технологій 167
МІЩАНИН Є. Ю., МЕЛЕНЬ О. В. Аналіз фінансової звітності підприємств як інформативна основа для покращення фінансової стратегії 169
КОВАЛЕНКО М. Є. Інститут фінансової стійкості підприємства (організації, фірми) та його основні ознаки 172
ПЕТРУЧЕНКО Ю. М., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Особливості впровадження фінансового управління кредитоспроможністю компанії 175
ТАРАН А. П. Деякі аспекти управління інноваційними проектами 178

СЕКЦІЯ 7 - УДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ В ТРАНЗИТИВНІЙ ЕКОНОМІЦІ
BURISHYNETS YU. Main areas of analysis of banks' financial stability 180
YEVTUSHENKO K. Economic essence and classification of financial strategies of banking institutions 182
WANG YANJU, OSYPOVA S. Aspects of banking risk management 184
ГЕТЬМАН Д. Теоретико-методологічні засади стратегічного управління фінансовими ризиками банку 186
ГНЕЛИЦЯ Я. Ю., СТРОКОВ Є. М. Місце управлінського обліку в інформаційній системі банку 188
ЛИТВИНОВ І. Ю., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Стрес-тестування у визначенні фінансової стійкості комерційного банку 191
ЧЕБНЄВ В. М. Управління прибутком комерційного банку на прикладі АТ КБ «Глобус» 193
FENG QICHANG Drivers of global stock market development 198

СЕКЦІЯ 8 - СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
ЛЮБИНСЬКИЙ П. Л. Сучасні тенденції стратегічного розвитку бізнес-компаній 200
ZENG YONGJIE Methodological approaches to assessing the management of business processes of an enterprise 204
ДОВГОПОЛ В. Теоретичні основи формування механізму антикризового управління підприємства 208
HU QI Crisis phenomena in the functioning and development of corporate enterprises 210
ШМАТЬКО Н. М., ПАНТЄЛЄЄВА І. В. Економіко-виробничі системи як сучасна форма організації взаємодії суб'єктів господарювання 211
ZHAO ZHENG Modern approaches to defining the essence of social responsibility 214

СЕКЦІЯ 9 - АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ
SKITSKO V. I. Adaptive ai prompt-engineering as an innovative source of competitive advantages in the digital economy 216

VOINIKOV M. Y. Strategies for advancing the digital logistics amidst war in Ukraine 220
XU LI Theoretical approaches to the economic essence of innovation and innovative activity 223
WEN SUOMIN The concept of innovation projects as projects with high uncertainty 226
ІВАХНО П. В. Методичні підходи щодо оцінки ринкової вартості бізнес-проектів у сфері децентралізованих фінансів 228
ФРОЛОВ І. А. Особливості формування фінансової стратегії в інформаційній економіці 230

СЕКЦІЯ 10 - ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

JIANG TAO Classification of cash flows to provide economic security of the enterprise 233
WU JINFENG Financial security mechanism of an enterprises 235
КРАВЧЕНКО А. О. Формалізація категоріально-термінологічного апарату інвестиційної корпоративної стратегії 237
ПОЗНЯК Р. В. Щодо класифікації ризиків комерційної діяльності 240
ПРОНЯКІН Є. В. Актуальні проблеми фінансового управління інвестиційними проектами 243
ПУЦЕНТЕЛА О. І. Підходи до класифікації ризиків інвестиційної діяльності 246
СУХОМЛИН В. В. Фінансове забезпечення хеджування ризиків інвестиційних проєктів 249
КУПРИГИН М. О., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Інвестиційна політика як антикризовий інструмент політики управління діяльністю промислового підприємства 252

СЕКЦІЯ 11 - АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ НА РІЗНИХ ЕКОНОМІЧНИХ РІВНЯХ

CHEN MANFENG Theoretical aspects of strategic change management at enterprises 255
XUE HUAHUA Macro and micro competitiveness management levels 257
ZENG YONGJIE Methodological approaches to assessing the management of business processes of an enterprise 260
HUANG YINGQIN Theoretical aspects of defining the competitiveness of an enterprise and factors determining them 264
АРУТЮНЯН С. С. Поточний стан і перспективи розвитку джерел відновлюваної енергії на транспорті 267
ЛАГОДА Ю. І. Проблеми та перспективи фінансування венчурного бізнесу в Україні 270
ЛАДИНЕНКО О. А. Основні проблеми ведення бізнесу в умовах фінансових криз 272

МИСЮРА Ю. В., КОЛЄСНІЧЕНКО А. С. Проблеми обліку і контролю прибутку в управлінні суб'єкта господарювання 275
СЕМЕНОВ К. О. Фінансова стратегія та її роль в управлінні акціонерного товариства 279
КРАМСЬКОЙ О. Ю., КУЧИНСЬКИЙ В. А. Еволюція підходів до концепції бізнесу протягом становлення цифрової економіки 282
КУЧИНСЬКИЙ В. А. Особливості трансформації бізнес-процесів під впливом діджиталізації економіки 284
ВОЗНЮК Є. О., КУЧИНСЬКИЙ В. А. Вплив цифрових технологій на ефективність сучасних бізнес-процесів 286

Наукове видання

Результати наукових конференцій Навчально-наукового інституту економіки, менеджменту та міжнародного бізнесу НТУ «ХПІ» за 2023 рік у 2 т.

Т. 1 : Труди XX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2023» 6-8 грудня 2023 р.

В авторській редакції

Технічний редактор
Строков Є.М.

Верстка, оригінал-макет
та дизайн обкладинки:
Строков Є.М.

Підписано до друку: 30.12.2023 р. Формат 60x84/16
Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. а 17,03
Тираж 300 екз

Видавничий центр НТУ «ХПІ».
Свідоцтво ДК № 116 від 10.07.2000 р.
61002, Харків, вул. Кирпичова 2
Друкарня НТУ «ХПІ», 61002, Харків, вул. Кирпичова 2